

JAARVERSLAG & JAARREKENING 2019

MEI 2020

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Bestuurlijke samenvatting	3
Inleiding	3
Leeswijzer	5
Samenstelling van het bestuur	7
Financieel resultaat 2019	9
Totaal overzicht prestaties	18
Hoofdstuk 2 Programma's	19
1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	20
2 Openbare orde en veiligheid	26
3 Beheer openbare ruimte	29
4 Economische zaken	34
5 Onderwijs en vrije tijd	37
6 Inkomensondersteuning	42
7 Sociaal domein	46
8 Duurzaamheid en milieu	51
9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	55
Hoofdstuk 3 Paragrafen	61
1 Bedrijfsvoering	62
2 Duurzaamheid	70
3 Financiering	72
4 Grondbeleid	75
5 Lokale heffingen	83
6 Onderhoud kapitaalgoederen	87
7 Verbonden partijen	98
8 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	116
Effecten Corona crisis	130
Hoofdstuk 4 Balans	131
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	131
Balans per 31 december 2019	134
Toelichting op de balans	136
Gebeurtenissen na balansdatum	145
Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar)	146
Hoofdstuk 5 Baten en lasten inclusief toelichting	154
Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	155
Verschillenanalyse per programma	156
Incidentele baten en lasten	181
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	184
Onvoorzien	186
Algemene dekkingsmiddelen	187
Wet normering topinkomens	188
EMU saldo	189
Investeren met gemeenten (IMG)	189
Specifieke uitkeringen (SISA)	190
Taakvelden	193
Controleverklaring	195
Hoofdstuk 6 Bijlagen	199
1 Kerngegevens	199
2 Investerings van voorgaande jaren	200
3 Voortgang investeringen 2019	204
4 Ontwikkeling van de begroting 2019	208
5 Gemeentefonds	213
6 Verantwoording fractieondersteuning 2019	214
7 Definities beleidsindicatoren	217

Hoofdstuk 1 Bestuurlijke samenvatting

Inleiding

Algemeen

De jaarrekening is bij uitstek het beleidsdocument waarmee het afgelopen jaar bestuurlijk wordt afgesloten. Met het vaststellen ervan heeft uw raad de mogelijkheid integraal te evalueren hoe het uitvoeren van de beleidsvoornemens uit de begroting 2019 is verlopen. Tussentijds is dat uiteraard al uitvoerig gedaan in de eerste en de tweede bestuursrapportage. De jaarrekening vormt de afronding daarvan, per programma weergegeven en nader toegelicht in de paragrafen en overige onderdelen waaronder de balans.

In de jaarrekening ligt de focus van oudsher veelal op het toelichten van financiële afwijkingen. Het nadeel daarvan is dat belangrijke ontwikkelingen waar raad en college (tussen-)resultaten hebben bereikt, soms ten onrechte buiten beeld blijven. Vaak zijn daar omvangrijke budgetten mee gemoeid waaronder de inzet van het eigen apparaat. Maar niet altijd zijn er financiële afwijkingen te melden. Het gaat echter wel om ontwikkelingen die voor de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente Dalfsen van wezenlijk belang kunnen zijn.

Zonder volledig te zijn, kunnen bijvoorbeeld genoemd worden de ontwikkelingen binnen het sociale domein. Door uw raad werden een beleidsplan "Transitie Sociaal Domein" en het plan "Beleid en Uitvoering Participatiewet" vastgesteld. Ook een "Visie op integrale kindcentra" en het plan "Een leven lang Sporten" vormden startpunten voor nieuwe inspanningen. De (Kadernota voor de) Woonvisie geeft richting aan één van de meest essentiële onderwerpen in het sociale domein: de volkshuisvesting. Om uitvoering te geven aan met name de transitie in het sociale domein startte ons college in 2019 met het project "Grip op sociaal domein". We realiseren daarmee instrumenten om de transitie werkelijk vorm te geven en om ook de uitvoering van het beleid beter te kunnen sturen, ook in financiële zin.

Er waren ook in de andere domeinen diverse onderwerpen die voor onze inwoners van belang zijn die soms wel, en soms nog niet tot een oplossing kwamen. In 2019 waren het de onderwerpen bestuurlijke vernieuwing en het proces om te komen tot een nieuwe missie en visie die daarnaast veel aandacht hadden van raad en college. Het sluitend maken van de begroting 2020 en verder kostte in 2019 de nodige hoofdbreken. Er is gekeken waar bespaard kon worden en of inkomsten verhoogd konden worden. Uiteindelijk werd er maar liefst ruim € 1 miljoen bezuinigd. Ook werd besloten de OZB gedurende drie jaren te verhogen met respectievelijk 6%, 6% en 4%.

Politiek bestuur betekent ook het innemen van verschillende standpunten over de wijze waarop we de samenleving inrichten. Wel bleek er brede steun voor het vroegtijdig betrekken van onze jeugd bij de democratie. Verheugend was daarom dat ons college in december 2019 een voorstel aan uw raad kon vaststellen voor de opzet van een kindergemeenteraad met een eigen kinderburgemeester. Om op die manier ook kinderen te betrekken bij het versterken van democratische waarden in de samenleving.

De waarden van de rechtstaat zijn namelijk niet vanzelfsprekend. Ook in onze regio bestaat het risico dat die worden ondermijnd. Het doordringen van de criminele onderwereld in de bovenwereld van gewone mensen is ook in Oost-Nederland een groeiend risico. Alertheid is geboden. Dalfsen doet mee aan de Pilot Brede Beveiligingsaanpak Gemeenten en ontving daarvoor in december 2019 € 106.000 van de rijksoverheid. In de pilot worden onder andere de weerbaarheid van de organisatie onder de loep genomen. De pilot moet bijdragen aan het slagvaardiger maken van onze gemeente tegen ondermijnende invloeden en oneigenlijke druk.

Financieel

De oorspronkelijke begroting 2019 sloot met een positief structureel saldo van € 0,4 mln. De jaarrekening 2018 liet echter een tekort zien. Een aantal zaken daarvan werkte structureel door naar 2019, wat bleek in de eerste bestuursrapportage 2019 (en overigens ook in de perspectiefnota 2020-2023). De regionale en landelijke trend van meerkosten in het totale sociaal domein waaronder de uitvoering van de Jeugdwet was ook in Dalfsen zichtbaar. Per saldo betekende de eerste bestuursrapportage 2019 een tekort van € 0,8 mln.

De tweede bestuursrapportage 2019 liet bij ongewijzigd beleid een verder oplopend begrotingstekort zien van € 1,4 miljoen. Er ging gezocht worden naar mogelijke bezuinigingsvoorstellen. De consequentie daarvan was dat wellicht niet alle prestaties en doelstellingen voor 2019 konden worden gehaald.

Door fors in de begroting 2019 te snijden, lukte het om voor een bedrag van € 0,9 mln. om te buigen maar resteerde er nog steeds een begrotingstekort van € 571.000 (incl. effect septembercirculaire). Het werkelijke resultaat is door een aantal mee- en tegenvallers voordeliger uitgekomen. Met name door de vrijval van € 1.500.000 van de algemene reserve vaste buffer is het resultaat over 2019 uiteindelijk € 49.000 nadelig. Dit is € 522.000 minder nadelig dan verwacht werd in de tweede bestuursrapportage. Een toelichting van de financiële uitkomsten op hoofdlijnen wordt in de paragraaf "Financieel resultaat 2019" weergegeven.

Tenslotte

In de inleiding van de jaarrekening 2018 werd geconstateerd dat dat jaar in financieel opzicht een keerpunt zou kunnen blijken te zijn geweest. Een aantal trends werd inderdaad in de bestuursrapportages 2019 en in de Perspectiefnota en begroting 2020 voortgezet. Tegelijkertijd is veel onzeker geworden door de coronasituatie waarin de jaarrekening 2019 is opgesteld en wordt vastgesteld. Op dit moment (april 2020) is nog volstrekt onduidelijk welke effecten, menselijk en financieel de corona-uitbraak uiteindelijk heeft. Eventuele gevolgen van de Corona crisis zijn opgenomen bij de onderdelen paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing, grondslagen voor waardering en resultaatbepaling en gebeurtenissen na balansdatum.

Leeswijzer

In deze leeswijzer beschrijven wij voor u de opbouw van de jaarrekening 2019.

Hoofdstuk 1:

De bestuurlijke samenvatting. Hierin wordt op hoofdlijnen het resultaat over 2019 verklaard en de beleidsmatige verantwoording gegeven.

Hoofdstuk 2:

Per programma wordt aangegeven welke prestaties we hebben gerealiseerd en welke niet. Wanneer er nog acties uit voorgaande jaren open stonden dan wordt hier een update over gegeven.

Net als in de 1ste en 2de bestuursrapportage maken we ook bij de jaarrekening gebruik van het stoplichtmodel.

- prestatie is volledig gerealiseerd. Deze prestaties worden niet nader toegelicht
- prestatie is niet of gedeeltelijk gerealiseerd. Deze prestaties zijn voorzien van een toelichting.

Aangezien het hier over de finale beoordeling van de realisatie van prestaties over 2019 gaat, is oranje komen te vervallen. Voor een prestatie die in enkele jaren gerealiseerd wordt, komt het voor dat deze nog niet is afgerond, maar voor het jaar 2019 wel gerealiseerd (dus groen) is.

Onder het kopje 'Wat heeft het gekost?' wordt een tabel gepresenteerd met de financiële resultaten over het jaar 2019. In hoofdstuk 5 geven we een uitgebreide verschillenanalyse per programma vergezeld door verschillende financiële tabellen en grafieken. In programma 1 is een centrale toelichting op de salariskosten opgenomen waardoor niet alle analyses op totalen aansluiten. Doordat we werken met afrondingen op 1.000-tallen kunnen zich geringe afrondingsverschillen voordoen.

Per programma zijn ook de verplichte kengetallen opgenomen. Hierbij zijn de meest recente gegevens opgenomen die via www.Waarstaatjegemeente.nl worden gepubliceerd.

Hoofdstuk 3:

In hoofdstuk 3 is, naast de voorgeschreven paragrafen in het 'Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies' (BBV), ook de paragraaf duurzaamheid opgenomen. De paragrafen bevatten een dwarsdoorsnede door alle programma's van het jaarverslag, waarbij wordt ingegaan op de relevante beleids- en beheeraspecten. Er wordt aangesloten bij de opzet van de paragrafen in de programmabegroting 2019 - 2022.

Hoofdstuk 4:

Dit hoofdstuk bevat de balans en een toelichting hierop inclusief reserves en voorzieningen.

Hoofdstuk 5:

In dit hoofdstuk vindt u onder meer het overzicht baten en lasten, verschillenanalyses per programma, incidentele baten en lasten, overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld, onvoorzien en algemene dekkingsmiddelen. Dit alles, waar nodig, aangevuld met een toelichting. Daarnaast zijn hier de verplichte onderdelen Wet normering topinkomens, Single information Single audit (SiSa)verantwoording, Investeren met Gemeenten en het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld opgenomen.

Vanaf hoofdstuk 4 begint de jaarrekening. Dit is het onderdeel waarop de accountant toetst. De controleverklaring van de accountant wordt u separaat toegezonden.

Conform het BBV vindt een vergelijking plaats tussen de begroting en de jaarrekening. Het verschil tussen beide wordt voor een beter inzicht ingedeeld naar de volgende componenten:

- het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten;
- reservemutaties;
- gerealiseerd resultaat.

Op basis van deze vergelijking komen de verschillen per beleidsveld naar voren.

Het gerealiseerde resultaat (dus na verrekening met eventuele reserves) is in feite het 'echte' saldo van een programma. Om vooral op hoofdlijnen te rapporteren en een scala aan toelichtingen te voorkomen, is er voor gekozen per beleidsveld alleen de verschillen, voor zowel de baten als de lasten, groter dan € 50.000 van een verklaring te voorzien. De totale afwijking komt niet altijd exact overeen met de toegelichte afwijking. Het verschil tussen de toegelichte- en totale afwijking is niet groot en kan worden uitgelegd als overige afwijking.

Hoofdstuk 6:

In het laatste hoofdstuk zijn tenslotte de bijlagen opgenomen. De bijlagen bestaan onder andere uit de kerngegevens en Investeren met Gemeenten en voortgang op de investeringen.

Samenstelling van het bestuur

De gemeenteraad heeft in de gemeente Dalfsen 21 leden. Het college bestaat uit de burgemeester, mevrouw E. van Lente en drie wethouders, de heer R.W.J. van Leeuwen, de heer A. Schuurman en de heer J.W. Uitslag. De gemeentesecretaris/algemeen directeur, de heer J.H.J. Berends is bij de vergaderingen van B&W aanwezig als secretaris en adviseur.

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester drs. E. van Lente

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare orde en veiligheid, Rampenbestrijding, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en organisatie, Strategische beleidsvorming, Burgerzaken, Internationale aangelegenheden.

Intergemeentelijke samenwerking, Bestuurlijke vernieuwing, Facilitaire zaken, Informatievoorziening en automatisering, Project Waterfront (in samenwerking met wethouder Van Leeuwen).

Wethouder/locoburgemeester drs. R.W.J. van Leeuwen

Financiën, Planning en control, Werkgelegenheid en participatie, Waterbeleid en Waterschap, Klimaatadaptatie, Onderhoud en beheer openbare ruimte (groen en grijs), Grondexploitaties, Bedrijventerreinen, Structuurvisies, Energiebedrijven, Werkvoorzieningschappen (Larcom), Verkeer en vervoer, Project Waterfront (coördinerend; in samenwerking met burgemeester Erica van Lente), Project centrumplan Lemelerveld.

Wethouder A. Schuurman

Economische zaken, Agrarische zaken en plattelandsvernieuwing, Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen, Milieu en duurzaamheid, Afvalbeleid, Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten, Archeologie en Centrumplan/Centrumvisie Dalfsen.

Wethouder drs. J.W. Uitslag

Welzijn, Jeugd(hulp), Gehandicaptenbeleid, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Recreatie en toerisme, Onderwijs en educatie, Coördinatie beleid kernen, Project Ruimte voor de Vecht.

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad van Dalfsen heeft de volgende zetelverdeling:

Zetelverdeling	2018-2022
Gemeentebelangen	9
CDA	5
ChristenUnie	3
Partij van de Arbeid	2
D66	1
VVD	1
Totaal	21

Griffier

J. Leegwater

Gemeentebelangen

J.G.J. Ramaker, J.G. Ellenbroek, I.G.J. Haarman, G.M.M. Jutten, H.G. Kappert, H.A.J. Kleine Koerkamp, J.W. van Lenthe, H. W. Pessink en J.B. Upper.

CDA

A.J. Ramerman, W. Massier, E. Ruitenbergh, R.H. Kouwen en J. Schiphorst-Kijk in de Vegte.

Christen Unie

L.M. Nijkamp, H. Lassche-Visscher en M.V. Veldman.

PvdA

L. Broere en J.J.A. Eilert-Helbrink.

D66

B.H.M. Schrijver.

VVD

G.J. Veldhuis.

Financieel resultaat 2019

De jaarrekening 2019 sluit met een nadelig saldo van € 49.000.

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019 Begrotingsboek Saldo	Begroting 2019 Na wijzigingen Saldo	Realisatie 2019 Saldo	Vershil Begroting (Na wijz.) - Realisatie Saldo
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	30.980	31.450	31.745	295
Openbare orde en veiligheid	-2.143	-2.094	-2.100	-7
Beheer openbare ruimte	-5.233	-5.070	-4.955	115
Economische zaken	-178	-131	664	795
Onderwijs en vrije tijd	-4.756	-5.830	-5.719	111
Inkomensondersteuning	-1.665	-2.247	-2.555	-308
Sociaal domein	-17.887	-18.938	-19.871	-933
Duurzaamheid en milieu	-247	-481	-450	31
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-1.064	-1.246	771	2.017
Saldo van baten en lasten	-2.193	-4.586	-2.468	2.118
Storting in reserves	-20	-126	-3.396	-3.270
Onttrekkingen aan reserves	1.980	4.141	5.816	1.674
Resultaat	-233	-571	-49	522

Het jaarrekeningresultaat

Het verwachte jaarrekeningresultaat na de 2e bestuursrapportage 2019 en de septembercirculaire is € 571.000 negatief. In onderstaande tabel is het verloop vanaf de primitieve begroting weergegeven:

Financieel verloop op hoofdlijnen	2019
Saldo programmabegroting 2019	-233.000
Amendement OZB verhoging	-48.000
Septembercirculaire 2018	-176.000
wijz 9 rechtspositie politieke ambtsdragers	-37.000
1e bestuursrapportage 2019	-1.092.000
Meicirculaire 2019	188.000
2e bestuursrapportage 2019	852.000
Septembercirculaire 2019	-25.000
Verwacht saldo jaarrekening	-571.000
(bedragen in euro's, - = nadeel)	

Het verwachte resultaat van € 571.000 negatief is door een aantal mee- en tegenvallers voordeliger uitgekomen. Met name door de vrijval van € 1.500.000 van de algemene reserve vaste buffer is het resultaat over 2019 uiteindelijk € 49.000 nadelig. Dit is een afwijking van € 522.000 ten opzichte van de verwachting.

In de volgende tabel wordt de afwijking op hoofdlijnen verklaard. Daarbij is uitgegaan van een aantal grote afwijkingen die invloed hebben op het resultaat. Dit houdt in dat de afwijkingen die via de reserves lopen niet in dit overzicht zijn opgenomen. Totale afwijking van de personeelskosten over alle programma's is in 1 totaalbedrag weergegeven. Dat betekent dat de overige genoemde bedragen exclusief personeelskosten worden weergegeven.

programma	omschrijving	voordeel	nadeel
alg	personeelskosten	538.000	
1	gemeentefonds	470.000	
1	treasury	123.000	
1	vennootschapsbelasting 2016-2019		-343.000
1	dotatie voorziening (gewezen) wethouders)		-709.000
1	verkoop grond	220.000	
1	vrijval reserve vaste buffer	1.500.000	
6	bijzondere bijstand en bbz		-91.000
7	sociaal domein		-1.428.000
9	ro algemeen	124.000	
9	omgevingsvergunning bouwen	243.000	
div	diversen afwijkingen		-125.000
		3.218.000	-2.696.000
	afwijking resultaat 2019 tov begroot	522.000	

Hieronder volgt een korte toelichting op de posten opgenomen in de tabel. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 5, verschillenanalyse per programma.

Personeelskosten **Voordeel € 538.000**

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het uitstellen van het invullen van formatie in het licht van de bezuinigingsronde. Dit heeft mede geleid tot een voordeel van € 225.000 voor vast personeel. Ook waren er in 2019 onbegrote inkomsten voor gedetacheerd personeel. Daarnaast was er minder inhuur noodzakelijk (o.a. in het kader van Zwangerschapsvervanging) met een voordeel van € 182.000

Voor externe inhuur bij personele knelpunten in het sociaal domein is (deels) gebruik gemaakt van de reserve sociaal domein.

Gemeentefonds **Voordeel € 470.000**

De algemene uitkering laat een voordeel zien door enerzijds nacalculaties over de jaren 2016 t/m 2018 € 113.000. Anderzijds maakte de rijksoverheid in de decembercirculaire 2019 Gemeentefonds definitief bekend dat voor het opstellen van een Transitievisie Warmte (incl. voorlichting door een "energieloket") in 2019 € 227.100 beschikbaar werd gesteld. Tot slot werd nog in 2019 via de decembercirculaire de bijdrage voor de Pilot Integrale Beveiligingsplannen van € 105.600 ontvangen. Beide projecten worden grotendeels uitgevoerd in 2020. Daarom wordt via de resultaatbestemming voorgesteld om dit deze middelen beschikbaar te houden voor deze projecten.

Treasury **Voordeel € 123.000**

De toegerekende rente aan de grondexploitaties levert een voordeel op als gevolg van een door de BBV voorgeschreven correctie op de boekwaarden. Daarnaast laat de werkelijk ontvangen rente van langlopende geldleningen een voordeel zien door de rente op de VROM-startersleningen. Voor 2018 was deze niet verwerkt en heeft dit in 2019 plaats gevonden.

Vennootschapsbelasting (Vpb) **Nadeel € 343.000**

In november 2019 is de vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst ondertekend. Hierin is de waardebeoordeling van de openingsbalans per 01-01-2016 van de grondexploitaties geregeld. In december zijn de definitieve aanslagen 2016 en 2017 en de voorlopige aanslagen 2018 en 2019 ontvangen. Tot dit moment was de verwachte Vpb-last nog niet inzichtelijk en daardoor ook niet opgenomen in de begroting. De vennootschapsbelasting heeft met name betrekking op de grondexploitaties. Daarom wordt voorgesteld de Vpb-last volledig ten laste te brengen van de Algemene reserve grondexploitaties.

Pensioenvoorziening (gewezen) wethouders **Nadeel € 709.000**

De pensioenvoorziening (gewezen) wethouders moet worden verhoogd met € 809.000. In de begroting is rekening gehouden met een toevoeging van € 100.000. Dit levert een nadeel op van € 709.000. Dit wordt met name veroorzaakt door de daling van de rekenrente van 1,577% naar 0,290% waarmee de voorziening wordt berekend.

Verkoop grond **Voordeel 220.000**

Het voordeel van € 220.000 op de opbrengsten verkopen komt voort uit een extra grondverkoop. Omdat het geen onderdeel van een grondexploitatie komt dit ten gunste van de exploitatie.

Vrijval deel algemene reserve vaste buffer **Voordeel € 1.500.000**

Bij de vaststelling van de nota Reserves en Voorzieningen 2019-2022 is besloten om de hoogte van de Algemene reserve vast buffer af te stemmen op de benodigde weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve is daarom in de jaarrekening verlaagd van € 5.500.000 naar € 4.000.000 (de berekende benodigde weerstandscapaciteit van de begroting 2020).

Conform de nota Reserves en Voorzieningen wordt bij de bestemming van het rekeningresultaat voorgesteld om het bedrag van € 1.500.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve vrij besteedbaar.

Bijzondere bijstand en BBZ**Nadeel € 91.000**

De uitgaven voor de individuele inkomstenstoeslag en de drie regelingen in het kader van zorgkosten zijn gestegen. Dit geeft een nadeel van € 50.000.

Door een stijging in de adviesaanvragen en daarmee hogere bijbehorende onderzoekskosten van het IMK dan begroot heeft geleid tot hogere uitgaven. Samen met een terugvordering in verband met teveel ontvangen Rijksbudget in 2018 geeft dit voor de Bijzondere Bijstand Zelfstandigen een nadeel van € 41.000.

Sociaal domein**Nadeel € 1.428.000**

Voor 2019 is er een fors nadeel op het sociaal domein.

Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een nadeel van € 994.000 bij zorg in natura (Zin) bij de jeugd. Dit is te verklaren door toename van de zorgzwaarte (o.a. upgrading), meer cliënten in het algemeen en deels door een verschuiving van Persoonsgebonden budget (PGB) naar Zin. Daartegenover is er een voordeel (€ 145.000) op maatwerkdienstverlening 18-PGB als gevolg van minder aanvragen en uitstroom cliënten met hoge budgetten. Op de participatie is ook een groot nadeel (€ 380.000) te melden voor de Sociale werkvoorziening SDW. Deze wordt grotendeels veroorzaakt door loonstijgingen als gevolg van CAO wijzigingen. Deze loonsverhogingen zijn met terugwerkende kracht in oktober en november uitbetaald. Ook is op de begeleidende participatie SW een nadeel (€ 90.000) ontstaan doordat er weer mensen van detachering naar beschermd werken gaan. Gevolg is minder inkomsten vanuit detacheringen en meer begeleidingskosten.

Door een toename in de intensiteit van de zorg (stijging gemiddelde kosten per cliënt) en een toename van het aantal cliënten ten opzichte van 2018 laten de WMO begeleidingskosten een € 259.000 nadeel zien. De extra financiële middelen vanuit centrumgemeente Zwolle vanwege de vrijval van middelen vanuit beschermd wonen en maatschappelijke opvang geven een voordeel van € 368.000.

Ruimtelijke ordening algemeen**Voordeel € 124.000**

Dit voordeel komt met name doordat het uitvoeren van civieltechnische werkzaamheden voor de locatie Koesteeg in Dalfsen is vertraagd o.a. door de stikstof- en PFAS kwestie. Deze werkzaamheden worden nu uitgevoerd in 2020.

Omgevingsvergunning bouwen**Voordeel € 243.000**

In 2019 zijn hogere legesinkomsten gerealiseerd door meer omgevingsvergunningsaanvragen dan gepland. Het gaat hier om een zonnepark, nieuwe bedrijfsgebouwen en grootschalige nieuwbouw woningprojecten.

Diverse afwijkingen**Nadeel € 125.000**

Dit betreffen diverse afwijkingen op de verschillende programma's.

Resultaten grondexploitatie

Via de Meerjarenprognose Grondexploitaties 2020 (MPG 2020) is de raad geïnformeerd over de geactualiseerde grondexploitaties. De marktomstandigheden zijn positief te noemen. Ook in Dalfsen is dit zichtbaar. Er is nog steeds vraag naar woningbouwkavels en er zijn in 2019 succesvolle uitgiffen geweest in o.a. Oosterdalfsen. Ook voor de industrielocaties zien we ook een sterke toename van de vraag. Dit heeft geresulteerd in een (tussentijdse) winst van € 2,5 miljoen in 2019.

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden. Eventuele teveel genomen winsten van voorgaande jaren moeten worden teruggedraaid. Dit is in 2019 het geval geweest voor de grondexploitatie 't Febriek. Hierbij is € 27.000 teveel winst genomen in voorgaande jaren. Hiervoor is in 2019 een verliesvoorziening getroffen. Onder de materiële vaste activa is ook een voorziening getroffen van € 388.000. Deze voorziening is getroffen omdat een aantal grondposities een te hoge boekwaarde hadden op basis van de marktwaarde en onderdeel zijn van een verwacht verliesgevende ontwikkeling. Als in de toekomst blijkt dat de grondexploitaties of de grondposities wel positief worden dan kunnen de verliesvoorzieningen vrijvallen. De resultaten van de grondexploitaties, de hierboven genoemde winstnemingen en getroffen voorzieningen, komen ten gunste en ten laste van de algemene reserve grondexploitaties.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitaties van € 2,4 miljoen genoeg voor het afdekken van de risico. De algemene reserve grondexploitaties bedraagt ultimo 2019 € 4,8 miljoen (inclusief de verwerking van de tussentijdse winst). Dat betekent dat de reserve voldoende is om de risico's te dekken. Op basis van de huidige risico inschatting kan er een bedrag van € 2,4 miljoen vrijvallen ten gunste van de algemene reserve vrij besteedbaar.

Voorstellen tot budgetoverheveling

Binnen het kader van de financiële verordening is er de mogelijkheid om incidentele middelen over te hevelen naar het volgend boekjaar als de activiteiten nog niet (volledig) zijn afgerond. Bij het opstellen van de jaarrekening 2019 bleek in een aantal gevallen een incidenteel beschikbaar budget niet of niet volledig besteed en dat de werkzaamheden nog niet zijn afgerond.

Het college is bevoegd deze budgetten, die voldoen aan voorwaarden in de financiële verordening, over te hevelen naar een volgend jaar. Deze budgetten zijn opgenomen in tabel A. Wij vragen u om deze te bekrachtigen met het vaststellen van de jaarrekening.

Daarnaast is een verzoek gedaan die niet voldoet aan de voorwaarden en daardoor nog niet is geaccordeerd door ons. We vinden het wel belangrijk en daarom is het budget opgenomen in tabel B waarna tevens de reden is aangegeven.

Budgetoverheveling A (voldoet aan de voorwaarden)

**	Omschrijving	Lasten	Baten	Reserve	Saldo
A01	Ontwikkeling omgevingsvisie	29.000			29.000
A02	Verbouwing keuken	20.000			20.000
A03	Project transitie naar ONS/SSC	106.845		106.845	0
A04	HR 21 waarderingsronde	21.000			21.000
A05	DNA van Dalfsen	117.000		117.000	0
A06	Programmaplan grip op jeugd-grip op sociaal domein	60.000		47.000	13.000
A07	Uitvoering transformatieplan / beleidsplan	24.800		24.800	0
A08	Transformatie sociaal domein, opleidingen	20.000		20.000	0
A09	Ontwikkeling primair onderwijs middengebied	45.000		45.000	0
A10	Vervanging VTH applicatie	13.700			13.700
A11	Ontsluitingsweg Koesteeeg	33.000			33.000
A12	Ambulantisering GGZ	12.000			12.000
	Budgetoverheveling A	502.345	0	360.645	141.700

A01 Ontwikkeling omgevingsvisie

Lasten € 29.000

De ontwikkeling van de Omgevingsvisie heeft vertraging opgelopen door de samenhang met Missie en Visie. De input uit het participatietraject van de Missie en Visie vormt de basis voor de Omgevingsvisie. In 2020 wordt de Missie en Visie opgeleverd met een creatieve vertaling. Hiervoor wordt een gedeelte van het restbudget voor de Omgevingsvisie ingezet. Daarnaast vindt een aanvullend participatietraject voor de Omgevingsvisie plaats. Daarnaast is vertraging ontstaan op het project Organisatie, Cultuur en Ontwikkeling (OCO). In 2020 wordt uitvoering gegeven aan het projectplan OCO, waarbij de aangevraagde budgetten voor opleiding en training worden ingezet.

A02 Verbouwing keuken

Lasten € 20.000

De interne verhuizing van enkele collega's die nu nog gehuisvest zijn in de kamer naast de keuken kan pas worden gestart nadat ICT is verhuisd naar ONS. De kamer naast de keuken komt dan vrij voor de verbouwing.

A03 Project Transitie naar SSC/ONS

Neutraal

Lasten € 106.845

Algemene reserve reeds bestemd € 106.845

Voor de aansluiting bij het SSC/ONS heeft de raad in mei 2019 geld beschikbaar gesteld. Het project is nog niet volledig afgerond waardoor er nog uitgaven in 2020 plaats zullen vinden. De aansluiting bij SSC/ONS vindt per 1 januari 2020 plaats. Dit betekent dat de bijdrage aan het weerstandsvermogen en resterende middelen voor aansluiting in 2020 moeten betaald.

A04 HR21 waarderingsronde **Lasten € 21.000**
Dit betreft extra middelen die beschikbaar zijn gesteld voor HR21 herwaarderingsronde. De afhandeling van diverse bezwaarschriften vindt in 2020 plaats en daarmee ook de afronding. Hierdoor is de verwachting dat deze middelen nog nodig zijn.

A05 DNA van Dalfsen **Neutraal**
Lasten € 117.000
Algemene reserve reeds bestemd € 117.000

Voor het project DNA van Dalfsen is een budget beschikbaar gesteld voor de periode van vier jaren (2017-2020). De meeste activiteiten vinden plaats in de jaren 2019 en 2020. In eerste instantie is bij de verdeling van het budget geen rekening gehouden met het feit dat het zwaartepunt van de activiteiten in 2019 en 2020 ligt. Een deel van het budget uit 2019 moet daarom worden overgeheveld naar 2020, zodat alle geplande activiteiten uitgevoerd kunnen worden. Voor 2020 staan nog meerdere grotere uitgaven op de planning.

Gevraagd wordt om ook een deel van het budget over te hevelen naar 2021. Door het project met een jaar te verlengen kunnen alle activiteiten uitgevoerd worden en de doelen behaald worden. Het project heeft aan het begin wat vertraging opgelopen, onder andere door een wisseling van projectleider. Daarnaast is de uitvoering van het project van DNA van Dalfsen voor het grootste gedeelte afhankelijk van vrijwilligers (van historische verenigingen). Het DNA project vraagt veel inzet van deze vrijwilligers en de afgelopen jaren hebben zij ook veel tijd geïnvesteerd.

A06 Programmaplan Grip op jeugd - Grip op sociaal domein **Lasten € 60.000**
Reserve sociaal domein € 47.000

Er is een incidenteel bedrag beschikbaar gesteld voor het programmaplan 'Grip op jeugd' zowel voor 2019 als voor 2020. Het bedrag voor 2019 is groter dan het bedrag voor 2020. Het grootste deel van de werkzaamheden zal echter in 2020 plaatsvinden. Het zal niet alleen voor worden ingezet op 'grip op jeugd' maar ook voor 'grip op sociaal domein'.

A07 Uitvoering transformatieplan / beleidsplan **Neutraal**
Lasten € 24.800
Reserve sociaal domein € 24.800

Het transformatiebeleidsplan is uitgesteld naar 2019. Een deel van de uitvoeringskosten zijn gemaakt in 2019. Maar ook in 2020 worden nog activiteiten gerealiseerd.

A08 Transformatie sociaal domein - opleidingen **Neutraal**
Lasten € 20.000
Reserve sociaal domein € 20.000

Het budget voor opleidingen transformatie is uitgesmeerd over een aantal jaren. Een groot deel heeft inmiddels plaatsgevonden in 2019. Deels moet dit nog plaatsvinden in 2020.

A09 Ontwikkeling primair onderwijs middengebied **Neutraal**
Lasten € 45.000
Reserve grote projecten € 45.000

Dit budget is beschikbaar na afronding fase 1, Nieuwleusen Agnietencollege / De Spil. voor de ontwikkeling primair onderwijs in het middengebied.. Dit wordt betrokken bij de ontwikkeling van de integrale kindcentra (IKC) in de kernen. Uitvoering van dit project is vanwege capaciteit verschoven van de tweede helft 2019 naar de eerste helft 2020.

A10 Vervanging VTH applicatie **Lasten € 13.700**

Met het vaststellen van de begroting is € 25.000 beschikbaar gesteld voor vervanging van de VTH-applicatie (omgevingsdienst) voor de gemeentelijke taken (bouwen, APV, etc.)

In 2019 is een leverancier geselecteerd voor deze nieuwe ('omgevingswetproof') software, De eerste werkzaamheden en facturering heeft in 2019 plaatsgevonden. Verdere facturatie vindt plaats tijdens en na de implementatie in 2020.

A11 Ontsluiting Koesteeg**Lasten € 33.000**

Op de locatie Koesteeg worden 8 woningen gebouwd. In opdracht van de ontwikkelaar zou het bouwrijp maken van het perceel in de tweede helft van 2019 plaatsvinden. Het uitvoeren van deze werkzaamheden is echter vertraagd o.a. door de stikstof- en PFAS kwestie. Deze werkzaamheden worden nu uitgevoerd in 2020. De gemeente vergoedt de ontwikkelaar het aanleggen van een verkeersveilige ontsluitingsweg naar de Lindekamp (de nieuwe ontsluitingsweg van de 8 woningen in het plangebied) van het perceel Koesteeg 13. De bestaande ontsluiting van Koesteeg 13 komt dan te vervallen.

A12 Ambulantisering GGZ**Lasten € 12.000**

Er is in de septembercirculaire 2019 geld toegekend aan gemeenten ten behoeve van de ambulantisering GGZ. Dit betreft met name de wijzigingen in beschermd en begeleid wonen. In 2019 is € 6.000 ingezet voor verlenging van het 24 uren meldpunt verwarde personen van de WVGZ. Dit omdat de rijksbijdrage voor invoering WVGZ met ingang van 2020 beschikbaar komt. Voor het restant van € 12.000 is het verzoek tot overheveling om de gevolgen van de wettelijke veranderingen te kunnen opvangen en dit te kunnen betrekken bij nadere besluitvorming over begeleid wonen.

Budgetoverheveling B (voldoet niet aan de voorwaarden)

**	Omschrijving	Lasten	Baten	Reserve	Saldo
B01	75 jaar Bevrijding	7.200			7.200
	Budgetoverheveling B	7.200	0	0	7.200

B01 75 jaar bevrijding**Lasten € 7.200**

Er is geld beschikbaar gesteld voor inhuur derden voor het project 75 jaar vrijheid. In 2019 is dit nog niet uitgegeven. Het is noodzakelijk dit budget te behouden zodat in de eerste maanden van 2020 tijdelijk extra personeel ingezet kan worden voor het project.

Voorstel tot vrijval en opheffen reserves (claims)

Met het vaststellen van de nieuwe financiële verordening (met ingang van 2020) is het mogelijk om de incidentele budgetten 2x over te hevelen. Voor inzicht en transparantie wordt daarom voorgesteld een bestemmingsreserve "budgetoverheveling" in te stellen. We willen daarmee ook de claims die nu op andere reserves liggen overhevelen naar deze reserve.

In de paragraaf hiervoor zijn de voorstellen tot budgetoverheveling kort toegelicht. Hieronder treft u een overzicht van de budgetten die gedekt worden uit verschillende reserves.

Nr	Omschrijving	Lasten	Reserve	Omschrijving
A03	Project transitie naar ONS/SSC	106.845	0019003	Reserve Reeds Bestemd
A05	DNA van Dalfsen	117.000	0019003	Reserve Reeds Bestemd
A06	Progr plan grip op jeugd/sociaal domein	47.000	0019024	Reserve sociaal domein
A07	Uitv transformatieplan/beleidsplan	24.800	0019024	Reserve sociaal domein
A08	Transformatie sociaal domein, opleidingen	20.000	0019024	Reserve sociaal domein
A09	Ontw primair onderwijs Middengebied	45.000	0019007	Reserve grote projecten
	Totaal ten laste van reserves	360.645		

Voorgesteld wordt om bovenstaande bedragen uit de bestemde reserves over te hevelen naar de in te stellen reserve "Budgetoverheveling".

Vrijval

Alle reserves zijn bij het opstellen van de jaarrekening geanalyseerd. Een aantal claims kunnen vrijvallen, omdat de prestatie voordeliger of (deels) niet is gerealiseerd.

Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

De specificatie hiervan is opgenomen in hoofdstuk 4 onderdeel Reserves en voorzieningen.

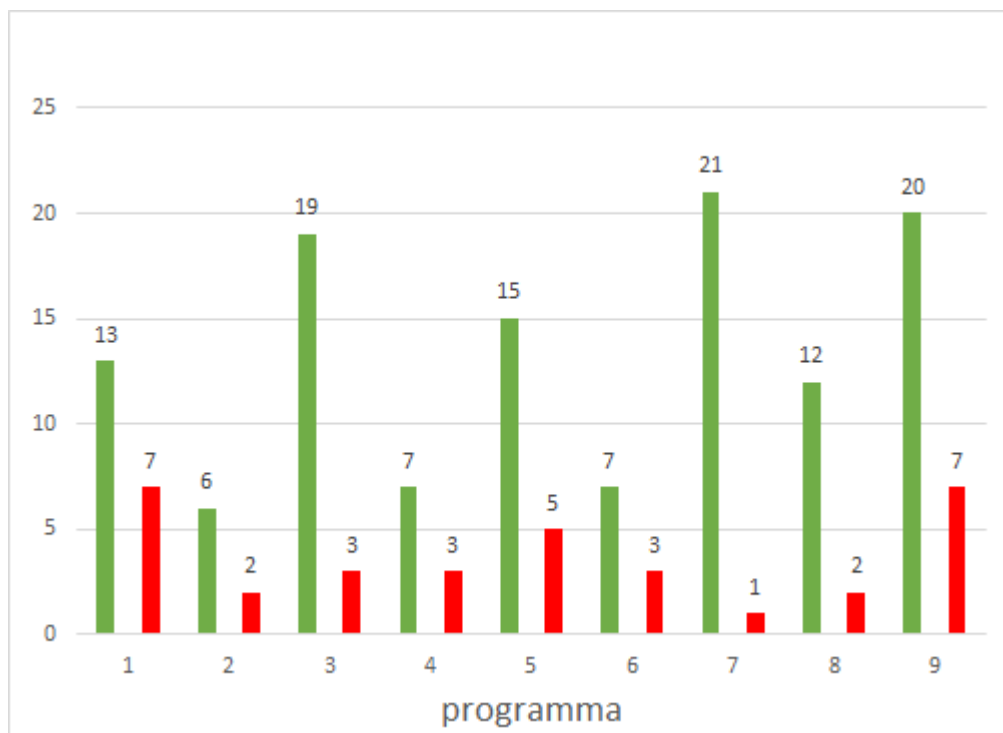
Voorstel tot vrijval naar ARVB	Bedrag
Reserve reeds bestemd (RRB) - zie specificatie bij RRB (hoofdstuk 5)	57.672
Reserve Kapitaallasten (KL) verbouw werf Dalfsen	9.460
Totaal	67.132

Opheffen reserves per 31 december 2019

Van een aantal reserves is de stand per 31 december 2019 nihil. Ze zijn besteed conform de doelstelling. Voorgesteld wordt om deze reserves op te heffen. Het betreft :

1. Reserve KL pand vm. Rabobank Nieuwleusen
2. Reserve KL installaties vm. Rabobank Nieuwleusen
3. Reserve milieu
4. Reserve grote projecten

Totaal overzicht prestaties

De conclusie is dat veel prestaties daadwerkelijk in 2019 gerealiseerd zijn. Een aantal prestaties heeft een meerjarig karakter en loopt door in 2020. Van de 153 prestaties zijn er 120 gerealiseerd. Dit betekent dus een realisatie van 80%. Nog niet (volledig) gerealiseerd zijn 33 prestaties. De afwijkingen worden in de programma's toegelicht.

Hoofdstuk 2 Programma's

1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving van het programma

Het programma omvat alle taken van raad en college op het terrein van het openbaar bestuur en de ondersteuning en dienstverlening hierbij door de gemeentelijke organisatie. Tot dit programma behoren ook de algemene dekkingsmiddelen (inkomsten die de gemeente min of meer vrij kan besteden).

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het gevoerde beleid op het gebied van de ondersteunende taken door de organisatie. De paragrafen Lokale heffingen en Financiering hebben ook een sterke relatie met de beleidsvelden van dit programma en geven inzicht in het gevoerde beleid op deze terreinen.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Bestuur Burgerzaken Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Overhead (planning en control) Algemene uitkering Belastingen en heffingen Overige gebouwen en gronden Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	Eigen gegevens	7,5	n.b.	n.b.

Het betreft de formatie van de gemeente Dalfsen, dus exclusief Stichting Dalfsen Werkt. Ter vergelijking met de indicator bezetting: op peildatum 1 januari 2019 was het aantal fte per 1.000 inwoners 7,1. De stijging in de werkelijkheid 2019 t.o.v. de begroting 2019 komt o.a. voort uit de uitbreiding van de formatie als gevolg van de formatieve knelpunten.

Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	Eigen gegevens	7,3	n.b.	n.b.
-----------	------------------------	------	----------------	-----	------	------

Het betreft de bezetting van de gemeente Dalfsen exclusief Stichting Dalfsen Werkt. Het is niet gebruikelijk om de werkelijke bezetting voor een toekomstig begrotingsjaar te schatten. Derhalve is de werkelijke bezetting in fte opgenomen op 1 januari 2019.

Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	Eigen begroting	€ 624	n.b.	n.b.
-----------------	--------------------	------	-----------------	-------	------	------

Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	2019	Eigen begroting	15,53 %	n.b.	n.b.
----------------	--	------	-----------------	---------	------	------

Overhead	% van totale lasten	2019	Eigen begroting	9,97 %	n.b.	n.b.
----------	---------------------	------	-----------------	--------	------	------

Voor de volledigheid merken wij op dat voor deze indicatoren, in tegenstelling tot de overige beleidsindicatoren, geen landelijke bron beschikbaar is. Deze indicatoren zijn uit de eigen gegevens/begroting overgenomen. Om deze reden is de vergelijking met andere gemeenten niet te maken. Omdat de cijfers gebaseerd zijn op deze begroting, zijn de cijfers van andere gemeenten op dit moment nog niet landelijk bekend.

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
1.4	Bestuur			
1.4.1	Bestuur			
	We starten een aanbestedingstraject voor de accountantsdiensten voor boekjaar 2020 e.v.	✓	100%	✓
	We voeren een doelmatigheidsonderzoek uit op basis van een in het najaar 2018 op te stellen onderzoeksplan. Dit zoals opgenomen in de onderzoeksverordening gemeente Dalfsen 2017	✓	100%	✓
	De Rekenkamercommissie zal vanaf 2019 onderzoeken uitvoeren op basis van een in 2018 op te stellen onderzoeksprogramma	✓	100%	✓
	Oplevering geactualiseerde Missie en Visie	✗	75%	✓
	Implementatie WNRA	✓	100%	✓
	We gaan aan de slag met bestuurlijke vernieuwing	✓	100%	✓
	Evalueren huidige organisatiecultuur	✓	100%	✓
	Onderzoek terugdringen werkdruk	✗	50%	✓
	Onderzoek tot toetreding als partner van het Shared Service Centrum	✓	100%	✓
	Organisatorisch positioneren functionaris gegevensbescherming	✗	75%	✓
	Onderzoeken aantrekkelijk werkgeverschap	✗	50%	✓

1.6	Overhead			
1.6.1	Communicatiebeleid			
	In 2019 starten we met factor C	✓	100%	✓
	Uitvoering geven aan ons online communicatiebeleid	✗	50%	✓
	Onderzoeken betrokkenheid inwoners bij participatietrajecten	✓	100%	✓

1.6.2	Dienstverlening			
	Uitvoering geven aan het beleidsplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening.	✓	100%	✓
	Uitvoering geven aan burgerpeiling "waarstaatjegemeente"	✓	100%	✓

1.6.3	Financieel beleid			
	Bij aanpassing van structurele lasten zorgen wij voor (voorstellen met) structurele dekking	✓	100%	✓
	Opstellen van een nieuwe nota Reserves & Voorzieningen	✓	100%	✓
	Verder opzetten van een systeem van managementinformatie	✗	75%	✓
	Evalueren en waar nodig herijken van het risicomanagementbeleid	✗	0%	✓

1.4	Bestuur
1.4.1	Bestuur
Prestatie	Oplevering geactualiseerde Missie en Visie
Toelichting:	De nieuwe toekomstvisie is in maart 2020 in de gemeenteraad behandeld. Dit is later dan aanvankelijk gepland was (december 2019), omdat het traject later gestart is (wisseling portefeuillehouder). In de uitvoering kende het participatietraject ook een langere doorlooptijd (mobiel café persoonlijke gesprekken in verschillende kernen / thema bijeenkomsten). Bij het Missie en Visie traject is nauw samengewerkt met de Omgevingsvisie (participatietraject). Voor de financiële afwikkeling voor de externe begeleiding en creatieve vertaling van de kernboodschap van de toekomstvisie wordt voorgesteld om budget over te hevelen.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Onderzoek terugdringen werkdruk
Toelichting:	In 2019 is afgesproken dat er in 2020 een startnotitie 'aantrekkelijk werkgeverschap' opgeleverd zal worden waar terugdringen werkdruk onderdeel van uitmaakt. Reden hiervoor waren de gesprekken over de bezuinigingen die eind 2019 hebben plaatsvonden.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Organisatorisch positioneren functionaris gegevensbescherming
Toelichting:	Eind 2019 is een advies opgesteld over de positionering van de functie van functionaris gegevensbescherming en de privacy officer binnen de organisatie. Begin 2020 zal hierover besluitvorming plaatsvinden.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Onderzoeken aantrekkelijk werkgeverschap
Toelichting:	In 2019 is afgesproken dat er in 2020 een startnotitie opgeleverd zal worden, reden hiervoor waren de gesprekken over de bezuinigingen die eind 2019 hebben plaatsvonden.
Maatregel:	n.v.t.
1.6	Overhead
1.6.1	Communicatiebeleid
Prestatie	Uitvoering geven aan ons online communicatiebeleid
Toelichting:	In 2019 is gewerkt aan het verzamelen van informatie voor het opstellen van het communicatiebeleid. Onder meer door het stellen van vragen aan het burgerpanel (communicatieonderzoek) en door een deskresearch opdracht door een stagiaire. In verband met tekort aan tijd door andere prioriteiten wordt er in 2020 verder gewerkt aan het opstellen van het online communicatiebeleid.
Maatregel:	n.v.t.

1.6.3	Financieel beleid
Prestatie	Verder opzetten van een systeem van managementinformatie
Toelichting:	Vanaf augustus 2019 is bij de eenheid Maatschappelijke Ondersteuning een pilot gestart. Daarbij is de keuze gemaakt voor de tool van Lias. Op basis van de resultaten uit de pilot zou later in 2019 een definitieve keuze gemaakt worden voor een tool. Dit is nog niet gedaan omdat er nog onvoldoende getest is met Lias.
Maatregel:	n.v.t.

Prestatie	Evalueren en waar nodig herijken van het risicomanagementbeleid
Toelichting:	Evaluatienota Risicomanagementbeleid en nieuwe nota Risicomanagement en weerstandsvermogen komt in april 2020 in de raad.
Maatregel:	n.v.t.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Waardering communicatie van de gemeente	Burgerpanel	6,7 (2015)	*	niet bekend
Het beoordelen van de waardering is aan het burgerpanel niet uitgevraagd met het vragen van een cijfer. Zodoende kan deze voor 2019 niet worden genoteerd. In het volgende onderzoek wordt hier wel naar gevraagd.				
Beoordeling participatie bij totstandkoming beleid	burgerpanel	6,4 (2015)	*	6,4
Betrokkenheid inwoners bij gemeenteraad	burgerpanel	16% zeer 44% matig 35% geen (2015)	*	2% helemaal mee eens 10% mee eens 39% neutraal 33% oneens 10% helemaal oneens 6% geen mening **
** Vraagstelling aan burgerpanel was: Ik voel mij momenteel betrokken bij de gemeenteraad.				
Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente	https://www.waarstaatjegemeente.nl/	7,04 (2015)	7,04	7,22
Burgerpeiling uitgevoerd in 2019				
Dekking uit reserves voor exploitatie*	begroting	0,9% (2018)	0,6%	0,2%
Voor de verplichte financiële kengetallen verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.				

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Gemeente Dalfsen neemt deel in GBLT. Het GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Deelnemingen

Daarnaast heeft de gemeente Dalfsen een aandelenbelang in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V., deelnemingen opgericht naar aanleiding van verkoop Essent en Stichting administratiekantoor Dataland.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2018	Begroting 2019 Primitief	Begroting 2019 Na wijzigingen	Rekening 2019	Saldo 2019
Lasten	-12.524	-11.577	-12.010	-12.590	-580
Baten	41.806	42.557	43.460	44.335	875
Saldo van lasten en baten	29.282	30.980	31.450	31.745	295
Stortingen in reserves	0	0	0	-107	-107
Onttrekkingen aan reserves	2.222	724	1.228	2.586	1.358
Resultaat	31.504	31.704	32.678	34.225	1.547

Onderdeel 1A Bestuur

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2019 Primitief	Begroting 2019 Na wijzigingen	Rekening 2019	Saldo 2019
A. Bestuur				
1.4 Bestuur	-1.316	-1.408	-2.151	-743
1.5 Burgerzaken	-998	-867	-973	-106
Saldo van lasten en baten	-2.314	-2.275	-3.124	-849
Resultaat	-2.314	-2.275	-3.124	-849

Onderdeel 1B Ondersteuning

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
B. Ondersteuning	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
1.6 Overhead	-7.355	-8.124	-7.613	511
1.7 Overige gebouwen en gronden	-136	-135	112	247
Saldo van lasten en baten	-7.491	-8.259	-7.501	758
1.8 Mutatie reserves	724	1.228	2.480	1.251
Resultaat	-6.767	-7.031	-5.022	2.009

Onderdeel 1C Algemene dekkingsmiddelen

Uitsplitsing naar taakvelden	Bedragen x € 1.000			
	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
C. Algemene dekkingsmiddelen	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
1.1 Algemene baten en lasten	31	324	266	-58
1.2 Algemene uitkering	35.182	36.173	36.643	470
1.3 Belastingen en heffingen	5.572	5.487	5.462	-25
Saldo van lasten en baten	40.784	41.984	42.371	386
Resultaat	40.784	41.984	42.371	386

2 Openbare orde en veiligheid

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het integrale veiligheidsbeleid waarin de gemeente een regierol vervult ten opzichte van politie, justitie, ketenpartners en burgers. Samen met deze en andere partners op het gebied van veiligheid wordt aan het integrale veiligheidsbeleid uitvoering gegeven. Dit betreft zowel de sociale veiligheid (bv. jeugdoverlast, huiselijk geweld etc.) als ook de fysieke veiligheid (rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid etc.). Er wordt actief ingespeeld op nieuwe trends en ontwikkelingen in het veiligheidsdomein.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Lente	Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutaties reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2018	Bureau Halt	132	119	111
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS	0,5	2,2	1
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS	1,6	5,4	4,2
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS	1,4	4,8	3,4
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2018	CBS	0,9	2,5	2

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
2.1	Openbare orde en veiligheid			
2.1.1	Integrale veiligheid			
	Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, sociale media, burgernet etc.	✓	100%	✓
	Nauwe samenwerking met politie, o.a. donkere dagen offensief	✓	100%	✓
	Creëren bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten	✓	100%	✓
	Opstellen plan van aanpak Wet aanpak woonoverlast en opnemen van bevoegdheden in de APV	✗	75%	✓
	Inzetten buurtbemiddeling	✗	75%	✓
	Opstellen uitvoeringsprogramma Integrale veiligheid	✓	100%	✓
	Opstellen lokaal ondermijningsbeleid	✓	100%	✓
	Onderzoeken mogelijkheid vereenvoudigen (aanvraag) proces	✓	100%	✓

2.1	Openbare orde en veiligheid
2.1.1	Integrale veiligheid
Prestatie	Opstellen plan van aanpak Wet aanpak woonoverlast en opnemen van bevoegdheden in de APV
Toelichting:	Traject loopt en wordt in 2020 afgerond
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Inzetten buurtbemiddeling
Toelichting:	Is onderdeel van de implementatie van de Wet aanpak woonoverlast, traject voor opzet buurtbemiddeling is ingezet in 2019 en wordt voortgezet en afgerond in 2020.
Maatregel:	n.v.t.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Aantal woninginbraken	politiecijfers	40 stuks (2017)	35	44
Te hard rijden (percentage veel overlast)	*Veiligheidsmonitor	61% (2017)	-	-
* veiligheidsmonitor wordt vierjaarlijks uitgevoerd. Eerstvolgende in 2021.				
Aanpak woonoverlast (percentage veel overlast)	*Veiligheidsmonitor	24% (2017)	-	-
* veiligheidsmonitor wordt vierjaarlijks uitgevoerd. Eerstvolgende in 2021.				

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. De veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer en Ghor intensief samen met politie, gemeenten en andere ketenpartners in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crisis.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Rekening Begroting 2019		Begroting 2019	Bedragen x € 1.000	
	2018	Primitief	Na wijzigingen	Rekening 2019	Saldo 2019
Lasten	-2.160	-2.221	-2.253	-2.258	-5
Baten	92	78	159	158	-1
Saldo van lasten en baten	-2.068	-2.143	-2.094	-2.100	-7
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	17	0	35	35	0
Resultaat	-2.051	-2.143	-2.059	-2.066	-7

3 Beheer openbare ruimte

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de zorg voor het beheer en de aanleg van alle voorzieningen in de openbare ruimte, zoals openbaar groen, speelplaatsen, volkstuinen, wegen, civiele kunstwerken en openbare verlichting en het gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid (verkeersveiligheid).

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Openbaar groen Verkeer en vervoer Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Niet van toepassing.

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
3.1	Openbaar groen			
3.1.1	Openbaar groen			
	Gewenste onderhoudskwaliteit realiseren	✓	100%	✓
	Twee keer per jaar meten van de onderhoudskwaliteit volgens de beeldsystematiek van het CROW	✓	100%	✓
	Vormgeven van het participatiebeleid voor het integraal beheer van de openbare ruimte	✓	100%	✓
	Het behouden van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud (sinds 2010)	✓	75%	✓
	Herinrichten van het voorplein van het gemeentehuis	✗	25%	✗

3.1.2	Speelvoorzieningen			
	Omvormen reguliere grotere speelplek naar centrale buurtspeelplekken voor iedereen	✓	100%	✓
	Omvormen reguliere speelplek naar kleinere steunplekken	✓	100%	✓
	Omvormen formele speelplekken met toestellen naar informele speelplekken zonder toestellen	✓	100%	✓
	Aanleggen nieuwe speelplekken	✓	100%	✓
	Actualiseren Beheerplan Spelen	✓	100%	✓

3.2	Verkeer en vervoer			
3.2.1	Verharding			
	Gewenste onderhoudskwaliteit realiseren	✓	100%	✓
	Twee keer per jaar meten van de onderhoudskwaliteit volgens de beeldsystematiek van het CROW	✓	100%	✓
	Vormgeven van het participatiebeleid voor het integraal beheer van de openbare ruimte	✓	100%	✓
	Het behouden van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer niveau goud (sinds 2010)	✓	100%	✓

3.2.2	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid			
	Evaluëren en actualiseren uitvoeringsprogramma GVVP	✓	100%	✓
	Opstellen fietsvisie voor alle belangrijke fietsroutes binnen de gemeente Dalfsen, inclusief een uitvoeringsprogramma	✓	100%	✓
	Verbeteren fietsroute Dalfsen - Zwolle	✓	100%	✓
	Realiseren van voldoende duurzame fietslaadpalen (onderdeel fietsvisie)	✗	25%	✓

3.2.3	Verkeersveiligheid			
	Uitvoeren verbetermaatregelen rotonde Kampmansweg	✗	50%	✓

3.1	Openbaar groen			
3.1.1	Openbaar groen			
Prestatie	Herinrichten van het voorplein van het gemeentehuis			
Toelichting:	In de raadsvergadering van december is het voorstel voor herinrichting behandeld. De raad heeft hiermee niet ingestemd. Op dit moment is een nieuw voorstel in voorbereiding.			
Maatregel:	n.v.t.			

3.2	Verkeer en vervoer			
3.2.2	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid			
Prestatie	Realiseren van voldoende duurzame fietslaadpalen (onderdeel fietsvisie)			
Toelichting:	Het realiseren van voldoende duurzame fietslaadpalen staat in het uitvoeringsprogramma van de fietsvisie. De fietsvisie is in februari 2020 vastgesteld door de raad. Na vaststelling door de raad wordt hier invulling aan gegeven.			
Maatregel:	n.v.t.			

3.2.3	Verkeersveiligheid
Prestatie	Uitvoeren verbetermaatregelen rotonde Kampmansweg
Toelichting:	In 2017 heeft uw raad een motie ingediend over de verkeersveiligheid ter hoogte van de rotonde. In 2018 is onderzoek gedaan en in 2018 en 2019 zijn de opgestelde varianten nader uitgewerkt. Er is nog geen keuze voor een definitieve maatregel gemaakt. In 2019 is een sobere variant voor de aanpak van de rotonde opgesteld. Deze maatregel wordt vooruitlopend op de gewenste totaalvisie op de ontsluiting van de oostzijde van Dalfsen Oosterdalfsen gerealiseerd in 2020.
Maatregel:	Op basis van onderzoek en participatie zijn een aantal varianten voor verbetering van de rotonde voorgesteld: (1) optimalisatie van de huidige situatie met fietsers niet in de voorrang (2) fietsers in de voorrang op deze en vier andere rotondes in de gemeente en (3) een fietstunnel of -brug. De derde variant is begin 2019 afgefallen. De keuze tussen variant 1 en 2 is nog niet definitief gemaakt. Uw gemeenteraad heeft aangegeven eerst een totaalvisie te willen hebben op de ontsluiting aan de oostzijde van Dalfsen alvorens een definitieve keuze voor een maatregel wordt genomen. Gezien de aanhoudende klachten wordt vooruitlopend hierop de sobere versie van variant 1 uitgewerkt en uitgevoerd (planning: 2020).

	Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
3.2	Verkeer en vervoer			
	Gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid			
	We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018 en evalueren dit programma. Vervolgens werken we aan een nieuw uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2021.	✓	100%	✓
	Verkeersveiligheid			
	Uitwerking/advisering veiligheid rotonde Kampmansweg en schoolroutes in de kernen.	✓	100%	✓
3.3	Openbaar groen			
	Openbaar groen			
	Monitoren van de beleving van gebruikers van de openbare ruimte (sinds 2015).	✓	100%	✓

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm*	Schouw	100% (2016)	100%	De openbare ruimte voldoet als geheel aan de onderhoudsnorm. Uit de beeldkwaliteitsmetingen komen 'overhangend groen', 'bijmaaien rond obstakels' als aandachtspunten naar voren.
*De onderhoudsnorm is A voor dorpscentra, de hoofdstructuren en begraafplaatsen. Voor de overige functiegebieden geldt onderhoudsnorm B. De te behalen prestatie is opgenomen in figuur 1 van het IBOR. 100% voldaan wordt als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm.				
Toegroeien naar 24 centrale buurtplekken*	eigen gegevens	19 (2018)	20	19
*Een centrale plek is een goed bereikbare speelplek per buurt of cluster van buurten die geschikt is voor een brede doelgroep van 0 t/m 18 jaar. Voor het invullen van de bezuinigingsopgave 2019 zijn een aantal omvormingen/ vervangingen doorgeschoven. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd. Dit houdt in dat er niet wordt voldaan aan het realiseren van alle omvormingsprojecten binnen de afgesproken beleidsperiode (2014-2023) maar dat dit langer doorloopt.				
Toegroeien naar 61 steunplekken	eigen gegevens	51 (2018)	53	52
Voor het invullen van de bezuinigingsopgave 2019 zijn een aantal omvormingen/ vervangingen doorgeschoven. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd.				
Omvormen speelplekken naar 33 informele speelplekken	Eigen gegevens	11 (2018)	15	11
Voor het invullen van de bezuinigingsopgave 2019 zijn een aantal omvormingen/ vervangingen doorgeschoven. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd.				
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm B/C*	Schouw	100% (2016)	100%	100%
*De te behalen prestatie is opgenomen in figuur 1 van het IBOR. 100% voldaan wordt als per discipline 90% van de metingen voldoet aan of hoger is dan de gestelde norm.				
Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project	Eigen gegevens	-	1	1

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
Lasten	-5.092	-5.412	-5.329	-5.331	-2
Baten	476	178	259	377	117
Saldo van lasten en baten	-4.616	-5.233	-5.070	-4.955	115
Stortingen in reserves	-268	-20	-40	-178	-138
Onttrekkingen aan reserves	314	355	246	345	99
Resultaat	-4.570	-4.898	-4.864	-4.788	76

4 Economische zaken

Omschrijving van het programma

De ambitie van het economische beleid in Dalfsen is het behouden van een vitale economie die inwoners van de gemeente voldoende werkgelegenheid biedt, in aansluiting op hetgeen de regio doet en biedt. Programma 4 omvat alle activiteiten die bijdragen aan bovenstaand doel en heeft betrekking op bedrijfsterreinen, bedrijfsvestigingen en ambulante handel.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Economie
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Funciemenging	%	2018	CBS BAG/LISA*	51,8	52,8	49,5

*LISA: Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen

Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2018	LISA	159,2	145,9	142,6
-----------------------------	--	------	------	-------	-------	-------

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
4.1	Economie			
4.1.1	Economie			
	Zorgen voor voldoende vestigingslocaties voor ondernemers	✓	100%	✓
	Lokale initiatieven (waar mogelijk) faciliteren via bedrijvenloket en bedrijfscontactfunctionaris	✓	100%	✓
	Participeren in de samenwerking regio Zwolle	✓	100%	✓
	Leveren van input voor de Omgevingsvisie vanuit het beleidsveld economie en bijbehorende ontwikkelingen	✓	100%	✓
	Onderzoek naar vermindering administratieve lastendruk voor ondernemers	✗	25%	✓
	Het onderhouden van goede contacten met ondernemers via bijvoorbeeld een bedrijfscontactavond, bijwonen van vergaderingen van ondernemersverenigingen/industriële clubs en bedrijfsbezoeken door ons College	✓	100%	✓
	Invoeren BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)	✗	25%	✓
	Heroverwegen realisatie bedrijvenlocaties	✓	100%	✓

4.1	Economie
4.1.1	Economie
Prestatie	Onderzoek naar vermindering administratieve lastendruk voor ondernemers
Toelichting:	Binnen het bestuursprogramma is als project opgenomen het terugbrengen van administratieve lastendruk van ondernemers. Daarom is in het project dienstverlening in het voorjaar 2019 een onderzoek uitgevoerd onder ondernemers. Hieruit blijkt dat ondernemers niet altijd tevreden zijn over de dienstverlening van de gemeente. Onder andere de administratieve lastendruk wordt door ondernemers genoemd als een verbeterpunt. Het college heeft sterk de behoefte om hierin te verbeteren en wil dit in 2020 en 2021 oppakken en uitvoeren. Hiervoor wordt in het tweede kwartaal van 2020 een plan van aanpak opgesteld.
Maatregel:	n.v.t.

Prestatie	Invoeren BedrijvenInvesteringsZone (BIZ)
Toelichting:	De verkenning tot het invoeren van een BedrijvenInvesteringsZone (als onderdeel van het project vitalisering industrieterrein Dalfsen) is in 2019 opgestart, maar nog niet afgerond. Binnen dit proces is een standpunt nodig over alle (on)mogelijkheden van een BIZ, naast het verkrijgen van noodzakelijke gegevens via GBLT, maar ook een standpunt van de initiatiefnemers van de BIZ. Er is al het nodige voorwerk verricht en gaan we in 2020 verder oppakken en uitvoeren.
Maatregel:	n.v.t.

	Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
4.1	Economie			
	Economie			
	Opstellen/actualiseren standplaatsenbeleid. Mogelijkheden/wenselijkheid toegestane branches per locatie onderzoeken en daarnaast het heroverwegen van het aantal standplaatslocaties.	✘	0%	✔
	We evalueren in 2018 de nota Economisch beleid 2013-2020.	✔	100%	✔

4.1	Economie
Economie	
Prestatie	Opstellen/actualiseren standplaatsenbeleid. Mogelijkheden/wenselijkheid toegestane branches per locatie onderzoeken en daarnaast het heroverwegen van het aantal standplaatslocaties.
Toelichting:	Wegens het prioriteren van werkzaamheden is het onderzoek niet uitgevoerd in 2019. We gaan dit onderzoek nu uitvoeren in 2020.
Maatregel:	n.v.t.

Indicatoren

Niet van toepassing.

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
Lasten	-1.299	-1.001	-954	-7.011	-6.057
Baten	1.497	823	823	7.676	6.852
Saldo van lasten en baten	197	-178	-131	664	795
Stortingen in reserves	-263	0	0	-840	-840
Onttrekkingen aan reserves	0	0	0	27	27
Resultaat	-66	-178	-131	-149	-18

5 Onderwijs en vrije tijd

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het lokaal onderwijsbeleid waarbinnen aandacht wordt besteed aan de zorg voor onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, schoolbegeleiding, logopedie en volwasseneneducatie. Ook leefbaarheid en vrije tijd vallen binnen dit programma. Er wordt ingezet op goede voorzieningen in de gemeente wat de leefbaarheid bevordert. Het gaat hierbij niet alleen om fysieke voorzieningen, maar ook de kracht van de samenleving is een belangrijk uitgangspunt. Sport en sportbeleving, cultuur en ook recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers op het gebied van onderwijs en vrije tijd.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Kulturhuzen Onderwijs Recreatie en toerisme Sport
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 inwoners 5-18 jr	2018	DUO/Ingrado	1,8	1,9	1,3
Het is lastig een betrouwbaar aantal per kalenderjaar aan te leveren, aangezien gegevens worden vergaard per schooljaar. Een toename is zichtbaar als gevolg van de instroom nieuwkomers. In een aantal gevallen gaat het nl. om nieuwkomers, die veelal niet starten op een school (binnen zeven dagen) per datum inschrijving gemeente.						
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 Inwoners 5-18 jr	2018	DUO/Ingrado	15	23	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	% deelnemers	2018	DUO/Ingrado	1	1,9	1,6
% Niet-sporters	%	2016	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD'en)	49,3	48,7	49,3

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
5.1	Cultuur			
5.1.1	Cultuurbeleid			
	Alle basisscholen en het Agnietencollege nemen deel aan het cultuureducatieprogramma en ontwikkelen een plan dat past binnen de gestelde criteria en bij de ontwikkeling van de eigen school (streefwaarde 18)	✓	100%	✓
	De Week van de Amateurkunst wordt jaarlijks uitgevoerd als podium voor amateurkunst met als vast onderdeel deskundigheidsbevordering (streefwaarde 1)	✓	100%	✓
	De Historische Kring Dalfsen en Nijluus'n van Vrogger ontwikkelen de Schatkamer van Dalfsen, een schatkamer met de belangrijkste verhalen uit de gemeente met bijbehorende voorwerpen die resulteren in verbeeldingen	✗	50%	✓
	In de periode 2017-2020 wordt er in de vijf kernen in de gemeente een verbeelding gerealiseerd van één van de verhalen uit de Schatkamer van Dalfsen (streefwaarde 5)	✓	100%	✓
	De gemeentelijke kunstwerken in de openbare ruimte worden adequaat onderhouden op het niveau van 2016	✓	100%	✓
	Er worden minimaal drie nieuwe initiatieven ondersteund vanuit het innovatiebudget (streefwaarde 3)	✓	100%	✓

5.1.2	Bibliotheekbeleid			
	In 2019 zal aan de raad het nieuwe bibliotheekbeleid ter besluitvorming worden voorgelegd. Een paragraaf sturen en meten zal onderdeel uitmaken van deze nota	✓	100%	✓

5.2	Kulturhusen			
5.2.1	Kulturhusen			
	Governance voorwaarden inregelen (2019)	✓	100%	✓
	Periodiek overleg met de besturen van de kulturhusen (doorlopend)	✓	100%	✓
	In het periodiek overleg met de partners in de kulturhusen aandacht besteden aan de gezamenlijke verantwoordelijkheid binnen een kulturhus (doorlopend)	✓	100%	✓
	Evaluatie Kulturhus de Trefkoele+	✓	100%	✓

5.3	Onderwijs			
5.3.1	Onderwijs			
	Opstellen en vastleggen integrale visie op onderwijshuisvesting en kindcentra	✓	100%	✓
	Aanpassen beleidsregels subsidie peuterspeelzalen en VVE	✗	75%	✓

5.4	Recreatie en toerisme			
5.4.1	Recreatie en toerisme			
	Onderzoek naar andere recreatieve mogelijkheden in de gemeente, (bijvoorbeeld Overijssels kanaal)	✗	50%	✓
	Onderzoek naar de mogelijkheden van extra ligplaatsen voor de recreatievaart aan de Vecht	✗	25%	✓

5.5	Sport			
5.5.1	Sport			
	Opstellen van een kader en beleidsnota sport en daaraan uitvoering geven	✓	100%	✓
	Onderzoek beschikbaarheid en toekomst van sportaccommodaties	✓	100%	✓
	Onderzoek mobiele overkapping zwembad Gerner	✓	100%	✓
	Aanleg hybride sportveld Hoonhorst	✓	100%	✓

5.1	Cultuur			
5.1.1	Cultuurbeleid			
Prestatie	De Historische Kring Dalfsen en Nijluis'n van Vrogger ontwikkelen de Schatkamer van Dalfsen, een schatkamer met de belangrijkste verhalen uit de gemeente met bijbehorende voorwerpen die resulteren in verbeeldingen			
Toelichting:	De Historische Kring Dalfsen en Nijluis'n van Vrogger zijn, onder begeleiding van de gemeente, bezig met het ontwikkelen van de Schatkamer van Dalfsen. Het realiseren van een fysieke schatkamer vraagt een grote inzet van beide verenigingen, waarbij nog veel stappen gezet moeten worden. Op dit moment is het nog niet zeker dat (in 2020) een fysieke schatkamer gerealiseerd kan worden. Daarom worden in 2020 de belangrijkste verhalen uit gemeente (met bijbehorende voorwerpen) opgenomen in een digitale schatkamer.			
Maatregel:	n.v.t.			

5.3	Onderwijs			
5.3.1	Onderwijs			
Prestatie	Aanpassen beleidsregels subsidie peuterspeelzalen en VVE			
Toelichting:	Omdat de invoeringsdatum van de urenuitbreiding VVE wettelijk is uitgesteld tot 1 augustus 2020, hebben wij de aanpassing van de beleidsregels uitgesteld tot de eerste helft van 2020. De nieuwe beleidsregels zullen per 1 augustus in werking treden.			
Maatregel:	n.v.t.			

5.4	Recreatie en toerisme
5.4.1	Recreatie en toerisme
Prestatie	Onderzoek naar andere recreatieve mogelijkheden in de gemeente, (bijvoorbeeld Overijssels kanaal)
Toelichting:	Voor het onderzoek naar de recreatieve mogelijkheden van de Vecht is het gewenst om dit onderwerp beleidsmatig Vechtdalbreed met de Vechtdalgemeenten op te pakken en aan te haken bij Ruimte voor de Vecht (werkgroep Varen) en de nieuwe Visie Vechtdal. Vanwege de gewenste integraliteit van deze onderwerpen tussen Ruimte voor de Vecht en Vrijtijdseconomie Vechtdal is in 2019 een inzet gepleegd om de ontwikkelingen op Vechtdalniveau op een lijn te krijgen. Dit document staat nu gepland voor de raadscommissie van mei 2020.
Maatregel:	n.v.t.

Prestatie	Onderzoek naar de mogelijkheden van extra ligplaatsen voor de recreatievaart aan de Vecht
Toelichting:	Het onderzoek naar de mogelijkheden van extra ligplaatsen wordt betrokken bij het onderzoek naar recreatieve mogelijkheden Vecht. Voor het onderzoek naar de recreatieve mogelijkheden van de Vecht is het gewenst om dit onderwerp beleidsmatig Vechtdalbreed met de Vechtdalgemeenten op te pakken en aan te haken bij Ruimte voor de Vecht (werkgroep Varen) en de nieuwe Visie Vechtdal. Vanwege de gewenste integraliteit van deze onderwerpen tussen Ruimte voor de Vecht en Vrijtijdseconomie Vechtdal is in 2019 een inzet gepleegd om de ontwikkelingen op Vechtdalniveau op een lijn te krijgen. Dit document staat nu gepland voor de raadscommissie van mei 2020.
Maatregel:	n.v.t.

	Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
5.7	Sport			
	Sport			
	Onderzoek kostendekkendheid en toekomstige vervanging gemeentelijke sportvelden.	✘	50%	✘

5.7	Sport
	Sport
Prestatie	Onderzoek kostendekkendheid en toekomstige vervanging gemeentelijke sportvelden.
Toelichting:	In de eerste helft van 2020 volgt een afzonderlijk onderzoek naar toekomstige vervanging van gemeentelijke (semi-waterveld en kunstgras) sportvelden.
Maatregel:	In verband met noodzakelijke vervanging op termijn is afzonderlijk onderzoek noodzakelijk. In verband met allerlei ontwikkelingen m.b.t. kunstgras en benodigde specifieke kennis is de verwachting dat voor dit onderzoek specialistische expertise noodzakelijk is.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	Eigen gegevens	189.693 (2017)	192.000	191.700*
*op basis van een voorlopige schatting				
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	860 (2017)	865	882 (2018)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening Begroting 2019		Begroting 2019	Rekening	Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
Lasten	-5.645	-5.326	-6.456	-6.611	-155
Baten	470	570	626	892	266
Saldo van lasten en baten	-5.175	-4.756	-5.830	-5.719	111
Storting in reserves	0	0	0	-161	-161
Onttrekkingen aan reserves	1.062	663	1.615	1.603	-12
Resultaat	-4.113	-4.093	-4.215	-4.277	-62

6 Inkomensondersteuning

Omschrijving van het programma

Het programma omvat bijstandsverlening, minimabeleid, schuldhulpverlening en vreemdelingen/inburgering nieuwkomers. Allen gericht op inkomensondersteuning.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Inkomen Integratie vergunninghouders
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	1e hj 2019	CBS	152,2	381,7	250,9

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
6.1	Inkomen			
6.1.1	Kindregeling			
	Wij proberen in de webshop een gevarieerd aanbod te hebben van organisaties met hun producten, diensten en activiteiten	✓	100%	✓
6.1.2	Schuldhulpverlening			
	Opstellen actieplan voorlichting en preventie om te voorkomen dat burgers in schuld hulptrajecten terecht komen	✗	50%	✓
	Contacten met verwijzende instanties intensiveren om in zo vroeg mogelijk stadium handelend te kunnen optreden om het aantal bewindvoeringen zoveel mogelijk te beperken	✓	100%	✓
	Nieuwe vormen van budgetbeheer creëren als alternatief voor bewindvoering	✓	100%	✓
	Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters	✗	0%	✓

6.2	Integratie vergunninghouders			
6.2.1	Integratie vergunninghouders			
	Afspraken maken met woningbouwcorporaties over de huisvesting van vergunninghouders	✓	100%	✓
	Aangaan samenwerking met Vluchtelingenwerk voor begeleiding van vergunninghouders (VIP18)	✓	100%	✓
	Oppakken van de aanbevelingen die voortkomen uit de evaluatie van Thuis in Dalfsen	✓	100%	✓
	Voorstel uitvoering aanpassingen Wet Inburgering	✗	50%	✓

6.1	Inkomen
6.1.2	Schuldhelpverlening
Prestatie	Opstellen actieplan voorlichting en preventie om te voorkomen dat burgers in schuld hulptrajecten terecht komen
Toelichting:	Zal plaatsvinden in 2021 na inwerkingtreding van nieuwe wet op schuldhelpverlening.
Maatregel:	n.v.t.

Prestatie	Indien mogelijk gebruik maken van adviesrecht voor kantonrechters
Toelichting:	Het adviesrecht voor gemeenten bij een verzoek voor bewindvoering bij de kantonrechter moet nog wettelijk worden geregeld. Dit is nu nog niet het geval. Op dit moment is er nog geen duidelijkheid te verschaffen wanneer deze wetswijziging zal ingaan.
Maatregel:	n.v.t.

6.2	Integratie vergunninghouders
6.2.1	Integratie vergunninghouders
Prestatie	Voorstel uitvoering aanpassingen Wet Inburgering
Toelichting:	Omdat er nog onvoldoende duidelijk was over de nadere regelgeving en de meekomende financiën voor de uitvoering van de gewijzigde Wet Inburgering, hebben wij nog geen voorstel voor de uitvoering behandeld. In mei/juni 2020 verwachten we meer duidelijkheid.
Maatregel:	n.v.t.

	Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
6.1	Integratie vergunninghouders			
	Integratie vergunninghouders			
	(Tussentijdse) evaluatie plan van aanpak "Thuis in Dalfsen 2017-2018" en doorkijk naar 2019.	✓	100%	✓

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Aantal kinderen dat een bestelling heeft gedaan via de kindregeling	Eigen administratie	140 (2017)	160	220
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	98	95	95
Percentage vergunninghouders dat na een half jaar participeert*	Eigen gegevens	44% (2018)	75%	60%
<p>*Met participeren bedoelen we in dit kader dat iemand een baan heeft, in een traject bij een werkgever zit (taal/werkstage, proefplaatsing, etc.) of vrijwilligerswerk doet. 60 % van volwassen statushouders die de eerste helft van 2019 in Dalfsen zijn gevestigd, zijn op 1 februari 2020 naast de inburgering bezig met een taalstage, vrijwilligerswerk of werktraject. Van deze statushouders was een deel hervestiger, wat wil zeggen dat zij geen periode in het AZC hebben doorgebracht maar vrijwel direct na aankomst in Nederland in Dalfsen zijn komen wonen. Bij deze groep is het te verwachten dat zij een wat langere periode nodig hebben voor ze kunnen participeren. Van de reguliere groep statushouders participeren mensen gemiddeld na 7 maanden.</p>				
Taakstelling en realisatie te huisvesten vergunninghouders	Eigen gegevens	80% (2016)	90 à 95%	69%
<p>In 2019 hadden wij een taakstelling van 20 en daarnaast een achterstand van 15 uit voorgaande jaren. In 2019 hebben wij 24 statushouders gehuisvest. Daarmee hebben we 69 % van de totale taakstelling gerealiseerd en is de achterstand minder ingehaald dan gehoopt. Omdat er minder geschikte woningen voor statushouders vrijkwamen dan verwacht, zijn er met name het tweede halfjaar van 2019 minder woningen aangeboden voor statushouders. Met de woningstichting wordt nauw samengewerkt om te voldoen aan de taakstelling. De eerste twee maanden van 2020 zijn er diverse plaatsingen geweest en woningen aangeboden waardoor we goede hoop hebben de achterstand het eerste half jaar van 2020 weg te werken.</p>				

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Het betreft een samenwerkingsverband met betrekking tot het voorkomen en het opsporen van fraude met de sociale zekerheidsregelingen die door de gemeenten worden uitgevoerd. De gemeente heeft hiertoe haar bevoegdheid, in het kader van opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling, overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening Begroting 2019		Begroting 2019		Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	Rekening 2019	
Lasten	-5.769	-5.329	-6.005	-6.136	-131
Baten	3.851	3.665	3.758	3.582	-177
Saldo van lasten en baten	-1.918	-1.665	-2.247	-2.555	-308
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	225	0	40	40	0
Resultaat	-1.693	-1.665	-2.207	-2.515	-308

7 Sociaal domein

Omschrijving van het programma

Het programma omvat het sociale domein. Wat wetgeving betreft wordt met name gedoeld op de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Jeugdwet. Ook het jeugd- en jongerenwerk en het welzijnswerk zijn onderdeel van dit programma.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Uitslag	Jeugdzorg Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid WMO
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Participatie Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2018	CBS	0	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	CBS	2	7	5
Netto arbeidsparticipatie	%	2018	CBS	71,4	67,8	68,3
Werkloze jongeren	%	2018	CBS	2	2	2
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e hj 2019	CBS	0,6	1,1	1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	1e hj 2019	CBS	-	0,3	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	1e hj 2019	CBS	450	610	572
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2018	CBS/LISA	704,7	774	687

Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	1e hj 2018CBS	85,6	305,2	-
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	1e hj 2019CBS	8,9	10	9,7

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
7.1	Jeugdzorg			
7.1.1	Jeugdzorg			
	Doorontwikkelen van het inkoopmodel jeugdzorg	✓	100%	✓
	Invoering monitoringssysteem jeugdzorg	✓	100%	✓
	Monitoren huidige mantelzorg- en vrijwilligersbeleid	✓	100%	✓

7.2	Lokale toegang			
7.2.1	Lokale toegang			
	Uitvoering geven aan de resultaten van de pilot / vormen van MDT's	✓	100%	✓
	Medewerkers trainen in de werkwijze "vanuit de bedoeling" in plaats vanuit alleen de eigen vakspecialisatie	✓	100%	✓
	In alle woonkernen worden een of meerdere voorzieningen gerealiseerd waar burger naar toe kunnen zonder indicatie (inloopvoorziening)	✓	100%	✓

7.3	Participatie			
7.3.1	Participatie			
	We werken met het regionaal werkbedrijf en de subregio van de Arbeidsmarktregio Zwolle verder aan de verbetering van de werkgeversbenadering	✓	100%	✓
	Uitvoering geven aan de in 2018 vastgestelde nota: "Afstand tot de arbeidsmarkt Participatiewet"	✓	100%	✓
	Doorontwikkelen Stichting Dalfsen Werkt	✓	100%	✓

7.4	Preventie			
7.4.1	Preventie			
	Opdracht verstrekken aan SAAM welzijn om de gewenste maatschappelijke effecten te realiseren	✓	100%	✓
	Periodiek voortgang van de werkzaamheden van Saam monitoren en zo nodig bijsturen	✓	100%	✓
	Monitoren op de gestelde doelen in het huidige mantelzorg- en vrijwilligersbeleid	✓	100%	✓
	Evaluëren Actieplan laaggeletterdheid	✓	100%	✓

7.5	Publieke gezondheid			
7.5.1	Publieke gezondheid			
	Er worden in 2019 twee pilots uitgevoerd die aansluiten bij de resultaten van het onderzoek van Buurtwerk Nederland als onderdeel van het uitvoeringsprogramma gezondheidsbeleid	✓	100%	✓
	Vaststellen nieuw uitvoeringsprogramma Publieke Gezondheid	✓	100%	✓

7.6	WMO			
7.6.1	WMO			
	Doorlopend trainen van consulenten in keukentafelgesprekken	✓	100%	✓
	Vanaf 2019 nieuwe inkoop Wmo begeleiding, waarbij vooraf in overleg met de inwoner het resultaat wordt bepaald en gedurende het traject overleg plaats vindt tussen inwoner en zorgaanbieder over de voortgang van het te behalen resultaat (van productgericht naar resultaatgerichte financiering)	✓	100%	✓
	Opstarten van het uitvoeringsprogramma vanuit de kadernota Welzijn - Wonen - Zorg	✓	100%	✓
	Onderzoeken of de Hulp bij het Huishouden op een andere manier georganiseerd kan worden in verband met de mogelijke invoering van een abonnementstarief voor algemene Wmo-voorzieningen	✓	100%	✓
	Aanbieders Hulp bij het Huishouden en gemeenten maken afspraken over een aangepast tarief obv nieuwe loonschaal	✓	100%	✓
	Onderzoek naar regionale samenwerking inkoop WMO.	✓	100%	✓
	Uitwerken concrete scenario's voor lokale vervoersoplossingen (o.a. realisatie vrijwilligersvervoer)	✗	75%	✓

7.6	WMO
7.6.1	WMO
Prestatie	Uitwerken concrete scenario's voor lokale vervoersoplossingen (o.a. realisatie vrijwilligersvervoer)
Toelichting:	De concrete scenario's worden medio 2020 gepresenteerd vanwege het feit dat het maatwerkvervoer per 1-8-2019 is gestart en de nieuwe vervoerder mee gaat denken in de uitwerking van deze scenario's.
Maatregel:	n.v.t.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Succesvol afgeronde trajecten	Eigen gegevens	2019	-	-
Volgens onze huidige gegevens is 90% volgens plan afgerond. 1% van de trajecten is éézijdig door hulpvrager beëindigd en bij 9% is sprake van afsluiting van het traject om andere redenen, zoals start van een ander zorgtraject of verhuizing.' Deze cijfers zijn echter gebaseerd op 45% van de indicaties, de registratie in 2019 was niet volledig. Voor 2020 streven we naar een volledigheid van 80%.				
Jaarlijkse procentuele uitstroom vanuit participatie wet	Eigen gegevens	2018	> 30%	35%
Ervaren gezondheid	Gezondheidsmonitor GGD (4 jaarlijks)	82% (2017)	-	
Cliëntervaring met betrekking tot kwaliteit van geleverde ondersteuning	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)	84% (2017)	85%	87% (2019)
In 2019 is onderzoek uitgevoerd naar cliënten die in 2018 een maatwerkindicatie hebben gehad.				
Cliëntervaring of ondersteuning voldoet aan de hulpvraag	Cliëntervaringsonderzoeken Wmo (% cliënten dat de kwaliteit van de ondersteuning als goed ervaart)	87% (2017)	88%	86% (2019)
In 2019 is onderzoek uitgevoerd naar cliënten die in 2018 een maatwerkindicatie hebben gehad.				

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen.

Regionaal Serviceteam Jeugd (voorheen de bedrijfsvoeringsorganisatie Jeugdzorg IJsselland)

De gemeente Dalfsen neemt tevens deel aan het Regionaal Serviceteam Jeugd. De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. De uitvoeringsorganisatie fungeert als inkoop- en contractmanagement en monitoringsorganisatie van de deelnemende gemeenten.

Stichting Dalfsen Werkt

Ons doel met de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
Lasten	-20.168	-18.422	-19.988	-21.263	-1.275
Baten	1.349	535	1.050	1.392	342
Saldo van lasten en baten	-18.819	-17.887	-18.938	-19.871	-933
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	512	180	429	342	-87
Resultaat	-18.307	-17.707	-18.508	-19.528	-1.020

8 Duurzaamheid en milieu

Omschrijving van het programma

Het programma omvat de gemeentelijke activiteiten op het gebied van duurzaamheid, milieu, afvalverwijdering en -verwerking, water, riolering en waterzuivering en de begraafplaatsen.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Klimaat en duurzaamheid Milieu
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Riolering Klimaat en duurzaamheid (klimaatadaptatie) Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	CBS	56	172	145
Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	35,2	-	-

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
8.1	Afval			
8.1.1	Afval			
	Samen met ROVA onderzoeken wij uitbreiding van mogelijkheden voor meer recycling van huishoudelijk restafval, waaronder luiers en textiel	✓	100%	✓
	Ieder jaar wordt samen met een cluster van ondernemers of winkeliers een onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor meer circulariteit	✗	0%	✗

8.3	Klimaat en duurzaamheid			
8.3.1	Klimaat en duurzaamheid			
	Jaarlijks rapporteren over Dalfser Duurzaamheids Index	✓	100%	✓
	Faciliteren van de duurzame dorpen en andere lokale initiatieven om uitvoering lokale projecten mogelijk te maken	✓	100%	✓
	Stimuleren gebruik van elektrisch dienstvervoer (auto's, scooter, fiets)	✓	100%	✓
	Opstellen energieplan gemeentelijke gebouwen, met o.a. voorstellen voor:1) treffen besparende maatregelen zoals: isoleren, gebruik ledverlichting etc.2)plaatsen zonnepanelen	✗	25%	✓
	Opstellen kadernotitie klimaatadaptatie	✓	100%	✓
	Opstellen visie Dalfser energiemix	✓	100%	✓
	Herijking duurzaamheidsbeleid (vraag vanuit 'Kleurrijke kubus')	✓	100%	✓
	Voorlichtingscampagne over verantwoord hout stoken	✓	100%	✓
	Uitvoeren project Energie neutraal verbouwen	✓	100%	✓

8.4	Milieu			
8.4.1	Milieu			
	Monitoren en toezien op juiste uitvoering van de opgenomen taken in het beleidsplan	✓	100%	✓
	Onderzoek financiële mogelijkheden voor een asbestfonds	✓	100%	✓

8.1	Afval			
8.1.1	Afval			
Prestatie	leder jaar wordt samen met een cluster van ondernemers of winkeliers een onderzoek uitgevoerd naar de kansen voor meer circulariteit			
Toelichting:	Vanwege de bezuinigingsopgave is het circulariteitsonderzoek in 2019 niet uitgevoerd. Wel wordt op kleinschalig niveau kennis gedeeld met ondernemers en geven wij het goede voorbeeld met circulair slopen.			
Maatregel:	n.v.t.			

8.3	Klimaat en duurzaamheid			
8.3.1	Klimaat en duurzaamheid			
Prestatie	Opstellen energieplan gemeentelijke gebouwen, met o.a. voorstellen voor:1) treffen besparende maatregelen zoals: isoleren, gebruik ledverlichting etc.2)plaatsen zonnepanelen			
Toelichting:	Het Energieplan staat op de agenda van de raadsvergadering van september 2020. In 2019 is conform planning een aanvang gemaakt met het opstellen van dit plan. Het plan is daarmee 25 % gevorderd.			
Maatregel:	n.v.t.			

	Prestaties voorgaande jaren	Voortgang	%	Geld
8.3	Klimaat en duurzaamheid			
	Klimaat en duurzaamheid			
	Vanuit het reguliere vervangingsprogramma wordt actief gezocht naar de meekoppelkansen voor klimaatadaptieve maatregelen	✓	100%	✓

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Hergebruik % afval	jaarcijfers ROVA	76% (2014)	87%	88%
Kg restafval per inwoner	ROVA	200 kg (2012)	60 kg	59 kg
Circulair ondernemen	1 keer per jaar onderzoek	n.v.t.	-	-
Koploperschap Positie op de ranglijst van de gemeenten (bij de eerste 10)	Gemeentelijke duurzaamheids- index (GDI)	13 (2017)	10	7
Lokale kracht – projecten in uitvoering	Eigen gegevens (Dalfser Duurzaamheids- Index DDI)	15 (2018)	15	15
Aantal projecten betreft een indicatie. Niet alle (kleine) projecten zijn bij ons bekend en dat hoeft ook niet.				
Energieneutraliteit: Verhouding duurzame dienstkilometers tov overige dienstkilometers	Eigen gegevens	september 2018	10% - 90%	15%
In totaal zijn 165.000 dienstkilometers gereden, waarvan 25.000 kilometer met Tim en Tom				
Terugdringen totaal gebruik energie gemeentelijke gebouwen:	Eigen gegevens	100% (2018)	95%	78%
Elektriciteit = daling 30% tov het 5-jaargemiddelde. Daling vooral veel productie door het zonnedak op de werf en nieuwe LED-verlichting. Gas = daling 15% tov van het 5-jaargemiddelde. Daling vooral door de houtkachel in de werf, diverse extra bespaarmaatregelen en een milde winter. Gezamenlijk = daling 22%				
Zelf opwekken duurzame energie voor eigen gebruik gemeentelijke gebouwen	Eigen gegevens	10% (2018)	10%	20%
Het betreft een indicatie. Stijging komt vooral door een volledig jaar gebruik van het zonnedak op de werf. Omdat een groot deel direct wordt gebruikt, is de totale opwek momenteel niet apart te berekenen. Mogelijk worden tussenmeters geplaatst.				

Verbonden partijen

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 1 januari 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland als gemeenschappelijke regeling operationeel. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving (milieutaken) en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

ROVA

De ROVA heeft tot doel het bevorderen en/of het (doen) realiseren van integraal afvalketenbeheer en het leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van de verwijdering van afvalstoffen, waaronder begrepen beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de deelnemende overheden. Ook is de vennootschap werkzaam op het gebied van inzameling, bewerking en verwerking van afvalstoffen, de reiniging en de gladheidbestrijding, alsmede op het gebied van direct of indirect daarmee verband houdende milieuvelden, in de ruimste zin van het woord.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening 2018	Begroting 2019 Primitief	Begroting 2019 Na wijzigingen	Rekening 2019	Saldo 2019
Lasten	-4.595	-4.691	-5.273	-5.155	118
Baten	4.419	4.444	4.792	4.704	-88
Saldo van lasten en baten	-176	-247	-481	-450	31
Stortingen in reserves	0	0	-86	-86	0
Onttrekkingen aan reserves	78	0	474	445	-30
Resultaat	-98	-247	-93	-92	1

9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Omschrijving van het programma

De gemeente moet beschikken over een actueel ruimtelijk- en omgevingsbeleid. Hiermee wordt ingespeeld op wettelijke kaders en maatschappelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid zijn belangrijke uitgangspunten. Wij betrekken en stimuleren maatschappelijke partners bij het vormgeven en uitvoeren van ons beleid.

Portefeuillehouders

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Schuurman	Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Mutatie reserves

Verplichte beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2018	Basisregistratie adressen en gebouwen	16,2	8,6	7,5
Demografische druk	%	2019	CBS	81,3	69,8	77,8
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2019	CBS	283	248	260
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2019	COELO	618	669	678
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2019	COELO	642	739	753

Prestaties

	Prestaties 2019	Voortgang	%	Geld
9.2	Monumenten en archeologie			
9.2.1	Monumenten en archeologie			
	Het beschikbaar stellen van een subsidiebijdrage voor sober en doelmatig onderhoud	✓	100%	✓
	Het adviseren van monumenteneigenaren	✓	100%	✓
	Het toetsen van locaties op de mogelijke aanwezigheid van archeologische resten op basis van de archeologische beleidskaart	✓	100%	✓
	Waar nodig maatregelen treffen om mogelijke verstering van archeologische waarden te voorkomen of op te laten graven door gecertificeerde bureaus	✓	100%	✓

9.3	Ruimtelijke ordening			
9.3.1	Omgevingswet			
	Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet	✓	100%	✓
	Uitvoeren participatietraject voor de Omgevingsvisie	✗	50%	✓
	Opleveren kadernotitie Omgevingsvisie	✗	75%	✓
	Opleveren startnotitie Omgevingsplan	✗	0%	✓
	Vaststellen werkproces participatie bij initiatieven en plannen	✓	100%	✓

9.3.2	Ruimtelijke ontwikkeling			
	Uitwerken van het beleid voor leegstaande bebouwing in het buitengebied in het kader van de Crisis- en Herstelwet	✓	0%	✓
	Uitwerken van een stedenbouwkundig schetsontwerp voor het hele centrumgebied (Centrumplan)	✗	50%	✓
	Vaststelling bestemmingsplan voor het voormalige Welkoopterrein incl verlegging Industriestraat Lemelerveld	✓	100%	✓
	Afronding project Waterfront	✗	75%	✓
	Vaststelling bestemmingsplan voor 't Febriek Zuid in Lemelerveld	✓	100%	✓
	Uitwerken en uitvoeren plan 'Kanaalpark Lemelerveld' (uitwerking van de Kanaalvisie)	✗	75%	✓

9.3.3	Gebiedsontwikkeling			
	Afronding Tien Toren Plan Ruimte voor de Vecht	✓	100%	✓
	Realisatie aanmeervoorzieningen aan de nieuwe promenade tussen haven en de brug	✓	100%	✓
	Meedenken in meekoppelkansen voor een aantrekkelijke inrichting van de Vecht, in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het waterschap	✓	100%	✓
	Gebruik maken van de ontwikkelkansen vanuit Leader+	✓	100%	✓

9.3.4	Landschaps- en groenbeleid			
	Verstrekken van subsidies voor aanleg en/of beheer van streekeigen waardevolle landschapselementen	✓	100%	✓
	Bij nieuwe aanleg of reconstructies van openbare ruimte, worden waar mogelijk streekeigen landschapselementen verbeterd of toegevoegd	✓	100%	✓
	In 2019 een groenstructuurplan actualiseren	✗	25%	✓

9.4	Wonen en bouwen			
9.4.1	Wonen en bouwen			
	In beeld brengen van en uitvoering geven aan uitkomsten woonbehoefteonderzoek 2018 (o.a. starterslening, tiny houses).	✓	100%	✓
	Opstellen nieuwe woonvisie	✓	100%	✓
	Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties; waaronder het in stand houden van voldoende sociale huur	✓	100%	✓
	Verlenen van startersleningen	✓	100%	✓

9.4.2	Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)			
	Uitvoering geven aan het VTH beleidsplan 2017 - 2021	✓	100%	✓

9.3	Ruimtelijke ordening			
9.3.1	Omgevingswet			
Prestatie	Uitvoeren participatietraject voor de Omgevingsvisie			
Toelichting:	In verband met de samenhang die is gezocht met het traject Missie/Visie is in 2019 geen extern participatietraject voor de Omgevingsvisie uitgevoerd. De kadernotitie Omgevingsvisie wordt opgesteld op basis van input uit het participatietraject Missie/Visie, de beleidsanalyse, gesprekken met ketenpartners en interne bijeenkomsten. De kadernotitie wordt in april 2020 aan de raad aangeboden. Het externe participatietraject volgt daarna in 2020.			
Maatregel:	n.v.t.			

Prestatie	Opleveren kadernotitie Omgevingsvisie
Toelichting:	De kadernotitie Omgevingsvisie volgt in april 2020. Vertraging is opgelopen door samenhang met het traject Missie/Visie.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Opleveren startnotitie Omgevingsplan
Toelichting:	Het is ondoenlijk om in één keer een compleet en goed werkend Omgevingsplan voor het gehele gemeentelijke grondgebied op te leveren. Daarom kiezen wij ervoor om eerst te experimenteren. Dit past ook bij de huidige tijdsgeest, waarbij ontwikkelingen zo snel gaan, dat een plan van aanpak bij voltooiing reeds achterhaald is en experimenteren (kleine stapjes nemen) op sommige momenten meer voor de hand ligt. Het Centrumplan Dalfsen wordt doorontwikkeld tot een Omgevingsplan voor het centrum van Dalfsen en is daarmee het eerste deelplan voor ons Omgevingsplan. Door te werken met deelplannen kan geoefend en verbeterd worden. De experimenten helpen ons om de juiste aanpak voor het Omgevingsplan te ontwikkelen. De startnotitie Omgevingsplan wordt daardoor later aangeboden (verwachting 2021). Het Omgevingsplan hoeft pas in 2029 gereed te zijn.
Maatregel:	n.v.t.
9.3.2	Ruimtelijke ontwikkeling
Prestatie	Uitwerken van een stedenbouwkundig schetsontwerp voor het hele centrumgebied (Centrumplan)
Toelichting:	Het Projectplan (plan van aanpak/ uitvoeringsplan) is vastgesteld in het college en informeren besproken in de raadscommissie. Conform dit plan heeft een aanbesteding plaatsgevonden en is inmiddels een concept Centrumplan tot stand gekomen met brede betrokkenheid vanuit de stakeholders. In mei 2020 wordt dit besproken in de raadscommissie. De geplande vaststelling van een definitief versie van het Centrumplan is november 2020.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Afronding project Waterfront
Toelichting:	De werkzaamheden zijn in de afrondende fase. De laatste appartementen worden in het eerste kwartaal van 2020 opgeleverd. Met het woonrijp maken in de eerste kwartaal van 2020 is het project vervolgens afgerond.
Maatregel:	n.v.t.
Prestatie	Uitwerken en uitvoeren plan 'Kanaalpark Lemelerveld' (uitwerking van de Kanaalvisie)
Toelichting:	Het bestemmingsplan is zonder zienswijzen in 2019 vastgesteld. Er heeft een ruiling van gronden (incl. door gemeente aangekochte woning) plaatsgevonden tussen ontwikkelaar en gemeente. Als de ontwikkelaar klaar is met de woningen in het plan, legt de gemeente de nieuwe straat aan en het fietspad op de plek van de huidige Industriestraat. Planning start bouw: april 2020. 2021 uitvoering infra door gemeente.
Maatregel:	n.v.t.

9.3.4	Landschaps- en groenbeleid
Prestatie	In 2019 een groenstructuurplan actualiseren
Toelichting:	Met het vaststellen van de Bestuursagenda is de besluitvorming van de actualisatie van het groenstructuurplan naar 2020 geschoven. In september is in de agendacommissie besloten dit agendapunt van de LTA af te voeren.
Maatregel:	We evalueren het groenstructuurplan we maken een analyse van de biodiversiteit in de gemeente. Hieruit volgt een advies welke beleidsuitgangspunten we willen behouden en welke niet. Ook volgen hieruit nieuwe uitgangspunten. Deze analyse vormt input voor de omgevingsvisie en de omgevingsprogramma's. Een startnotitie hiervoor is in 2019 ter kennisname aan de raad aangeboden. In 2020 zal de analyse uitmonden in een kadernota groen en biodiversiteit. Deze wordt ter besluitvorming aan de raad aangeboden.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	Begroot 2019	Stand december 2019
Voortgang implementatie Omgevingswet	Eigen gegevens	2016	50%	50%
Percentage van het grondgebied belegd met actuele bestemmingsplannen*	Eigen gegevens	100%	100%	100%
*Per 2021 zijn alle bestemmingsplannen van rechtswege het omgevingsplan.				
Twee actuele Structuurvisies voor het totale grondgebied van de gemeente (1 voor de kernen en 1 voor het buitengebied)	Eigen gegevens	2 (2013)	2	2
Percentage van de Dalfsenaren die het aantrekkelijk vindt om in het Vechtdal te recreëren	Vechtdal beleving onderzoek, 2-jaarlijks	93% (2017)	93%	93%
Provincie voert deze onderzoeken niet meer uit. Indicator vervallen.				
Tevredenheid van Dalfsenaren over wonen in het Vechtdal (rapportcijfer)	Vechtdal beleving onderzoek, 2-jaarlijks	8,3 (2017)	8,3	8,3
Provincie voert deze onderzoeken niet meer uit. Indicator vervallen.				
Uitbreiden van het aantal streekeigen waardevolle landschapselementen	LOP Landschap Overijssel	52,3 ha (2013)	68 ha	68 ha
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / Eigen gegevens	211 (2018)	100	167
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	10 (2017)	7	6

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat heeft het gekost?

Programmaonderdeel	Bedragen x € 1.000				
	Rekening	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
	2018	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
Lasten	-8.520	-7.746	-7.976	-10.001	-2.025
Baten	7.888	6.681	6.730	10.772	4.043
Saldo van lasten en baten	-632	-1.064	-1.246	771	2.017
Stortingen in reserves	-800	0	0	-2.024	-2.024
Onttrekkingen aan reserves	323	58	75	393	319
Resultaat	-1.109	-1.007	-1.171	-859	312

Hoofdstuk 3 Paragrafen

1 Bedrijfsvoering

Algemeen

De bedrijfsvoeringsonderdelen zijn primair ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, de directie en het management.

In deze paragraaf gaan wij in op:

- organisatieontwikkeling;
- het personeelsbeleid;
- de toetreding tot en de samenwerking met het shared servicecentrum ONS;
- de informatievoorziening & informatieveiligheid
- geo-informatie en documentaire informatievoorziening (DIV);
- juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Organisatieontwikkeling

Organisatieontwikkeling

Dalfsen werkt aan een dynamische organisatie die in staat is om mee te bewegen met de ontwikkelingen in de samenleving. Dit vraagt om verbinding tussen ontwikkelingen zoals Missie en Visie, Bestuurlijke Vernieuwing, Uitvoering Dienstverleningsvisie, Participatie, Omgevingswet en de ambtelijke organisatie. De missie van het management is dat zij staat en zorgt voor een professionele organisatie die middelen rechtmatig en doelmatig inzet en een hoge kwaliteit levert ten dienste van de samenleving, de raad en het college.

In 2019 is uitvoering gegeven aan de organisatievisie "Onze toekomst, jouw uitdaging" en de bijbehorende campagne, die bijdraagt aan een wendbare organisatie die snel kan inspelen op de veranderende omgeving. Speerpunten in 2019 waren organisatieontwikkeling, werkgeverschap, kwaliteit en processen, samenwerking en dienstverlening. Onze bestaande kernwaarden - resultaatgerichtheid, het zien van kansen en mogelijkheden en samenwerken aan het collectieve doel - vormen hiervoor een goede basis. Jaarlijks wordt de balans opgemaakt en de focus herijkt.

Sociaal domein

Met de officiële start van de Multidisciplinaire Teams (MDT's) in 2019 werd de nieuwe werkwijze binnen het sociaal domein definitief. In dit jaar stond de ontwikkeling van medewerkers gericht op deze nieuwe werkwijze centraal (van transitie naar transformatie). Het opleidingsplan voor de eenheid Maatschappelijke Ondersteuning bestond onder andere uit Omgekeerde toets gericht op het werken vanuit de bedoeling en Egostrippen gericht op reflectie, samenwerking en uniformiteit in het werk. Ook is aandacht besteed aan intervisie en inhoudelijke ontwikkeling op specifieke taakgebieden. In dit gehele proces van ontwikkelingen, stond sociale veiligheid expliciet centraal.

Omgevingswet

In het kader van de invoering van de Omgevingswet is in 2019 het plan van aanpak Organisatie, Cultuur en Ontwikkeling (OCO) vastgesteld. Het project OCO richt zich op een verandering in gedrag, houding en werkwijzen.

De Omgevingswet leidt tot verschuivingen in taken van bestaande functies en drie nieuwe rollen, te verstaan een Casemanager, Ruimtecoach en Gebiedsmanager. In 2019 lag de focus op het vormen van de taakomschrijvingen en competentieprofielen, die in 2020 experimenterend worden geïntegreerd in het dagelijks werk. De gewenste verandering is niet alleen gericht op medewerkers, de invoering van de Omgevingswet heeft ook impact op het acteren van de Raad en College.

Op weg naar een optimale en adequate administratieve organisatie

In 2018 heeft de directie een nota vastgesteld om toe te groeien naar een optimale en adequate administratieve organisatie. In 2019 is als eerste stap een model opgesteld met onze belangrijkste gemeentelijke processen. Er is hierbij onderscheid gemaakt tussen de:

- Strategische processen: als belangrijkste gemeentelijke (concern)processen kunnen die processen worden aangewezen die van belang zijn voor het behalen van de doelstellingen van het gemeentebestuur. Deze processen bergen strategische risico's in zich.
- Financieel significante processen: de financiële processen worden geselecteerd op basis van financiële geldstromen. Deze processen bergen de financiële risico's in zich en worden door de verbijzonderde interne controle (VIC) en accountant getoetst voor wat betreft opzet, bestaan en werking.
- Kritische danwel kritieke processen: dit zijn processen die niet kunnen stilvallen en géén uitstel kunnen verdragen. Het zijn cruciale en beslissende processen ("alles mag omvallen behalve dat"). Het gaat hierbij met name om de cruciale dienstverleningsprocessen van de gemeente.

Op basis van het inzicht in deze processtructuur zijn de processen geprioriteerd voor wat betreft de te onderhanden nemen processen (op basis van verbeterpotentie en risico's). Op basis van dit inzicht en overzicht is de focus in de loop van 2019 met doorloop in 2020 gelegd op de optimalisatie van de processen binnen het sociaal domein (Jeugd, Wmo en Participatiewet). E.e.a. als onderdeel van het project 'grip op sociaal domein'.

Personeelsbeleid

HR visie

In 2019 is een start gemaakt met het ontwikkelen van een HR visie, die bijdraagt aan het realiseren van de organisatievisie 'Onze toekomst, jouw uitdaging!'. De visie, met een scope van 2020-2024, vormt de basis voor de lange termijn en is op de middellange- en korte termijn een dynamisch document om in te spelen op de in- en externe ontwikkelingen voor de organisatie. In 2020 wordt de HR visie opgeleverd.

Salarisbegroting

Het continu inzicht hebben in de stand van de personeelsbegroting vergroot de mogelijkheid van flexibel handelen en snel beslissen. Hiervoor is in één adviesmodel en adviesprocedure opgesteld, die in 2019 is geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Daarnaast zijn als gevolg van het arbeidsvoorwaardenakkoord voor de sector Gemeenten 2019-2020, de gemeentelijke salarisbedragen per 1 oktober 2019 gestegen met 3,25%. Daarnaast is een eenmalige uitkering van € 750 uitgekeerd aan medewerkers in dienst op 28 juni 2019 en zijn de voorwaarden van de werkgeversbijdrage ziektekostenverzekeringen gewijzigd. Dit is verwerkt in de salarisbegroting 2019.

Ziekteverzuim

Ons streven is dat het ziekteverzuimpercentage onder de vijf procent blijft. Per kwartaal wordt gerapporteerd over het ziekteverzuimpercentage. Hiermee houden wij vinger aan de pols en treffen wij maatregelen daar waar nodig. Het ziekteverzuim over 2019 is ten opzichte van 2018 (4,13%) gedaald naar 3,5%.

HR21 functiebeschrijvingen

Als gemeente Dalfsen zijn wij sinds 2013 gebruiker van het HR21 functiewaarderingsstelsel. Periodiek onderhoud van ons functiehuis (de gewaardeerde functies), is van belang om als organisatie in balans te zijn en te blijven. Gelet op de ontwikkelingen in de afgelopen jaren zijn we in 2018 gestart met een onderhoudsronde. Deze ronde is in 2019 afgerond.

WNRA

Eind 2018 is gestart met de voorbereidingen gericht op de inwerkingtreding van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA). Per 1 januari 2020 is het privaatrecht van toepassing op (gemeente-)ambtenaren: de rechtspositie is voortaan geregeld in het burgerlijk wetboek (BW), de Cao Gemeenten, de arbeidsovereenkomst en het personeelshandboek. In 2019 is door en voor de gemeente Dalfsen een personeelshandboek opgesteld en vastgesteld.

Daarnaast is in samenwerking met het Shared Service Center ONS een projectgroep WNRA geformeerd ten behoeve van de voorbereidingen voor de overgang naar- en borging van de gevolgen van de WNRA. De projectgroep WNRA heeft in 2019 de volgende resultaten opgeleverd:

- Digitale werkprocessen zijn aangepast;
- Aan werknemers is een arbeidsovereenkomst voorgelegd die van kracht is per 1 januari 2020;
- Werknemers binnen de betrokken taakvelden zijn bijgeschoold;
- Een goede communicatie richting de organisatie en werknemers.

Naar verwachting wordt het project begin 2020 succesvol afgerond en is de organisatie 'WNRA proof'.

Medewerkersonderzoek 2020

In 2019 zijn de voorbereidingen voor het Medewerkers Onderzoek 2020 gestart, met een focus op de thema's: organisatie, leiderschap, samenwerking, sociale veiligheid, ontwikkelingsmogelijkheden, werkdruk, rolduidelijkheid en betrokkenheid/loyaliteit. In 2020 wordt op basis van maatwerk per eenheid en in verbinding met de ontwikkelingen binnen de organisatie, gevolg gegeven aan de uitkomsten van het onderzoek.

Samenwerking met het Shared Service Centrum (SSC) ONS

Samenwerking met het Shared Service Centrum (SSC) ONS

In mei 2019 heeft de Raad besloten om aan te sluiten bij de gemeenschappelijke regeling Shared Service Centrum ONS. Samen met de gemeenten Zwolle en Kampen en de provincie Overijssel werken we samen en nemen we (op termijn) diensten af op het gebied van inkoop, de personeels- en salarisadministratie en automatisering. Ook zal de gemeente Westerveld medio 2020 toetreden tot deze GR.

In juni 2019 is de PSA (de personeels- en salarisadministratie) van gemeente Dalfsen overgegaan naar ONS. De migratie van de automatisering is niet gerealiseerd in 2019 en is doorgeschoven naar begin 2020.

De belangrijkste redenen om aan te sluiten bij de gemeenschappelijke regeling Shared Service Centrum ONS zijn:

- de kwetsbaarheid van onze kritische bedrijfsprocessen verminderen.
- efficiency van de bedrijfsprocessen vergroten
- het op termijn realiseren van besparingen door schaalvoordelen.

Volledigheidshalve verwijzen wij u voor beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's omtrent de verbonden partijen van de gemeente naar de paragraaf verbonden partijen

Informatievoorziening en informatieveiligheid

Samenwerking I&A

In het verleden hebben wij meerdere gesprekken gevoerd om een samenwerking met de gemeente Zwolle op het gebied van de informatievoorziening te realiseren. Zwolle heeft aangegeven vanwege reorganisatie (vooralsnog) geen mogelijkheden te zien. Vanwege het grote belang van deze functie hebben wij besloten om de vacature zelf in te vullen. Uiteraard blijven we in gesprek over samenwerkingsvormen.

Informatievoorziening (IV)

In 2019 is Dalfsen verder gegaan met voorbereidingen op de Omgevingswet, onder andere door het upgraden van de software voor onze huidige bestemmingsplannen. Deze voorbereidingen krijgen in 2020 een vervolg met de software voor de afdeling Publieksdienstverlening.

Er is daarnaast gestart met een actualisatie van het Bedrijfsinformatieplan (BIP), temeer omdat de meest concrete doelstelling van het huidige BIP begin 2020 gerealiseerd gaat worden: het verplaatsen van de ICT naar SSC ONS.

In 2019 zijn eerste stappen gezet met het optimaliseren van de informatiestromen tussen de verschillende afdelingen van de gemeente door de mogelijkheid om organisatiebreed dashboards te ontwikkelen met data uit verschillende bronnen. De technische randvoorwaarden zijn in 2019 gereed gemaakt, waarbij de verdere invulling 2020 gaat plaatsvinden.

Het vervangen van het financiële informatiesysteem verloopt overeenkomstig de planning. Na het opstellen van een projectverkenning is in augustus 2019 het projectplan door het directieteam vastgesteld. In het derde kwartaal is een marktverkenning gehouden. Mede op basis daarvan is in het najaar een Europese aanbesteding uitgeschreven. Begin maart 2020 is tot het voornemen van gunning besloten. Het nieuwe systeem is van betekenis voor de financiële informatievoorziening van de gehele organisatie onder andere door het tegelijkertijd invoeren van een integrale verplichtingenadministratie.

Informatiebeveiliging (IB)

Informatie moet beschikbaar, actueel, volledig en betrouwbaar zijn. Daarnaast mag informatie alleen door bevoegden worden ingezien. Een niet-adequate beveiliging van deze gegevens kan imagoschade opleveren, maar ook grote gevolgen hebben voor onze bedrijfsvoering én inwoners. Informatiebeveiliging is daarom een randvoorwaarde voor een professionele gemeente. Belangrijk is om op te merken dat 100% veilig en toekomstbestendig niet bestaat, kwetsbaarheden, dreigingen en daarmee ook het informatiebeveiligingsproces, veranderen continu. We zullen als gemeente constant in beweging moeten zijn, in moeten haken op nieuwe ontwikkelingen en passende maatregelen moeten treffen op basis van risicomangement.

Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO)

In 2019 is de gemeente Dalfsen begonnen met de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Deze baseline vervangt de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG). Voor alle overheidsinstanties is de BIO het uniforme normenkader ten behoeve van informatiebeveiliging. Voor gemeenten is 2019 voorzien als voorbereidingsjaar. Op 1 januari 2020 is de BIO de officiële richtlijn geworden op het gebied van informatiebeveiliging die alle gemeenten volgen.

Actieplan en beheersmaatregelen Informatieveiligheid

De actiepunten die in 2019 centraal stonden, vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), en geïmplementeerd zijn, betroffen voornamelijk:

- Bewustwording:
In 2019 stond de bewustwordingscampagne informatiebeveiliging en privacy als maatregel centraal. Er zijn diverse acties uitgevoerd, zo is er onder andere een presentatie gegeven door een externe om de medewerkers te wijzen op de risico's die zij online lopen en zijn er drie mystery guest acties uitgevoerd.
- Informatiebeveiligingsbeleid voor leveranciersrelaties:
Het inkoopbeleid en de voorwaarden zijn geharmoniseerd met SSC ONS. Bij de inkoopvoorwaarden en het inkoopbeleid is veel aandacht besteed aan privacy en informatieveiligheidseisen, zodat privacy en informatieveiligheid vanaf het begin goed is ingericht.
- Interne controles en applicatiebeheer:
We hebben ons ingezet op nog betere adequate interne controles op applicatieniveau. Er is een intern controleplan opgesteld dat zich focust op de meest kritische applicaties.
- SSC ONS:
Daarnaast is de transitie van de ICT huishouding richting het SSC ONS een centraal punt geweest in de organisatie en heeft de CISO hier een prominente rol in gehad. Wij zijn aangesloten bij het BTO informatiebeveiliging samen met alle partners om risico's en maatregelen te bespreken, analyseren en op te pakken. In 2019 is een risicoanalyse opgesteld en uitgevoerd op het gebied van informatiebeveiliging om de risico's te mitigeren rondom de transitie naar het SCC.

Collegeverklaring ENSIA inzake informatiebeveiliging DigiD en SUWInet

Elk jaar moeten wij ons verantwoorden over de kwaliteit van de informatieveiligheid van diverse informatiesystemen via de audit systematiek: de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Daarnaast moeten wij als gemeente aantonen dat wij voldoen aan de belangrijke normen op het gebied van DigiD en Suwinet. Dit betreft verticale verantwoording richting ministeries van BZK en SZW. Over deze twee vakgebieden heeft een audit plaatsgevonden in het eerste kwartaal van 2019. De uitkomsten zijn opgenomen in de collegeverklaring en het audit-rapport.

GEO-informatie en documentaire informatievoorziening

GEO-informatie

Afronding fase 2 transitie BGT

Na het succesvol afronden van 'BGT Fase 1' in 2016, hadden wij tot 31-12-2019 de tijd om een aantal verbeterlagen op de BGT-data te maken (onder de noemer 'BGT Fase 2').

Waar de eerste fase gericht was op de transitie van de Grootschalige Basiskaart Nederland (GBKN) naar de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT), moest de gemeente Dalfsen voor het voltooiën van de tweede fase aan 8 mijlpalen voldoen:

1. Proces bijhouding is technisch ingericht
2. Terugmeldingen worden tijdig in behandeling genomen
3. Alle ongeclassificeerde objecten zijn omgezet in BGT-objecten
4. Objecten met attribuut transitie zijn omgezet naar de juiste waarde
5. De resterende gaten zijn opgevuld.
6. De BAG-id's die wel in de BGT maar niet in de BAG voorkomen worden opgelost
7. Eventuele achterstand in de bijhouding is opgelost. De BGT is actueel.
8. De grenzen zijn nagelopen en in overleg met buurbronhouders zijn geometrische uniformiteitsissues opgelost.

In 2019 heeft Dalfsen de laatste stappen gezet waarmee de tweede fase succesvol is afgerond.

Pilot werkproces BAG-WOZ

In 2019 is in samenwerking met GBLT en gemeente Dronten een pilot uitgevoerd waarbij van verleende omgevingsvergunningen (nieuwbouw- /verbouw woningen) de BAG-objecten en de WOZ-onderdelen integraal door de gemeente zijn ingewonnen. De verwachte voordelen die uit de pilot moesten blijken waren:

- efficiëntie slag in de BAG-WOZ keten door het bouwdoos slechts eenmalig te gebruiken (eenmalig inwinnen, meervoudig gebruik van gegevens);
- vergroten consistentie BAG-WOZ gegevens (kwaliteit en tijdigheid);
- er worden minder privacygevoelige gegevens uitgewisseld tussen de gemeente en het GBLT (i.r.t. AVG);
- efficiëntieslag bij het GBLT, doordat gemeenten een deel van de WOZ-objectenregistratie op zich nemen.

Eind 2019 heeft een evaluatie plaatsgevonden waaruit is gebleken dat wij als gemeente prima in staat zijn om de WOZ-onderdelen af te bakenen, waarbij de verwachte voordelen zijn behaald.

Door landelijke ontwikkelingen zoals de Samenhangende Objectenregistratie (SOR) -waarbij de geobasisregistraties BAG, BGT en WOZ meer geïntegreerd worden- is door GBLT besloten om de beproefde werkwijze vooralsnog niet door te voeren voor alle deelnemende gemeenten.

Nieuwe interne geo-viewer

In 2019 hebben wij de interne geo-viewer wegens aanhoudende stabiliteitsproblemen uitgefaseerd.

De nieuwe geo-viewer is onderdeel van een applicatie die we reeds in huis hebben, waardoor de overgang vrijwel kostenneutraal is uitgevoerd. Het grote voordeel van de nieuwe geo-viewer is dat deze rechtstreeks op het gegevensmagazijn is gekoppeld, waardoor de data altijd actueel, consistent en volledig is.

Middels verschillende demonstraties zijn de interne gebruikers (het overgrote deel van de organisatie) geïnstrueerd.

Aansluiting BAG 2.0

2019 stond als gevolg van een wetwijziging in 2018 ook in het teken van de transitie van BAG 1.0 naar BAG 2.0.

De belangrijkste wijzigingen van de BAG gaan over de structuur van de wet- en regelgeving. Zo kan er flexibeler ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen zonder dat er een wetwijziging hoeft plaats te vinden. Daarnaast zijn er enkele statussen toegevoegd waardoor de BAG applicatie op een aantal punten moest worden aangepast.

Ook is de inrichting van de kwaliteitszorg en het kwaliteitstoezicht gewijzigd. De verantwoording is meer gericht op resultaten dan processen.

Documentaire informatievoorziening (DIV)

Doorontwikkeling JOIN en IBABS

Afgelopen jaar hebben we een doorontwikkeling van JOIN meegemaakt. De bestuurlijke besluitvormingsmodule is ingevoerd. Tegelijkertijd zijn we gestart met het plaatsen van de collegestukken in IBABS (vergadersysteem college). Alle collegeleden ontvangen de stukken in IBABS en kunnen daar aangeven of ze een stuk willen bespreken of akkoord zijn. Het voordeel van vergaderen met IBABS is dat ze met een tablet of laptop en internet overal de stukken kunnen raadplegen. Na afloop van de collegevergadering wordt vanuit IBABS de besluitenlijst van de vergadering opgemaakt.

Strategisch informatie overleg

Er is 2 maal overleg geweest met het SIO (Strategisch informatieoverleg). Dit is een overleg dat we volgens de Archiefwet behoren te voeren. Alle aspecten van het informatiebeheer worden hier behandeld zoals vernietigingslijsten, nieuwe wetgeving en aanschaffing van nieuwe software.

Interbestuurlijk toezicht archief

Het jaarverslag en de KPI-rapportage (Kritieke Prestatie Indicatoren) over het informatiebeheer zijn door de archiefinspectie beoordeeld met de score groen.

Juridische kwaliteitszorg

(Pre)mediation/informele behandeling

In 2019 is bij bezwaarschriften in eerste instantie ingezet op informele behandeling door met behulp van (pre)mediation gesprekken tot een voor alle betrokkenen aanvaardbare oplossing te komen. De concrete resultaten hiervan staan verwoord in het jaarverslag van de vaste commissie van advies voor de bezwaarschriften.

Hiernaast is in 2019 verder gewerkt aan een interne 'mediationpool'. De insteek hiervan is, dat de deelnemers als gespreksleider ingezet kunnen worden in de primaire fase van de besluitvorming, dus voordat er een bezwaarschrift is ingediend (of soms ook voordat er een besluit is genomen). Hiermee wordt een impuls gegeven aan het (door eigen kracht) bereiken van breder gedragen oplossingen in (potentiële) geschilsituaties. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling dat deze gesprekken zich uitbreiden naar terreinen waar de gemeente geen partij is of geen bevoegdheden heeft.

Legal Quick Scan

Enkele (organisatorische) aanbevelingen en verbeterpunten uit de Legal Quick Scan waren al meegenomen bij de evaluatie van de organisatie. Andere aanbevelingen zijn verwerkt in een actieplan waarvan in 2019 een aantal punten verder zijn uitgewerkt en opgepakt. Zo is er (onder andere) een vervolg gegeven aan de organisatiebrede trainingen (juridische basisbeginselen) gemeenterecht en Algemene wet bestuursrecht en is een begin gemaakt met een juridische check op college- en raadsvoorstellen. Voor de juridische control, als onderdeel van juridische kwaliteitszorg, is aansluiting gezocht bij het team Concern Control.

Wet elektronische publicaties algemene bekendmakingen en mededelingen

Het wetsvoorstel Wet elektronische publicaties is op 10 december 2019 aangenomen door de Tweede Kamer. Het betreft een wijziging van de Bekendmakingswet en een groot aantal andere wetten. Het doel van dit wetsvoorstel is om alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van (voorgenomen) overheidsbesluiten die niet tot een of meer belanghebbenden zijn gericht, beter toegankelijk en kenbaar te maken door een stroomlijning van de publicatievoorschriften. Dergelijke publicaties worden voortaan geplaatst in de officiële elektronische publicatiebladen van de openbare lichamen waartoe de bestuursorganen behoren (het elektronische Gemeenteblad). Daarbij dienen deze publicatiebladen op gestandaardiseerde wijze te worden gepubliceerd op www.officiëlebekendmakingen.nl. Door deze standaardisatie wordt het voor burgers mogelijk om op één website alle algemene bekendmakingen, mededelingen en kennisgevingen van de overheid te raadplegen.

Wet open overheid

Op 19 april 2016 heeft de Tweede Kamer het Wetsvoorstel open overheid aangenomen. Deze wet zou op termijn de Wet openbaarheid van bestuur moeten gaan vervangen. De verwachting was dat dit wetsvoorstel ook op korte termijn in de Eerste Kamer zou worden behandeld, maar de Eerste Kamer bleek kritisch over het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel bracht een groot aantal (extra) registratie- en openbaarmakingsverplichtingen voor gemeenten (en andere overheidslichamen) met zich mee. Uit een impactanalyse bleek dat het wetsvoorstel (te) hoge kosten met zich mee zou brengen. Begin januari 2019 zijn een aantal concrete aanpassingen in het wetsvoorstel aangekondigd, die zowel positief zouden bijdragen aan de verruiming van openbaarheid van overheidsinformatie als aan de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel, waarbij tevens de voorziene invoeringskosten zullen worden teruggebracht. In afwachting van de resultaten van de uitvoeringstoetsen en de uitkomsten van overleg met VNG en IPO in het kader van artikel 2 van de Financiële-verhoudingswet, is de behandeling van het wetsvoorstel aangehouden.

Regionaal overleg

Ook vindt er een tweetal keren per jaar een regionaal overleg plaats, waaraan de juridische kwaliteitsmedewerkers van de omliggende gemeenten deelnemen. Dit intergemeentelijk overleg wordt door de betrokkenen als zeer nuttig ervaren. Naast de bijeenkomsten wordt ook regelmatig gebruik gemaakt van dit overleg om via de mail vragen of informatie uit te zetten.

Rechtmatigheid/doelmatigheid/doeltreffendheid

Rechtmatigheid

In artikel 213 van de Gemeentewet is opgenomen dat de accountant jaarlijks een verklaring moet afgeven over de mate waarin gemeenten rechtmatig handelen. Bij het afgeven van de rechtmatigheidsverklaring baseert de accountant zich mede op de bevindingen van de door de gemeente verrichte interne controles. De gemeente heeft artikel 213 van de Gemeentewet vertaald naar de financiële verordening waarin is aangegeven dat het college zorgt voor interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en rechtmatigheid van beheershandelingen. Om deze reden worden - om te toetsen of rechtmatig wordt gehandeld - periodiek verbijzonderde interne controles op een selectie van processen verricht. De controles die worden verricht zijn vastgelegd in een intern controleplan. Dit plan wordt jaarlijks geactualiseerd en afgestemd met de accountant. In 2019 zijn o.a. controles verricht ten aanzien van de volgende processen:

- Inkoop en aanbesteding;
- Personele lasten/ toepassing wet normering topinkomens;
- Verstrekte subsidies;
- Single Information Single Audit (SISA) / Inkomende subsidies;
- Legesopbrengsten omgevingswet (Wabo) en publiekszaken;
- Bestedingen en uitkeringen in het kader van de Participatiewet, WMO en Jeugdzorg;
- Treasury;
- Algemene uitkering Rijk;
- Grond aan- en verkopen;
- Bestedingen leerlingenvervoer.

De verbijzonderde interne controles leiden per proces tot aanbevelingen en tweemaal per jaar is de opvolging gemonitord.

Vanaf 2021 zal het college, gelet op de ontwikkelingen die op ons afkomen, een rechtmatigheidsverantwoording moeten afgeven. In 2019 is reeds een nulmeting uitgevoerd met als doel inzicht te krijgen in de huidige situatie en op basis daarvan tot een plan van aanpak te komen om over boekjaar 2021 een rechtmatigheidsverklaring af te kunnen geven.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet en de 'Verordening voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur, van de gemeente Dalfsen 2017' doet het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid. In deze verordening is vastgesteld dat het college iedere vier jaar een onderzoeksplan, met daarin minimaal twee onderzoeken naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid, naar de raad zendt met de in deze termijn te verrichten interne onderzoeken. In 2019 heeft het college het onderzoeksplan vastgesteld en ter informatie aangeboden aan de gemeenteraad.

Specifiek is in 2019 het onderzoek naar het re-integratiebeleid van de gemeente ter hand genomen. De onderzoekswerkzaamheden hebben plaatsgevonden in de periode september tot en met december 2019. De werkzaamheden konden worden uitgevoerd binnen het daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budget. In de eerste helft van 2020 zal de onderzoeksrapportage ter informatie worden aangeboden aan de gemeenteraad.

2 Duurzaamheid

Algemeen

Met het landelijke klimaatakkoord is de energietransitie flink op gang gekomen. Dagelijks is in de media positief en negatief nieuws over dit onderwerp. De gemeente Dalfsen is al jarenlang bovengemiddeld actief op het gebied van duurzaamheid en voor 2019 was dit niet anders. In deze paragraaf worden de huidige herijkte beleidskaders beschreven. Vervolgens een terugblik op de belangrijkste ontwikkelingen van 2019.

Beleidskader

In 2017 heeft de raad de kadernota Duurzaamheid 2017-2025 vastgesteld.

Onze missie: Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar.

Onze ambitie: Energie in balans en Koplopergemeente.

Onze doelen zijn divers en verdeeld over de vier thema's Energiebesparing, Duurzame energieproductie, Lokale kracht en Circulariteit.

In 2018 is het bijbehorende beleidsplan duurzaamheid door de raad vastgesteld.

Begin 2019 is het beleidsplan herijkt en uitgebreid met de warmtetransitie, de Regionale Energie Strategie (RES) en de energiemix.

Stand van zaken

Overzicht van een aantal belangrijke ontwikkelingen in 2019

RES

In het klimaatakkoord is afgesproken dat regionaal gemeenten een energiestrategie ontwikkelen rondom de productie van duurzame elektriciteit en duurzame warmte. In 2019 is deze samenwerking tot bloei gekomen in de RES West Overijssel. De gemeente Dalfsen is actief betrokken vanuit de organisatie, college en de raad. De eerste contouren van een acceptabel concept-bod zijn in 2019 gemaakt op het gebied . Ook is nader onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden regionale duurzame warmtebronnen.

Energiemix

In 2019 is het onderzoek voltooid over de Dalfser energiemix. Specifiek voor onze gemeente zijn alle bronnen voor duurzame energie onderzocht en is een realistische mix beschreven. Naast de continue focus op energiebesparing zijn vooral windenergie en zonne-energie goede energiebronnen voor Dalfsen. Extra mogelijkheden op het gebied van bio-energie zijn aanwezig maar moeten nader onderzocht worden. De vastgestelde energiemix is een goede basis voor toekomstige beleid, kaders en plannen.

Energiebedrijf

En verkenning naar de mogelijkheden van een energiebedrijf is gereed. Verschillende opties zijn meer of minder aantrekkelijk. Nader onderzoek naar de aantrekkelijke opties is gestart waar de productie en gebruik van waterstof een onderdeel van uitmaakt.

Duurzame Dorpen

Onze Duurzame Dorpen hebben in 2019 niet stil gezeten. Vele kleine en grote projecten zijn onder handen en afgerond. Een aantal voorbeelden. De voorbereiding voor de windmolens van Nieuwleusen Synergie zijn bijna gereed, het zonnepark van Duurzaam Leefbaar Lemelerveld heeft een omgevingsvergunning en hopelijk op korte termijn de noodzakelijk SDE-subsidie, Duurzaam Oudleusen heeft samen met haar basisschool Cazemier een provinciale duurzaamheidsprijs gewonnen, Groen Gebogen is druk met diverse buurtacties en Duurzaam Hoonhorst heeft onder meer gewerkt aan meer biodiversiteit.

De samenwerking met de gemeente Dalfsen is goed. Naast haar eigen projecten helpen de vrijwilligers de gemeente regelmatig door het geven van advies op beleidsstukken en helpen mee met gemeentelijke projecten.

Circulariteit

Dalfsen zit nog steeds in de landelijk kopgroep van hergebruik van huishoudelijk afval. Bijna 90% van ons afval wordt weer hergebruikt als grondstof.

Voor onze eigen slooppjecten is circulariteit een belangrijk gunningscriteria en dat resulteert in hoog hergebruik van bouwmaterialen.

In Nieuwleusen bouwt RPP een buitengewoon circulair en energie neutraal nieuwbouwpand. Een regionaal voorbeeld waarbij de gemeente meedenkt en meehelpt.

Warmtestrategie

In het klimaatakkoord zijn doelen opgenomen ten aanzien van warmte. Aansluitend op onze bestaande besparingsplannen is in 2019 een start gemaakt van een warmtestrategie en de bijbehorende wijkuitvoeringsplannen.

Index

Dalfsen staat inmiddels op de 5e plek in de nationale monitor duurzame gemeenten (Telos). Op de landelijke GDI-index is de gemeente Dalfsen gestegen naar de 7e plek.

3 Financiering

Algemeen

De wet Financiering Decentrale Overheden (Fido) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. In het kader van deze wet is in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) een paragraaf "financiering" voorgeschreven, in zowel de begroting als het jaarverslag van de gemeente.

De financieringsfunctie is als volgt te omschrijven:

Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Meer concreet gaat het om financiering van het beleid tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden, het te allen tijde zorgen voor voldoende liquide middelen, waarbij een tijdelijk overschot tegen een zo hoog mogelijk rendement wordt belegd en het daarbij afdekken van vooral rente- en kredietrisico's.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijving ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten ten opzichte van uitgaven. Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten, worden rekening courant kredieten en interne financieringsmiddelen in de vorm van reserves en voorzieningen gebruikt. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de Uitvoeringsregels treasury 2017.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). Dit is geregeld in de Wet Fido.

De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting. Voor 2019 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5.

De omvang van de begroting op 1 januari 2019 bedraagt € 61.713.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 5.246.000.

Overschrijdingen van de kasgeldlimiet hebben zich in 2019 niet voorgedaan.

Renterisiconorm

Om het risico van renteaanpassing en herfinanciering bij langlopende leningen (> 1 jaar) te beperken is de renterisiconorm ingesteld. Deze norm is bij ministeriële regeling bepaald en houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we met 1,75% (1.395 t.o.v. 79.752) ruim binnen de renterisiconorm van 20% blijven.

Variabelen renterisico(norm)		2019	
(bedragen x € 1.000)		Begroting	Rekening
1	Renteherziening	0	0
2	Aflossingen	1.395	1.395
3	Renterisico (1+2)	1.395	1.395
4	Renterisiconorm	12.357	15.950
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	10.962	14.555
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm		
	Berekening renterisiconorm		
	Totaal	61.785	79.752
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%
4	Renterisiconorm	12.357	15.950

Langlopende geldleningen

Op 31 december 2019 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 17,7 miljoen.

NAAM	LAATSTE	RENTE	LENING	AFLOSSING	SCHULDRES-	RENTE	AFLOSSING	AFLOSSING	SCHULDRES-
GELDGEEVER	AFL.	%		T/M 2018	TANT OP	2019	2019	T/M 2019	TANT OP
					01-01-19				31-12-19
B.N.G.	2023	5,29	1.134.451	907.560	226.890	12.002	45.378	952.938	181.512
B.N.G.	2024	1,84	7.500.000	3.000.000	4.500.000	82.710	750.000	3.750.000	3.750.000
B.N.G.	2042	1,225	10.000.000	400.000	9.600.000	117.600	400.000	800.000	9.200.000
B.N.G.	2042	1,275	5.000.000	200.000	4.800.000	61.200	200.000	400.000	4.600.000
TOTAAL			23.634.451	4.507.560	19.126.890	273.512	1.395.378	5.902.938	17.731.512

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid is door de BBV wijzigingen van 2017 gewijzigd en ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente meer berekend
- daardoor vindt geen rentebijdrage op de reserves meer plaats
- de rentekosten bestaan derhalve alleen nog uit externe rentekosten
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of werkelijke rentekosten (jaarrekening)
- deze rentekosten worden omgeslagen over de activa; daarbij is het toegestaan het rentepercentage te corrigeren met plus of min 0,5%
- Dalfsen kiest voor een afronding naar boven, zodat er ruimte is voor het opvangen van een kleine rentestijging.

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat met ingang van 2017 verplicht is voorgeschreven.

Rentetoerekening jaarrekening 2019	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	-253.985
De externe rentebaten	286.679
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	32.694
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	164.364
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	197.058
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	197.058
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	0
Renteresultaat op taakveld treasury	197.058

4 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente invulling geeft aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid (2015-2020) vastgesteld. In de nota grondbeleid is opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Actief grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Op deze wijze wordt grip gehouden op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. Het aankoopbeleid is gericht op het zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. De huidige grondexploitaties worden in eigen beheer uitgevoerd.

Als daar aanleiding toe is wordt op basis van de Wet voorkeursrecht gemeenten het voorkeursrecht gevestigd. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden. Daarnaast wordt gekeken welke mogelijkheden er zijn om gronden die in de toekomst niet worden ingezet voor nieuwe exploitaties of ruilgronden, weer op de markt te zetten en af te stoten.

In 2013 is de Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen vastgesteld. In deze nota is het beleid voor de kostentoerekening van bovenwijkse voorzieningen aan de verschillende grondexploitaties vastgelegd.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2020. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het weerstandsvermogen. In de MPG zijn ook meer details per grondexploitatie opgenomen.

Belangrijke beleidsdocumenten:

[Nota Grondbeleid 2015-2020\(2015\)](#)

[Nota Kostenverhaal gemeente Dalfsen \(2013\)](#)

[Structuurvisie kernen \(2010\)](#)

[Structuurvisie buitengebied \(2012\)](#)

Plaats van de grondexploitatie binnen de organisatie/bedrijfsvoering

Er is geen sprake van een gemeentelijk grondbedrijf. De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder de eenheid Ruimtelijke Ontwikkeling. De eenheidsmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en is ook budgethouder.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de planning en control cyclus wordt de gemeenteraad jaarlijks drie keer geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat is op de volgende momenten:

- in november via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting
- in april via de MPG
- in mei via de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening

Bij belangrijke ontwikkelingen zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd.

Ontwikkelingen

Algemene ontwikkelingen

PAS/PFAS

Vanuit het Programma Aanpak Stikstof (PAS) werkt Nederland aan maatregelen om de stikstof te verminderen. Op 29 mei 2019 heeft de raad van State geoordeeld dat het PAS onvoldoende is onderbouwd om vergunningen voor nieuwe activiteiten die stikstof uitstoten te beoordelen. Dit had tot gevolg dat veel nieuwe omgevingsvergunningen niet verstrekt konden worden. Voor de grondexploitaties had dit in zijn algemeenheid tot gevolg dat er niet gestart kon worden met nieuwe projecten en vergunningverlening stil kwam te liggen. Projecten in Dalfsen hebben vrijwel geen vertraging opgelopen door de uitspraak van de Raad van State. Inmiddels zijn er landelijk (tijdelijke) maatregelen genomen om het vastlopen van projecten te voorkomen.

In 2019 werd onverwacht een scherpe norm voor PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) in de bodem vastgesteld. Hierdoor was grondverzet tijdelijk niet toegestaan zonder een tijdrovend en kostbaar aanvullend bodemonderzoek. Een aantal maanden stagneerde het grondverzet in onze gemeente maar dit heeft niet geleid tot grote problemen. Inmiddels is onze bodemkwaliteitskaart aangevuld met lokale meetwaarden van PFAS. Hierdoor is transport van onverdachte grond weer mogelijk in Dalfsen maar ook de rest van de regio.

Goed verkoopjaar

Het jaar 2019 was wederom een goed verkoopjaar voor Dalfsen. Er zijn totaal 120 woningbouw kavels verkocht met een totale waarde van € 6,8 mln. het aantal kavels ligt boven begroting (107), maar de verkoopwaarde ligt iets lager dan de begrote € 7 mln. Dit wordt veroorzaakt doordat een aantal sociale huur en koop kavels verkocht zijn. De grootse oorzaak van het niet halen van de begroting is terug te leiden naar het feit dat in 2019 geen verkopen hebben plaatsgevonden in de woningbouwlocatie de Koele.

In de markt is zichtbaar dat er nog steeds vraag is naar woningbouw kavels. Er zijn in 2019 succesvolle uitgiften geweest in o.a. Oosterdalfsen. Net zoals vorig jaar is zichtbaar dat het proces tot werkelijke overdracht van de grond veel tijd in beslag neemt. In 2019 zien we ook dat gegadigden hun optie tot aankoop terug geven aan de gemeente. Een oorzaak hiervan kan gezocht worden in de sterk stijgende bouwkosten. 2019 is ook het eerste jaar waarin de prijsdifferentiatie heeft plaatsgevonden. Het is nog te vroeg om te kunnen concluderen welke effecten deze prijsdifferentiatie heeft.

De uitgifte van de gronden loopt sneller dan verwacht, om te kunnen blijven voldoen aan de vraag zijn er voorbereidingskredieten beschikbaar om nieuwe locaties te onderzoeken. Te denken valt aan Oosterbouwlanden, Oosterdalfsen II, en de agnietencollege locatie.

Voor de industrielocaties zien we ook een sterke toename van de vraag. We zien dit onder andere terug in het aantal verkopen in 2019. In 2019 is 9,6 ha verkocht (begroot 8,4 ha). De verkoopwaarde van deze grond bedroeg € 6,9 mln. (€ 5,8 mln. begroot). Er is in de Grift III nog circa 1.7 ha (3 kavels) beschikbaar. Voor deze beschikbare gronden lopen gesprekken. Er wordt gekeken naar nieuwe uitbreidingslocaties in Lemelerveld, maar er wordt ook gekeken naar een opvolger voor de Grift III.

BBV wijzigingen

In 2019 is een nieuwe notitie grondexploitaties uitgebracht. De notitie kent vooral verduidelijkingen en geen verzwaringen. Met deze notitie worden de notities Grondexploitaties 2016 (maart 2016), notitie Faciliterend grondbeleid (maart 2016) en aanvulling Tussentijds winst nemen grondexploitaties (maart 2018) van de commissie BBV buiten werking gesteld. Belangrijke wijzigingen hebben betrekking op:

- Toevoeging van de categorie warme gronden voor woningbouwlocaties die in de nabij toekomst tot ontwikkeling zullen komen.
- Meer duidelijkheid omtrent de toepassing van de tussentijdse winstnames. Belangrijke verduidelijkingen zitten in:
 - De toepassing van de eindwaarde voor het bepalen van de tussentijdse winst.
 - De grondslag waarover de jaarlijkse rente wordt berekend (Hier zit nu een correctie in voor reeds genomen winsten).
 - Het verplicht terugdraaien van tussentijdse winsten als uit de berekening blijkt dat in het verleden teveel winst is genomen
 - Bepaling van het percentage gerealiseerd wordt gedaan op zuivere kosten en opbrengsten.
- Op het vlak van faciliterend grondbeleid hebben zich enkele verduidelijkingen voorgedaan. Op dit moment kent Dalfsen geen exploitaties die gekenmerkt worden onder faciliterend grondbeleid.

Resultaten positief door tussentijdse winstname

Jaarlijks wordt op basis van het percentage van de voortgang van de grondexploitaties beoordeeld of op de grondexploitaties een tussentijdse winst gerealiseerd moet worden. Voor het boekjaar 2019 is deze tussentijdse winst bepaald op basis van de methode zoals deze is voorgeschreven. Op hoofdlijnen ligt dit in lijn met methode zoals deze voorgaande jaren ook is gehanteerd. Bij het bepalen van deze winst worden specifieke project risico's in mindering gebracht.

Een wijziging in de winstname is dat op het moment dat uit de berekening van de tussentijdse winst blijkt dat in eerdere jaren teveel winst is genomen, deze tussentijdse winst teruggedraaid moet worden (ondanks dat het complex nog positief is). In 2019 is dit voor twee complexen het geval. Ook wordt er voor een grondexploitatie ('t Febriek) een verliesvoorziening getroffen van € 27.000. Ook onder de materiële vaste activa zijn twee grondposities opgenomen waar op basis van de taxaties een verliesvoorziening getroffen moet worden. Als in de toekomst blijkt dat (bijv. door aantrekken van de markt, of door meevallende kosten) de grondexploitatie (of de grondpositie) wel positief wordt dan kan de verliesvoorziening vrijvallen.

Onderstaand overzicht geeft weer welke tussentijdse winsten gerealiseerd zijn. Deze tussentijdse winsten zijn verwerkt in de actualisatie van de grondexploitaties.

Grondexploitatie	Resultaat	
BT Grift III	823.000	Tussentijdse winstname
BT Stappenbelt	16.000	Tussentijdse winstname
BT Febriek	-26.822	Treffen verliesvoorziening
De Gerner Marke	146.000	Tussentijdse winstname
Waterfront	557.000	Tussentijdse winstname
Oosterdalfsen	333.000	Tussentijdse winstname
Kleine Veer	195.000	Tussentijdse winstname
Westerbouwlonden Noord	369.000	Tussentijdse winstname
De Nieuwe Landen	-39.000	Terugname tussentijdse winst
De Nieuwe Landen II	134.000	Tussentijdse winstname
De Koppeling	13.000	Tussentijdse winstname
De Koele	-11.000	Terugname tussentijdse winst
Muldersveld II	9.000	Tussentijdse winstname
Muldersweg	-	
Totaal	2.518.178	
Afgesloten projecten	18.735	
Winstname MVA gronden	387.720	
Voorziening MVA gronden	-448.258	
Totaal	2.476.375	

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie. Als de risico's inzichtelijk zijn kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden meestal vier keuzes genoemd:

- Vermijden van het risico. Het doel daarbij is om het risico weg te nemen.
- Verminderen van het risico. In dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Overdragen of delen van een risico. In dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij.
- Accepteren van een risico. Dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor als het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatietekenen, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde marktrisico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico.

Complex	25% van het verwachte resultaat	Risico MPG 2020	Risicoprofiel I MPG 2020	Risico jaarrekening 2019	Risicoprofiel jaarrekening 2019
BT Grift III	153.000	-	-	110.000	-
BT Stappenbelt	8.000	-	-	-	-
BT 'Fabriek Zuid	-	-	-	-	-
Subtotaal bedrijventerreinen	161.000	-	-	110.000	-
De Gerner Marke	85.000	212.000	127.000	53.000	-
Waterfront	8.000	-	-	160.000	82.000
Oosterdalfsen	238.000	130.000	-	130.000	-
Kleine veer	30.000	-	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	750.000	295.000	-	305.000	-
De Nieuwe Landen	25.000	24.000	-	63.000	34.000
De Nieuwe Landen II	276.000	75.000	-	105.000	-
De Koppeling	12.000	-	-	-	-
De Koele	26.000	-	-	-	-
Muldersveld II	4.000	-	-	-	-
Muldersweg	29.000	-	-	-	-
Subtotaal woningbouwlocaties	1.483.000	736.000	127.000	816.000	116.000
1% rentestijging		539.000	539.000	175.000	175.000
Kostenstijging		1.068.000	1.068.000	1.520.000	1.520.000
Risico POC methode		250.000	250.000	500.000	500.000
VpB		410.000	410.000	-	-
Subtotaal exploitatie overstijgend		2.273.000*	2.273.000 *	2.195.000	2.195.000
Totaal	1.644.000	3.009.000	2.400.000	3.121.000	2.311.000

* Een verschil van 6.000 is ontstaan door afronding

In bovenstaande tabel is zichtbaar dat de project specifieke risico's zijn afgenomen en dat eventuele risico's meer opgevangen kunnen worden binnen de grondexploitaties. In de risico inschatting is een risico opgenomen voor stijgende rente. Voor de rente is reeds 0,39% ingerekend in de grondexploitaties (1% - 0,61%). Voor het risico op een rentestijging van 1% boven op het huidige werkelijke risico is een risicobuffer opgenomen.

Een sterke stijging is zichtbaar bij het risico met betrekking tot prijsstijgingen. In de actualisaties is gerekend met de huidige prijzen, waarin al rekening is gehouden met de verwachte inflatie. Door de sterk stijgende prijzen in het afgelopen jaar blijft het risico bestaan dat dit niet volledig vertaalt is in de berekeningen. De verwachting is dat de geprognosticeerde stijging van verkoopprijzen wel kan worden doorgevoerd. Het risico bedrag is aangepast in verband met de verwachting dat kosten sneller stijgen dan verwacht. Dit risico is deels meegenomen in het risicoprofiel, maar kan in eerste instantie worden opgevangen in het resultaat van de desbetreffende grondexploitatie.

In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met een VpB last van € 410.000. Hiervan heeft € 343.000 betrekking op de huidige VpB last 2016 - 2019. Het overige bedrag heeft betrekking op de toekomstige VpB last. Uit de analyse die door een externe fiscalist is gemaakt is gebleken dat de vennootschapsplicht met name betrekking heeft op de activiteiten die de gemeente verricht in het kader van de grondexploitaties. De belastingen die hiermee gemoeid zijn dienen dan ook gedekt te worden uit de winsten uit de grondexploitaties. De winsten vanuit de grondexploitaties worden direct geboekt in de algemene reserve grondexploitaties, hierdoor zullen toekomstige vennootschapsbelastingen ook ten laste van de algemene reserve grondexploitaties worden geboekt. In deze reserve is daarom een reservering gemaakt voor de verwachten vennootschapslast die de gemeente op dit moment naar verwachting moet betalen.

Op basis van bovengenoemde wordt een totaal risico van circa € 2,4 mln. gelopen. Bij de inschatting van de risico's is er rekening mee gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

In de vorige paragraaf is weergegeven dat grondexploitaties risico's met zich meebrengen. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer; de algemene reserve grondexploitaties.

Om de omvang van de algemene reserve grondexploitaties (weerstandsvermogen) te bepalen werd in het verleden een statische methode gehanteerd. De methode hing af van de boekwaardes, de nog te maken kosten en de verwachte winst. In de nota reserves en voorzieningen (2016 - 2019) is deze methode vastgesteld. Het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald aan de hand van geïntariseerde risico's (zie vorige paragraaf). Hierbij wordt er rekening mee gehouden dat bij winstgevend exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's van deze exploitatie op te vangen.

Op basis van risicoafweging is een algemene reserve grondexploitaties van € 2,4 miljoen genoeg voor het afdekken van de risico. De algemene reserve grondexploitaties bedraagt ultimo 2019 € 4,8 miljoen (inclusief de verwerking van de tussentijdse winst). Dat betekent dat de reserve voldoende is om de risico's te dekken. Op basis van de huidige risico inschatting kan er een bedrag van € 2,4 miljoen vrijvallen. Bij de jaarrekening 2019 wordt hiervoor een voorstel gedaan.

Volgens deze gegevens kan het volgende verloop worden weergegeven voor de benodigde bijdrage vanuit/aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

	2016	2017	2018	2019
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	1.988.000	2.713.000	2.311.000	2.400.000
Stand algemene reserve grondexploitatie	3.589.486	7.190.000	3.570.000	4.787.000
Bijdrage reserve vrij besteedbaar	1.601.486	4.477.000	1.259.000	2.387.000

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters.

Programmering

Periodiek wordt er onderzoek gedaan naar de woningbouw behoefte binnen gemeente Dalfsen. In het najaar van 2018 zijn er twee onderzoeken gedaan. Het gaat hierbij om een woningmarktonderzoek en een vraagonderzoek voor de industrielocaties. Uit de onderzoeken blijkt dat de vraag toeneemt, maar ook dat er nog veel onzekerheid in deze voorspellingen zit. Er is voor gekozen om in 2019 geen nieuw onderzoek te doen, dit komt omdat we zien dat de verkopen redelijk in lijn liggen met de prognose en de vraag voor gronden blijft bestaan.

Woningbouwprogramma:

In de programmering van de grondexploitaties zijn 369 kavels opgenomen die nog verkocht moeten worden. Hierin zijn de nieuwe ontwikkelingen niet in meegenomen. Als het vraagoverschot door middel van (gemeentelijke) nieuwbouwprojecten ingevuld wordt, dan zullen nieuwe exploitaties opgezet moeten worden. Hier wordt inmiddels aan gewerkt. Nieuwe ontwikkelingen zijn zichtbaar in Oosterdalfsen II & locatie Agnieten college die nu in voorbereiding zijn. De gehanteerde programmering is voorzichtig en gaat voor de fasering voor het boekjaar 2020 voornamelijk uit van concrete afspraken die hierover met afnemers vastliggen.

De realisatie van 2019 bedroeg 120 gepasseerde kavels, waar in de MPG rekening was gehouden met 107 kavels. De opbrengsten van € 6,8 mln. liggen in lijn met de verwachten opbrengsten van € 6,9 mln. Wat met name wordt veroorzaakt door de realisatie van een aantal woningen in de sociale koop en huur. Op basis van de concrete interesse en rekening houdend met alle ontwikkelingen rondom de lopende exploitaties is de verwachting dat de gehanteerde programmering en fasering reëel zijn.

Bedrijfslocaties:

In 2019 is in totaal 8,8 ha. aan kavels verkocht op de bedrijventerrein De Griff III, 0,2 ha op de Parallelweg en 0,7 ha op de 't Febriek zuid. Totaal is hiermee circa 9,7 ha aan industrieterreinen verkocht. Dit is meer dan waar in de MPG 2019 (8,4 ha) rekening mee is gehouden. Dit is een mooie ontwikkeling en prestatie, waarbij zichtbaar is dat er veel behoefte is aan industrielocaties binnen de gemeente. Door deze verkopen en de lopende onderhandelingen blijft er nog een beperkt aantal ha over voor de verkoop. Er is nog circa 2,7 ha beschikbaar, waar ook al diverse besprekingen mee lopen.

Kosten/opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkopen) in de tijd uitgezet. Voor het doorrekenen van de exploitaties is het van belang om rekening te houden met de inflatiestijgingen. Omdat alle prijzen zijn geactualiseerd, zijn er voor het komende jaar geen kosten- en/of opbrengstenstijgingen ingerekend. Het is voor de toekomst wel van belang om rekening te houden met stijgingen, omdat de exploitaties over langere tijd lopen.

Op basis van bovengenoemde analyse worden de volgende parameters opgenomen in de grondexploitaties. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen de lange- en korte termijn.

Parameter	2020	2021	2022 e.v.
Kostenstijging	0,0%	3,0%	3.0%
Opbrengstenstijging	0,0%	1.0%	2.0%

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage die gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%. Het gemiddelde percentage aan betaalde rente ligt op 1,33%. Aangezien deze in de verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen toegerekend dient te worden, daalt dit percentage en komt het uit op 0,61% (in 2018: 0,56%). Bij de werkelijke toerekening moet het werkelijke percentage (op dit moment 0,61%) worden toegerekend. In de doorrekeningen wordt uitgegaan van het percentage van 1%. Met deze 1% wordt een kleine risicobuffer ingebouwd die stijgende rente op kan vangen.

Disconteringsvoet

Voor de disconteringsvoet (het percentage waartegen de eindwaarden contant worden gemaakt naar startwaarde) is vastgesteld dat deze moet aansluiten op het meerjarig streefpercentage van Europese Banken voor inflatie. Dit percentage bedraagt 2%.

Grondprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. In 2019 heeft de raad ingestemd met prijsdifferentiatie per kern. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkoopprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2020 heeft het college vastgesteld (collegebesluit DOC/19/351595).

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 1-1-2020 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2020. Jaarlijks zullen de actualisaties worden verricht naar de stand van 1 januari. De actualisaties zullen worden verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van de balansposten en de verwachte resultaten zoals deze voorkomen in de MPG 2020.

	Boekwaarde 31-12-2019	Verwacht resultaat op startwaarde	Verwacht resultaat op eindwaarde	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Rente *
	A	B	C	D	E	F
Grift III	759.000	611.000	674.000	1.371.000	2.754.000	51.000
Stappenbelt	770.000	32.000	34.000	136.000	954.000	-13.000
't Febriek Zuid	150.000	-27.000	-28.000	320.000	443.000	-2.000
De Gerner Marke	335.000	338.000	359.000	93.000	695.000	92.000
Waterfront	-415.000	32.000	33.000	140.000	-270.000	29.000
Oosterdalfsen	1.674.000	950.000	1.070.000	2.833.000	5.530.000	47.000
Kleine Veer	-269.000	122.000	127.000	147.000	-	5.000
Westerbouwl. Noord	8.386.000	3.019.000	3.753.000	4.294.000	16.397.000	35.000
De Nieuwe Landen	426.000	98.000	106.000	387.000	916.000	3.000
De Nieuwe Landen II	1.418.000	1.106.000	1.245.000	1.311.000	3.985.000	-10.000
De Koppeling	77.000	47.000	49.000	48.000	175.000	-1.000
De Koele	28.000	103.000	109.000	99.000	216.000	20.000
Muldersveld II	-47.000	18.000	18.000	35.000	-	6.000
Muldersweg	862.000	118.000	146.000	372.000	1.410.000	-30.000
	14.154.000	6.567.000	7.695.000	11.586.000	33.205.000	232.000

Bepaling van de verwachte eindwaarde (A + D - E - F = C). De verwachte startwaarde betreft de verwachte eindwaarde contant gemaakt naar 1-1-2020 tegen 2% rente.

* - bedrag is betaalde rente, + bedrag is ontvangen rente.

5 Lokale heffingen

Algemeen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven dient als correctie op de inflatie en is in het meerjarenperspectief standaard vastgesteld op 1%;
- er is een tariefsdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

GBLT

Per 1 januari 2016 heeft de gemeente Dalfsen zich aangesloten bij de gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus -Tricijn (GBLT). GBLT heeft de uitvoering van de wet WOZ en het heffen en innen van gemeentelijke belastingen overgenomen van de gemeente Dalfsen. Daarnaast voert GBLT ook de kwijtschelding uit voor zowel de gemeente als waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige dan wel gedeeltelijke kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, hondenbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Bij de hondenbelasting is alleen de belasting voor een eerste hond kwijtschelding mogelijk. Voor de rioolheffing geldt dat bij de belasting gebruikersdeel per jaar, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend.

In totaliteit is er in 2019 een bedrag van afgerond € 58.000 aan kwijtschelding verleend op basis van het huidige kwijtscheldingsbeleid. Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent ook GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding.

Wet Waardering Onroerende Zaken

Met ingang van 2007 dient de WOZ-waarde jaarlijks opnieuw bepaald te worden. Om dit te kunnen doen, worden er procesmatig object- en marktgegevens bijgehouden en verwerkt.

Vanwege de positieve economische ontwikkelingen zien wij een herstel op de vastgoedmarkt. De WOZ-waarden van woningen is tussen de waardepeildatum 1 januari 2018 en 1 januari 2019 gemiddeld met 5,0% gestegen en de WOZ-waarden van de overige onroerende zaken gemiddeld met 2,2% gedaald.

De uitvoering van de Wet WOZ door de gemeente wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. In het rapport van bevindingen wordt de weergave van de inspectie weergegeven. Het eindoordeel bestaat uit een viertal oordeelcategorieën te weten:

1. De uitvoering verloopt goed
2. De uitvoering is voldoende
3. De uitvoering moet op onderdelen verbeterd worden
4. De uitvoering moet dringend verbeterd worden.

Naar aanleiding van het onderzoek naar de kwaliteit van de taxaties is het oordeel van de Waarderingskamer van 'voldoende' naar 'goed' gegaan. De Waarderingskamer heeft ingestemd met bekend maken WOZ-waarden voor 2019.

Overzicht kostendekkendheid

Als gevolg van de wijzigingswet BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient per 2017 de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De doelbelastingen afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hierbij vanwege hun omvang het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een becijfering gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen wordt gewerkt met een voorziening. Voor de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

Rioolheffing

De rioolheffing bedroeg in 2019 € 69,95 voor het eigenaarsdeel en € 67,15 voor het gebruikersdeel van 0m³ tot 500m³. De tarieven voor het verbruik boven de 500m³ zijn vastgesteld op basis van de gefaseerde invoering. Deze fasering is conform het raadsvoorstel 'wijziging grondslag rioolheffing 2017' en heeft als doel de opbrengst rioolheffing grootverbruik te vergroten zodat deze in 2019 4,5% van de totale opbrengst bedraagt.

Afvalstoffenheffing

Het vastrecht bedroeg in 2019 € 150. Dit is een verhoging van € 15 ten opzichte van 2018. De overige ledigingsstarieven waren in 2019 gelijk aan die van 2018.

Hondenbelasting

De opbrengst van de hondenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen. In 2019 is rekening gehouden met de trendmatige tariefsverhoging van 1%. Het tarief in 2019 bedroeg voor de eerste hond € 49,35 en voor iedere hond boven het aantal van één binnen hetzelfde huishouden € 64,95. De belasting voor honden, gehouden in kennels die zijn geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied in Nederland, bedroegen € 262,75 per kennel per belastingjaar.

Leges

Voor 2019 is een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd met uitzondering van de tarieven die door het Rijk bepaald worden (rijbewijs, paspoort, Nederlandse identiteitskaart en akten burgerlijke stand). Op grond van het voorstel in de perspectiefnota 2019-2022 zijn de leges op het organiseren van evenementen vervallen.

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

Bij de berekening van de tarieven 2019 is rekening gehouden met een lichte stijging van de WOZ-waarde (4,7%) van woningen en met een lichte daling (0,6%) van de WOZ-waarde van niet-woningen. Als gevolg hiervan zijn de tarieven voor de eigenarenbelasting woningen licht gedaald en de tarieven voor de eigenaren- en gebruikersheffing voor niet-woningen gestegen. Hierbij is tevens rekening gehouden met de areaaluitbreiding door nieuwbouw.

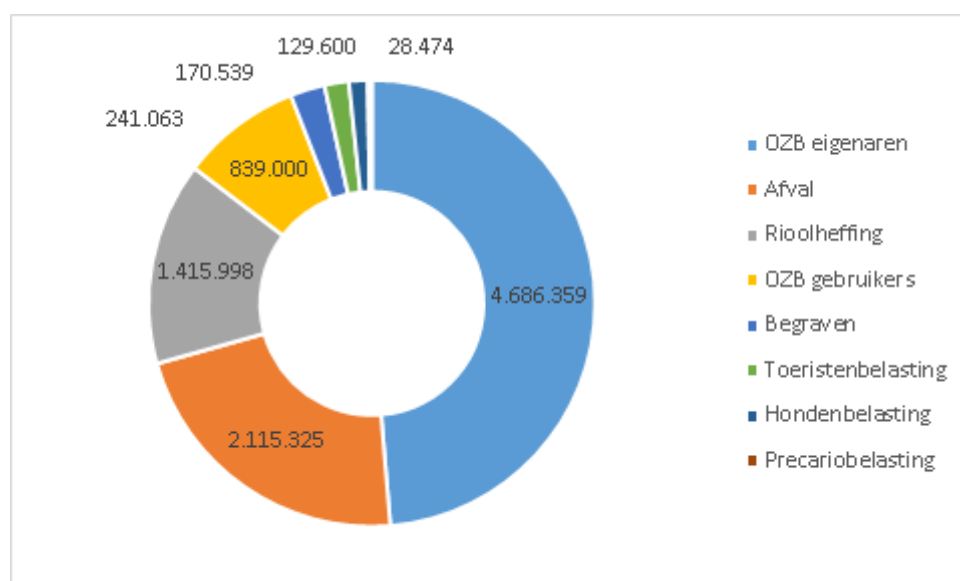
Precariobelasting

Voor 2019 is een trendmatige aanpassing van 1% doorgevoerd.

Toeristenbelasting

De hoogte van de toeristenbelasting is in 2019 gehandhaafd op € 0,85 per overnachting.

Onderstaand het overzicht met de belastingopbrengsten 2019

Overzicht kostendekkendheid

Mate van kostendekkendheid

Voor de lokale heffingen geldt als wettelijke norm dat deze, op begrotingsbasis, niet boven het niveau van kostendekkendheid uit mogen komen. In onderstaande opstelling, op basis van de jaarrekening, het overzicht van de mate van kostendekkendheid van de volgende heffingen:

Heffing	Lasten taakveld	Apparaatskosten	Overhead	BCF-BTW	Kwijtschelding	Stortingvoorziening	Rente	Totale lasten	Andere inkomsten	Baten Heffing	Totale Baten	Kostendekkendheid
1. Riool	340	255	108	160	16	549		1.428		1.428	1.428	100%
2. Afval	2.097	124	170	434	37	-420	9	2.450	333	2.115	2.448	100%
3. Leges Titel 1	74	687	90	15				866	0	381	381	44%
4. Leges Titel 2	103	853	113	22				1.090	8	1.187	1.194	110%
5. Leges Titel 3	126	183	37	27				372		11	11	3%
6. Lijkbezorging	74	171	29			7		282		241	241	86%
7. Markt-gelden	9	14	3					25	2	6	8	32%
8. Haven-gelden	49	14	8					71	2	15	17	24%

Ad. 1 Rioolheffing

De kostendekkendheid is nagenoeg gelijk aan de begrote kostendekkendheid van 100%.

Ad. 2 Afvalstoffenheffing

De kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing was begroot op 100% en die dekking werd, mede door een onttrekking aan de voorziening van € 420.000, gerealiseerd. De voorziening is in 2019 geheel verbruikt, de stand is nihil. Zonder de bijdrage uit de voorziening is het kostendekkendheidspercentage 85%.

Ad. 3 Titel 1 van de Legesverordening: Burgerlijke Stand, rij- en reisdocumenten, diverse vergunningen

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid. De kostendekkendheid was geraamd op 41%.

Ad. 4 Titel 2 van de legesverordening: Omgevingsvergunningen c.a. (bouwen)

Er werden meer leges gerealiseerd dan begroot, met minder kosten. Daardoor valt het kostendekkingspercentage op dit onderdeel van de legesverordening hoger uit de 83% die was begroot. Dit wordt gecompenseerd door de onderdekking op de andere onderdelen van de leges. Over de gehele legesverordening gerekend, komt het kostendekkingspercentage uit op 67%.

Ad. 5 Titel 3 van de legesverordening: dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn

Het betreft vergunningen zoals die op grond van de Drank- en horecawet, Winkeltijdenwet, standplaats-, markt- en terrasvergunningen.

Ad. 6 Begraafplaatsen

Gelet op het feit dat de begraafplaatsen een parkachtig karakter hebben, is een hogere mate van kostendekkendheid moeilijk te realiseren. Doordat de lasten iets meer gestegen zijn dan de baten is de kostendekkendheid iets lager dan de begrote kostendekkendheid van 91%.

6 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Binnen de gemeente is een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen als wegen, openbare verlichting, riolering, groen en gebouwen. Deze kapitaalgoederen zijn van cruciaal belang voor wonen, werken, vervoer, recreatie en huisvesting van de gemeentelijke diensten en instellingen. Het gewenste kwaliteitsniveau voor gebruik, inrichting en beheer wordt door de raad vastgesteld met beleidsplannen en door het college uitgewerkt in de diverse beheer- en uitvoeringsplannen.

Een omvangrijk deel van de begroting is bestemd voor het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Het is van belang dat hierover een zorgvuldig beheer wordt gevoerd, want het is juist de kwaliteit van de openbare ruimte die door de inwoners vaak intensief wordt beleefd.

Met het in de raadsvergadering van 25 september 2017 vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte (IBOR) is de gewenste onderhoudskwaliteit voor de meeste kapitaalgoederen in de openbare ruimte vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het handhaven van de groene, veilige, duurzame en nette kwaliteit van de openbare ruimte. In het beleidsplan zijn de verschillende kwaliteiten uitgewerkt per functiegebied en worden de accenten per kern toegelicht. Onderstaande figuur geeft een samenvatting van de vastgestelde inrichting- en onderhoudskwaliteit. De onderhoudskwaliteit wordt gemeten volgens de (beeld)kwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW (Publicatie 323).

Om de inrichting- en gebruikskwaliteit te ondersteunen is een passend onderhoudsniveau nodig. Een duurzame veilige, nette en groene omgeving is een kernkwaliteit van de kernen en het buitengebied van de gemeente Dalfsen en deze wil de gemeente overal bieden.

Basis, voor de hele openbare ruimte biedt de gemeente een minimaal B-niveau voor de technische staat (duurzaam, heel en veilig) en een AB-kwaliteit voor de reiniging (schoon), het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

Hoog, het groen wordt op een A-niveau onderhouden. Dit geldt dus voor dorpscentra, de begraafplaatsen en de hoofdinfrastructuur. De reiniging heeft ook in deze gebieden een AB-kwaliteit, het aanzien van verhardingen wordt op C-kwaliteit gehouden.

Functiegebied	Inrichting	Onderhoud							
		Groen	Verharding	Verlichting	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerken	Reiniging
Dorpscentra	Hoog	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	Basis / Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	Hoog	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	Basis	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

- A Goed (mooi en comfortabel)
 B Voldoende (functioneel)
 C Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder)

In deze paragraaf worden voor de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen achtereenvolgens aangegeven:

- Het beleidskader;
- Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren;
- Financiële consequenties beleidsdoel.

Voordat we daarmee starten, volgt eerst een samenvattend overzicht van de actualiteit van onze plannen en de verwerking daarvan in deze jaarrekening.

Beleidsplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Integraal beheer openbare ruimte	2017 - 2021 (2017)	Ja
Licht in de Openbare Ruimte	2016 - 2020 (2016)	Ja
Gemeentelijk verkeers- en vervoersplan	2016 - 2026 (2016)	Ja
Groenstructuurplan	2013 - 2017 (2013)	Ja
Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	2017 - 2020 (2017)	Ja
Landschapsonwikkelingsplan (LOP)	2010 - 2020 (2010)	Ja

Beheerplan	Betreft periode (vaststelling)*	Financieel verwerkt in begroting
Beheerplan onderhoud gem gebouwen	2019-2023 (2018)	Ja
Wegenbeheerplan	2017 - 2020 (2017)	Ja
Civiele kunstwerken	2018 - 2022 (2017)	Ja
Uitvoeringsprogramma GVVP	2016 - 2018 (2016)	Ja
Speelplaatsenbeheersplan	2019 - 2023 (2019)	Ja
Rioolbeheerplan	2015 - 2018 (2014)	Ja
Berm- en slootbeheersplan	(1998)	Ja

*) De looptijd van een aantal plannen is inmiddels verstreken. Hieruit vloeien geen consequenties voort. De 'oude' plannen zijn nog toepasbaar en worden (waar nodig) binnen afzienbare tijd geactualiseerd of geëvalueerd. Voor een aantal genoemde beleids- of beheerplannen betekent dit concreet;

- groenstructuurplan, evaluatie in 2020. De uitkomsten daarvan worden verwerkt in de omgevingsvisie en het omgevingsprogramma;
- rioolbeheerplan, actualisatie in 2020.

In december 2017 heeft de commissie BBV de notitie materiële vaste activa uitgebracht. De notitie bevat een aanscherping ten opzichte van eerder gepubliceerde notities. Dit betekent:

- In geval van achterstallig onderhoud, waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties, wordt op basis van artikel 44 lid 1a BBV een voorziening gevormd;
- Een beheerplan dient recent te zijn (maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar). Dit is een richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. De plek om dit te doen is de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'.

Hiermee komt meer nadruk te liggen op achterstallig onderhoud en de beheerplannen. Dit vraagt om zogenaamd asset management, waaronder wordt verstaan “de systematische en gecoördineerde activiteiten waarmee een organisatie haar bedrijfsmiddelen optimaal beheert (vanaf de investering) en prestaties, risico’s en kosten over de levensduur volgt met als doel een optimale bijdrage te leveren aan de strategie van de organisatie”.

In dit verband heeft de accountant ons via de management letter 2018 gevraagd een analyse op hoofdlijnen op te stellen over hoe het assetmanagement is geregeld ten aanzien van de hoofdcategorieën van de gemeentelijke bezittingen. Bij aanvang van het 4e kwartaal van 2019 zijn we gestart met het maken van een analyse van de kapitaalgoederen. De definitieve rapportage hierover wordt medio 2020 afgerond en vastgesteld.

Wegen

Het beleidskader

Het beleidsplan integraal beheer openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud van de gemeentelijke wegen. Met het beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van onze duurzame en veilige wegen. Het beleid is uitgewerkt in het vastgestelde wegenbeheerplan (college van B&W 12 juni 2017).

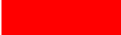

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De omvang van het gemeentelijke wegennet bestaat naast bermen en bermsloten uit ongeveer 3,1 miljoen vierkante meter verhard oppervlak en ongeveer 0,2 miljoen vierkante meter onverharde en half verharde paden en rijbanen.

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de volgende vier thema’s: duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW.

Voor duurzaamheid en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel), die is vertaald naar het zogenoemde kwaliteitsniveau R voor rationeel wegbeheer, waarbij het percentage verharding "onvoldoende" lager of gelijk is aan 4%. Voor aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig), waarbij het percentage verharding "onvoldoende" lager of gelijk is aan 7%.

Vergelijking diverse systemen voor onderhoudskwaliteit

R++	A+		Zeer goed	Zeer intensief	Nagenoeg ongeschonden
R+	A		Goed	Intensief	Mooi en comfortabel
R	B		Voldoende	Standaard	Functioneel
R-	C		Matig	Extensief	Onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder
Nvt	D		Te slecht	Nvt	Kapitaalvernietiging, uitlokking van vernieling, functieverlies, juridische aansprakelijkheid of sociale onveiligheid

Vergelijking onderhoudskwaliteiten (CROW-publicatie 323)

Indicator	Bron	2016	2018
Duurzaamheid percentage verharding onvoldoende ≤ 4%	Inspectie	4%	9%
Veiligheid percentage verharding onvoldoende ≤ 4%	Inspectie	4%	9%
Aanzien percentage verharding onvoldoende ≤ 7%	Inspectie	7%	14%

Vanuit de inspectie van 2018 was gebleken dat de kwaliteit van wegen voor duurzaamheid, veiligheid en aanzien procentueel was gedaald. In 2019 hebben wij de nodige onderhoudsmaatregelen toegepast. In 2020 volgt een nieuwe inspectieronde waaruit zal blijken welk effect dit heeft gehad.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 Beheer openbare ruimte en omvatten de verharde en onverharde wegen. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het reinigen van de openbare ruimte maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

Financiële consequenties beleidsdoel

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Regulier budget	357	324

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Groot onderhoud	796	757

Infrastructuurle kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het beleidskader

Beleidskader is het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte. Met dat beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van duurzame en veilige kunstwerken. Het beheer van de kunstwerken is uitgewerkt in het beheerplan civiele kunstwerken 2018-2022.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het areaal bestaat uit 60 objecten onderverdeeld 10 verkeersbruggen, 15 duikerbruggen, 25 fiets- en voetgangersbruggen, 3 tunnels, 6 kademuren en 1 overkluizing. Daarnaast heeft de gemeente circa 530 duikers in beheer.

De civiele kunstwerken worden conform het beheerplan onderhouden op een "redelijk" onderhoudsniveau (conditiescore 3 NEN 2767-4). Dit onderhoudsniveau komt overeen met de afgesproken beeldkwaliteitsscore "B" in het IBOR.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor civiele kunstwerken (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 3 beheer openbare ruimte. Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud.

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Regulier budget	8	3

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Groot onderhoud budget	44	44

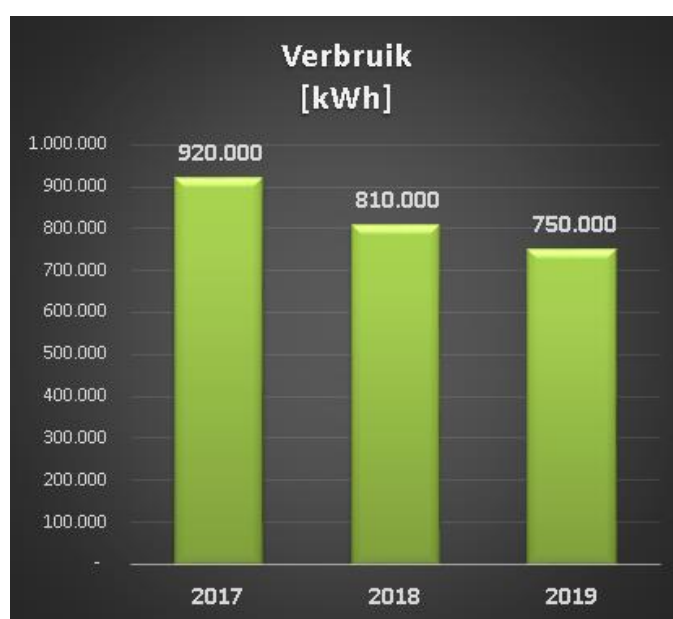
Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is in de raadsvergadering van 24 oktober 2016 vastgelegd in het beleidsplan Licht in de Openbare Ruimte. Er is in het digitale beleidsplan vastgelegd waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Het openbare verlichtingsareaal in onze gemeente bestaat uit (afgerond): 6.000 lichtmasten, 6.100 armaturen en 6.200 lampen. elektrische energie. De besparingen die bereikt worden op de energiekosten worden aangewend voor het versneld ombouwen naar LED. Jaarlijks verbruikt de openbare verlichtingsinstallatie ca. 750.000 kWh. Ten opzichte van 2017 laat het verbruik een daling zien zoals in onderstaande tabel weergegeven.

De onderhoudstoestand wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B.

Financiële consequenties

Voor de openbare verlichting zijn kosten gemaakt. Deze kosten worden verdeeld volgens de landelijke kengetallensystematiek van de NSVV (Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde). De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget, waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders.

Er wordt onderscheid gemaakt in drie kostensoorten:

1. Energiekosten: netwerkkosten, kosten levering en de energiebelasting.
2. Onderhoud en Beheer: onderhoud aan de masten en lampen en schades.
3. Investeringskosten: kosten voor renovaties die zijn opgenomen in het investeringsplan.

De totale lasten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Exploitatie exclusief investeringen(en inclusief energie, dagelijks beheer en onderhoud)

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Openbare verlichting	213	201

Voor de renovaties van de installaties heeft de gemeenteraad uitvoeringskredieten beschikbaar gesteld door middel van het investeringsplan.

Investerings (groot onderhoud binnen de exploitatie)

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Openbare verlichting	110	100

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. Dat wil zeggen: de kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

In 2018 is de aannemer, verantwoordelijk voor het uitvoeren van noodzakelijk groot onderhoud aan de openbare verlichting niet in staat gebleken de hiervoor door ons geplande werkzaamheden volledig uit te voeren.(aanbesteed werk). Dit ondanks herhaaldelijke verzoeken en aanmaningen. Om die reden is in 2018 op groot onderhoud openbare verlichting een bedrag overgebleven. In 2019 hebben wij de ontstane achterstand in de onderhoudsplanning grotendeels ingehaald en de overgehevelde middelen uit 2018 daarvoor ingezet.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2017 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is.

Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan".

Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het rioolbeheerplan.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Riolering bestaat uit diverse objecten zoals buizen, putten en pompen voor inzameling en transport van afvalwater, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. In hoofdzaak bestaat de riolering uit 169 kilometer vrijverval riolering en 63 kilometer mechanische riolering. Er zijn meer dan 3.500 inspectieputten, 9.200 kolken, 30 gemalen en 300 pompunits. Voor gedetailleerde informatie over deze voorzieningen wordt verwezen naar het beheerplan en naar het basisrioleringsplan.

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehorende maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en / of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit de geregistreerde meldingen.

Maatstaven	2019
< 5 meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.	Niet Voldaan
< 2 meldingen van gezondheid gerelateerde klachten door contact met afvalwater in de openbare ruimte.	Voldaan
< 5 meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering.	Voldaan
Maatstaven	2019
< 10 meldingen van grondwateroverlast veroorzaakt door gemeentelijke voorzieningen.	Voldaan
Maatstaven	2019
< 10 meldingen van het niet kunnen lozen van hemelwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool.	Voldaan
< 5 meldingen van wateroverlast per jaar.	Voldaan
< € 5.000,- schade door wateroverlast per jaar.	Voldaan
Maatstaven	2019
< 1 meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.	Voldaan
< € 5.000,- schade door ernstige gebreken van objecten in de openbare ruimte.	Voldaan

Financiële consequenties

In het gemeentelijke rioleringsplan is de huidige situatie omschreven, is de ambitie met het gewenste onderhoudsniveau vastgesteld en zijn de bijbehorende maatregelen en middelen bepaald. Het totaalpakket vormt de grondslag voor het kostendekkende tarief van de rioolheffing. Er wordt voor de riolering met een voorziening voor toekomstige onderhoud gewerkt. De totale lasten van de riolering vallen onder programma 8 duurzaamheid en milieu.

Exploitatie exclusief toegerekende overhead, btw groot onderhoud en investeringen

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Riolering	531	525

Mutatie voorziening riolering

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Bruto Dotatie	658	607

Om invulling te geven aan de gestelde doelen zijn voor de maatregelen de volgende bedragen opgenomen. Het bedrag wordt onttrokken aan de voorziening riolering.

Groot onderhoud

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Maatregelen uitvoering GRP	0	0

Bedrag is exclusief de onttrekking aan de voorziening.

Nieuwe investeringen

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Nieuwe ontwikkelingen GRP	75	58

Water

Het beleidskader

Het gaat hier met name om het beheer van watergangen met een schouwplicht. Andere watergangen zijn functioneel onderdeel van wegen of openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. De beheerkosten worden gemaakt voor het maaien en onderhouden van watergangen (met name in het buitengebied) en het afvoeren of verwerken van het maaisel.

Het beleidskader wordt gevormd door;

- de Waterwet;
- de Keur van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Legger van het waterschap Drents Overijsselse Delta;
- de Wet natuurbescherming;
- de Wet milieubeheer.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Jaarlijks vindt onderhoud plaats aan de watergangen met een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd waarvoor een ontvangstplicht bestaat.

De omvang van de leggerwatergangen (watergangen met schouwplicht) die in samenwerking met aanliggende eigenaren worden onderhouden, omvatten 84 km aan lengte. Voor 112 km aan watergangen geldt een schouwplicht en wordt het schouwafval opgeruimd.

Financiële consequenties

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De totale lasten van de watergangen:

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Watergangen	82	60

De aanbestedingen in 2018/2019 zijn naar verwachting geweest. Verwerking van vrijkomend schouwmateriaal heeft positief uitgedaakt.

Openbaar groen

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van het openbaar groen vindt plaats conform de kwaliteitsniveaus van het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte en volgens het Groenstructuurplan gemeente Dalfsen (GSP) 2013-2017.

De kwaliteitsniveaus die gehanteerd worden zijn onderhoudsniveau A in winkelgebieden en onderhoudsniveau B voor de overige gebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

In het GSP worden de kwaliteiten van de groene openbare ruimte in de vijf kernen beschreven.

Tevens beschrijft het GSP visies voor de beleidsthema's bomen, snippergroen, speelplaatsen en honden.

De identiteit van de gemeente Dalfsen wordt voor een belangrijk deel bepaald door aanwezigheid van bomen, beplanting en ander groen. Het zorgt er onder andere voor dat het prettig leven is. Afgelopen jaren is gewerkt aan het verbeteren van de huidige groenstructuur in Dalfsen zowel bij nieuwbouw als in de bestaande delen, de belangrijkste beheer en verbetervoorstellen zijn gerealiseerd of zijn in voorbereiding. De opgaven van de komende jaren op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, circulair en biodiversiteit vragen een bepaalde invulling van groen (landschappelijke inpassing, bomen wijken niet voor aanleg zonnepanelen, waterberging, circulair terreinbeheer, natuur inclusieve landbouw, incestvriendelijk beheer).

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Het openbaar groen in de gemeente Dalfsen omvat in totaal ± 142 ha. Het totale bomenbestand binnen de kom beslaat ruim 17.100 stuks en buiten de bebouwde kom circa 38.000 stuks.

Financiële consequenties

Er wordt onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoud en beheer aan de groene buitenruimte (bomen, bosplantsoen, heesters, gras), hondentoiletten.
2. Investeringskosten: de uitvoeringsprojecten uit het GSP worden betaald uit de reserve herstructurering openbaar groen. Deze reserve wordt gevoed door de verkoop van openbare groenstroken.

De afgelopen jaren is er sprake geweest van een budget waarmee invulling gegeven kan worden aan de beleidskaders. De kosten voor openbaar groen zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Openbaar Groen

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Openbaar Groen	408*	438

Groot onderhoud openbaar groen (GSP)

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijzigingen)	Rekening 2019
Groot onderhoud budget	70	42

De kosten voor de aanleg van openbaar groen in nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zijn opgenomen en verantwoord in de grondexploitaties.

*Met ingang van de jaarrekening 2019 is speelplaatsen als apart onderdeel in deze paragraaf opgenomen. Het onderdeel speelvoorzieningen werd onder openbaar groen meegenomen.

Speelplaatsen

Het beleidskader

Het onderhoud en de inrichting van speelplaatsen vindt plaats conform het beheerplan Spelen 2019-2023. In dit beheerplan wordt weergegeven wat het reguliere beheer aan speeltoestellen en ondergronden inhoudt en welke kosten hieraan zijn verbonden. Daarnaast wordt in dit beheerplan weergegeven welke speelplekken worden gerenoveerd.

Kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren

Er zijn in totaal 615 speeltoestellen en spelaanleidingen met bijbehorende ondergronden in onderhoud bij de gemeente Dalfsen op 113 speelplekken. Daarnaast verzorgt de gemeente Dalfsen voor 100 speeltoestellen op 11 speelplekken alleen de inspecties.

In het beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte is het gewenste kwaliteitsniveau beschreven voor het onderhoud. De speeltoestellen en ondergronden worden onderhouden op beheerkwaliteitsniveau B.

Het onderhoud bestaat uit klein onderhoud, groot onderhoud en cyclische vervangingen.

Financiële consequenties

Bij speelplaatsen wordt er onderscheid gemaakt in twee kostensoorten:

1. Onderhoudskosten: Onderhoud, beheer en vervangingen van speeltoestellen en ondergronden.
2. Renovatiekosten: De uitvoeringsprojecten van renovaties van speelplaatsen

De kosten voor onderhoud speelplekken zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Speelplekken onderhoud

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijziging)	Rekening 2019
Speelplekken	41	38

Deze kosten komen ten laste van de begrotingspost Speelvoorzieningen.

Speelplekken renovaties

x € 1.000	Begroting 2019 (na wijziging)	Rekening 2019
Speelplekken	40	31

Deze kosten komen ten laste van de begrotingspost Herinrichting, opwaardering woonomgeving.

Voor het invullen van de bezuinigingsopgave 2019 zijn een aantal omvormingen/ vervangingen doorgeschoven. De veiligheid van de speeltoestellen blijft gewaarborgd. Dit houdt in dat er niet wordt voldaan aan het realiseren van alle omvormingsprojecten binnen de afgesproken beleidsperiode (2014-2023) maar dat dit langer doorloopt. De geplande vervangingen en renovaties zijn geschrapt.

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan "Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2019 - 2023". Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 18 juni 2018.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

De gemeente heeft circa 25 gebouwen in eigendom en beheer. Gezamenlijke deler is dat alle gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden. Alle gebouwen bij elkaar hebben een bruto vloeroppervlakte van ruim 25.000 m² en vertegenwoordigen een WOZ-waarde van in totaal ruim 25 miljoen euro.

Financiële consequenties

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. Deze jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

De gemeente heeft geen gebouwen voor onderwijs in eigendom. Voor de onderwijsgebouwen geldt een afzonderlijke vergelijkbare systematiek.

Verzekeringsbeleid

Van de gemeentelijke kapitaalgoederen zijn de gebouwen, inclusief die voor het onderwijs, verzekerd op basis van een uitgebreide gevarenpolis voor gemeenten (brand, storm, inbraak e.d.).

De verzekering voor de eigendommen van de gemeente (gebouwen, inventaris, elektronica) en voor de scholen (gebouwen, inventaris, elektronica) is in 2018 Europees aanbesteed. De polis heeft een looptijd van drie jaar (01-01-2019 tot 01-01-2022), met stilzwijgende verlenging voor 12 maanden, tenzij 2 maanden voor de aflooptdatum opgezegd. De polis kent een eigen risico van € 2.500.

Alle gebouwen, gemeentelijk eigendom en scholen, zijn eind 2018 opnieuw getaxeerd. Omdat de verzekering van de gebouwen een jaarlijkse indexering kent hebben deze taxaties een geldigheidsduur van zes jaar

7 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het BBV dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten. Volgens artikel 15 BBV bevat deze paragraaf ten minste:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van de doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting;
- De beleidsvoornemens over verbonden partijen;
- De lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake als aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

In deze paragraaf treft u een overzicht aan van de verbonden partijen. De verbonden partijen worden in deze paragraaf opgesplitst in:

- Publiekrechtelijke verbonden partijen
- Privaatrechtelijke verbonden partijen
 - Coöperaties/vennootschappen
 - Stichtingen/verenigingen
 - Overige

Gelet op het feit dat de raad op 21 maart 2016 de [Kadernota Verbonden Partijen](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten ervan. In deze Kadernota zijn o.a. de volgende afspraken gemaakt:

- evaluatie verbonden partijen aan het einde van iedere raadsperiode;
- opstellen visies aan begin raadsperiode voor specifiek de publiekrechtelijke verbonden partijen GGD en Veiligheidsregio en
- mandateren indienen zienswijze procedure rond begroting en begrotingswijzigingen van de verbonden partijen door de raad aan het college.

In 2019 is één evaluatienota van een verbonden partij in de raad geweest. Dit was de evaluatienota van GBLT in november, die voor kennisgeving is aangenomen. De Kadernota Verbonden Partijen wordt in 2020 geëvalueerd.

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam		GBLT		
	Website	GBLT		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 580.000	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen		€ 6.476.000	€ 4.282.000	€ 6.298.000
Resultaat		€ 1.415.797	€ 1.460.000	€ 2.064.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 400.333	€ 425.401	€ 465.212
Bron		Jaarrekening GBLT		
Beleidsvoornemens	<p>Kwaliteit van dienstverlening is aangewezen als ontwikkelstrategie voor GBLT. Het algemeen bestuur heeft dat benoemd en vanaf 2017 is gestart om die ambitie vorm te geven, o.a. door het aantrekken van gekwalificeerde medewerkers en inzet van speciale software. Het aantrekken van de medewerkers is gebeurd voor de processen van waarderen, business control en informatie.</p> <p>Het Algemeen Bestuur heeft in 2019 gewerkt aan het opstellen van een voorlopige positiebepaling GBLT. Het ligt in de planning om deze positiebepaling van GBLT over de koers en de strategie voor samenwerking in 2020 vast te stellen. De uitgangspunten van deze positiebepaling zijn in januari 2020 via het RIS met de raad gedeeld.</p>			
Ontwikkelingen	<p>Door aanpassing van de privacyregels van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) per 25 mei 2018 zijn er afspraken gemaakt tussen de gemeente en GBLT over uitwisseling van gegevens. Binnen de kaders van de nieuwe wetgeving wordt gezocht naar een praktische en werkbare oplossing om uitwisseling van gegevens zo soepel mogelijk te laten verlopen. In 2019 heeft GBLT hiervoor een onderzoek laten uitvoeren door een externe partij, om te kijken welke mogelijkheden er zijn voor de uitwisseling van privacy gevoelige gegevens. Samen met de deelnemers kijkt GBLT naar de uitkomsten van dit onderzoek.</p> <p>In 2019 is de tweede voorbereiding en aanbesteding van de belastingapplicatie opgestart, waarvan de inrichting in 2020 moet plaatsvinden.</p> <p>De waardering voor de WOZ wijzigt van waardering op m³ naar waardering op m². Uiterlijk in 2022 moet de WOZ-waarde bepaald te zijn op basis van oppervlakte. Het proces om te komen tot deze waardering is in 2017 opgepakt en voor Dalfsen in 2019 afgerond.</p> <p>In 2019 is de GR aangepast i.v.m. de invoering van de WNRA (Wet normalisering rechtspositie ambtenaren) en is de formele naam ingekort naar GBLT. Dit laatste is gedaan vanwege de administratieve verwerking.</p>			

Risico's	<p>Het grootste risico betreft een tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen.</p> <p>Door na de vaststelling van de nota risicomangement de uitvoering op te pakken, is er (op termijn) sprake van een proactieve en integrale beheersing van de risico's, waardoor er geen onaangename verrassingen ontstaan.</p> <p>GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen.</p>
----------	---

		Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
		Website GGD IJsselland		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 1.378.000	€ 1.322.000	€ 1.368.000
Vreemd vermogen		€ 5.733.000	€ 5.512.000	€ 5.283.000
Resultaat		€ 211.000	€ 1.692.000	€ 1.055.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 995.172	€ 956.000	€ 1.109.012
Bron				
Beleidsvoornemens	<p>Gezondheid wordt gezien als het vermogen van mensen om zich aan te passen en eigen regie te voeren in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven. Gezondheid is een belangrijke voorwaarde om te kunnen meedoen in de maatschappij. We zetten ons in voor publieke gezondheid. Dat wil zeggen de gezondheid van alle inwoners in onze regio van jong tot oud. We maken mogelijk dat mensen individueel en als groep meer grip hebben op hun eigen gezonde leven en leefomgeving. We werken aan gelijke kansen op een gezond leven voor iedereen. Dit doen we door beleid, advies, onderzoek en ondersteuning en een vangnet voor mensen die (tijdelijk) niet zelfredzaam zijn. We opereren in de publieke gezondheid op het snijvlak van zorg, markt en politiek en kiezen daarbinnen welke specifieke waarde we kunnen toevoegen. We werken voor én met de elf gemeenten in IJsselland en samen met diverse organisaties: voor een gezonde samenleving. GGD IJsselland werkt voor ruim 520 duizend inwoners. GGD IJsselland is daarnaast onderdeel van een samenhangend aanbod van publieke gezondheid in Nederland en voert taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen.</p>			

Ontwikkelingen	In 2019 is de regionale bestuursagenda publieke gezondheid 2019-2023 vastgesteld: Beweging vanuit regie. Deze bestuursagenda vormt de basis voor de (beleids)ontwikkeling van de GGD in deze periode. Uitgangspunt is het concept van positieve gezondheid. Daarbij ligt het accent op het versterken van eigen kracht, versterken van regie op het eigen leven en versterken van gezondheid. De bijdrage van de publieke gezondheidszorg is daarbij: <ul style="list-style-type: none"> · Bevorderen dat inwoners gezond zijn en mee kunnen doen(want gezondheid bevordert de (arbeids-)participatie en vice versa); · Verbindingen leggen tussen domeinen en samenwerkingspartners (en net werken coördineren); · Delen van expertise op het gebied van factoren die gezondheid en gedrag beïnvloeden; · Inzicht bieden in de gezondheidssituatie van (kwetsbare) burgers door middel van data, monitoring en onderzoek; · Bewaken en beschermen van de gezondheid(uitvoering wettelijke taken). De GGD werkt daarbij nauw samen met de gemeenten en andere partijen.
Risico's	Elke gemeente geeft een bijdrage per inwoner voor de basisproducten die voor alle gemeenten gezamenlijk worden uitgevoerd (inwonerbijdrage). GGD IJsselland voert een actief financieel risicobeleid. De weerstandscapaciteit wordt geëvalueerd op basis van een financiële risico-inventarisatie. Aanvullende producten en diensten worden gefinancierd door de gemeenten die deze afnemen. Voor de risico's voor incidentele aanvullende diensten (maatwerk en projecten) is een aparte voorziening getroffen. Risico's voor structureel aanvullende producten kunnen niet ten laste komen van alle gemeenten in de Gemeenschappelijke regeling. Indien de weerstandscapaciteit niet voldoet, kunnen gemeenten – naar rato van het inwonertal - worden aangesproken op een eventueel exploitatietekort. Op basis van de meerjarenraming van GGD IJsselland is het risico voor de deelnemende gemeenten klein.

Naam Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland			
	Website	Veiligheidsregio IJsselland	
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 3.024.881	€ 3.610.938	€ 4.616.540
Vreemd vermogen	€ 33.320.672	€ 32.076.679	€ 31.042.577
Resultaat	€ 555.550	€ 1.454.308	€ 759.174
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.697.227	€ 1.729.932	€ 1.786.264
Bron	Jaarrekening VRIJ		
Beleidsvoornemens	Veiligheidsregio IJsselland richt zich de komende jaren meer op de buitenwereld en levert daarbij nog meer maatwerk in verbinding met de samenleving en onze partners. Doel is de continuïteit van de samenleving binnen de elf gemeenten uit onze regio te waarborgen, niet alleen door rampen te bestrijden, maar ook door ze te voorkomen. De Veiligheidsregio is daarbij expert, strategische netwerkpartner en adviseur voor burgers en partners. Maar gelijktijdig worden deze partners uitgedaagd om zelf een actieve bijdrage te leveren aan een veilig IJsselland. Hoe Veiligheidsregio IJsselland dat gaat doen is beschreven in de Strategische Beleidsagenda 2019-2023. Hierin staat de strategische richting, geformuleerd in concrete doelen en acties, die jaarlijks verder uitgewerkt worden.		

Ontwikkelingen	<p>1. Als inhoudelijk belangrijke en nieuwe ontwikkeling die in 2019 is ingezet is de komende taakdifferentiatie tussen brandweervrijwilligers en beroepskrachten. Deze ontwikkeling heeft niet alleen inhoudelijke effecten, maar naar verwachting ook flinke financiële consequenties. Het landelijke overleg van voorzitters Veiligheidsregio's (Veiligheidsberaad) en de minister van Justitie en Veiligheid (JenV) hebben eind 2019 gezamenlijk een richting gevonden om brandweervrijwilligers en beroepskrachten zo te differentiëren en vorm te geven dat geen sprake is van spanning met de geldende EU-regelgeving.</p> <p>2. De ontwikkeling van één landelijke meldkamer is in 2019 voortgezet. Per 1 januari 2020 is de Politie/LMS verantwoordelijk voor het beheer van de gemeenschappelijke Meldkamer Oost-Nederland (MON) in Apeldoorn. Dit als onderdeel van de landelijke meldkamersamenwerking gericht op tien meldkamers in 2022 die werken volgens een gestandaardiseerde werkwijze.</p> <p>3. Veiligheidsregio IJsselland gaf in oktober 2019 aan een richting in te willen zetten om een bijdrage te leveren aan de financiële uitdaging waar gemeenten voor staan. Die richting bestrijkt meerdere jaren en bevat componenten voor korte en langere termijn. Voor de korte termijn is de koers om te zien of in 2021 en 2022 incidentele middelen vrijgemaakt kunnen worden uit de budgetten voor rente, kapitaallasten en gemene rekening. Als we trendmatig kijken naar de mediaan van de afgelopen 3 jaren voor deze budgetten dan lijkt het haalbaar dat VRIJ in 2021 en 2022 € 516.000 per jaar aan incidentele besparingen kan waarmaken voor de gemeenten. En die besparing structureel te maken met ingang van 2023.</p> <p>4. In 2019 is het regionale Crisisplan geactualiseerd. Uitgangspunt van het Crisisplan 2020 - 2023 is dat wordt gewerkt met één crisisorganisatie die inzetbaar is voor acute en niet-acute rampen en crises, incidenten en de nafase. Operationele besluitvorming is laag belegd binnen de crisisorganisatie, de operationeel leider is operationeel eindverantwoordelijk. Bestuurlijk optreden wordt maximaal gefaciliteerd door de gouden lijn en het aansluiten van de operationeel leider bij het GBT. Er is voorzien in een kleine slagvaardige kernsamenstelling voor het ROT en GBT. Deze structuur en werkwijze gaan van start per 1 maart 2020.</p>
Risico's	<p>Enkele van bovenstaande ontwikkelingen hebben financiële consequenties waar de komende jaren op geanticipeerd moet worden.</p> <p>1. Rekening houden met toenemende kosten van de vrijwillige brandweer vanwege Europese regelgeving, gericht op loongelijkstelling voor beroepsmedewerkers en vrijwilligers bij gelijke taakinvoering kunnen de structurele kosten kunnen oplopen tot € 1,5 mln.</p> <p>2. De in 2019 voortgezette ontwikkeling van de Landelijke Meldkamer(LMS) betekent dat vanaf 2022 rekening moet worden gehouden met een structureel nadeel van maximaal € 215.000,- vanwege een nadeel van €215.000 op de beheerskosten.</p> <p>3. De afspraak met het algemeen bestuur om in 2021 en 2022 per jaar een bedrag van € 516.000 aan incidentele middelen vrij te maken om bij te dragen aan de financiële opgaven van gemeenten.</p>

Naam		Omgevingsdienst IJsselland		
Website		Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		n.v.t.	€ 0	€ 401.750
Vreemd vermogen		n.v.t.	€ 2.102.779	€ 2.179.384
Resultaat		€ 76.198	€ 755.258	€ 4.690
Gemeentelijke bijdrage		€ 100.589	€ 478.231	€ 478.481
Bron	Jaarrekening 2019 Omgevingsdienst			
Beleidsvoornemens	<p>Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst IJsselland kenmerkt. Haar onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. Deze gedachte komt tot uiting in de missie: Omgevingsdienst IJsselland. Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven. De Omgevingsdienst is een moderne uitvoeringsorganisatie die voorop wil lopen met vernieuwende werkmethoden, actuele expertise en moderne ICT-voorzieningen. Zij wil daarbij een hoogwaardige bijdrage leveren aan een veilige, gezonde, aantrekkelijke en duurzame omgeving om in te wonen, werken en leven. Onder het motto 'Lokale binding, regionale bundeling' combineert de Omgevingsdienst nabijheid met schaalvergroting. De verbinding van kwaliteitsverbetering en efficiencywinst komt zo binnen bereik. De Omgevingsdienst is een betrouwbare partner in de keten met het Openbaar Ministerie (OM), politie, Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) en Veiligheidsregio (VR) en een samenwerkingspartner van de waterschappen in Overijssel. De Omgevingsdiensten die landelijk zijn ontstaan hebben het doel meerwaarde te creëren op het gebied van de fysieke leefomgeving. De Omgevingsdienst wil van toegevoegde waarde zijn voor het bedrijfsleven, de inwoners en de leefomgeving van IJsselland. Het managementteam geeft in de eerste drie jaar prioriteit aan de ontwikkelopgaven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • borgen en door ontwikkelen van politieke sensitiviteit en lokale binding; • vormen van één organisatie, en • anticiperen op inwerkingtreding Omgevingswet, wet VTH, wet Natuurbescherming en wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen. 			
Ontwikkelingen	<p>Wij zien op het werkveld van de Omgevingsdienst veel nieuwe ontwikkelingen, zoals de komst van de Omgevingswet met het bijbehorende Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) en de opgaven op het gebied van energie, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Ook de sanering van asbestdaken <2028 in Overijssel is een dossier dat aandacht vraagt. In overleg met de 12 deelnemers zal de Omgevingsdienst haar kennis en expertise inzetten om op deze dossiers de gewenste resultaten te boeken. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is natuurlijk gelegen in de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving van de milieutaken. In het volgende jaar van haar bestaan wordt de basis hiervan verder verstevigd en uitgebouwd. In 2020 wordt daarbij de ook de samenwerking met de Veiligheidsregio en de GGD verder geïntensiveerd. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn ook actief in het fysieke domein.</p>			

Risico's	<p>Er zijn in 2019 vooral diverse uitdagingen geweest op het gebied van de ICT. De Omgevingsdienst heeft de volgende belangrijke stappen gezet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De datakwaliteit is verbeterd door op verschillende gebieden validatie uit te voeren met externe bronnen. Dit heeft het onder meer mogelijk gemaakt om de toezichtplanning geautomatiseerd te laten uitvoeren. • De Omgevingsdienst heeft het initiatief genomen om tot een regionale samenwerking te komen op het gebied van beheer en ontwikkeling van IJVI (VTH-systeem). Er is inmiddels een goed functionerende governance-organisatie waarbinnen alle deelnemers zijn vertegenwoordigd. De gemeente Dalfsen is om meerdere redenen vooralsnog geen afnemer van het systeem IJVI. • Er zijn stappen gezet om IJVI op te waarderen naar de nieuwste versie. Op basis van de bevindingen is besloten deze uit te stellen tot het moment dat deze versie meer volwassen is. • De vastlegging van de processen voor VTH en advies is in 2020 voor een groot deel afgerond, de Omgevingsdienst is begonnen met optimalisatie en harmonisatie die tot efficiënter werken en een betere beheersbaarheid en proceskwaliteit zal leiden. • In 2019 is gestart met tijdregistratie in IJVI. Omdat IJVI op termijn deze functionaliteit niet zal bieden, is het voornemen om TimeTell als taakspecifieke applicatie in te voeren. Dit project wordt begin 2020 afgerond. • De doelstelling om IJVI te koppelen met de archiefsystemen van partners is voor een deel gehaald. Voor enkele partners is of wordt deze nu gerealiseerd, maar in op één na alle gevallen is er slechts sprake van een eenzijdige koppeling. Er is geen toegang vanuit IJVI tot archiefstukken. Met partners wordt nog overlegd om deze situatie op zo kort mogelijk termijn te verbeteren.
----------	--

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek			
Website			
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 29.971	€ 32.908	€ 45.862
Bron			
Beleidsvoornemens	De Sociale Recherche verricht op verzoek van de aangesloten gemeenten onderzoek naar fraude binnen de sociale zekerheidsregelingen.		
Ontwikkelingen	In oorsprong is de sociale recherche ingesteld ter ondersteuning van de gemeenten bij de uitvoering van de Participatiewet (voorheen de Wet Werk en Bijstand) in het kader van een rechtmatige uitvoering en het tegengaan van fraude en misbruik. Vanaf 2017 krijgt het toezicht op naleving van de Wmo steeds meer de aandacht, zowel binnen gemeenten als binnen de Sociale Recherche. De gemeente Dalfsen heeft inmiddels ook het toezicht op de rechtmatigheid van de Wmo belegd bij de Sociale Recherche. Hiervoor wordt een aparte financiële bijdrage verstrekt. In 2019 was deze bijdrage € 13.485. In totaal is daardoor aan de sociale recherche € 45.862 verstrekt in 2019.		
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.		

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam	bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 65.975	€ 99.986	€ 92.245
Bron			
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.		
Ontwikkelingen	RSJ draagt bij aan coördinatie van de regionale aanpak van transformatie van de jeugdzorg. Hiervoor zijn op rijksmiddelen op regio niveau beschikbaar, dit betreft onder andere de relatie onderwijs-jeugdzorg; versterking van ambulante zorg. Het inkoop en financieringsmodel wordt verder doorontwikkeld evenals de monitoring (en analyse) van ontwikkelingen.		
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, respectievelijk ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.		

Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering ONS (SSC ONS)		
Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen			€ 200.000
Vreemd vermogen			€ 7.640.937
Resultaat			-/- € 142.208
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	€ 232.582
Bron			
Beleidsvoornemens	In 2019 is besloten om per 1 januari 2020 toe te treden tot Shared Service Centrum ONS, voor dienstverlening op het gebied van ICT, Inkoop&Contractmanagement en Personeels&Salarisadministratie.		
Ontwikkelingen	Uitgangspunten voor de komende jaren zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid. Daarnaast heeft ONS de ambitie om verder te groeien, zowel in taken als in deelnemers.		

Risico's	<p>Het ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit, in het kader van continue beschikbaarheid van digitale werkplek en de beschikbaarheid van de digitale informatie, en zo ook de beveiliging van de digitale informatie en netwerkcomponenten. De vijf deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van de risico's.</p> <p>Het SCC ONS mag een weerstandsvermogen van maximaal 5% van de jaaromzet opbouwen. Als de gekwantificeerde risico's hoger zijn dan 5% van de jaaromzet, dient het weerstandsvermogen daarop te worden aangepast.</p>
----------	--

Naamloze Vennootschap

	<p>Naam Enexis Holding N. V.</p> <p>Website Enexis Holding</p>																				
Financiële gegevens	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2017</th> <th>2018</th> <th>2019</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Eigen vermogen</td> <td>€ 3.808 mln</td> <td>€ 4.024 mln</td> <td>€ 4.112 mln</td> </tr> <tr> <td>Vreemd vermogen</td> <td>€ 3.860 mln</td> <td>€ 3.691 mln</td> <td>€ 4.146 mln</td> </tr> <tr> <td>Resultaat</td> <td>€ 207 mln</td> <td>€ 319 mln</td> <td>€ 210 mln</td> </tr> <tr> <td>Gemeentelijke bijdrage</td> <td>n.v.t.</td> <td>n.v.t.</td> <td>n.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>		2017	2018	2019	Eigen vermogen	€ 3.808 mln	€ 4.024 mln	€ 4.112 mln	Vreemd vermogen	€ 3.860 mln	€ 3.691 mln	€ 4.146 mln	Resultaat	€ 207 mln	€ 319 mln	€ 210 mln	Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	2017	2018	2019																		
Eigen vermogen	€ 3.808 mln	€ 4.024 mln	€ 4.112 mln																		
Vreemd vermogen	€ 3.860 mln	€ 3.691 mln	€ 4.146 mln																		
Resultaat	€ 207 mln	€ 319 mln	€ 210 mln																		
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.																		
Bron	jaarverslag Enexis																				
Beleidsvoornemens	<p>Met de aandeelhouders is overeengekomen dat het uit te keren dividend over de planperiode van het Strategisch Plan maximaal 50% van de nettowinst zal bedragen, waarbij een minimumniveau van jaarlijks € 100 miljoen wordt nagestreefd. Dit percentage zal verlaagd worden als deze uitkering ertoe leidt dat het bedrijf binnen vijf jaar haar A-rating-profiel kan verliezen.</p> <p>De vennootschap heeft ten doel het realiseren van een duurzame energievoorziening door state of the art dienstverlening en netwerken en door regie te nemen in innovatieve oplossingen. Dit om de energietransitie te versnellen én excellent netbeheer uit te voeren.</p> <p>Deze doelen worden gerealiseerd op basis van de volgende strategieën:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Netwerk en dienstverlening tijdig gereed voor veranderingen in de energiewereld; • Betrouwbare energievoorziening; • Excellente dienstverlening: hoge klanttevredenheid en verlaging kosten; • Samen met lokale partners Nederlandse klimaatdoelen realiseren; • Innovatieve, schaalbare oplossingen om de energietransitie te versnellen. 																				
Ontwikkelingen	<p>Er is sprake van een toename van het werkpakket door de energietransitie. Het uitvoeren van het toenemende werkpakket in combinatie met het tekort aan technisch personeel vormt een uitdaging voor de Enexis Groep.</p> <p>Enexis spant zich in voor extra instroom van nieuwe medewerkers, breidt de opleidingscapaciteit uit op de Enexis Vakschool en ontwikkelt opleidingsprogramma's met externe opleidingsinstituten. Een andere uitdaging zijn de langetermijninvesteringen voor duurzame aansluitingen terwijl het ontwerp van het nieuwe energiesysteem nog niet klaar is. Samen met gemeenten en provincies werkt Enexis aan Regionale Energie Strategieën, een lokaal ontwerp van het energiesysteem van de toekomst. In alle gebieden pleit Enexis voor het meest efficiënte energiesysteem, met duurzame elektriciteit, duurzaam gas én duurzame warmte. Zo wordt de bestaande infrastructuur benut en houdt de transitie vaart. De vraag van consumenten en bedrijven neemt sterk toe en de teruglevering aan het net is in de afgelopen vijf jaar ruim verdrievoudigd, van circa 118.000 terugleveraansluitingen in 2015 tot circa 400.000 in 2019.</p>																				

Risico's	Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd. Daarnaast is een risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het risico is echter gemitigeerd middels een overeengekomen garantiedividend. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.
----------	--

Naam		N. V. ROVA Gemeenten		
Website		ROVA		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 30.906.000	€ 32.516.000	€ 33.642.000
Vreemd vermogen		€ 52.701.000	€ 58.017.000	€ 61.391.000
Resultaat		€ 7.441.000	€ 5.783.643	€ 4.964.000
Gemeentelijke bijdrage		€ 1.794.824	€ 1.954.114	€ 2.084.113
Bron	info Rova			
Beleidsvoornemens	ROVA heeft de volgende strategische doelen vastgesteld voor 2020 tm 2025.- minder verspilling natuurlijke grondstoffen- betere verwaarding ingezamelde grondstoffen- hoge klanttevredenheid- optimalisatie inzamelsystemen- duurzame bedrijfsvoering- uitbreiding BOR-taken- kennispartner en adviseur leefomgeving- leefbare en schone buurten- meer en betere openbare groenvoorzieningen.			
Ontwikkelingen	De positieve effecten van Omgekeerd inzamelen blijven zichtbaar. Onze regio heeft zeer goede resultaten met de hoge percentages hergebruik en de lage hoeveelheid restafval. Een zorgpunt is de stijging van de hoeveelheid 'stoorstoffen' tussen ingezamelde grondstoffen. In 2019 is een actie gestart om de kwaliteit te verbeteren. Oplopende spanningen rondom de vergoedingen voor verpakkingen zijn nog steeds voelbaar en een systeemwijziging is voorgesteld. In 2020 zijn gemeenten minder verantwoordelijk voor de gehele recyclingsketen maar krijgen hierdoor ook minder vergoeding. Een ander zorgpunt zijn dalende vergoedingen van textiel en oud papier door wijzigingen in de internationale wereldhandel.			
Risico's	Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. Stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.			

Naam		N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Website		Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 4.953 mln	€ 4.991 mln	€ 4.887 mln
Vreemd vermogen		€ 135.041 mln	€ 132.518 mln	€ 144.802 mln
Resultaat		€ 393 mln	€ 337 mln	€ 163 mln
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	Jaarrekening BNG			
Beleidsvoornemens	BNG Bank is de bank voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.			
Ontwikkelingen	n.v.t.			
Risico's	Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerde kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.			

Naam		Vitens N. V.		
Website		Vitens		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 533,7 mln	€ 537,1 mln	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 1.194,4 mln	€ 1.240 mln	n.n.b.
Resultaat		€ 47,7 mln	€ 20,5 mln	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage				
Bron				
Beleidsvoornemens	<p>Vitens wil een bijdrage leveren aan het verlagen van de maatschappelijke kosten en dit is verankerd in de continuïteitsdoelstelling en strategie van Vitens. Het beleid is gebaseerd op een drietal lijnen: zo laag en stabiel mogelijke tarieven, continuïteit van de onderneming (solvabiliteit > 30%) en dividend (maximaal 50% van het netto resultaat). De doelstelling, die in de AvA van 14 juni 2012 is vastgesteld om de solvabiliteit op een minimumniveau van 30% te laten uitkomen geldt nog steeds. In het financiële beleid is het versterken van de solvabiliteit als eerste prioriteit opgenomen.</p> <p>In het voorjaar van 2017 is een vernieuwde strategie vastgesteld voor de periode 2018-2020. Deze is vastgelegd in het strategisch document: 'Samen in beweging voor mens en leefomgeving'. Alles wat Vitens doet, komt voort uit onderstaande strategische agenda's:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 24/7 betrouwbaar en betaalbaar; - Vitenser sterk in je werk; - Meer gemak voor de klant; - Voldoende beschikbare schone bronnen. 			

Ontwikkelingen	<p>In de Aandeelhoudersvergadering van 12 juni 2019 is besloten tot een herziening van het financieel beleid met ingang van 2020. Dit vanwege de ontwikkelingen van een verhoogd investeringsniveau en daardoor een toename van rentedragende schulden. Het beleid doet recht aan vigerende wet- en regelgeving (compliance), het belang van de klant en aandeelhouders en is realistisch voor Vitens. Het wordt van kracht vanaf 2020.</p> <p>Het financiële beleid kent de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuïteit: De solvabiliteit is vastgesteld op een eigen vermogen minimaal gelijk aan 30% van het balanstotaal en de omvang van de rentedragende schulden is gelijk of lager dan het voorgaande jaar. • Tarieven: Vitens streeft naar zo laag mogelijke drinkwatertarieven, onder voorwaarde dat aan de continuïteitsdoelstelling en vigerende wet- en regelgeving wordt voldaan. Uitgangspunt hierbij is een bedrijfsresultaat (EBIT) dat jaarlijks wordt begroot op het niveau van het vastgestelde maximaal toegestane WACC-percentage. • Dividend: Het dividend wordt gerelateerd aan het nettoresultaat en bedraagt maximaal 50% van het nettoresultaat. Randvoorwaardelijk hierbij is de continuïteitsdoelstelling (minimum van 30% solvabiliteit).
Risico's	<p>Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd.</p> <p>Daarnaast is het belangrijkste risico het uitkeren van lagere dividenduitkeringen, dan waar de gemeente rekening meehoudt. Het dividend wordt gerelateerd aan het netto resultaat. Het bedrag aan dividend dat wordt uitgekeerd bedraagt maximaal 50% van het netto resultaat.</p> <p>Tevens is er nog een achtergestelde lening met een looptijd van 15 jaar waar de gemeente jaarlijks rente over ontvangt. In geval van faillissement bestaat het risico dat de gemeente deze lening niet terug ontvangt. Dit risico wordt als zeer laag geschat. De gemeente Dalfsen heeft 0,55% van de aandelen Vitens.</p>

Naam Wadinko N. V.				
Website Wadinko				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 67,6 mln	€ 68 mln	n.n.b.
Vreemd vermogen		€ 3,2 mln	€ 1,5 mln	n.n.b.
Resultaat		€ 1,5 mln	€ 1,1 mln	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron				
Beleidsvoornemens	Wadinko continueert het huidige beleid en wil groei en innovatie in de regio bevorderen. Het streven is dat de Wadinko participaties over vijf jaar een substantieel hogere omzet hebben dan nu en dat er over 5 jaar beduidend meer mensen werken bij de Wadinko bedrijven dan nu. Wadinko streeft een goede spreiding van haar investeringen in het werkgebied na. Wadinko richt zich bij voorkeur op de maakindustrie en zakelijke dienstverlening. Het doel is maximaal 2-3 nieuwe participaties en 1 - 2 exits per jaar. Om de groeiambitie te realiseren zal de initiële investering per participatie stijgen. Daarnaast wil men meer investeren in bestaande participaties om groei en innovatie te ondersteunen. De innovatie en samenwerking tussen bedrijven en derden wordt gestimuleerd en daarvoor wordt ook geld gereserveerd.			
Ontwikkelingen	Wadinko gaat de komende jaren meer investeren in human capital. Dit omdat ondernemers juist daarmee extra waarde kunnen creëren en wordt ingezet op leiderschap en talentontwikkeling voor alle niveaus binnen organisaties.			
Risico's	Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.			

Besloten Vennootschap

Naam CBL Vennootschap B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 145.000	€ 137.536	€ 125.355
Vreemd vermogen		€ 8.000	€ 21.460	€ 5.006
Resultaat		-/- € 20.000	€ 21.460	€ 11.602 -/-
Gemeentelijke bijdrage				
Bron		CBL Vennootschap BV		
Beleidsvoornemens	Het initieel vermogen in het CBL Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, \$ 275 mln. Eind juni 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.			
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.			

Risico's	Met de liquidatie van het CBL Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) loopt de gemeente Dalfsen een te verwaarlozen risico. Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) loopt de gemeente Dalfsen een te verwaarlozen risico.
----------	--

Naam CSV Amsterdam B. V.	
Website	
Financiële gegevens	2017 2018 2019
Eigen vermogen	€ 869.698 € 748.894 € 451.905
Vreemd vermogen	€ 64.924 € 60.083 € 83.583
Resultaat	€ 2.229.404 -/- € 120.804 -/- € 294.085
Gemeentelijke bijdrage	
Bron	CSV Amsterdam BV
Beleidsvoornemens	De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Eventuele claims kunnen door Waterland tot 5 jaar na completion (mei 2019) worden ingediend. Na afwikkeling van deze eventuele claims van Waterland zal de escrow-rekening kunnen worden opgeheven en het restant op deze rekening kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor het schikken voor de afwikkeling van alle uitstaande claims aan de aandeelhouders voorleggen. In deze schikking is tevens geregeld dat de vennootschap de bezwaarprocedure van Attero met betrekking tot de afvalstoffenheffing voorlopig tegen de Belastingdienst zal voorzetten. Op het moment is de vennootschap in afwachting van de reactie van de Belastingdienst op het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie de procedure al dan niet worden voortgezet. Na (eventuele voortijdige) beëindiging van deze procedure zal het bestuur een voorstel besluit aan de aandeelhouders voor vereffening en definitieve ontbinding van de vennootschap kunnen voorleggen.

Risico's	<p>Het financiële risico is beperkt tot eventuele claims van Waterland als gevolg van garanties en vrijwaringen die door de verkopende aandeelhouders zijn afgegeven tot het bedrag van € 8.035.783,- die nog resteert op de escrow-rekening en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000), art 2.:81 BW. Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) is dit een te verwaarlozen risico.</p>
----------	--

Naam Publiek Belang Elektriciteitsproductie B. V.			
	Website		
Financiële gegevens	2017	2018	2019
Eigen vermogen	€ 1.620.245	€ 1.605.524	€ 1.589.543
Vreemd vermogen	€ 17.940	€ 22.928	€ 455.015
Resultaat	-/- € 22.000	-/- € 14.721	-/- € 15.402
Gemeentelijke bijdrage			
Bron	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV		
Beleidsvoornemens	Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden geliquideerd.		
Ontwikkelingen	Het doel is dat de vennootschap voor eind 2020 zal kunnen worden ontbonden.		
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 1.496.822) (art 2.:81 BW). Dit risico is voor Dalfsen gelet op het aandelenbelang 0,0432%.		

Naam Verkoop Vennootschap B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 150.934	€ 112.694	€ 71.192
Vreemd vermogen		€ 19.656	€ 56.904	€ 16.256
Resultaat		€ 1.025.000	-/- € 38.240	-/- € 40.924
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	Verkoop Vennootschap BV			
Beleidsvoornemens	Het initieel vermogen in het General Escrow Fonds was bij de oprichting van het fonds in 2009, € 800 mln. Eind juni 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Het restantbedrag is volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang in de vennootschap.			
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.			
Risico's	Met de liquidatie van het General Escrow Fonds is alleen nog sprake van een risico en daarmee aansprakelijkheid voor de verkopende aandeelhouders ter hoogte van het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap. Het financiële risico is na de liquidatie van het General Escrow Fonds relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) is dit een te verwaarlozen risico.			

Naam Vordering Enexis B. V.				
Website				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 9.172	-/- € 2.034	-/- € 8.819
Vreemd vermogen		€ 356.319.796	€ 356.324.180	€ 9.083
Resultaat		-/- € 15.000	-/- € 11.206	-/- € 6.529
Gemeentelijke bijdrage				
Bron	Vordering op Enexis BV			
Beleidsvoornemens	Op dit moment resteert alleen nog de lening van de 4e tranche. De 4e tranche mag niet vervroegd worden afgelost. Afhankelijk van het resultaat van een aantal financiële ratio's zou de 4e tranche eventueel geconverteerd kunnen worden in eigen vermogen.			
Ontwikkelingen	In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 9 april 2020 zal het bestuur van de vennootschap een voorstel besluit voor vereffening en definitieve ontbinding aan de aandeelhouders voorleggen.			

Risico's	<p>De aandeelhouders lopen beperkte risico's op Enexis voor de niet -tijdige betaling van rente en/of aflossing en, in het ergste geval, faillissement van Enexis en voor het bedrag dat als werkkapitaal wordt aangehouden in de vennootschap.</p> <p>Daarnaast is het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders relatief gering en beperkt tot de hoogte van het nominale aandelenkapitaal van deze vennootschap (totaalbedrag € 20.000). Gelet op het aandeel van de gemeente Dalfsen (0,0432%) loopt de gemeente Dalfsen een te verwaarlozen risico.</p>
----------	--

Stichting

	Naam	Stichting Administratiekantoor Dataland		
	Website	Dataland		
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 750.829	€ 112.313	nmb
Vreemd vermogen		€ 522.463	€ 463.084	nmb
Resultaat		€ 95.817 -/-	€ 638.516 -/-	nmb
Gemeentelijke bijdrage		n.v.t.	n.v.t.	nmb
Bron	nmb			
Beleidsvoornemens	<p>In verband met grootschalige ontwikkelingen in de komen jaren op het gebied van informatie-architectuur en data-bij-de-bron (Common Ground) is op termijn een separaat gemeentelijk gegevensknooppunt voor objectinformatie niet meer nodig.</p> <p>De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Kadaster en DataLand hebben op 5 juni 2019 de plannen ondertekend om de dataverzameling en data-ontsluiting door DataLand geleidelijk over te dragen aan het Kadaster.</p>			
Ontwikkelingen	<p>DataLand zal haar activiteiten beëindigen per 1-1-2022. Het secretariaat van het Gemeentelijk Geo-Beraad, de kennisbank en de opleidingen worden door de VNG overgenomen. De Vastgoedscanner, de dataleveringen en een groot deel van de KNOOP-diensten gaan naar het Kadaster.</p>			
Risico's	<p>Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten worden door DataLand gebruikt om de driedelige taken van de organisatie – een stichting zonder winstoogmerk – uit te voeren.</p>			

Naam Stichting Dalfsen Werkt				
Website				
Financiële gegevens		2017	2018	2019
Eigen vermogen		€ 109.932	€ 105.000	€ 111.912
Vreemd vermogen		0	0	
Resultaat		0	0	
Gemeentelijke bijdrage		€ 3.762.701	€ 3.398.928	€ 3.690.411
Bron	jaarrekening 2019			
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.			
Ontwikkelingen	In 2017 is een evaluatierapport opgeleverd over het functioneren van de stichting. De aanbevelingen zijn overgenomen en op basis daarvan heeft in 2017 verder onderzoek plaatsgevonden. In 2018 en 2019 is gewerkt aan het doorvoeren van de aanbevelingen. Vanuit SDW zijn dienstverleningsovereenkomsten met Larcom en Tiem afgesloten. Beide overeenkomsten lopen eind 2020 af. In 2020 wordt gewerkt aan de voorbereiding voor het afsluiten van nieuwe contracten per 1 januari 2021.			
Risico's	De gemeente Dalfsen heeft de SDW opgericht om de functie te vervullen van werkgever voor personeel met een (vast) WSW dienstverband of tijdelijk dienstverband (in het kader van re-integratie vanuit de Participatiewet). Omdat de stichting volledig afhankelijk is van de bijdragen van de gemeente Dalfsen komen alle risico's voor rekening van de gemeente. Hierbij moet met name gedacht worden aan verminderde loonwaarde bij het detacheren, waarbij bij bijvoorbeeld ziekte geen vergoeding door de gemeente wordt ontvangen. Er is een ontwikkeling zichtbaar waarbij het aantal gedetacheerden terugneemt. Door (fysieke) beperkingen neemt de arbeidsproductiviteit af. Dit leidt tot minder opbrengsten bij de detacheringen, of, bij stijgende behoefte aan begeleiding, teruggang naar beschut binnen. Deze ontwikkeling leidt tot minder opbrengsten en hogere begeleidingskosten. Eind 2020 vindt een aanbesteding plaats. Daarbij wordt gekeken in hoeverre invloed kan worden aangewend op deze ontwikkeling.			

8 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Het beleidsdocument Risicomanagement is op 1 april 2014 door uw raad vastgesteld. Deze nota bevat het beleid dat de gemeente Dalfsen hanteert om haar risico's te managen en is een basis voor deze paragraaf weerstandsvermogen. Met dit beleid zijn kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen. In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord:

"De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie".

Uit deze definitie volgt dat een risico de volgende drie elementen bevat:

- 1) *Een kans op het optreden van een gebeurtenis ($p < 1$)*
Het gaat hier dus om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) *Negatief gevolg*
De negatieve gevolgen van een risico kunnen zowel financieel als niet financieel van aard zijn. We richten ons echter hoofdzakelijk op het in kaart brengen van de financiële gevolgen die de gebeurtenissen met zich meebrengen. Risico's die mogelijk leiden tot aantasting van het imago van de gemeente dan wel andere niet-financiële gevolgen te weeg kunnen brengen, worden niet gekwantificeerd.
- 3) *Een betrokkene, voor wiens rekening de negatieve gevolgen komen*
De betrokkene is hierbij de gemeente Dalfsen als organisatie.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is het cyclische proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is het volgende proces doorlopen. Allereerst is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd. Vervolgens zijn de risico's gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 31.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 31.000 < x < € 123.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 123.000 < x < € 309.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 308.000 < x < € 617.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 617.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule:

Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg

De maximale risicoscore is: 5 x 5 =25. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico danwel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op: namelijk de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel.

In onderstaande tabel is een top 10 van de 'netto-risico's' opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt de doorvertaling naar het weerstandsvermogen gemaakt.

Met het doel de kwaliteit van het openbaar bestuur te vergroten, heeft de provincie in 2019 een financiële scan voor de gemeente Dalfsen uitgevoerd. De provincie geeft in deze scan diverse aanbevelingen aan waaronder een aantal die betrekking hebben op de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De evaluatie van de huidige beleidsnota Risicomanagement staat gepland voor begin 2020 en daarin wordt teruggekomen op de aanbevelingen van de provincie.

N.B. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht risico's

Risico	Risico Score
Open-einde-regelingen sociaal domein	25
Ontwikkeling gemeentefonds	16
Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel	10
Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	10
Kosten voormalig personeel	8
Exploitatierisico bij verbonden partijen	6
Claims en aansprakelijkheidstellingen	6
Naheffing door belastingdienst	6
Implementatie nieuw financieel pakket	4
Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen	4

Open-einde-regelingen sociaal domein

We kennen als gemeente diverse open-einde-regelingen binnen het sociaal domein, namelijk de regelingen die vallen onder de jeugdwet, Wmo 2015 en participatiewet (WWB). Het risico bestaat voor deze regelingen dat er een groter beroep op de regelingen wordt gedaan en dat het budget daardoor ontoereikend is.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente kan - indien er sprake is van bijstandstekorten - een beroep doen op een vangnetregeling om grote tekorten te compenseren. Om daar aanspraak op te maken moet het tekort op het bijstandsbudget groter zijn dan 5% of 30 euro per inwoner (BUIG-uitkering).

2. Per geval kritisch beoordelen of de kosten door gemeente vergoed moeten worden of dat er een andere meer voor de hand liggende voorziening is.

3. Beleidsinhoudelijk worden verschillende maatregelen genomen, zoals de inzet op preventie en vroeg signalering, bieden van passende en duurzame oplossingen en het bevorderen van participatie. Daarnaast wordt bekeken of het wenselijk en mogelijk is verordeningen aan te scherpen, waardoor nog beter gestuurd kan worden op gebruik van voorliggende voorzieningen.

4. In 2018 is gestart met het opstellen van analyses. Naar aanleiding van deze analyses is een projectprogramma opgesteld met als doel meer grip te krijgen op de kosten. Momenteel zijn maatregelen uitgewerkt, waarvan we verwachten dat die de kosten in positieve zin beïnvloeden.

De uitvoering van deze maatregelen zijn gestart en er wordt momenteel nauw gemonitord of deze maatregelen de gewenste effecten hebben of waar aanvullende maatregelen nodig zijn.

5. Het hele proces omtrent de toegang tot zorg, is onder de loep genomen om tot een meer passende indicatiestelling te komen. Doel is dat dit leidt tot een verlaging van de kosten.

Oorzaak:

Is sprake van meerdere open-einde regelingen. Hierdoor hebben we als gemeente beperkte grip op de toestroom naar voorzieningen.

Gevolg:

Het beschikbare budget is ontoereikend om de lasten op te vangen met mogelijke overschrijding van het budget als gevolg.

Ontwikkeling gemeentefonds

In maart 2019 zijn twee onderzoeken opgestart: "evaluatie verdeelmodellen sociaal domein en onderzoek naar overige verdelingen gemeentefonds". De bedoeling was om in de meicirculaire 2020 een nieuwe verdeling bekend te maken. Gelet op de resultaten van de onderzoeken van Cebeon en AEF, is de ingangsdatum met een jaar uitgesteld tot 1 januari 2022. Een nadere verfijning van de conceptmodellen is nodig om tot een bestuurlijk gedragen verdeling te komen.

Het uitgangspunt daarbij is dat de omvang van het fonds gelijk blijft. Bij een gewijzigde verdeling van het fonds ontstaan daardoor voor- en nadeelgemeenten. Verwacht wordt dat er een verschuiving plaatsvindt van plattelandsgemeenten naar meer stedelijke - en centrumgemeenten. De kans is daardoor reëel dat gemeente Dalfsen geconfronteerd zal worden met een lagere algemene uitkering. De omvang daarvan is echter momenteel niet in te schatten

Beheersmaatregelen

Via de periodieke circulaire van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. Het rijk hanteert het systeem van samen trap op en trap af, minder rijksuitgaven werken daarmee door in de hoogte van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Beperkte beschikbaarheid gekwalificeerd personeel

Als gevolg van een aantrekkende arbeidsmarkt kan het voor bepaalde functies/functiegroepen lastig zijn om gekwalificeerd personeel te vinden.

Beheersmaatregelen

1. Er is een onderzoek uitgevoerd naar de arbeidsmarktpositie van de gemeente Dalfsen in de regio. Op basis van het onderzoek worden concrete instrumenten ontwikkeld die een bijdrage leveren aan het 'aantrekkelijk werkgeverschap'.
2. We sluiten raamovereenkomsten af met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.

Oorzaak:

Een aantrekkende arbeidsmarkt.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker inzetten van een arbeidsmarkttoelage of een hogere inschaling in de functieschaal.

Datalekken en/of niet (juiste) naleving van de Algemene Verordening Gegevensbescherming

Sinds 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De gemeente is verplicht elk ernstig datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregel

- 1: De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall om onbevoegde toegang te voorkomen.
- 2: Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
- 3: Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording mbt informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
- 4: Er is een functionaris gegevensbescherming benoemd en een Chief Information Security Officer. Zij werken intensief samen op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Binnen de gemeente wordt dagelijks een groot aantal privacygevoelige gegevens verwerkt met het risico op het ontstaan van een datalek.

Gevolg:

Er kunnen forse boetes worden opgelegd en de gemeente kan aansprakelijk worden gesteld. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.

Kosten voormalig personeel

Het is in de afgelopen jaren incidenteel voorgekomen dat een vaststellingsovereenkomst is opgesteld met daarin een financiële component.

Daarnaast lopen we het risico dat wethouders aanspraak maken op een wachtgelduitkering (maximaal 36 maanden).

Beheersmaatregel

- Bij de werving- en selectie van personeel is vanaf schaal 10 een assessment een mogelijk onderdeel van de procedure.
- Er wordt toegezien op de juiste toepassing van de 'goed gepraat' gesprekscyclus.
- Bij niet goed functioneren of disfunctioneren worden tijdig gesprekken gevoerd en worden afspraken vastgelegd.
- Voor wat betreft de wachtgelduitkeringen zijn geen beheersmaatregelen getroffen.

Oorzaak:

- De gemeente is zelf risicodragend voor WW uitkeringen.
- Het beëindigen van een dienstverband door een arbeidsconflict.
- Voor de aanspraken op een wachtgelduitkering zijn wij eigen risicodragend.

Gevolg:

Bij een vaststellingsovereenkomst wordt een financiële compensatie overeengekomen. Een wachtgelduitkering leidt tot een financiële verplichting voor de gemeente waar in de begroting geen rekening mee is gehouden.

Exploitatierisico bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten. Door de beleidsmedewerker concerncontrol wordt hier toezicht op gehouden.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Wij kunnen geconfronteerd worden met een exploitatietekort van een verbonden partij dat wij moeten aanzuiveren.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico.

Beheersmaatregelen

De gemeente is verzekerd voor dergelijke aansprakelijkheidsstellingen. Wel geldt er binnen de aansprakelijkheidsverzekering een eigen risico van € 2.500. Vooral veel materiele schades blijven onder dit bedrag. Indien er sprake is van veel toegekende aansprakelijkheidsstellingen kunnen de kosten oplopen. Dit heeft tevens invloed op de aangeboden premiestelling.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is.

Gevolg:

De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij, daarnaast is er ook imagoschade.

Naheffing door belastingdienst

Mogelijke naheffing in het kader van BTW, BTW Compensatiefonds, Werkkostenregeling (WKR) en Vennootschapsbelasting (VPB) bij het niet goed toepassen van de regelgeving.

Beheersmaatregelen

1. Om de fiscale positie in de organisatie te versterken zijn de structureel toegekende middelen ingezet ten behoeve van inhuur expertise op het gebied van fiscaliteit. In samenspraak met deze fiscaal specialist wordt beoordeeld op welke wijze het toegekende budget het beste structureel ingezet kan worden.
2. Binnen de gemeentelijke organisatie is continu aandacht voor training op het gebied van fiscaliteit.
3. In het sjabloon voor B&W-voorstellen wordt extra aandacht gevraagd voor fiscale gevolgen.
4. De interne controle op processen fiscaliteit zijn uitgebreid.

Oorzaak:

De fiscale componenten zijn nog niet optimaal geborgd in onze organisatie.

Gevolg:

De belastingdienst kan bij een boekencontrole over meerdere jaren een naheffing opleggen en eventueel ook boetes.

Implementatie nieuw financieel pakket

De werking van de financiële administratie is essentieel voor de bedrijfsvoering. Dit geldt voor een efficiënte en effectieve verwerking van het daadwerkelijke betalingsverkeer als het leveren van gevraagde managementinformatie. Het project bevindt zich in de afrondende fase van de aanbesteding waardoor op dit moment onduidelijk is wat de impact van de implementatie is.

Beheersmaatregelen

1. zorgvuldige aanbesteding onder begeleiding van inkoop
2. implementatie volgens plan van aanpak

Oorzaak:

- beschikbaarheid personele inzet
- de te maken kosten zijn nog onzeker
- huidig pakket is gedateerd en gebruiksrecht loopt af

Gevolg:

- inzet nodig van extra budget (zowel software als personeel)
- lopen van bedrijfsvoeringsrisico bij verkeerde keuze en implementatie pakket

Procedurefouten bij inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 40 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie. Procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Sinds 1 april 2018 maken wij op het gebied van inkoop gebruik van de dienstverlening van het Shared Service Centrum ONS. Hiermee is een stap gezet in de verdere professionalisering van de inkoopfunctie.
2. Voor inkoop personeel is in 2018 een (gezamenlijke) Europese aanbestedingen gedaan.
3. Het hele interne proces voor aantrekken personeel is opnieuw in beeld gebracht en vastgelegd, om te zorgen dat de juiste stappen worden gezet, inkoop is hierin meegenomen.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie van de accountant.

Oorzaak:

- Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkoopers. Verder is de wetgeving complex.

Gevolg:

- Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente worden veroordeeld tot het vergoeden van de financiële schade.
- Gevolgde procedures kunnen door aanbestedende partijen worden afgekeurd of achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

0	0	0	0	1
0	0	0	1	0
0	2	0	0	0
0	2	1	1	2
0	0	0	0	0

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied, vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans respectievelijk het gevolg terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concernbreed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden, waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwacht en substantieel zijn te dekken. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn de direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. Alleen reserves die alternatief aanwendbaar zijn worden meegenomen. Specifieke bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten rekenen we niet mee, omdat een onttrekking uit deze reserves direct van invloed is op de dekking van kosten in de exploitatie. Stille reserves worden eveneens niet meegenomen. Niet duidelijk is in hoeverre stille reserves op korte termijn liquide te maken zijn. In onderstaande tabel staan reserves waar geen claims op rusten.

Vrij besteedbaar	
Algemene reserve vaste buffer*	4.000.000
Algemene reserve vrij besteedbaar*	7.663.436
Reserve herstructurering openbaar groen	523.966
Reserve sociaal domein	386.735
Reserve volkshuisvesting	1.678.060
Onvoorzien	0
Totaal	14.252.197

*Bij de vaststelling van de nota Reserves en Voorzieningen 2019-2022 is besloten om de hoogte van de Algemene reserve vaste buffer af te stemmen op de benodigde weerstandscapaciteit. De stand van deze reserve is daarom in de jaarrekening verlaagd van € 5.500.000 naar € 4.000.000 (de berekende benodigde weerstandscapaciteit van de begroting 2020). Conform de nota Reserves en Voorzieningen was het doel de vrijval van € 1.500.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve vrij besteedbaar. Als gevolg van het totale jaarrekeningresultaat 2019 kan deze toevoeging bij de resultaatbestemming niet plaatsvinden.

Structurele weerstandscapaciteit

Structurele weerstandscapaciteit betreft de middelen die eventueel aangeboord kunnen worden om tegenvallers op te vangen. De structurele weerstandscapaciteit betreft de mogelijkheid om vanuit een verhoging van belastingen en leges structurele risico's op te vangen.

De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (artikel 12) te vergelijken met de gehanteerde tarieven. Het Ministerie publiceert de artikel 12 tarieven jaarlijks bij de mei circulaire van het gemeentefonds.

De berekening van de onbenutte belastingcapaciteit is als volgt:

Soort	WOZ-waarde dec-19	Tarief Dalfsen	Tarief art.1 2	Vershil in tarief	Onbenutte capaciteit
eigenaar woning	3.266.816.000	0,1102	0,1905	0,0803	2.623.000
eigenaar niet-woning	648.153.000	0,1711	0,1905	0,0194	126.000
gebruiker niet-woning	492.281.000	0,1699	0,1905	0,0206	101.000
				Totaal	2.850.000

Bij het berekenen van de onbenutte belastingcapaciteit zijn wij uitgegaan van de getaxeerde waarden per 31 december 2019 voor woningen en niet-woningen. Het tarief artikel 12 status is afkomstig uit de mei circulaire 2019.

Het totale weerstandsvermogen 2019 ziet er als volgt uit:

Incidentele weerstandscapaciteit	14.252.197
Structurele weerstandscapaciteit	2.850.000
Totaal weerstandsvermogen	17.102.197

Benodigde weerstandscapaciteit

Het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgevoerd met behulp van een risicosimulatie (Monte Carlo methode). Op basis van de risicosimulatie kan worden berekend welk bedrag er benodigd is om de geïdentificeerde restrisico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt gerekend met een zekerheidspercentage van 90%.

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 3.207.000. Gelet op het gehanteerde zekerheidspercentage van 90% wordt € 2.886.300 opgenomen als benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's gedaan.

Waarderingcijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2019	2018	2017
Benodigde weerstandscapaciteit	2.886.300	3.325.500	3.658.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	17.102.197	16.426.000	13.558.000
- waarvan incidenteel	14.252.197	13.699.000	10.866.000
- waarvan structureel	2.850.000	2.727.000	2.692.000
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	5,9	4,9	3,7

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 5,9 waarderingscijfer A (exclusief grondexploitatie). Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld is een score van minimaal 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog.

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de ratio ten opzichte van de jaarrekening 2018 is gestegen als gevolg van de combinatie van een lichte stijging van de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit en een daling van het benodigde weerstandsvermogen.

Wijzigingen in de top 10 risico's ten opzichte van de jaarrekening 2018 en specifieke aandachtspunten:

- De inschatting van het risicobedrag "Open-einde-regelingen sociaal domein" is naar beneden bijgesteld, op basis van de werkelijke cijfers over 2019. Daarnaast is de kans dat het risico "naheffing belastingdienst" zich voordoet lager ingeschat.
- Het risico voor "aanschaf nieuw financieel pakket" is in een volgende fase belandt en daardoor naar beneden bijgesteld en nu omschreven als "implementatie nieuw financieel pakket".
- Als nieuwe risico's zijn de risico's: "Claims en aansprakelijkheidsstellingen" en Procedurefouten bij inkoop en aanbesteding" opgenomen.
- Buiten de top 10 vallen de risico's: "Rampen en crises" en "ICT kwetsbaarheid bedrijfsvoering". Dit laatste risico is vervallen door de overgang van de werkzaamheden naar het Shared Service Center ONS, waarmee het nu een onderdeel is van "exploitatie risico bij verbonden partijen".

Financiële kengetallen

Sinds een aantal jaren dienen er verplicht een aantal financiële kengetallen opgenomen dienen te worden in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Door middel van deze kengetallen en hun beoordeling ontstaat er een beter beeld van de financiële positie van de gemeente.

De volgende zes financiële kengetallen worden onderkend:

1. Netto schuldquote
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
3. Solvabiliteitsratio
4. Grondexploitatie
5. Structurele exploitatieruimte
6. Belastingcapaciteit

Kengetallen:	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Netto schuld quote	34%	34%	23%
Netto schuld quote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	23%	25%	16%
Solvabiliteitsratio	54%	59%	53%
Grondexploitatie	36%	32%	19%
Structurele exploitatieruimte	-3,25%	0,18%	-6,37%
Belastingcapaciteit	83%	87%	87%

1. Netto schuldquote (gecorrigeerd)

Definitie:

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. In het verlengde hiervan kennen we ook de zogenoemde "Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen". Bij deze specifieke quote wordt er gekeken naar het effect van door de gemeente verstrekte leningen op de schuldenlast van de gemeente.

bedragen x € 1.000		rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Vaste schulden	+	19.127	17.732	17.732
Netto vlottende schuld	+	7.590	4.000	7.169
Overlopende passiva	+	3.728	4.000	4.737
Financiële activa		0	0	0
Uitzettingen	-	7.381	4.000	6.336
Liquide middelen	-	260	110	136
Overlopende activa	-	1.998	1.500	5.973
Totale baten		61.848	59.532	73.888
Netto schuldquote		34%	34%	23%

bedragen x € 1.000		rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Vaste schulden	+	19.127	17.732	17.732
Netto vlottende schuld	+	7.590	4.000	7.169
Overlopende passiva	+	3.728	4.000	4.737
Financiële activa	-	6.452	5.361	5.194
Uitzettingen	-	7.381	4.000	6.336
Liquide middelen	-	260	110	136
Overlopende activa	-	1.998	1.500	5.973
Totale baten		61.848	59.532	73.888
Netto schuldquote		23%	25%	16%

Beoordeling:

De verhouding tussen schulden en baten is goed. De verbetering ten opzichte van 2018 is met name het gevolg van hogere inkomsten in de grondexploitaties.

2. Solvabiliteitsratio

Definitie:

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. In het bedrijfsleven is dit een veelgebruikte ratio en daar wordt een minimum norm gehanteerd tussen 25% en 40% voor een solvabele vermogenspositie.

bedragen x € 1.000	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Eigen vermogen	46.719	43.792	44.250
Balanstotaal	85.927	74.065	84.151
Solvabiliteitsratio	54%	59%	53%

Beoordeling:

Het solvabiliteitsratio van 53% laat zien dat de gemeente Dalfsen een zeer solvabele vermogenspositie heeft en verhoudingsgewijs dus meer eigen vermogen dan vreemd vermogen bezit.

3. Kengetal grondexploitatie

Definitie:

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting in de bijlage 4.2.

bedragen x € 1.000	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Niet in de exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie	22.359	19.171	14.127
Totalen baten	61.848	59.532	73.888
Kengetal grondexploitatie	36%	32%	19%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien wat de verhouding tussen de totale baten en de terug te verdienen bedragen aan bouwgronden is. Door de grotere uitgifte van gronden, met name Oosterdalfsen, is dit kengetal in 2019 verbeterd.

4. Structurele exploitatie ruimte

Definitie:

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

bedragen x € 1.000	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
Totale structurele lasten	62.721	60.792	74.082
Totale structurele baten	59.006	59.192	67.808
Totale structurele toevoegingen aan reserves	0	20	0
Totale structurele onttrekkingen aan reserves	1.705	1.730	1.566
Totale baten	61.848	59.532	73.888
Structurele exploitatieruimte	-3,25%	0,18%	-6,37%

Beoordeling:

De structurele exploitatieruimte is negatief. Dat betekent dat we structureel meer uitgeven dan we ontvangen. In deze jaarrekening zijn de richtlijnen van de notitie structurele en incidentele baten en lasten (miv 2019) van toepassing. Hierdoor worden meer posten als structureel gezien. Anderzijds zien we meer structurele kosten door alle ontwikkelingen op het gebied van het sociaal domein.

5. Belastingcapaciteit

Definitie:

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

	bedragen x € 1.000	rekening 2018	begroting 2019	rekening 2019
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	302	320	315
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	137	137	130
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	161	174	197
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ waarde	600	631	642
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	721	723	739
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	83%	87%	87%
	<i>(E/F) x 100%</i>			

Beoordeling:

De stijging van het tarief voor afval wordt met name veroorzaakt door lagere ontvangsten voor het ingezamelde PMD (plastic flessen en flacons, metalen verpakkingen en drankenkartons) als gevolg van landelijke discussies over kwaliteit van PMD in combinatie met de recyclingsdoelstellingen. Daarnaast zijn de kosten hoger als door de eisen voor het verwerken van PMD.

De woonlasten in de gemeente Dalfsen liggen ruim lager dan het landelijk gemiddelde.

Om de bedragen per huishouden te kunnen berekenen zijn voor gemeenten met tariefdifferentiatie aannames gemaakt omtrent de aangeboden hoeveelheid afval. Hierbij wordt rekening gehouden met het feit dat diftargemeenten minder afval inzamelen.

Samenvatting risicoprofiel

De gemeente Dalfsen behaalt met een weerstandsratio van 5,9 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van minimaal 2 (uitstekend). In vergelijking met andere gemeenten scoren wij zeer hoog, dus positief.

Uit de nieuwe financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio zeer goed te noemen zijn. Ten aanzien van de grondexploitaties zien we door de vele verkopen in 2019 een duidelijke daling van het kengetal grondexploitatie. Voor de meeste industrielocaties zijn reeds geïnteresseerden en hebben we geen signalen ontvangen dat dit niet gaat lukken. Voor woningbouw geldt dat de behoefte aan woningen blijft bestaan en dat er binnen de gemeente niet veel aanbod is. Hierdoor verwachten we geen probleem ten aanzien van dit onderwerp. Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Dit vraagt om de nodige bijsturing waarvoor in 2020 een traject van ombuigingen in gang zal worden gezet.

Effecten Corona crisis

De uitbraak van COVID-19 (Corona) eind februari 2020 heeft een enorme impact op ons allemaal. De wereldwijde pandemie leidt tot ongekenne omstandigheden. Voor de aanpak van COVID-19 kijken wij wat we, aanvullend op de landelijk maatregelen van het Rijk, kunnen doen. Dit raakt veel beleidsterreinen van onze organisatie.

De belangrijkste risico's voor zover deze op dit moment zijn in te schatten zijn:

- lagere opbrengsten toeristenbelasting, precariobelasting en havengelden
- minder inkomsten door uitstel en kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen,
- minder aanvragen omgevingsvergunningen en daardoor minder legesopbrengsten.
- lagere huurinkomsten gemeentelijke gebouwen doordat verenigingen en instellingen de huren niet kunnen blijven betalen doordat hun exploitatie is verslechterd of omdat de eigen inkomsten achter blijven.
- extra kosten van 7 x 24 uren opvang voor kinderen van ouders in cruciale beroepen.
- geen volledige financiële compensatie vanuit het Rijk voor uitvoering van Rijksmaatregelen dan wel risico dat op onderdelen geen (volledige) financiële compensatie zal plaatsvinden vanuit het Rijk en sprake is van cruciale voorzieningen.
- meerkosten jeugdhulp en Wmo
- stijging kosten inkomensvoorzieningen
- vertraging van werkzaamheden en overige ontwikkelingen waarmee besparingen zijn beoogd.

We streven naar een zo adequaat mogelijke uitvoering van de landelijke en lokale maatregelen en naar zoveel mogelijk continuïteit van de reguliere werkzaamheden en van noodzakelijke (digitale) besluitvorming en hebben daarvoor de nodige interne maatregelen genomen.

Voor de jaarrekening 2019 komt op basis van de beschikbare gegevens over 2019 de ratio voor het weerstandsvermogen uit op een factor 5,9. Bij een factor 2 hoort de kwalificatie van uitstekend, wat betekent dat wij met de factor 5,9 een zeer hoog beschikbaar weerstandsvermogen hebben. In deze berekening is geen rekening gehouden met de voorgestelde toevoeging van € 2,7 miljoen vanuit de algemene reserve grondexploitatie. Met deze toevoegingen zou de ratio uitkomen op een factor 6,9. Gelet op de huidige hoogte van het beschikbare weerstandsvermogen en de voorgestelde toevoeging vanuit de algemene reserve grondexploitatie zal het weerstandsvermogen toereikend zijn om deze risico's af te dekken.

Het is reëel te veronderstellen dat de huidige situatie van invloed is op een aantal van de geïnventariseerde risico's. Dit zal vooral gelden voor de risico's m.b.t. de gemeenschappelijke regelingen (Verbonden Partijen) en kosten in het sociaal domein. Voor de andere risico's zal, voor zover er sprake is van enige impact, deze beperkt van aard zijn.

Gelet op de hoogte van het beschikbare weerstandsvermogen, zijn deze risico's op te vangen binnen dit beschikbare weerstandsvermogen.

Hoofdstuk 4 Balans

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (reorganisaties) dient wel een verplichting gevormd te worden.

Balans

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijging- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden maximaal in 5 jaar afgeschreven. Op voorbereidingskosten voor toekomstige grondexploitaties wordt niet afgeschreven, deze kosten worden in een toekomstige grondexploitatie ingebracht. De maximale termijn waarbij deze kosten als voorbereidingskosten verantwoord mogen worden is op basis van het BBV gesteld op 5 jaar.

Onder de immateriële vaste activa worden ook de bijdragen aan activa in eigendom van derden verantwoord. Dergelijke geactiveerde bijdragen zijn gewaardeerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de door de gemeente gestelde voorwaarden moet bijdragen aan de publieke taak

Vaste activa

Het BBV maakt onderscheid tussen investeringen met uitsluitend maatschappelijk nut in de openbare ruimte en investeringen met een (beperkt) economisch nut. Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie. In 2017 (29 mei 2017) is de financiële verordening van de gemeente Dalfsen opnieuw vastgesteld. Hierin zijn nadere uitgangspunten en kaders gesteld met betrekking tot activering en waardering. Onder andere is hierin vastgesteld het activeringsbeleid en de te hanteren afschrijvingstermijnen van de diverse activa. Slijtende investeringen worden voor het eerst afgeschreven in het boekjaar nadat de investering is afgerond. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Materiële vaste activa met economisch nut

Investerings met economisch nut, inclusief investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven.

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijging- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Gronden en terreinen	n.v.t.
Woonruimten	40
Bedrijfsgebouwen	20-40
Vervoermiddelen	6-10
Machines, apparaten en installaties	5-10
Overige materiële vaste activa w.o. Inventarissen	5-25
Automatisering	3-5

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Overeenkomstig de financiële verordening, worden infrastructurele werken in de openbare ruimte als volgt afgeschreven:

Wegen, straten, pleinen, trottoirs	10-25
Openbare verlichting	10-25
Groen en plantsoenen	10-25

De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd (en dus ook afgeschreven). Tot en met het boekjaar 2016 kon op dergelijke activa (resultaatafhankelijk) extra afgeschreven worden. Die boekwaarden moeten dus nadrukkelijk als nog te dekken investeringsrestanten worden gezien. Eén van de wijzigingen van het BBV is dat met ingang van 2017 alle investeringen met een maatschappelijk nut geactiveerd en over de verwachte levensduur afgeschreven moeten worden. Vanaf 2017 is er dus geen versnelde afschrijving meer mogelijk.

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Vlottende activa

Vorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Hiervoor wordt conform de BBV de POC (percentages of completion) methode gehanteerd. Dit houdt in dat op basis van de voortgang van de grondexploitatie tussentijdse winsten genomen moeten worden. Zolang daarvan geen sprake is worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Gereed product en handelsgoederen

Gereed product en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de kostprijs.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd.

De onderhoudsegalisatievoorzieningen stelen op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf "onderhoud kapitaalgoederen" die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de overlopende passiva zijn de van overheidslichamen (vooruit) ontvangen voorschotbedragen voor een specifiek bestedingsdoel opgenomen.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen.

Effecten Coronacrisis

Begin 2020 zijn we geconfronteerd met een uitbraak van het COVID-19 (Corona) virus. Deze uitbraak heeft maatschappelijke en economische effecten, waardoor van een crisis kan worden gesproken. De effecten van deze Coronacrisis zullen pas in de loop van 2020 duidelijk worden. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Eventuele gevolgen van de Corona crisis zijn opgenomen bij de onderdelen:

- inleiding
- paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- gebeurtenissen na balansdatum

Balans per 31 december 2019

ACTIVA	Ultimo 2019	Ultimo2018
Vaste activa		
<i>Immateriële vaste activa</i>	495.000	163.000
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	495.000	163.000
<i>Materiële vaste activa</i>	51.748.000	47.171.000
- Investerings met een economisch nut	45.107.000	42.212.000
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	334.000	356.000
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend een maatschappelijk nut	6.307.000	4.603.000
<i>Financiële vaste activa</i>	5.336.000	6.595.000
- Kapitaalverstrekkingen aan:		
- Deelnemingen	142.000	142.000
- Gemeenschappelijke regelingen	-	-
- Leningen aan:		
- Woningbouwcorporaties	1.997.000	2.396.000
- Deelnemingen	933.000	1.237.000
- Openbare lichamen	-	-
- Overige langlopende leningen u/g	2.264.000	2.820.000
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden		
Totaal vaste activa	57.579.000	53.929.000
Vlottende activa		
<i>Vorraden</i>	14.127.000	22.359.000
- Grond- en hulpstoffen:		
- Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	14.127.000	22.359.000
- Gereed product en handelsgoederen	-	-
<i>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	6.336.000	7.381.000
- Vorderingen op openbare lichamen	446.000	4.150.000
- Uitzettingen in de Rijks schatkist	603.000	1.099.000
- Overige vorderingen	5.287.000	2.132.000
<i>Liquide middelen</i>	136.000	260.000
- Kassaldi	-	-
- Bank- en girosaldi	136.000	260.000
<i>Overlopende activa</i>	5.973.000	2.587.000
Totaal vlottende activa	26.572.000	32.587.000
Totaal generaal	84.151.000	86.516.000
Verliescompensatie vpb	-	1.025.000

PASSIVA	Ultimo 2019	Ultimo 2018
Vaste passiva		
<i>Eigen vermogen</i>	44.250.000	46.719.000
-Algemene reserves	11.663.000	12.474.000
-Bestemmingsreserves		
-overige bestemmingsreserves	32.636.000	34.748.000
-Nog te bestemmen resultaat	-49.000	-503.000
<i>Voorzieningen</i>	10.263.000	8.763.000
<i>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</i>	17.732.000	19.127.000
-Onderhandse leningen van:		
-binnenlandse banken en overige financiële instellingen	17.732.000	19.127.000
Totaal vaste passiva	72.245.000	74.609.000
Vlottende passiva		
<i>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</i>	7.169.000	7.590.000
- Kasgeldlening	5.000.000	5.000.000
- Bank- en girosaldi	-	-
- Overige schulden	2.169.000	2.590.000
<i>Overlopende passiva</i>	4.737.000	4.317.000
Totaal vlottende passiva	11.906.000	11.907.000
Totaal-generaal	84.151.000	86.516.000
Waarborgen en garanties	56.286.000	62.165.000

Toelichting op de balans

Immateriële vaste activa						
			2019			2018
Kosten afsluiten geldleningen/saldo agio en disagio			-			-
Kosten onderzoek en ontwikkeling			419.000			84.000
Bijdragen aan activa in eigendom van derden			76.000			79.000
Totaal			495.000			163.000
<i>Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut:</i>						
	Boekwaarde	Investe-	Desinveste-	Afschrij-	Bijdragen	Boekwaarde
	1-1-2019	ringen	ringen	vingen	van derden	31-12-2019
Kosten afsluiten geldleningen	-					-
Kosten onderzoek en ontwikkeling	84.000	353.000	-18.000			419.000
Bijdrage in activa van derden	79.000			-3.000		76.000
Totaal	163.000	353.000	-18.000	-3.000	-	495.000

De kosten voor onderzoek en ontwikkeling hebben betrekking op de voorbereidingskosten voor de grondexploitaties.

Materiële vaste activa				
			2019	2018
Investerings met een economisch nut			45.107.000	42.212.000
Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden gehever			334.000	356.000
Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut			6.307.000	4.603.000
Totaal			51.748.001	47.171.000

Investerings met een economisch nut

	2019	2018
Gronden en terreinen	12.718.000	7.720.000
Voorziening gronden	448.000-	-
Warme gronden	-	-
Woonruimte en bedrijfsgebouwen	27.719.000	28.694.000
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	42.000	48.000
Vervoermiddelen	771.000	854.000
Machines, apparaten en installaties	4.260.000	4.845.000
Overige materiële vaste activa	45.000	51.000
Totaal	45.107.000	42.212.000

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2019	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Verlies/ Winst	Boekwaarde 31-12-2019
Gronden en terreinen	7.720.000	6.019.000	-1.409.000		388.000	12.718.000
Voorziening gronden	-				-448.000	-448.000
Warmegronden	-					-
Woonruimte en gebouwen	28.694.000	610.000		-1.585.000		27.719.000
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	48.000			-6.000		42.000
Vervoermiddelen	854.000	107.000		-190.000		771.000
Machines, apparaten en installaties	4.845.000	276.000		-861.000		4.260.000
Overige materiële vaste activa	51.000			-6.000		45.000
Totaal	42.212.000	7.012.000	-1.409.000	-2.648.000	-60.000	45.107.000

De investeringen in 2019 hebben grotendeels betrekking op aankopen gronden in oosterdalflen en de terugkoopverplichting gebouwen Brandweer van de veiligheidsregio.

In de bijlagen wordt inzicht gegeven in de realisatie van de investeringsbudgetten. Voor eventuele overschrijdingen is een toelichting gegeven.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

	2019	2018
Lijkbezorging	334.000	356.000
Investerings in riolering	-	-
Totaal	334.000	356.000

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven :

	Boekwaarde 1-1-2019	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Begraafrechten	356.000			-22.000		334.000
Riolering	-					-
Totaal	356.000	-	-	-22.000	-	334.000

Investerings met een maatschappelijk nut

	2019	2018
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken tot 2017	2.229.000	2.457.000
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken vanaf 2017	4.076.000	2.144.000
Overige materiele vaste activa	2.000	2.000
Totaal	6.307.000	4.603.000

Verloop van de boekwaarde van investeringen met een maatschappelijk nut:

	Boekwaarde 1-1-2019	Investe- ringen	Desinveste- ringen	Afschrij- vingen	Bijdragen uit reserves	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-2019
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken tot 2017	2.457.000			-228.000			2.229.000
Grond-, weg- en water- bouwkundige werken vanaf 2017	2.144.000	3.244.000		-28.000		-1.284.000	4.076.000
Overige materiele vaste activa	2.000						2.000
Totaal	4.603.000	3.244.000	-	-256.000	-	-1.284.000	6.307.000

De investeringen op bouwkundige werken vanaf 2017 hebben betrekking op de volgende projecten:

Aanleg fietsroute Dalfsen-Zwolle, Jagtclusterallee, kanaalpark, Beatrixlaan/Julialaan en de Buitenruimte de Spil.

Op de meeste van deze projecten is ook een bijdrage van de provincie, rijk of waterschap ontvangen. Deze zijn als bijdragen van derden in mindering gebracht.

Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2019	Investe- ringen	Desinves- teringen	Aflossingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2019
Kapitaalverstrekkingen aan:						
deelnemingen	142.000					142.000
gemeenschappelijke regelingen	-					-
Leningen aan:						
woningbouwcorporaties	2.396.000			-399.000		1.997.000
deelnemingen						
openbare lichamen	1.237.000			-304.000		933.000
Overige langlopende leningen	2.820.000	50.000		-606.000		2.264.000
Totaal	6.595.000	50.000	-	-1.309.000	-	5.336.000
<i>Specificatie aandelen en deelnemingen:</i>					2019	2018
Vitens N.V.					9.000	9.000
Enexis Holding NV					8.000	8.000
Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV					-	-
CBL vennootschap BV					-	-
CSV Amsterdam B.V.					-	-
Vordering op Enexis BV					-	-
Verkoop vennootschap BV					-	-
ROVA NV					41.000	41.000
BNG NV					84.000	84.000
					142.000	142.000
<i>Specificatie gemeenschappelijke regelingen:</i>					2019	2018
					-	-
<i>Specificatie leningen aan woningcorporaties:</i>					2019	2018
Woonstichting Vechthorst					1.997.000	2.396.000
					1.997.000	2.396.000
<i>Specificatie leningen aan deelnemingen:</i>					2019	2018
Niet opeisbare lening Enexis					-	-
Achtergestelde lening Vitens					304.000	457.000
Enexis					-	151.000
Lening verkoop vennootschap BV (RWE)					50.000	50.000
Voorziening Lening verkoop vennootschap BV (RWE)					-50.000	-50.000
Achtergestelde lening Larcom					-	-
Overbrugging lening Larcom					-	-
Achtergestelde 8% ROVA-lening					628.000	628.000
Staatslening 1959					1.000	1.000
					933.000	1.237.000
<i>Specificatie overige langlopende leningen:</i>					2019	2018
Duurzaamheidslening					138.000	137.000
VROM starterslening					1.986.000	1.937.000
De Schakel					-	-
Veiligheidsregio IJsselland					-	606.000
Bruggenplein					140.000	140.000
					2.264.000	2.820.000

Voorraden			2019	2018
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie			14.127.000	22.359.000
Gereed product en handelsgoederen			-	-
Totale voorraden			14.127.000	22.359.000

Van de bouwgronden in exploitatie kan van het verloop in 2019 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie:	Boekwaarde	Investe- ringen	Inkomsten	Interne Overboeking	Winst uitname	Balans waarde
	1-1-2019					31-12-2019
<u>Bedrijventerreinen</u>						
De Grift III	5.873.000	324.000	6.261.000-		823.000	759.000
Stappenbelt	918.000	-	164.000-		16.000	770.000
† Fabrik Zuid	-	304.000	400.000-	246.000		150.000
Overige percelen	-		16.000-		16.000	-
	6.791.000	628.000	-6.841.000	246.000	855.000	1.679.000
<u>Woningbouw</u>						
De Gerner Marke	573.000	62.000	-446.000		146.000	335.000
Waterfront	-1.431.000	459.000	-		557.000	-415.000
Oosterdalfsen	2.911.000	822.000	-2.392.000		333.000	1.674.000
Kleine veer	220.000	16.000	-700.000		195.000	-269.000
Westerbouwl. Noord	10.106.000	409.000	-2.498.000		369.000	8.386.000
De Nieuwe Landen	455.000	169.000	-159.000		-39.000	426.000
De Nieuwe Landen II	1.662.000	69.000	-447.000		134.000	1.418.000
De Koppeling	135.000	3.000	-74.000		13.000	77.000
De Koele Hoonhorst	23.000	22.000	-6.000		-11.000	28.000
Muldersveld II	150.000	21.000	-227.000		9.000	-47.000
Muldersweg	764.000	109.000	-11.000		-	862.000
Overig	-		-18.000		18.000	-
	15.568.000	2.161.000	-6.978.000	-	1.724.000	12.475.000
voorziening	-				-27.000	-27.000
Totaal	22.359.000	2.789.000	-13.819.000	246.000	2.552.000	14.127.000

Bij de MPG 2020 zijn alle grondexploitaties herzien en ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. Zie voor een verdere uitwerking en toelichting de paragraaf grondbeleid,

Voor de grondexploitatie van † Fabrik Zuid is een voorziening getroffen van 27.000 ter dekking van het negatieve resultaat

Voor verdere informatie over de grondexploitatie wordt verwezen naar de toelichting op de programma's 4 en 9.(Economische zaken en Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting)

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	2019	Voorziening oninbaarheid	2019	2018
Vorderingen op openbare lichamen	446.000	-	446.000	4.150.000
Debiteuren algemeen	4.765.000	-	4.765.000	1.598.000
Debiteuren belastingen	8.000	-	8.000	10.000
Uitzettingen in de Rijks schatkist	603.000	-	603.000	1.099.000
Vorderingen sociaal domein	1.119.000	-605.000	514.000	524.000
	6.941.000	-605.000	6.336.000	7.381.000

Vorderingen op openbare lichamen:

	2019	2018
Rijksoverheid	3.000	44.000
Belastingdienst	0	3.474.000
Provincie	4.000	66.000
Overige openbare lichamen	439.000	566.000
	446.000	4.150.000

Liquide middelen

	2019	2018
Kassaldi	-	-
Banksaldi	136.000	260.000
	136.000	260.000

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)

		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	462,9375			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	289	233	174	214
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	174	230	288	249
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	61.725			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	61.725			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000	Drempelbedrag	462,9375			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen		Verslagjaar			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	26.043	21.241	16.050	19.689
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	289	233	174	214

Overlopende activa

	2019	2018
Vooruitbetaalde bedragen	842.000	227.000
Nog te ontvangen bedragen	5.131.000	2.356.000
Overige	0	4.000
	5.973.000	2.587.000

De specificatie van de overlopende activa luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen	Ontrekkingen	Saldo 31-12-2019
Overlopende activa	2.587.000	4.760.000	1.374.000	5.973.000
	2.587.000	4.760.000	1.374.000	5.973.000
Specificatie overlopende activa:				
Europese overheidslichamen	-	-	-	-
Rijk	383.000	3.494.000	0	3.877.000
overige Nederlandse overheidslichamen	872.000	559.000	398.000	1.033.000
overige overlopende activa	1.332.000	707.000	976.000	1.063.000
	2.587.000	4.760.000	1.374.000	5.973.000

De toevoegingen en onttrekkingen betreft de kasstroom binnen de overlopende activa gedurende het jaar. Dit betreft o.a. de belastingen en betalingen binnen sociaal domein/participatie

Eigen vermogen

	2019	2018
Algemene reserve	11.663.000	12.474.000
Geblokkeerde bestemmingsreserves	22.209.000	23.910.000
Overige bestemmingsreserves	10.427.000	10.838.000
Gerealiseerd resultaat	-49.000	-503.000
	44.250.000	46.719.000

Voorzieningen					
	1-1-2019	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	31-12-2019
Voorzieningen voor verplichtingen wethouders etc	1.841.000	1.458.000	-90.000		3.209.000
Bovenwijkse voorzieningen	1.839.000		-150.000		1.689.000
Onderhoudsegalisatie voorzieningen	1.081.000	165.000	-97.000		1.149.000
Egalisatievoorziening riolering	3.798.000	607.000	-232.000		4.173.000
Egalisatievoorziening reiniging	78.000		-78.000		-
Door derden beklemde middelen met een	126.000		-103.000		23.000
Totaal voorzieningen	8.763.000	2.230.000	-750.000	-	10.243.000

Voorziening voor verplichtingen

De voorziening wordt gevormd op basis van de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Toevoegingen zijn verricht op basis van actuariële berekeningen, de aanwendingen hebben betrekking op werkelijke uitbetalingen.

Bovenwijkse voorzieningen

De voorziening is gevormd op basis van het raadsbesluit bij de jaarrekening 2012. De voorziening is gevormd voor het realiseren van bovenwijkse voorzieningen met betrekking tot de N348. Aan alle nog te realiseren voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag. Vanaf 2017 wordt voor de realisatie gelden onttrokken.

Onderhoudsvoorziening

De voorziening is gevormd ter egalisatie van onderhoudskosten. Aan alle voorzieningen liggen actuele plannen ten grondslag, ter onderbouwing van de omvang van de voorziening. De toevoegingen aan de voorzieningen zijn verricht op basis van de berekening in het Beleidsplan onderhoud gemeentelijke gebouwen periode 2019-2023. De aanwending gebeurt op basis van werkelijke kosten.

Egalisatievoorziening riolering

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de onderhoudskosten en vervangingsinvesteringen op de riolering. Via de rioolheffingen worden heffingen ontvangen, overschotten en tekorten op de riolering worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening. In 2017 is een nieuw beheerplan vastgesteld voor de jaren 2017-2020.

Egalisatievoorziening reiniging

De voorziening is gevormd voor egalisatie van de afvalstoffenheffing. Overschotten en tekorten op de reiniging worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening.

Specifieke aanwendingsrichting

De voorziening bestaat uit bevorderende maatregelen voor mobiliteit en ter voorkoming van wachtgeld.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

	2019	2018
Onderhandse leningen:		
binnenlandse banken en overige financiële instellingen	17.732.000	19.127.000
	17.732.000	19.127.000

De specificatie luidt als volgt:

	Saldo 1-1-2019	Vermeer- deringen	Aflossingen	Extra Aflossingen	Saldo 31-12-2019
Onderhandse leningen	19.127.000	-	1.395.000	-	17.732.000
	19.127.000	-	1.395.000	-	17.732.000

De totale rentelast voor het jaar 2019 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 220.950

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	2019	2018
<i>De schulden korter dan 1 jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:</i>		
Bank- en giroaldi	-	-
Kasgeldleningen	5.000.000	5.000.000
Crediteuren	2.169.000	2.590.000
	7.169.000	7.590.000

Crediteuren :

Rijksoverheid	314.000	443.000
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.823.000	2.042.000
Overige crediteuren	32.000	105.000
	2.169.000	2.590.000

Overlopende passiva

	Saldo 1-1-2019	Toevoegingen	Ontrekkingen	Saldo 31-12-2019
<i>De specificatie van de overlopende passiva luidt als volgt:</i>				
Vooruitontvangen bedragen	1.684.000	213.000	647.000	1.250.000
Nog te betalen bedragen	2.615.000	1.237.000	362.000	3.490.000
Overige passiva	18.000	-	1.000	17.000
Overlopende passiva	4.317.000	1.450.000	1.010.000	4.757.000

	Saldo 1-1-2019	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2019
Verloop vooruitontvangen bedragen				
Europese overheidslichamen	-	-	-	-
Rijk	41.000	-	41.000	-
BDU	606.000	-	49.000	557.000
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.003.000	213.000	523.000	693.000
Overige vooruitontvangen bedragen	34.000	-	34.000	-
Vooruitontvangen bedragen	1.684.000	213.000	647.000	1.250.000

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke en rechtspersonen kan als volgt, naar de aard van de geldlening, gespecificeerd worden:

Geldnemer	Aard/Omschrijving	Restant begin jaar	Restant eind jaar	Percentage borgstelling	Borgstelling 31-12-2019
Stichtingen/instellingen	Gewaarborgde geldleningen	29.314.000	30.685.000	100	30.685.000
		32.107.000	50.094.000	50	25.047.000
Particulieren	Hypotheekgarantie	744.000	554.000	100	554.000
		<u>62.165.000</u>	<u>81.333.000</u>		<u>56.286.000</u>

In 2019 zijn drie nieuwe borgstellingen voor de woningbouwstichting Vechthorst toegevoegd en 1 voor de Vechtdal wonen.

Aangegane verplichtingen en vorderingen

Wij vermelden de volgende meerjarige verplichtingen en vorderingen die hun oorzaak voor de balansdatum hebben, maar daarna zullen worden geëffectueerd

Totale huurverplichting vanuit de gemeente Dalfsen	185.500
ICT verplichtingen	431.000

Gebeurtenissen na balansdatum

Voor de jaarrekening 2019 heeft de Corona crisis geen directe financiële gevolgen. Duidelijk is al wel dat dit voor het begrotingsjaar 2020 e.v. anders zal zijn. Op dit moment is het nog maar beperkt mogelijk om daadwerkelijke financiële consequenties in beeld te brengen. Duidelijk is al wel, dat de opbrengst toeristenbelasting in 2020 lager zal zijn. Hoeveel lager, zal afhangen van het tijdstip dat campings, hotels e.d. hun deuren weer mogen openen. Het risico van lagere inkomsten geldt ook voor precariobelasting, havengelden, leges omgevingsvergunningen en verhuur gemeentelijke gebouwen.. Een ander beleidsterrein waar sprake zal zijn van extra kosten c.q. minder inkomsten betreft het Sociaal Domein. Een beleidsterrein wat ook zonder de Corona crisis al te maken had met ontoereikende financiële budgetten. In 2020 kunnen we kostenstijgingen verwachten voor Wmo-voorzieningen, jeugdhulp, volksgezondheid en inkomensvoorzieningen. Hoe groot deze kostenstijgingen zullen zijn, is op dit moment niet te bepalen. Daarnaast kan er vertraging ontstaan in het realiseren van mogelijke besparingen.

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen en te houden, zijn we continu in gesprek met alle partijen die op dit moment al of eventueel later, geconfronteerd zijn of worden met de gevolgen van de Corona crisis. Welke effecten dit uiteindelijk zullen zijn, incidenteel en/of structureel is op dit moment niet te bepalen. Daarbij geldt ook dat er nog afspraken gemaakt worden tussen het Rijk en Vereniging van Nederlandse Gemeenten over mogelijke compensatieregelingen. De uitkomst van dit overleg is van invloed op het effect voor onze gemeente. Onze verwachting is dat er geen sprake is van een risico voor de continuïteit van onze gemeente.

Reserves en voorzieningen (inclusief algemene reserve vrij besteedbaar)

Hieronder volgt eerst het totaalbeeld van de Reserves en Voorzieningen over het jaar 2019 ten opzichte van 2018. Daarna worden in deze de paragraaf de Reserves (A) en de Voorzieningen (B) nader toegelicht. Uiteindelijk volgt er een voorstel tot vrijval en opheffing van reserves.

	Stand per 31 december	
	2019	2018
Algemene reserves	11.663.436	12.473.876
Geblokkeerde bestemmingsreserves	22.208.940	23.910.459
Overige bestemmingsreserves	10.427.245	10.837.965
Totaal Reserves	44.299.621	47.222.300
Totaal Voorzieningen	10.261.726	8.763.142
Totaal Reserves en Voorzieningen	54.561.347	55.985.442

Algemeen

In de onderstaande tabel ziet u het verloop van de reserves over het jaar 2019.

Het totaal van de kolommen 'bij', 'aanwending' en 'vrijval' komen overeen met hoofdstuk 5. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

De derde en vierde kolom betreffen de onderlinge verschuivingen tussen de reserves. Zodra de gemeenteraad met een besluit op een deel van de Algemene reserve vrij besteedbaar beslag heeft gelegd voor het doen van uitgaven, gaat dat deel over naar de Algemene reserve reeds bestemd. Dit is conform de nota Reserves en Voorzieningen 2019-2022.

Het verschil tussen de derde en vierde kolom is € 503.136. Dit is het rekeningresultaat van 2018 dat ten laste van de reserve is gebracht.

A. Reserves

In de onderstaande tabel treft u een overzicht aan van de reserves en de mutaties daarop in het jaar 2019.

REKENING								
Nummer	Naam reserve	Stand 1-1-2019	verhoging binnen reserve	verlaging binnen reserve	Bij Aanwending	Vrijval	Stand 31-12-2019	
	Algemene reserves							
0019001	Algemene reserve vaste buffer	5.500.000	0	0	0	0	4.000.000	
0019002	Algemene reserve vrij besteedbaar	6.973.876	1.781.008	503.136	247.169	835.481	7.663.436	
	Totaal algemene reserves	12.473.876	1.781.008	503.136	247.169	835.481	11.663.436	
	Geblokkeerde bestemmingsreserves							
0019005	Reserve KL gemeentehuis bouw	8.500.500	0	0	0	283.350	8.217.150	
0019009	Reserve KL kunstgrasvelden	580.040	0	0	0	85.474	494.566	
0019011	Reserve KL pand v.m. Rabobank Nieuwleusen	540.000	0	0	0	540.000	0	
0019012	Reserve KL installaties vm Rabobank Nieuwleusen	210.000	0	0	0	210.000	0	
0019013	Reserve KL Cichoreifabriek gebouw	1.086.461	0	0	0	28.591	1.057.870	
0019014	Reserve KL Cichoreifabriek installaties	419.000	0	0	0	52.375	366.625	
0019030	Reserve KL brandweerkazerne Nieuwleusen	1.007.750	0	0	0	34.750	973.000	
0019033	Reserve KL de Spil installaties	2.500.000	0	0	0	250.000	2.250.000	
0019034	Reserve KL de Spil gebouw	7.711.319	0	0	0	192.783	7.518.536	
0019035	Reserve KL verbouw werf Dalfsen	1.201.500	0	0	0	13.204	1.188.296	
0019037	Reserve KL wandelpromenade	153.889	0	0	0	10.992	142.897	
	Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	23.910.459	0	0	0	1.701.519	22.208.940	
	Bestemmingsreserves							
0019003	Reserve reeds bestemd	1.309.782	0	291.569	106.845	251.159	873.899	
0019007	Reserve grote projecten	335.795	0	220.795	0	70.000	45.000	
0019015	Reserve milieu	61.844	0	9.644	0	52.200	0	
0019019	Reserve verkoop pref. aandelen Vitens	456.692	0	0	0	152.234	304.458	
0019021	Reserve herstructurering openbaar groen	520.587	0	0	178.192	174.813	523.966	
0019024	Reserve sociaal domein	740.293	0	0	0	353.558	386.735	
0019027	Reserve volkshuisv. overdracht woningbedrijf	2.227.477	0	199.633	0	199.633	1.828.211	
0019028	Reserve volkshuisvesting (VHV)	1.615.960	199.633	0	0	137.533	1.678.060	
	Totaal bestemmingsreserves	7.268.430	199.633	721.641	285.037	1.391.130	5.640.329	
	Grondexploitatie reserve							
0019031	Algemene reserve grondexploitatie	3.569.535	0	1.259.000	2.863.999	387.618	4.786.916	
	Totaal reserve grondexploitatie	3.569.535	0	1.259.000	2.863.999	387.618	4.786.916	
	TOTAAL RESERVES	47.222.300	1.980.641	2.483.777	3.396.205	4.315.748	44.299.621	

Algemene reserves

Deze bestaan uit 2 reserves, namelijk met vaste buffer en vrij besteedbaar.

1. De algemene reserve vaste buffer heeft als doel het afdekken van risico's, uitsluitend in te zetten als daarvoor geen andere (reserve) middelen meer beschikbaar zijn.

Storingsen: geen, tenzij de reserve onder het afgesproken minimum terecht komt.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling.

In oktober 2019 is de nota Reserves en Voorzieningen 2019-2022 vastgesteld. Daarin is bepaald dat jaarlijks bij de programmabegroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer wordt bepaald op basis van de risico inventarisatie. Bij de begroting 2020-2023 is de hoogte van deze reserve bepaald op € 4.000.000. Hierdoor kan de reserve vaste buffer worden verlaagd met € 1.500.000. Conform de nota Reserves en Voorzieningen was het doel de vrijval van € 1.500.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve vrij besteedbaar. Als gevolg van het totale jaarrekeningresultaat 2019 kan deze toevoeging bij de resultaatbestemming niet plaatsvinden.

2. De algemene reserve vrij besteedbaar is bestemd voor het doen van onvoorziene of incidentele uitgaven, alsmede voor saldi van de jaarrekening.

Storingsen: rekeningssaldi en bedragen die vrijvallen uit de 'algemene reserve reeds bestemd' of bestemmingsreserves worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

Beschikkingen: overeenkomstig de doelstelling, alsmede het afdekken van eventuele tekorten bij de jaarrekening.

De reserve is in 2019 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2019		6.973.876
Vrijval res grondexpl tgv ARVB (jaarrek 2018)	1.259.000	
Vrijval reserve ARRB naar ARVB (jaarrek 2018)	291.569	
Vrijval reserve milieu (jaarrek 2018)	9.644	
Vrijval reserve grote projecten (jaarrek 2018)	220.795	
Amendement De Spil (juni 2019)	70.000	
Buitenruimte De Spil 2019 (2e berap 2019)	91.000	
Afval toevoegen saldo (2e berap 2019)	86.169	
Totaal bij		2.028.177
Resultaat jaarrekening 2018	-503.136	
Shared Service Centrum ONS (mei 2019)	-241.156	
Restant saldo Shared Service Centrum naar ARRB	-106.845	
Openbare verlichting	-45.000	
Beleidsplan Transformatie MO (jaarrek 2018)	-50.000	
Energieonderzoek (jaarrek 2018)	-25.000	
Energiebesparende maatregelen (jaarrek 2018)	-25.000	
Toevoegen aan voorziening afval (2e berap 2019)	-342.480	
Totaal af		-1.338.617
Stand per 31 december 2019		7.663.436

De volgende claims op deze reserve kunnen vrijvallen (bedrag blijft in de ARVB), tot een bedrag van € 71.500.

Vrijval claims ARVB		
Bedrijfsinformatieplan		-13.000
Sharepoint (incl bijstelling 2e berap)		-6.000
Fiscalist		-13.000
eHerkenning		-10.000
Asbestaanpak		-10.000
Duurzame dorpen		-19.500
		-71.500

Het betreft budgetten die bij de jaarrekening 2018 zijn overgeheveld voor uitvoering in 2019 maar waarvoor geen uitgaven zijn gedaan. Deze zijn ook toegelicht bij de desbetreffende programma's.

Geblokkeerde bestemmingsreserves

Doel : dekking van kapitaallasten (KL)
 Stortingen : geen stortingen (alleen wanneer nieuwe reserves gevormd worden), omdat de rente toevoeging m.i.v. 2017 is beëindigd.
 Beschikkingen : overeenkomstig het doel van de reserve: ter dekking van de kapitaallasten.

De mutaties in 2019 zijn conform de begroting en de bijstellingen in de bestuursrapportages.

De claim op de reserve KL verbouw werf Dalfsen kan met een bedrag van € 9.460 verlaagd worden aangezien de investering m.b.t. extra zonnepanelen lager is uitgevallen.

Vorgesteld wordt het voordeel van € 9.460 toe te voegen aan de ARVB.

Bestemmingsreserves

Reserve reeds bestemd (voorheen ARRB)

Doel : reserve voor het afwikkelen van diverse claims (beslagleggingen).
 Stortingen : overheveling vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' of vanuit bestemmingsreserves.
 Beschikkingen : overeenkomstig de doelstelling. Bedragen die vrijvallen uit deze reserve, worden toegevoegd aan de 'algemene reserve vrij besteedbaar'.

De reserve is in 2019 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2019		1.309.782
Vrijval reserves naar ARVB (jaarrek 2018)		-291.569
Bij : saldo Shared Service Centrum (naar 2020)		106.845
Besteding in 2019:		
Compensatie wegvallen dividend 2019	-33.750	
Vrijval huisvesting vergunninghouders tgv ARVB	-40.000	
Buitenruimte De Spil	-35.000	
DNA van Dalfsen / Schat van Dalfsen	-43.462	
Medewerkersonderzoek	-7.947	
Buitenruimte De Spil (2e berap 2019, naar ARVB)	-91.000	
		-251.159
Stand per 31 december 2019		873.899

De volgende claims op deze reserve kunnen vervallen:

Vrijvallen claims	
Gebiedsgericht beleid 2019	25.000
Lean	5.000
Kunstcommissie	2.700
Medewerkersonderzoek	7.054
DNA van Dalfsen / Schat van Dalfsen	918
Leegstand buitengebied	17.000
Totaal	57.672

Voorgesteld wordt het bedrag van de vrijval claims ad. € 57.672 toe te voegen aan de ARVB. Hierdoor komt de stand op een berekend en benodigd bedrag van € 816.227.

Reserve grote projecten

Doel : reserve voor het realiseren van Kulturhus de Spil.
Storting : conform de doelstelling van de reserve.
Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve

Per 1 januari 2019 bedraagt het saldo € 335.795. Bij de jaarrekening 2018 is besloten een bedrag van € 220.795 vrij te laten vallen tgv ARVB. Een bedrag van € 70.000 voor kunstwerk De Spil is obv amendement bij vaststelling PPN 2020-2023 (raad juni 2019) toegevoegd aan de ARVB en het restant ad. € 45.000 dat benodigd is voor het uitvoeren van het haalbaarheidsonderzoek / ontwikkeling primair onderwijs middengebied wordt bij de resultaatbestemming 2019 overgeheveld naar de reserve "Budgetoverheveling. Waarna deze kan worden opgeheven.

Reserve milieu

Doel : dekking voor uitgaven op het gebied van milieu.
Storting : geen structurele storting.
Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve.

In 2019 was een bedrag van € 52.200 beschikbaar voor uitvoering van de warmteactie. Dit bedrag is volledig besteed in 2019. Bij vaststelling van de jaarrekening is een bedrag van € 9.644 vrijgevallen ten gunste van de ARVB.

De reserve milieu kan worden opgeheven bij de jaarrekening 2019.

Reserve verkoop preferente aandelen Vitens

Doel : genereren van structurele opbrengsten ter dekking van de exploitatie
Storting : niet van toepassing
Beschikkingen : jaarlijks € 152.234 ter dekking van de exploitatie (t/m 2021).

De reserve is in 2019 verlaagd met € 152.234.

Reserve herstructurering openbaar groen

Doel : renovatie en herstructurering openbaar groen
Storting : opbrengsten van snippergroen
Beschikkingen : uit te voeren projecten in het kader van het groenstructuurplan. Door de gemeenteraad vastgesteld bij het jaarlijkse investeringsplan.

De reserve is in 2019 verhoogd met € 178.192. Dit zijn de opbrengsten verkoop groenstroken. Daarnaast zijn de uitgaven € 174.813. Betreft kosten uitvoering groenstructuurplan en extra kosten in verband met de verkoop van snippergroen.

Reserve sociaal domein

Doel : tijdelijke extra kosten om de mogelijke nadelige gevolgen tijdelijk op te vangen.

Stortingen : niet van toepassing.

Beschikkingen : conform de doelstelling van de reserve.

De reserve is in 2019 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2019		740.293
Transformatie MO 2018 en 2019	-61.442	
Volksgezondheid 2017	-40.000	
Inhuur personeel MO	-252.116	
Totale inzet in 2019		-353.558
Stand per 31 december 2019		386.735

Voor de Transformatie was voor 2018 en 2019 € 154.000 beschikbaar. Een bedrag van € 61.442 is besteed, zodat een saldo resteert van € 92.558.

Voorgesteld wordt een bedrag van € 44.800 over te hevelen voor uitvoering in 2020 en het saldo van € 47.758 kan vrijvallen binnen deze reserve.

Er liggen claims op deze reserve tot een bedrag van € 234.800 (zie onder) en het restant ad. € 151.935 is nog vrij besteedbaar binnen sociaal domein.

Claims	
Transformatie beleidsplan/opleidingen (2018/2019)	44.800
Programmaplan jeugdzorg 2019	47.000
Transformatie soc domein 2020	50.000
Programmaplan jeugdzorg 2020	93.000
Totaal	234.800

Reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf

Doel : 'papier reserve'. Tegenover deze reserve staat het restant van de geldlening aan de Woonstichting Vechthorst.

Stortingen : geen.

Beschikkingen : bij de jaarlijkse aflossing van de geldlening (€ 400.000) door de Woonstichting wordt dit bedrag overgeheveld naar de 'reserve volkshuisvesting' (50%) en de exploitatie (50%). De door de Woonstichting betaalde rente komt ook ten gunste van de exploitatie.

De reserve is in 2019 gewijzigd conform bovenstaande beschikking.

Reserve volkshuisvesting

Doel : bestemd voor zaken die nauw verband houden met volkshuisvestingsvesting in brede zin.

Stortingen : bij de jaarlijkse aflossing van de geldleningen door de Woonstichting vindt overboeking plaats vanuit de 'reserve volkshuisvesting overdracht woningbedrijf'. Dit is conform de oude reserve volkshuisvesting.

Beschikkingen : door de raad aan te wijzen investeringen overeenkomstig de doelstelling van de reserve.

De reserve is in 2019 gewijzigd met de volgende bedragen:

Stand per 1 januari 2019		1.615.960
Aflossing geldlening Woonstichting	199.633	
Bestemmingsplan kernen 50%	-32.500	
Herinrichting opwaarderen woonomgeving	0	
Openbare verlichting groot onderhoud	-105.033	
Totale mutaties in 2019		62.100
Stand per 31 december 2019		1.678.060

Algemene reserve grondexploitatie

Doel : buffer voor het opvangen van risico's welke gelopen worden binnen de grondexploitaties.

Stortingen : de (tussentijdse) winstnames van de complexen. Daarnaast stortingen vanuit de 'algemene reserve vrij besteedbaar' om de reserve op het gewenste niveau te houden.

Beschikkingen : afdekken van verliezen in het kader van de grondexploitatie.

De reserve is in 2019 gewijzigd conform de bedragen genoemd in de paragraaf grondbeleid, onderdeel algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen).

De stand per 31 december 2019 bedraagt afgerond € 4.787.000.

In de jaarrekening 2019 wordt deze reserve gerubriceerd onder de bestemmingsreserves (conform voorgaande jaren). Op basis van de Nota Reserves en Voorzieningen 2019-2022 (raad oktober 2019) wordt deze met ingang van 2020 aangemerkt als algemene reserve.

VOORSTEL TOT VRIJVAL RESERVES EN OPHEFFEN RESERVES

Vrijval

Alle reserves zijn bij het opstellen van de jaarrekening geanalyseerd. Een aantal claims kunnen vrijvallen, omdat de prestatie voordeliger is gerealiseerd. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de algemene reserve vrij besteedbaar.

Voorstel tot vrijval naar ARVB	Bedrag
Reserve reeds bestemd (voorheen ARRB) - zie specificatie bij RRB	57.672
Reserve Kapitaallasten (KL) verbouw werf Dalfsen	9.460
Totaal	67.132

Opheffen reserves per 31 december 2019

Van een aantal reserves is de stand per 31 december 2019 nihil. Ze zijn besteed conform de doelstelling. Voorgesteld wordt om deze reserves op te heffen. Het betreft :

1. Reserve KL pand vm. Rabobank Nieuwleusen
2. Reserve KL installaties vm. Rabobank Nieuwleusen
3. Reserve milieu
4. Reserve grote projecten

B. Voorzieningen

Nummer	Naam voorziening	REKENING				Stand 31-12-2019
		Stand 1-1-2019	Bij	Aanwending	Vrijval	
0019501	Voorziening riolering spaarvoorziening	3.798.363	606.657	232.504	0	4.172.516
0019502	Voorziening egalisatie afval	77.872	342.480	419.382	970	0
0019503	Voorziening groot onderhoud gem.gebouwen	1.080.894	165.000	97.065	0	1.148.829
0019504	Voorziening wethouderspensioen	665.585	1.084.755	0	0	1.750.340
0019505	Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.175.700	373.613	90.331	0	1.458.982
0019510	Voorziening bovenwijken aansluiting N348	1.838.728	0	130.172	0	1.708.556
0019512	Voorziening mobiliteit (door derden beklemde middelen)	126.000	0	103.497	0	22.503
	TOTAAL VOORZIENINGEN	8.763.142	2.572.505	1.072.951	970	10.261.726

De toelichting op het verloop van de voorzieningen kunt u vinden onder Toelichting op de balans.

Hoofdstuk 5 Baten en lasten inclusief toelichting

Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen												
Exclusief overhead	-3.943	42.278	38.335	-3.624	43.198	39.574	-4.602	43.961	39.359	-978	763	-216
Overhead	-7.635	279	-7.355	-8.387	262	-8.124	-7.988	375	-7.613	399	112	511
Openbare orde en veiligheid	-2.221	78	-2.143	-2.253	159	-2.094	-2.258	158	-2.100	-5	-1	-7
Beheer openbare ruimte	-5.412	178	-5.233	-5.329	259	-5.070	-5.331	377	-4.955	-2	117	115
Economische zaken	-1.001	823	-178	-954	823	-131	-7.011	7.676	664	-6.057	6.852	795
Onderwijs en vrije tijd	-5.326	570	-4.756	-6.456	626	-5.830	-6.611	892	-5.719	-155	266	111
Inkomensondersteuning	-5.329	3.665	-1.665	-6.005	3.758	-2.247	-6.136	3.582	-2.555	-131	-177	-308
Sociaal domein	-18.422	535	-17.887	-19.988	1.050	-18.938	-21.263	1.392	-19.871	-1.275	342	-933
Duurzaamheid en milieu	-4.691	4.444	-247	-5.273	4.792	-481	-5.155	4.704	-450	118	-88	31
Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	-7.746	6.681	-1.064	-7.976	6.730	-1.246	-10.001	10.772	771	-2.025	4.043	2.017
Saldo van baten en lasten	-61.725	59.532	-2.193	-66.244	61.658	-4.586	-76.356	73.888	-2.468	-10.112	12.230	2.118
Stortingen in reserves	-20	0	-20	-126	0	-126	-3.396	0	-3.396	-3.270	0	-3.270
Onttrekkingen aan reserves	0	1.980	1.980	0	4.141	4.141	0	5.816	5.816	0	1.674	1.674
Resultaat	-61.745	61.511	-233	-66.370	65.799	-571	-79.752	79.703	-49	-13.382	13.904	522

*De gerealiseerde lasten van overhead zijn apart verantwoord in het overzicht van baten en lasten in programma Bestuur/ondersteuning/algemene dekkingsmiddelen conform de richtlijnen van de Commissie BBV.

Verschillenanalyse per programma

Leeswijzer van de analyses

Bij het rapporteren over de financiële afwijkingen binnen de jaarrekening hebben wij een aantal keuzes gemaakt die de leesbaarheid van deze analyses bevorderen. Deze keuzes zijn:

- Personele lasten (betreffende vast en tijdelijk personeel, inhuur derden en detachingsvergoedingen) worden centraal geanalyseerd. Door dit centraal te positioneren laten wij in één analyse zien hoe wij met de inzet van ons personeel uitgekomen zijn. De analyse vindt u in programma 1 onder Totaal personeelskosten.
- Een programma bestaat uit meerdere beleidsvelden. Als deze beleidsvelden een afwijking van meer dan € 50.000 laten zien, wordt deze toegelicht. Nu de binnen deze beleidsvelden voorkomende apparaatslasten centraal worden geanalyseerd en toegelicht, kunt u cijfermatig geen directe aansluiting vinden tussen de toelichting van de analyses binnen het beleidsveld en de totale afwijking binnen het beleidsveld.

Voordat ingegaan wordt op de analyses, gaan we eerst in op de administratieve verwerking van budgetten die ten laste van een reserve worden gebracht. Hier wordt soms twee maal een zelfde uitleg gegeven.

Met behulp van onderstaande tabel leggen we uit waarom.

	begroot 2019	werkelijk 2019	verschil 2019
Programmaonderdeel	100	40	60
Onttrekking /storting reserve	-100	-40	-60
Resultaat	0	0	0

Wij hebben hierbij begroot € 100 uit te geven en dit te dekken door een onttrekking uit de reserve. Er is in werkelijkheid echter maar € 40 uitgegeven (minder dus is een voordeel). De onttrekking uit de reserve is dus ook maar € 40 en geen € 100. Dit is ook minder (dus hier een nadeel) per saldo is het neutraal.

In de tabel staat bij het verschil 2019 één keer 60 als voordeel en één keer 60 als nadeel. In de analyses ziet u dit terug.

Verder worden de afwijkingen toegelicht op basis van de grootste afwijkingen. De totale afwijking komt niet altijd exact overeen met de toegelichte afwijking. Het verschil tussen de toegelichte- en totale afwijking is niet groot en kan worden uitgelegd als overige afwijking.

1 Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
1.1 Algemene baten en lasten	-600	630	31	-317	641	324	-395	662	266	-79	20	-58
1.2 Algemene uitkering		35.182	35.182		36.173	36.173		36.643	36.643		470	470
1.3 Belastingen en heffingen	-375	5.947	5.572	-389	5.876	5.487	-392	5.854	5.462	-3	-22	-25
1.4 Bestuur	-1.335	19	-1.316	-1.427	19	-1.408	-2.170	19	-2.151	-743		-743
1.5 Burgerzaken	-1.317	319	-998	-1.199	332	-867	-1.355	381	-973	-156	50	-106
1.6 Overhead	-7.635	279	-7.355	-8.387	262	-8.124	-7.988	375	-7.613	399	112	511
1.7 Overige gebouwen en gronden	-317	181	-136	-292	157	-135	-290	402	112	2	245	247
Saldo van baten en lasten	-11.577	42.557	30.980	-12.010	43.460	31.450	-12.590	44.335	31.745	-580	875	295
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	-107	0	-107	-107	0	-107
Onttrekkingen aan reserves	0	724	724	0	1.228	1.228	0	2.586	2.586	0	1.358	1.358
Resultaat	-11.577	43.281	31.704	-12.010	44.688	32.678	-12.697	46.922	34.225	-687	2.233	1.547

Toelichting afwijking op totale personeelslasten

Algemeen: Totale personeelslasten	538.000 V
--	------------------

In programma 1 onder de totale salariskosten analyseren wij de afwijking op de totale salariskosten van het vaste- en tijdelijke personeel en de gedetacheerden.

Vast, tijdelijk personeel en detacheringen 2019	
Begroot	16.396.000
Werkelijk	15.858.000
Afwijking totaal salariskosten 2019	538.000

Zoals in bovenstaand overzicht vermeld is er minder uitgegeven op de totale personeelskosten dan vooraf was geraamd, namelijk € 538.000. De totale personeelskosten bestaan uit salariskosten vast personeel, kosten personeel van derden (inhuur), variabele salarisvergoedingen, reiskosten, overwerk, vacaturegelden en detacheringsgelden.

Het totaal van de loonkosten van vast personeel is begroot op bijna 14 miljoen. Hierop is een onderschrijding gerealiseerd van € 225.000. Daar kunnen wij bij optellen de extra inkomsten die wij verkregen hebben door detachering van personeel € 73.000. Totaal dus een voordeel van € 298.000.

Het voordeel op de diverse inhuurbudgetten bedraagt € 182.000. Dit wordt met name veroorzaakt door minder inhuur in het kader van zwangerschap.

In 2019 kunnen grote verschillen op programma's en beleidsvelden staan. Dit is te verklaren door de overgang van de salarisadministratie naar ONS en de verschuivingen van diverse medewerkers naar andere beleidsvelden. De informatie werd op een dusdanig laat moment van ONS ontvangen dat het niet mogelijk was alle correcties nog door te voeren. Bij de analyse op de diverse programma's wordt daarom verwezen naar deze algemene toelichting. En in geval van relevantie ook op beleidsvelden.

In de tabel hierna laten we de afwijkingen per programma zien die leiden tot de totale afwijking van € 538.000 op de personeelslasten.

Programma		Afwijking
1	Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen	431.000
2	Openbare orde en veiligheid	-20.000
3	Beheer openbare ruimte	0
4	Economische zaken	19.000
5	Onderwijs en vrije tijd	-54.000
6	Inkomensondersteuning	-242.000
7	Sociaal domein	380.000
8	Duurzaamheid en milieu	-19.000
9	Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting	43.000
Totaal		538.000

In 2020 wordt ingezet op een betere verantwoording van de lasten en baten m.b.t. de salarisgerelateerde budgetten in de juiste programma's en beleidsvelden.

1.1 Algemene baten en lasten	-58.000 N
-------------------------------------	------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Treasury **Voordeel € 123.000**

De werkelijk betaalde rente op langlopende leningen wordt gecorrigeerd, a.g.v. de diverse vervalddata, met de niet in het betreffende dienstjaar te drukken last. Dit levert een incidenteel voordeel op van € 20.000. De toegerekende rente aan de Grex levert een incidenteel voordeel op van € 43.000 als gevolg van een door de BBV voorgeschreven correctie op de boekwaarden.

De werkelijk ontvangen rente van langlopende geldleningen laat een incidenteel voordeel zien van € 60.000. Dit wordt veroorzaakt door de rente die wij ontvangen op de VROM-startersleningen. Voor 2018 was deze niet verwerkt en heeft dit in 2019 plaats gevonden.

Algemene baten en lasten **Voordeel € 84.000**

Het budget voor HR21 onderhoudsronde ad € 75.000 is voor € 21.000 niet besteed. Een aantal bezwaren vanuit deze ronde in 2019 zijn inmiddels in 2020 toegekend.

Bij de jaarrekening wordt verzocht dit budget van € 21.000 over te hevelen naar 2020 voor afhandeling van deze bezwaren.

Het budget flexibele schil laat voordeel zien van € 34.000. Dit onderdeel is betrokken bij de analyse totale salarislasten 2019. Dit budget was nog beschikbaar per oktober 2019 en inzet hiervan kon niet meer betrokken worden bij raadsvoorstel dat in december 2019 is vastgesteld mbt herschikking salarisgerelateerde budgetten in de begroting.

Op de post onvoorzien resteert een voordelig saldo van € 31.000.

Beschikbaar per 1 januari 2019	€ 84.000
- af: aframing bij 2e berap 2019 als gevolg van bezuinigingsronde 2019	€ 31.000
- af: inzet 1e berap 2019 tbv asbestgrondsanering Schapendrift	<u>€ 22.000</u>
Saldo volgens de begroting/jaarrekening	€ 31.000

B&W besluiten mbt inzet restant post onvoorzien, verantwoording bij jaarrekening :

- inzet tbv Tophandbal	€ 4.000
- inzet tbv De Spil (bouwkundige problemen)	<u>€ 27.000</u>
totaal	€ 31.000

Vennootschapsbelasting (Vpb) **Nadeel € 343.000**

In november 2019 is de vaststellingsovereenkomst met de belastingdienst ondertekend. Hierin is de waardebeoordeling van de openingsbalans per 01-01-2016 van de grondexploitaties voor de Vpb geregeld. In december zijn vervolgens de definitieve aanslagen 2016 en 2017 en de voorlopige aanslagen 2018 en 2019 ontvangen en verantwoord in 2019. Eerder was de verwachte Vpb-last nog niet inzichtelijk. In de begroting was nog geen rekening gehouden met de Vpb-last.

Uit de analyse die door een externe fiscalist is gemaakt is gebleken dat de vennootschapsplicht met name betrekking heeft op de activiteiten die de gemeente verricht in het kader van de grondexploitaties. De belastingen die hiermee gemoeid zijn dienen dan ook gedekt te worden uit de winsten uit de grondexploitaties. In het weerstandsvermogen van de grondexploitaties is daarom rekening gehouden met de Vpb last van € 343.000. Het voorstel is om de Vpb-last volledig ten laste te brengen van de Algemene reserve grondexploitaties.

Personeelskosten **Nadeel € 78.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

1.2 Algemene uitkering	470.000 V
-------------------------------	------------------

Algemene uitkering **voordeel € 470.000**

Naast enige geringe afwijkingen zijn de oorzaken van de hogere algemene uitkering in 2019 als volgt.

In 2019 werd door nacalculaties over de jaren 2016 t/m 2018 € 113.000 ontvangen.

Daarnaast maakte de rijksoverheid in de decembercirculaire 2019 Gemeentefonds definitief bekend dat voor het opstellen van een Transitievisie Warmte (incl. voorlichting door een "energieloket") in 2019 € 227.100 beschikbaar werd gesteld.

Ook werd nog in 2019 via de decembercirculaire de bijdrage voor de Pilot Integrale Beveiligingsplannen van € 105.600 ontvangen.

Beide projecten worden grotendeels uitgevoerd in 2020. De ontvangsten in 2019 maken onderdeel uit van het exploitatieresultaat 2019. In het vaststellingsbesluit van de jaarrekening 2019 wordt aan de raad voorgesteld beide onderdelen van het exploitatieresultaat in 2020 te besteden aan de betreffende projecten.

1.3 Belastingen en heffingen	-25.000 N
-------------------------------------	------------------

De afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere opbrengsten ozb.

1.4 Bestuur	-743.000 N
--------------------	-------------------

De belangrijkste afwijking is:

Pensioenvoorzieningen (gewezen) wethouders **Nadeel € 709.000**

De voorzieningen APPA pensioenvoorziening (gewezen) wethouders moet worden verhoogd met € 809.000. In de begroting is rekening gehouden met een toevoeging van € 100.000. Dit levert een nadeel op van € 709.000. De verhoging wordt veroorzaakt door de daling van de rekenrente van 1,577% naar 0,290% waarmee de voorziening wordt berekend.

1.5 Burgerzaken	-106.000 N
------------------------	-------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Documenten en uittreksels **Nadeel € 10.000**

In 2014 is de geldigheidsduur van paspoorten en ID kaarten van 5 jaar naar 10 jaar gegaan. Dit betekent dat in de jaren 2019-2024 veel minder documenten aangevraagd worden. Voor de begroting 2019 is hier rekening mee gehouden en is de legesopbrengst flink af geraamd. Het aantal aanvragen is echter minder sterk gedaald dan verwacht. Vandaar een hogere legesopbrengst van € 45.000 dan geraamd (voordeel). In het verlengde van de hogere legesopbrengst zijn ook de af te dragen rijksleges voor de paspoorten en ID kaarten hoger dan geraamd. In totaal € 39.000. Daarnaast is in de begroting 2019 per abuis geen rekening gehouden met de huur voor het servicepunt in de Spil in Nieuwleusen. Een nadeel van € 8.500. Overige kleine afwijkingen bedragen € 7.500 nadelig.

Personeelskosten **Nadeel € 83.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Bijdrage Shared Service Centrum (SSC) ONS

Voordeel € 107.000

De kosten SSC zijn € 107.000 lager dan geraamd, dit als gevolg van vertraging in de uitvoering. Bij de jaarrekening wordt voorgesteld dit bedrag over te hevelen voor uitvoering in 2020 (€ 79.000 + € 28.000). Het betreft projectkosten, onvoorzien, bijdrage weerstandsvermogen en eenmalige aansluitkosten conform raadsbesluit mei 2019.

Bestuurlijke communicatie en website

Voordeel € 33.000

De aansluiting Ondernemersplein en eHerkenning is gedeeltelijk uitgevoerd. Het gedeelte dat is uitgevoerd, was gratis. Digitale formulieren voor ondernemers gaan ingezet worden via iBurgerzaken inclusief eHerkenning. De implementatie loopt op dit moment. Dit levert een voordeel op van € 10.000 (onttrekking aan algemene reserve is ook niet nodig).

De aansluiting MijnOverheid / SIM PIP-loket loopt door in 2020, dit leidt tot een voordeel in 2019 van € 3.500.

Het Content Management Systeem (CMS) van de website www.dalfsen.nl heeft zeer stabiel gedraaid waardoor extra ondersteuning vanuit de leverancier niet nodig is geweest. Dit levert een voordeel op van € 7.500. De kosten voor de Factor-C training vielen € 5.000 lager uit.

Voor de Viering 75-jarige Vrijheid zijn in 2019 middelen beschikbaar gesteld tbv inhuur personeel die in 2020 worden besteed (verzoek tot budgetoverheveling, voordeel € 7.200).

Algemene personeelskosten

Nadeel € 58.000

Op algemene personeelskosten (exclusief onderdeel loonkosten) is sprake van een overschrijding van € 58.000. Dit wordt veroorzaakt door:

- Hogere uitgaven voor opleidingskosten. In 2019 is een training persoonlijk leiderschap en effectieve zelfsturing gegeven aan nieuwe medewerkers. Doordat er meer aanmeldingen waren dan van te voren voorzien is er een overschrijding van € 14.000 ontstaan.
- De eindheffing WKR over 2019 en de eindheffing WKR over 2018, die in het jaar 2019 is verantwoord, levert een nadeel op van € 44.000.

Kantoorkosten

Voordeel € 30.000

In 2019 is de catering opnieuw aanbesteed. De start voor de nieuwe cateraar was 1 april 2019. In 2019 heeft dit een voordeel opgeleverd van € 20.000. In hoeverre dit structureel is, is nu nog niet aan te geven.

Daarnaast is er sprake van een voordeel van € 10.000 op de huur van de printers als gevolg van verbeterde contractvoorwaarden.

Financieel beheer

Voordeel € 20.000

In 2019 is gestart met de voorbereidende werkzaamheden voor vervanging van ons huidige financiële systeem. Als gevolg daarvan is er minder gebruik gemaakt van externe ondersteuning voor het huidige financiële systeem. Dit heeft tot een incidenteel voordeel geleid van € 20.000 op het onderdeel advieskosten.

Automatisering

Voordeel € 30.000

Door de extra drukte m.b.t. de voorbereidingen van de overgang naar het Shared Service Centrum (SSC) konden andere projecten niet of in mindere mate uitgevoerd worden waardoor op die projecten onderuitputting is ontstaan.

Personeelskosten

Voordeel € 342.000

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

1.7 Overige gebouwen en gronden	247.000 V
--	------------------

Gronden en landerijen

Voordeel € 247.000

Het voordeel van € 220.000 op de opbrengsten verkopen komt voort uit een extra grondverkoop.

Deze extra grondverkoop komt ten gunste van de exploitatie.

Er is een bedrag van € 27.000 aan extra pachten en recht van opstal binnen gekomen. Ook in de afgelopen jaren (2018 en 2017) kwam structureel meer opbrengst binnen van pachten en recht van opstal. De opbrengsten kunnen bij de 1e bestuursrapportage 2020 en PPN 2021-2024 structureel worden verhoogd.

1.8 Mutatie reserves	1.251.000 V
-----------------------------	--------------------

In 2019 is er € 249.000 minder onttrokken aan de reserves dan geraamd.

Dit heeft voornamelijk betrekking op:

- Bij de jaarrekening 2018 zijn diverse budgetten overgeheveld (bedrijfsinformatieplan, sharepoint, fiscalist, E-herkenning ondernemersloket). Hiervoor zijn in 2019 geen uitgaven gedaan (andere prioritering, bezuinigingen) en derhalve geen beschikkingen over de reserve tot een bedrag van € 42.000.
- Uitgaven/werkzaamheden door Shared Service Center ONS (obv raadsbesluit mei 2019) lopen wat achter op de planning. Voorgesteld is een bedrag van € 107.000 over te hevelen naar 2020. In 2019 derhalve geen onttrekking aan de Algemene Reserve voor dit bedrag.
- Voor de transformatie Maatschappelijke ontwikkeling was een onttrekking geraamd van € 154.000. De werkelijke uitgaven in 2019 waren € 62.000. Voorgesteld wordt € 45.000 over te hevelen naar 2020 wat nodig is om de transformatie af te ronden.

Van de algemene reserve vaste buffer is € 1,5 mln is afgeroomd ten gunste van de Algemene Reserve vrij besteedbaar, via resultaatbestemming bij de jaarrekening 2019 (zie ook hoofdstuk 4, Reserves en voorzieningen).

Per saldo leveren deze mutaties een voordeel op van € 1.251.000 voor de exploitatie.

2 Openbare orde en veiligheid

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
2.1 Openbare orde en veiligheid	-2.221	78	-2.143	-2.253	159	-2.094	-2.258	158	-2.100	-5	-1	-7
Saldo van baten en lasten	-2.221	78	-2.143	-2.253	159	-2.094	-2.258	158	-2.100	-5	-1	-7
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	35	35	0	35	35	0		
Resultaat	-2.221	78	-2.143	-2.253	194	-2.059	-2.258	192	-2.066	-5	-1	-7

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is
Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

Nadeel € 20.000

Daarnaast zijn er diverse kleine afwijkingen op de verschillende onderdelen.

3 Beheer openbare ruimte

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
3.1 Openbaar groen	-2.387	67	-2.320	-2.396	148	-2.249	-2.520	260	-2.260	-124	112	-11
3.2 Verkeer en vervoer	-3.025	112	-2.914	-2.933	112	-2.821	-2.811	117	-2.695	121	5	126
Saldo van baten en lasten	-5.412	178	-5.233	-5.329	259	-5.070	-5.331	377	-4.955	-2	117	115
Storting in reserves	-20	0	-20	-40	0	-40	-178	0	-178	-138	0	-138
Onttrekkingen aan reserves	0	355	355	0	246	246	0	345	345	0	99	99
Resultaat	-5.432	534	-4.898	-5.369	505	-4.864	-5.510	721	-4.788	-140	216	76

3.2 Verkeer en vervoer	126.000 V
-------------------------------	------------------

Herinrichten opwaarderen woonomgeving

Voordeel € 30.000

De middelen voor Herinrichting opwaardering woonomgeving worden ingezet voor het versterken van de leefbaarheid van wijken en voor samenhangende opgaven vanuit verschillende beleidsvelden. Wij doen dit samen met de corporaties zoals afgesproken vanuit het beleid Wonen en de prestatieafspraken tussen corporaties en gemeente. In 2019 hebben we op verschillende momenten overleg gehad met de corporaties om te kijken waar raakvlakken lagen op het gebied van sociale en fysieke vraagstukken. Het bleek niet mogelijk alle opgaven met de corporaties tijdig in beeld te krijgen. Verder zouden de middelen ingezet worden voor het pilotproject overheids participatie 'De Westerhof', echter wordt het project in 2020 uitgevoerd. Dit geeft voor dit jaar een voordeel van € 30.000.

Verharde wegen groot onderhoud

Voordeel € 57.000

Binnen het budget wordt jaarlijks een aantal wegen onderhouden. Op de lijst voor onderhoud stond ook de Ruitenborghweg (insteekweg naar nummer 3 en 3A). Door participatie en de ontwikkelingen rond "PFAS" was het niet meer mogelijk om het onderhoud aan deze weg in 2019 uit te voeren. Het geraamde bedrag voor het onderhoud aan deze weg was € 35.000. Dit onderhoud staat nu gepland voor 2020. Daarnaast zijn op andere onderhoudswerkzaamheden voordelen behaald.

Straatreiniging

Voordeel € 22.000

Voor straatreiniging is € 22.000 minder uitgegeven voor onder andere afzet veegafval, onderhoudskosten en inzet van SDW.

Planvorming N340

Voordeel € 16.000

Voor de planvorming N340 was voor 2019 € 30.000 begroot. Jaarlijks is het beroep op dit budget wisselend en dit jaar is € 16.000 minder ingezet dan was begroot. Voor 2020 is de verwachting dat het geraamde budget benodigd is.

3.3 Mutatie reserves	-39.000 N
-----------------------------	------------------

In 2019 is er € 39.000 minder onttrokken aan de reserves dan geraamd. Dit heeft betrekking op:

In 2019 is in het kader van het project Snippergroen de grondruil met Woonstichting Vechthorst feitelijk gerealiseerd. Dit betreft zowel aan- als verkopen van grondstroken. Voor dit project was externe advies en ondersteuning noodzakelijk. Ook zijn er minder uitgaven geweest voor de uitvoering van het groenstructuurplan. Per saldo heeft dit geleid tot een nadeel van € 34.000. Daarnaast zijn er minder uitgaven geweest voor openbare verlichting waardoor er € 5.000 minder is onttrokken aan de reserve.

4 Economische zaken

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
4.1 Economie	-186	8	-178	-139	8	-131	-146	8	-138	-7		-7
4.2 Grondexploitatie bedrijven	-815	815		-815	815		-6.865	7.667	803	-6.049	6.852	803
Saldo van baten en lasten	-1.001	823	-178	-954	823	-131	-7.011	7.676	664	-6.057	6.852	795
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	-840	0	-840	-840	0	-840
Onttrekkingen aan reserves	0			0			0	27	27	0	27	27
Resultaat	-1.001	823	-178	-954	823	-131	-7.852	7.702	-149	-6.897	6.879	-18

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Voordeel € 19.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

4.2 Grondexploitatie bedrijven	803.000 V
---------------------------------------	------------------

De belangrijkste afwijking is:

Bouwgrondexploitatie bedrijventerreinen

Voordeel € 782.000

Via het MPG 2020 is de raad geïnformeerd over de geactualiseerde grondexploitatie.

Hierin wordt benoemd dat de vraag op industrielocaties een sterke toegenomen is. In totaal is 9,7 Ha aan industrieterreinen verkocht, waarbij in de begroting rekening was gehouden op 8,4 ha. Dit is de voornaamste oorzaak van het voordeel.

4.3 Mutatie reserves	-814.000 N
-----------------------------	-------------------

In 2019 is een afwijking zichtbaar binnen de mutaties van de reserves van 814.000

Dit wordt veroorzaakt doordat de onderstaande onttrekkingen en toevoegingen niet waren opgenomen in de begroting.

- Resultaat Grift III € 823.000
- Resultaat Stappenbelt € 16.000
- Resultaat overige afgesloten projecten € 2.000
- Voorziening 't Fabriek Zuid - € 27.000

Totaal € 814.000

5 Onderwijs en vrije tijd

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
5.1 Cultuur	-1.093	8	-1.085	-1.281	8	-1.272	-1.316	178	-1.138	-36	170	134
5.2 Kulturhuizen	-1.177	116	-1.061	-2.041	148	-1.893	-2.112	161	-1.951	-71	13	-58
5.3 Onderwijs	-1.908	166	-1.742	-1.957	190	-1.767	-1.930	230	-1.700	27	40	67
5.4 Recreatie en toerisme	-142	11	-131	-141	11	-130	-145	18	-127	-4	7	4
5.5 Sport	-1.005	269	-736	-1.036	269	-767	-1.108	305	-803	-72	36	-35
Saldo van baten en lasten	-5.326	570	-4.756	-6.456	626	-5.830	-6.611	892	-5.719	-155	266	111
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	-161	0	-161	-161	0	-161
Onttrekkingen aan reserves	0	663	663	0	1.615	1.615	0	1.603	1.603	0	-12	-12
Resultaat	-5.326	1.233	-4.093	-6.456	2.241	-4.215	-6.772	2.495	-4.277	-316	254	-62

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Nadeel € 54.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

5.1 Cultuur	134.000 V
--------------------	------------------

DNA van Dalfsen

Voordeel € 117.000

In 2019 heeft het project DNA van Dalfsen een vervolg gekregen. Acties zijn onder andere het koppelen van collecties aan verhalen en het realiseren van verbeeldingen in de 5 kernen. De verbeelding in Dalfsen (de Zomp) is in 2019 gerealiseerd. Voor 2020 staan de verbeeldingen in Hoonhorst, Nieuwleusen en Oudleusen gepland. Daarom wordt voorgesteld het budget van € 117.000 over te hevelen naar 2020 en 2021.

Amateurkunstbeoefening en cultuur

Voordeel € 14.000

De inzet van de cultuurmakelaar wordt deels gefinancierd vanuit subsidie van de Provincie Overijssel. Bij het vaststellen van de begroting was onduidelijk of de subsidieaanvraag voor de jaren 2019 en 2020 zou worden toegekend. In 2019 is de subsidie alsnog toegekend. Dit geeft een voordeel van € 14.000.

Diverse kleine verschillen

Voordeel € 3.000

Op de verschillende grootboeknummers zitten kleine verschillen met een totaal positief resultaat van € 3.000.

5.2 Kulturhuzen**-58.000 N****Kulturhuzen****Nadeel € 58.000**

Het nadeel op de Kulturhuzen wordt met name veroorzaakt door:

1. Technische en bouwkundige problemen de Spil

In 2019 zijn er technische en bouwkundige problemen geweest in de Spil. Deze waren niet voorzien bij de bouw en vielen ook niet onder de garantie. Om dit vast te stellen is er gebruik gemaakt van de expertise van Nysingh advocaten voor € 3000. Daarnaast zijn de problemen opgelost voor € 27.000, dit kan gedekt worden uit het restant op de post onvoorzien.

2. Bouwverzekering de Spil

Het bouwproject De Spil was verzekerd op de aanbouwverzekering van de gemeente Dalfsen.

Er is destijds (2017,2018) geen voorschotpremie voor berekend.

De aanbouwverzekering kent een jaarlijkse na-verrekening. Uiteindelijk betekent dit dat over 2018 een na-verrekeningspremie in rekening wordt gebracht van in totaal € 18.000 voor project De Spil.

3. Huur SAAM in de Spil

De huur van SAAM is op de kulturhuzen geboekt. De huurkosten zijn echter begroot op programma 7 Samenkracht en Burgerparticipatie. Hierdoor ontstaat er op het beleidsveld Kulturhuzen een tekort van € 10.000 maar per saldo komt dit budget neutraal uit.

5.3 Onderwijs**67.000 V**

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Leerlingenvervoer**Nadeel € 24.000**

Aan de opgelegde taakstelling van 10% op de meerkosten (€ 8.700 voor september-december 2019) is voldaan. Het aantal kinderen dat een fietsvergoeding ontvangt is fors omhoog gegaan, hierdoor maken zij geen gebruik meer van het aangepast vervoer.

Het nadeel van € 24.000 wordt veroorzaakt door:

- De eenmalige extra uitgekeerde fietsvergoedingen van totaal € 39.500 waarvan reeds € 20.000 is meegenomen in de 2e bestuursrapportage 2019;
- De BTW verhoging van 6% naar 9%;
- De hogere jaarlijkse index, waarmee geen rekening is gehouden.

Haalbaarheidsonderzoek basisonderwijs Nieuwleusen**Voordeel € 45.000**

Na het vaststellen van de Visie op IKC's, is bepaald dat het haalbaarheidsonderzoek onderdeel uit gaat maken van de verkenning per kern naar doorgaande lijn 0-12 jaar en samenwerking van onderwijs met andere partijen rondom kind en gezin. Voorgesteld wordt daarom de beschikbare middelen over te hevelen. Dit traject wordt gestart in 2020.

Peuteropvang en VVE**Voordeel € 49.000**

Dit betreft met name terugbetaling teveel uitbetaalde subsidies over het jaar 2018 i.v.m. niet gerealiseerde reguliere peuterplaatsen en doelgroep peuterplaatsen VVE. De verantwoording van subsidie vindt achteraf plaats. 2018 betrof het eerste jaar met een nieuwe subsidiesystematiek waarbij hogere inschattingen zijn gemaakt bij de aanvragen dan is gerealiseerd. De afnemende werkloosheid (waardoor minder ouders gebruik hoefden te maken van gesubsidieerde plekken) heeft hier waarschijnlijk ook een rol in gespeeld.

5.5 Sport	-35.000 N
------------------	------------------

Sport

Voordeel € 10.000

Betreft m.n. positief resultaat na afronding Wmo-project Zorg, sport en welzijn en wordt veroorzaakt door de ontvangen bijdrage voor inzet buurtsportcoaches die reeds volledig bekostigd worden door de gemeente. Betreft een incidenteel voordeel.

Zwembaden

Nadeel € 44.000

Afgelopen zwemseizoen was een mooie warme zomer met veel extra bezoekers tot gevolg. Hierdoor hebben we tijdens deze piekperiodes relatief veel extra personeel moeten inhuren om aan alle eisen te kunnen voldoen voor wat betreft het toezichtprotocol in het kader van de geldende wet- en regelgeving (veiligheid medewerkers en bezoekers).

5.6 Mutatie reserves	-173.000 N
-----------------------------	-------------------

In 2019 is er € 173.000 minder onttrokken aan de reserves dan geraamd. Dit heeft betrekking op:

- Cultuurbeleid en DNA van Dalfsen, een deel van het budget uit 2019 stellen wij voor over te hevelen naar 2020, € 70.000 en naar 2021, € 47.000. Voor 2020 staan nog meerdere grote uitgaven op de planning. Door het project met een jaar te verlengen (2021) kunnen alle activiteiten uitgevoerd en de doelen behaald worden. Door onder andere wisseling van de projectleider is er wat vertraging opgelopen.
- Het ontwerp van kunstwerk De Spil was reeds in 2018 gefactureerd., waardoor het in 2019 niet meer aan de reserve onttrokken hoeft te worden. Deze bate stond nog wel begroot en leidt tot € 10.000 nadeel.
- Het Haalbaarheidsonderzoek voor basisonderwijs in de Spil is niet uitgevoerd, voorgesteld wordt het budget over te hevelen en te betrekken bij de ontwikkeling van de integrale kindcentra in de kernen (€ 45.000).

6 Inkomensondersteuning

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
6.1 Inkomen	-5.219	3.665	-1.555	-5.796	3.758	-2.038	-5.921	3.576	-2.345	-125	-182	-307
6.2 Integratie vergunninghouders	-110		-110	-209		-209	-215	5	-210	-6	5	-1
Saldo van baten en lasten	-5.329	3.665	-1.665	-6.005	3.758	-2.247	-6.136	3.582	-2.555	-131	-177	-308
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	40	40	0	40	40	0		
Resultaat	-5.329	3.665	-1.665	-6.005	3.798	-2.207	-6.136	3.622	-2.515	-131	-177	-308

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Nadeel € 242.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

6.1 Inkomen	-307.000 N
--------------------	-------------------

Bijzondere bijstand

Nadeel € 50.000

De uitgaven bijzondere bijstand waren in 2019 € 538.000. Dit is € 23.000 meer dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de stijging van de uitgaven voor de individuele inkomensvoetstuk. Verder zijn binnen het product bijzondere bijstand drie regelingen die te maken hebben met zorgkosten: regeling chronisch zieken en gehandicapten, financiële bijdrage voor de aanvullende verzekering en de bijdrage voor de collectieve ziektekostenverzekering. In totaal is hiervoor € 207.000 uitgegeven. In de begroting was € 180.000 opgenomen. Op dit onderdeel dus een nadeel van ca. € 27.000. Bij elkaar opgeteld dus een nadeel van € 50.000.

Kwijtschelding

Nadeel € 24.000

Opvallend zijn de hoge uitgaven voor de kwijtschelding van de gemeentebelasting in vergelijking met 2018. (€ 57.552 in 2019 t.o.v. € 37.432 in 2018). GBLT geeft in haar jaarrapportage als verklaring voor deze stijging een forse toename van het aantal verzoeken.

In 2018 zijn 334 verzoeken gedaan om kwijtschelding. In 2019 zijn 383 verzoeken gedaan. Niet alle verzoeken worden toegekend. In 2018 zijn 67 verzoeken afgewezen en zijn in totaal 189 verzoeken toegewezen. In 2019 zijn 124 verzoeken afgewezen en zijn in totaal 216 verzoeken toegewezen. Eind 2018 waren nog 78 verzoeken in behandeling die in 2019 zijn afgehandeld. Het wegwerken van deze achterstand in 2019 verklaart ook gedeeltelijk de hogere uitgaven in 2019.

Ook heeft de tariefsverhoging (o.a. afvalstoffenheffing + 11%) een stuwende werking op de hoogte van het bedrag aan kwijtschelding.

Daarnaast heeft het GBLT het beleid aangepast en wordt nu aan de voorkant gekeken of kwijtschelding mogelijk is en helpen mensen waar nodig dit aan te vragen. Op deze manier wordt voorkomen dat een invorderingstraject wordt opgestart te starten als mensen niet kunnen betalen. Samen leveren deze factoren een nadeel op van € 24.000.

Bijzondere Bijstand Zelfstandigen

Nadeel € 41.000

Het nadeel op de BBZ wordt veroorzaakt door deels een stijging in de adviesaanvragen en daarmee hogere bijbehorende onderzoekskosten van het IMK dan begroot. Daarnaast is sprake geweest van een terugvordering in verband met teveel ontvangen Rijksbudget in 2018.

PW Inkomensvoorziening en IOAW/ IOAZ**Voordeel € 50.000**

Het totaal aantal PW uitkeringen is gestegen van 224 (eind 2018) naar 240. De stijging wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een daling van de uitstroom in de reguliere PW. Bij de IOAW/IOAZ is sprake van een lichte daling (van 27 in 2018 naar 25 eind 2019), wat veroorzaakt wordt door afnemende instroom in 2019. Er is € 58.000 meer aan ontvangsten PW binnengekomen dan begroot. Dit betreft aflossingen op vorderingen en een krediethypothek als gevolg van ontvangen erfenissen van in totaal. Het verwachte beroep op de Vangnetuitkering over 2019 bedraagt € 35.000.

Personeelskosten**Nadeel € 242.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

7 Sociaal domein

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
7.1 Jeugdzorg	-5.312		-5.312	-6.172	22	-6.150	-6.948	10	-6.938	-776	-12	-788
7.2 Lokale toegang	-1.158		-1.158	-1.516	17	-1.499	-1.294	23	-1.271	222	6	227
7.3 Participatie	-4.410	418	-3.992	-4.293	418	-3.875	-4.644	369	-4.275	-351	-49	-401
7.4 Preventie	-1.808		-1.808	-1.792	13	-1.779	-1.734	39	-1.695	58	26	84
7.5 Publieke gezondheid	-1.138	16	-1.122	-1.146	106	-1.040	-1.161	109	-1.052	-15	3	-12
7.6 WMO	-4.597	101	-4.496	-5.069	474	-4.595	-5.482	843	-4.639	-413	369	-44
Saldo van baten en lasten	-18.422	535	-17.887	-19.988	1.050	-18.938	-21.263	1.392	-19.871	-1.275	342	-933
Storting in reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0	180	180	0	429	429	0	342	342	0	-87	-87
Resultaat	-18.422	715	-17.707	-19.988	1.479	-18.508	-21.263	1.734	-19.528	-1.275	255	-1.020

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Voordeel € 380.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

Grip op Sociaal Domein

We zien ook in 2019 weer stijgende uitgaven in het Sociaal Domein. Om grip te krijgen op blijvend stijgende kosten in het Sociaal Domein is het project Grip op Sociaal Domein opgestart. Hoofddoel is grip te krijgen op de kostenontwikkeling voor zowel de Wmo, Jeugd als Participatiewet, door inzicht te krijgen in de oorzaak van de stijgende kosten, prognoses te maken om de kosten in de toekomst voorspelbaar te houden en inzicht te krijgen in de reikwijdte van de wettelijke kaders om uiteindelijk scenario's/ maatregelen te ontwikkelen gericht op het terugdringen (beheersbaar houden van) de stijging. In het kader van 'Grip op Sociaal Domein is een maatregelenpakket samengesteld, waarbij gestuurd wordt op de volgende doelen:

- versterking van (financiële) beheersing en sturing;
- transformatie in processen en uitvoering;
- transformatie van aanbod en inhoud.

Voor wat betreft het doel 'versterking van (financiële) beheersing en sturing' zijn reeds tal van maatregelen genomen. Zo is er een rapportagemodel ontwikkeld op basis waarvan maandelijks inzicht gegeven kan worden in de cijfermatige ontwikkelingen op het gebied van Jeugdzorg, Wmo en Participatie. Daarnaast is in 2019 gestart met een onderzoek op het gebied van Wmo waarbij de cijfers van afgelopen jaren worden geanalyseerd in samenhang met onder andere demografische ontwikkelingen binnen onze gemeente, met als doel betere prognoses te kunnen maken voor de toekomst. Deze prognoses helpen bij het nemen van gerichte maatregelen. Voor participatie heeft in 2019 een doelmatigheidsonderzoek plaatsgevonden, waarin aanbevelingen zijn geformuleerd. Naar aanleiding hiervan is een plan van aanpak opgesteld met maatregelen die er toe moeten leiden dat gericht gestuurd kan worden op de beleidsdoelen in combinatie met de ingezette middelen. Hier wordt uw raad in 2020 over geïnformeerd. Ten slotte worden momenteel aanpassingen in de systemen doorgevoerd waardoor we de leemten in de informatievoorziening kunnen dichten. De belangrijkste maatregel die we hebben genomen ten behoeve van de transformatie in processen en uitvoering betreft het toetsen van alle toekenningen binnen het sociaal domein. Alle door ons afgegeven beschikkingen worden getoetst. Enerzijds op proces, om te borgen dat registraties compleet zijn, anderzijds op inhoud, om bijvoorbeeld te beoordelen of voorliggende voorzieningen waar mogelijk worden ingezet. Dit heeft onder meer geleid tot het inzicht dat er cliënten zijn die een indicatie hebben voor ondersteuning vanuit de Wmo, die wellicht voor een indicatie vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) in aanmerking komen. De Wlz moet worden beschouwd als voorliggende voorziening. In 2020 gaan we aan de slag met deze cliënten. De maatregelen waar in 2020 aan gewerkt wordt, gaan ons meer inzicht geven in welke aanpassingen nodig zijn in bijvoorbeeld het aanbod in het voorveld en wat nodig is voor transformatie van aanbod en inhoud.

7.1 Jeugdzorg	-788.000 N
----------------------	-------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Maatwerkdienstverlening 18- PGB **Voordeel € 145.000**

Voor het PGB jeugd is op basis van voorgaande jaren € 715.000 begroot. Volgens de laatste prognose van SVB (31 jan 2020) komt de besteding aan PGB uit op € 553.000. Daarnaast heeft er nog een nabetaling plaats moeten vinden over 2018 van € 17.000. Derhalve een voordeel van € 145.000. Hier zijn twee redenen voor te noemen. Ten eerste, er worden minder PGB's aangevraagd. Ten tweede, er zijn een aantal cliënten met een hoog PGB budget uitgestroomd.

Maatwerkdienstverlening 18- indiv. Zorg **Nadeel € 994.000**

Op basis van de Q3 en Q4 rapportage (3e en 4e kwartaalrapportage van het RSJ) en eigen analyse is de verwachting dat de kosten € 6.176.000 zullen bedragen. Begroot is € 5.182.000 Derhalve een nadeel van € 994.000, waarvan € 202.000 nagekomen kosten over 2018.

De stijging van de kosten voor Zorg in natura is te verklaren door toename van de zorgzwaarte (o.a. upgrading), meer cliënten in het algemeen en deels door een verschuiving van PGB (zie voordeel) naar Zin.

In verband met de verschillen ten opzichte van de begroting en ten opzichte van de memo bij de begroting beogen wij een analyse op de kosten maken zoals ook in 2018 is gebeurd.

Personeelskosten**Voordeel € 61.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

7.2 Lokale toegang	227.000 V
---------------------------	------------------

De belangrijkste afwijking is:

Personeelskosten**Voordeel € 240.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

7.3 Participatie	-401.000 N
-------------------------	-------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Arbeidsparticipatie Re-integratie**Nadeel € 42.000**

In 2019 heeft een aframing van de begroting plaatsgevonden op basis van de toen bekende gegevens. Inmiddels is toch een overschrijding op de begroting ontstaan. Hoewel de uitstroom in 2019 iets is gedaald ten opzichte van 2018, vindt nog steeds uitstroom plaats van bijstandsgerechtigden die langer dan 2 jaar in de uitkering hebben gezeten. De kosten voor de re-integratietrajecten nemen daardoor toe, maar leiden uiteindelijk wel tot uitstroom en -daaraan gekoppeld- veelal kosten voor loonwaardemetingen, loonkostensubsidies en uitstroompremies.

Sociale werkvoorziening SDW**Nadeel € 380.000**

De stijging is grotendeels veroorzaakt door loonstijgingen. Bij de SW is sprake van CAO wijzigingen: de loonsverhogingen zijn met terugwerkende kracht in oktober en november uitbetaald, waardoor deze aanpassingen niet eerder in de interne rapportages konden verwerkt.

Begeleidende participatie SW**Nadeel € 90.000**

Het nadeel is ontstaan door lagere opbrengsten vanuit detacheringen: zichtbaar is dat -door onder andere leeftijd, fysieke en psychische beperkingen- meer mensen de terugstap maken van gedetacheerd naar beschermt binnen. Dit veroorzaakt minder inkomsten (vanuit de opbrengst detacheringen) en meer begeleidingskosten (vanuit beschermt werk).

Personeelskosten**Voordeel € 137.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

7.4 Preventie	84.000 V
----------------------	-----------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Maatschappelijke duurzaamheid**Voordeel € 6.000**

Er zijn in 2019 geen subsidies aangevraagd voor de regeling maatschappelijke duurzaamheid.

Innovatieve preventieprojecten**Voordeel € 57.000**

In 2019 was € 100.000 euro beschikbaar voor innovatieve preventie projecten sociaal domein. Er heeft promotie plaatsgevonden van de regeling maar ondanks dat zijn er minder aanvragen ingediend of de aanvragen voldeden niet aan de criteria.

Transformatie**Voordeel € 25.000**

Een deel van het budget dat beschikbaar was voor de uitvoering van het transformatiebeleid is niet besteed in 2019. Dit budget wordt overgeheveld naar 2020 en in 2020 ingezet voor de nadere uitvoering van het transformatiebeleid.

Vrijwillig Jeugd en Jongerenwerk**Voordeel € 8.000**

In 2019 waren er weinig aanvragen van verenigingen voor vrijwillig jeugd en jongerenwerk.

Participatieraad**Voordeel € 13.000**

In 2018 heeft de organisatie Zorgbelang Overijssel de Participatieraad ondersteund via een subsidie. Halverwege 2018 is er voor deze werkzaamheden een medewerker in dienst gekomen. De subsidie is daarom deels terug ontvangen.

Jeugdgezondheidszorg**Voordeel € 26.000**

De GGD voert naast de basis taken een aantal additionele taken uit. Deze taken zijn deels onder het basispakket komen te vallen, hierdoor is er minder subsidie verleend voor de additionele taken in 2018.

Personeelskosten**Nadeel € 58.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

7.5 Publieke gezondheid	-12.000	N
--------------------------------	----------------	----------

De belangrijkste afwijking is:

Preventieve gezondheidszorg**Voordeel € 40.000**

Preventieve gezondheidszorg is dubbel opgenomen, maar één keer uitgegeven. Dit geeft een voordeel van € 40.000. De onttrekking aan de reserve heeft derhalve ook maar één keer plaatsgevonden (zie mutaties reserves, budgetneutraal).

7.6 WMO	-44.000	N
----------------	----------------	----------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Vervoersvoorzieningen**Nadeel € 29.000**

Het college heeft ingestemd met een incidentele bijdrage aan Olst-Wijhe als tegemoetkoming voor de gestegen vervoerskosten binnen het maatwerkvervoer aanbesteding. Door een aanbestedingsfout had Olst-Wijhe aanzienlijk hogere kosten en de overige gemeenten in het aanbestedingstraject aanzienlijk lagere kosten. De verwachting dat dit opgevangen kon worden binnen de begroting, bleek niet het geval.

Rolstoelen**Nadeel € 21.000**

De vergoeding vanuit de VNG voor de afkoop van het regresrecht is in 2019 afgeschaft. Vanaf 2020 is dit wel verwerkt in de begroting. In 2019 nog niet, waardoor er een tekort is ontstaan.

Woningaanpassingen**Nadeel € 92.000**

Er is in 2019 een stijging in te zien in het aantal verstrekte voorzieningen i.h.k.v. woningaanpassingen. Daarnaast heeft in 2019 een grote woningaanpassing plaatsgevonden van € 61.000 om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen. Het lijkt er op dat er structureel een of twee uitschieters zijn per jaar, waardoor de kosten boven de begroting uitkomen.

Hulp bij het Huishouden**Nadeel € 76.000**

In 2019 is een stijging te zien van ruim 80 cliënten ten opzichte van 2018, naar verwachting door de aanzuigende werking van het lagere abonnementstarief.

Wmo begeleiding**Nadeel € 259.000**

Er zijn in 2019 facturen van diverse zorgaanbieders binnengekomen die betrekking hebben op 2018 (ongeveer € 50.000). Daarnaast constateren we een toename in de intensiteit van de zorg (stijging gemiddelde kosten per cliënt) en een toename van het aantal cliënten ten opzichte van 2018. In het kader van Grip op Sociaal Domein is in 2019 een onderzoek gestart waaruit meer inzicht moet komen hoe de tekorten precies zijn ontstaan en daardoor betere prognoses kunnen opstellen.

Pgb 18+**Voordeel € 67.000**

Er zijn in 2019 lagere Pgb's verstrekt dan begroot. In 2020 wordt een onderzoek verricht i.h.k.v. Grip op Sociaal Domein en worden cijfers beter geduid.

Vrijval beschermd wonen en maatschappelijke opvang**Voordeel € 368.000**

In 2019 hebben wij extra financiële middelen ontvangen vanuit centrumgemeente Zwolle vanwege de vrijval van middelen vanuit beschermd wonen en maatschappelijke opvang. Dit is een incidenteel voordeel.

Eigen bijdrage Wmo**Voordeel € 10.000**

Er is meer aan eigen bijdrage Wmo binnengekomen dan de prognose van het CAK aangaf.

7.7 Mutatie reserves	-87.000 N
-----------------------------	------------------

In 2019 is er € 87.000 minder onttrokken aan de reserves dan geraamd. Dit heeft betrekking op:

- Programmaplan jeugdzorg € 47.000, de werkzaamheden die hieruit voortvloeien vinden plaats in 2020. Voorgesteld wordt het bedrag over te hevelen.
- Preventieve gezondheidszorg € 40.000 dit bedrag was voor 2019 "dubbel" opgenomen en is één keer uitgegeven.

8 Duurzaamheid en milieu

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
8.1 Afval	-2.076	2.641	564	-2.626	2.934	308	-2.563	2.869	306	63	-66	-3
8.2 Begraafplaatsen	-241	234	-7	-248	234	-14	-254	241	-13	-6	7	1
8.3 Klimaat en duurzaamheid	-441	50	-391	-412	84	-327	-392	109	-284	19	25	44
8.4 Milieu	-700		-700	-722		-722	-744	1	-743	-21	1	-21
8.5 Riolering	-1.233	1.520	287	-1.264	1.540	275	-1.201	1.485	284	63	-54	9
Saldo van baten en lasten	-4.691	4.444	-247	-5.273	4.792	-481	-5.155	4.704	-450	118	-88	31
Stortingen in reserves	0	0	0	-86	0	-86	-86	0	-86	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	0			0	474	474	0	445	445	0	-30	-30
Resultaat	-4.691	4.444	-247	-5.359	5.266	-93	-5.241	5.149	-92	118	-117	1

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Nadeel € 19.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

Afvalverwijdering/verwerking

Budgetneutraal

De gemeente Dalfsen zit nog steeds in de landelijke kopgroep voor hergebruik van huishoudelijke afval. De afvalkosten zijn landelijk gezien laag. Zoals eerder gemeld is de landelijke afvalwereld flink in beweging, inclusief financiële gevolgen. Bij de tweede Berap is een tekort ingeschat op € 420.000, waarbij € 77.000 opgevangen is in de voorziening Afval en € 342.000 uit de Algemene Reserve Vrij Besteedbaar is toegevoegd aan deze voorziening. Door de bijstelling bij de tweede Berap is er geen afwijking op afvalverwijdering/verwerking. Binnen afval zijn wel twee grote mutaties zichtbaar, namelijk lagere baten van NEDVANG-vergoedingen voor PMD, maar ook lagere kosten door een nagekomen eindafrekening van NEDVANG-vergoeding van 2015-2016. Door deze lagere baten én lagere kosten is het onderdeel afval budgetneutraal.

8.3 Klimaat en duurzaamheid	44.000 V
------------------------------------	-----------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Duurzaamheid

Voordeel € 80.000

Veel geplande projecten zijn uitgevoerd dan wel opgestart. In de paragraaf Duurzaamheid zijn een groot aantal voorbeelden gegeven.

Financieel waren er onverwachte meevallers door eenmalige extra ondersteuning vanuit de provincie en Rijk (ca. €40.000). Een aantal kosten waren lager dan voor 2019 begroot doordat een aantal projecten nog niet geheel is afgerond.

Energie Neutraal Renoveren

Nadeel € 70.000

Samen met de Vechtdalgemeenten loopt het project Energieneutraal Renoveren. Dalfsen is penvoerder.

Woningeigenaren worden op diverse manieren geholpen om hun woning energieneutraal te maken. Het gehele project is kostenneutraal vanwege ondersteuning vanuit BZK en de provincie Overijssel. De baten lopen niet parallel aan de kosten. Daarnaast is eind 2019 besloten het project te verlengen met twee jaar.

8.4 Milieu	-21.000	N
-------------------	----------------	----------

Ongediertebestrijding

Nadeel € 20.000

In het najaar is extra inzet noodzakelijk geweest voor het verwijderen van nesten van de Eikenprocessierups om op veilige wijze onderhoud te verrichten aan het bomenbestand.

8.5 Riolering	9.000	V
----------------------	--------------	----------

Nieuwe ontwikkelingen GRP

Budgetneutraal

In 2019 hebben twee basisscholen een aanvraag gedaan voor afkoppelsubsidie. Eén basisschool bleek echter meer tijd nodig te hebben voor de uitwerking van de plannen en zal daarom in 2020 een beroep doen op de subsidie.

8.6 Mutatie reserves	-30.000	N
-----------------------------	----------------	----------

In 2019 is een afwijking zichtbaar binnen de mutaties van de reserves van € 29.500. Dit wordt veroorzaakt doordat de twee volgende begrote uitgaves door de bezuinigingen niet zijn uitgegeven:

- Asbestaanpak € 10.000
- Besparing lokale kracht € 19.500

9 Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
	Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
9.1 Grondexploitatie woningbouw	-5.592	5.592		-5.592	5.592		-7.771	9.336	1.566	-2.178	3.744	1.566
9.2 Monumenten en archeologie	-33	9	-24	-34	17	-17	-33	17	-16	1	-1	1
9.3 Ruimtelijke ordening	-1.280	125	-1.155	-1.346	165	-1.181	-1.198	224	-973	148	59	208
9.4 Wonen en bouwen	-840	955	115	-1.003	955	-48	-1.000	1.194	195	3	239	243
Saldo van baten en lasten	-7.746	6.681	-1.064	-7.976	6.730	-1.246	-10.001	10.772	771	-2.025	4.043	2.017
Stortingen in reserves	0	0	0	0	0	0	-2.024	0	-2.024	-2.024	0	-2.024
Onttrekkingen aan reserves	0	58	58	0	75	75	0	393	393	0	319	319
Resultaat	-7.746	6.739	-1.007	-7.976	6.804	-1.171	-12.025	11.165	-859	-4.049	4.361	312

De afwijking voor personeelskosten op dit programma is

Voordeel € 43.000

Dit wordt centraal toegelicht onder programma 1.

9.1 Grondexploitatie woningbouw	1.566.000 V
--	--------------------

Bouwgrondexploitatie woningbouw

Voordeel € 1.566.000

De verkopen van de woningbouw laten een hoger resultaat zien in vergelijking met de begroting. In de grondexploitatie Oosterdalsen zijn meer verkopen geweest dan verwacht.

Dit is de voornaamste reden voor het voordeel. Een andere afwijking is te vinden in het toerekenen van de uren aan de grondexploitaties.

9.3 Ruimtelijke ordening	208.000 V
---------------------------------	------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Omgevingswet

Voordeel € 29.000

Het programmaplan Omgevingswet heeft op enkele punten vertraging opgelopen. Hierdoor is een bedrag van € 29.000,- niet ingezet in 2019. Er is een verzoek tot budgetoverheveling gedaan. De ontwikkeling van de Omgevingsvisie heeft vertraging opgelopen door de samenhang met Missie en Visie. De input uit het participatietraject van de Missie en Visie vormt de basis voor de Omgevingsvisie. In 2020 wordt de Missie en Visie opgeleverd met een creatieve vertaling. Hiervoor wordt een gedeelte van het restbudget voor de Omgevingsvisie ingezet. Ook vindt een aanvullend participatietraject voor de Omgevingsvisie plaats. Daarnaast is vertraging ontstaan op het project OCO. In 2020 wordt uitvoering gegeven aan het projectplan OCO, waarbij de aangevraagde budgetten voor opleiding en training worden ingezet.

Ruimtelijke ordening algemeen**Voordeel € 124.000**

Er is budget gereserveerd voor o.a. het uitvoeren van civieltechnische werkzaamheden voor de locatie Koesteege in Dalfsen. Op deze locatie worden 8 woningen gebouwd. In opdracht van de ontwikkelaar zou het bouwrijp maken van het perceel in de tweede helft van 2019 plaatsvinden. Het uitvoeren van deze werkzaamheden is echter vertraagd o.a. door de stiftstof- en PFAS kwestie. Deze werkzaamheden worden nu uitgevoerd in 2020. De gemeente vergoedt de ontwikkelaar het aanleggen van een verkeersveilige ontsluitingsweg naar de Lindekamp (de nieuwe ontsluitingsweg van de 8 woningen in het plangebied) van het perceel Koesteege 13. De bestaande ontsluiting van Koesteege 13 komt dan te vervallen. Omdat dit van belang is, is er een verzoek voor overheveling van dit budget gedaan.

We hebben daarnaast minder beroep hoeven doen op de advisering/ bijstand van derden (adviesbureau's). Daarnaast hebben we geen actualisering van de bestemmingsplannen voor de kernen doorgevoerd vanwege het ontbreken van de noodzaak daarvan.

Tot slot is sprake van een overschot aan leges als gevolg van een toename van het aantal aanvragen waarvoor planologische procedures gevoerd moesten worden.

Gebiedsbeleid**Voordeel € 18.000**

We hebben € 18.000 overgehouden ten opzichte van de begroting. Dit geld is niet uitgegeven omdat de doorberekening van de Leader bijdrage vanuit het Rijk op zich liet wachten. Verwachting is dat dit in 2020 alsnog komt.

9.4 Wonen en bouwen	243.000 V
----------------------------	------------------

De belangrijkste afwijkingen zijn:

Omgevingsvergunning bouwen**Voordeel € 225.000**

Er is sprake van hogere legesinkomsten. Dit wordt veroorzaakt door het aandeel van de grote bouwprojecten met bouwkosten vanaf 1 miljoen. Hier waren 5 aanvragen voor omgevingsvergunning bouwen gepland en dit zijn er uiteindelijk 9 geworden. Voorbeelden van deze grote bouwprojecten zijn een zonnepark, nieuwe bedrijfsgebouwen en grootschalige nieuwbouw woningprojecten. De leges van omgevingsvergunningen bouwen worden berekend op basis van de vastgestelde bouwkosten van het bouwproject.

bouwkosten omgevingsvergunning	aantallen begroting 2019	begroting 2019	aantal rekening 2019	rekening 2019
Tot € 100.000	150	93.000	139	86.000
Vanaf € 100.000 tot € 1 mln.	100	550.000	114	627.000
Vanaf € 1 mln.	5	219.000	9	394.000
Overige bouwwerken/afrondding	115	80.000	109	80.000
Totaal	370	942.000	371	1.187.000

Naast de hogere baten zijn er ook hogere lasten voor advieskosten/diensten derden en overige kosten geboekt van bijna € 20.000. Het gaat hier met name om de advieskosten welstand van Het Oversticht, die de advisering ook op basis van de bouwkosten van een omgevingsvergunning bouwen berekend.

Resumé: hogere baten omgevingsvergunning bouwen € 245.000 en hogere lasten advieskosten derden € 20.000 maakt een totaal voordeel van € 225.000.

Personeelskosten**Voordeel € 42.000**

Het totaal op de personeelskosten wordt centraal toegelicht in een aparte paragraaf onder programma 1.

9.5 Mutatie reserves	-1.705.000 N
-----------------------------	---------------------

In 2019 is een afwijking zichtbaar binnen de mutaties van de reserves van 1.705.000

Dit wordt veroorzaakt door het volgende:

- € 25.000 voor projecten gebiedsgerichte ontwikkeling is niet besteed
- € 17.000 voor leegstand buitengebied is niet besteed
- € 448.000 voor het vormen van de voorziening MVA gronden
- € 2.079.000 als positief resultaat van de grondexploitaties. Dit resultaat was niet begroot in de exploitatie en veroorzaakt hoofdzakelijk de afwijking binnen de mutaties op de reserve.

Incidentele baten en lasten

nr	omschrijving	Begroot (na wijzigingen)	Werkelijk	Saldo
	LASTEN			
	Programma 1			
1	Medewerkersonderzoek tlv reserve	15.000	7.946	7.054
2	Algemene kosten	10.000	10.000	0
3	Communicatiebeleid	15.000	8.923	6.077
4	Actualisatie missie en visie	50.000	52.395	-2.395
5	Actualisatie voorziening (gewezen) wethouders	0	335.421	-335.421
	Programma 3			
6	Vechtdalverbindingen N340/N377	30.000	13.480	16.520
7	Actualisatie groenstructuurplan	15.000	18.855	-3.855
8	Lasten snippergroen incl storting in reserve	40.000	178.192	-138.192
	Programma 4			
9	Voorziening grondexploitaties bedrijventerreinen tlv reserve	0	26.822	-26.822
	Programma 5			
10	Subsidie Heidepark	5.000	5.000	0
11	DNA van Dalfsen	161.380	43.462	117.918
12	Afwaardering pand en installatie Rabobank/De Spil tlv reserve	0	700.000	-700.000
	Programma 7			
13	Transformatie MO tlv reserve	184.000	140.072	43.928
	Programma 8			
14	Omgevingsdienst	64.000	64.000	0
15	Energie neutraal renoveren	50.000	45.336	4.664
16	Verduurzaming gebouwen	15.000	14.285	715
	Programma 9			
17	Omgevingswet advies	148.506	118.971	29.535
18	Gebiedsontwikkeling	33.000	20.293	12.707
19	Woonvisie	25.000	22.000	3.000
20	Voorziening grondexploitaties (incl. MVA gronden) woningbouw tlv reserve	0	448.258	-448.258
	TOTAAL LASTEN	860.886	2.273.711	-1.412.825

nr.	omschrijving	Begroot (na wijzigingen)	Werkelijk	Saldo
	BATEN			
	Programma 1			
1	Medewerkersonderzoek tlv reserve	15.000	7.946	7.054
21	Verkoop grond (niet zijnde grondexploitatie)		220.000	-220.000
22	Vrijval algemene reserve vaste buffer		1.500.000	-1.500.000
	Programma 3			
8	Extra lasten tbv verkoop snippergroen tlv reserve	0	133.121	-133.121
	Programma 4			
9	(Tussentijdse) Winstnames grondexploitaties bedrijventerreinen tgv reserve tlv reserve	0	841.000	-841.000
	Programma 5			
11	DNA van Dalfsen	161.380	43.362	118.018
12	Afwaardering pand en installatie Rabobank/De Spil tlv reserve	0	700.000	-700.000
	Programma 7			
13	Transformatie MO	154.000	110.583	43.417
23	Vrijval beschermd wonen	0	368.000	-368.000
	Programma 8			
15	Energie neutraal renoveren	50.000	45.336	4.664
	Programma 9			
20	(Tussentijdse) Winstnames grondexploitaties (incl. MVA gronden) woningbouw tgv reserve	0	2.110.455	-2.110.455
	TOTAAL BATEN	380.380	6.079.803	-5.699.423

De notitie structurele en incidentele baten en lasten (uitgaande van het Besluit Begroten en Verantwoorden) is met ingang van 2019 van toepassing. Hierin zijn nadere richtlijnen gegeven welke posten als incidenteel moeten worden aangemerkt. In deze jaarrekening zijn deze richtlijnen toegepast waardoor minder posten als incidenteel worden gezien.

De opgenomen incidentele baten in de tabel hebben merendeels een directe relatie met genoemde incidentele lasten. In dat geval is de nummering bij zowel de lasten als de baten hetzelfde. Hieronder volgt een toelichting op de posten groter dan € 25.000 op volgorde van nummering, te starten met de incidentele lasten. Waar mogelijk is de toelichting op baten en lasten gecombineerd.

4. Missie en Visie

De nieuwe toekomstvisie is in maart 2020 in de gemeenteraad behandeld. Er heeft een uitgebreid participatietraject plaatsgevonden waarbij nauw is samengewerkt met de Omgevingsvisie op grond van de Omgevingswet.

5. Voorziening (gewezen) wethouders

De voorzieningen APPA pensioenvoorziening (gewezen) wethouders moet worden verhoogd met € 809.000. Voor een deel is die toevoeging veroorzaakt door het op grond van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving inbrengen van pensioenrechten.

8. Snippergroen

Het betreft een eenmalig substantiële grondruil in het kader van het project Snippergroen met Woonstichting Vechthorst. Dit betreft zowel aan- als verkopen van grondstroken.

9. Grondexploitaties bedrijventerrein

De resultaten op de grondexploitaties worden aangemerkt als incidenteel. Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondexploitaties.

11. DNA Dalfsen

In 2019 heeft het project DNA van Dalfsen een vervolg gekregen. Acties zijn onder andere het koppelen van collecties aan verhalen en het realiseren van verbeeldingen in de 5 kernen. De verbeelding in Dalfsen (de Zomp) is in 2019 gerealiseerd.

12. Afwaardering vastgoed De Spil

Bij het realiseren van De Spil is het voormalige bankgebouw ter plaatse buiten gebruik gesteld en waar nodig gesloopt. De boekwaarde is daarom eenmalig afgewaardeerd. Deze afwaardering is eenmalig gedekt uit de daartoe beschikbare bestemmingsreserve die vervolgens kan worden opgeheven.

13. Transformatie Maatschappelijke Ondersteuning

In 2019 was een eenmalig budget beschikbaar voor de transformatie in het sociale domein, met name voor de eenheid Maatschappelijke Ondersteuning. Een deel van het budget dat beschikbaar was voor de uitvoering van het transformatiebeleid is niet besteed in 2019. Dit budget wordt overgeheveld naar 2020 en in 2020 ingezet voor de nadere uitvoering van het transformatiebeleid

14. Omgevingsdienst

Het betreft het eenmalige frictiebudget 2019 voor de inrichting van de Omgevingsdienst.

15. Energie neutraal renoveren

Samen met de Vechtdalgemeenten loopt het project Energieneutraal Renoveren. Dalfsen is penvoerder. Gezien het projectmatige karakter betreft het incidentele uitgaven.

17. Implementatie Omgevingswet

Het programmaplan Omgevingswet betreft de eenmalige invoeringskosten van de Omgevingswet.

20. Grondexploitaties woningbouw

De resultaten op de grondexploitaties worden aangemerkt als incidenteel. Voor een toelichting wordt verwezen naar de paragraaf grondexploitaties.

21. Verkoop grond (niet zijnde grondexploitatie)

Het betreft een extra grondverkoop die ten gunste van de exploitatie komt..

22. Vrijval algemene reserve vaste buffer

Door de geactualiseerde risicobeoordeling en de daarop aangepaste berekening van het benodigde weerstandsvermogen dat lager kan worden vastgesteld, kan € 1,5 mln. van het weerstandsvermogen van de balans vrijvallen ten gunste van de exploitatie.

23. Vrijval beschermd wonen en maatschappelijke opvang

Er zijn in 2019 extra financiële middelen ontvangen vanuit centrumgemeente Zwolle vanwege de vrijval van middelen vanuit beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele reserve mutaties bedragen x € 1	2018	2019	2019	2019
LASTEN	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
Totaal lasten	-	-	-	-
BATEN				
Programma 1				
Kapitaallasten Gemeentehuis Bouw	283.350	283.350	283.350	-
Kapitaallasten Gemeentehuis Installaties	445.778	0	0	-
Kapitaallasten Gemeentehuis meubilair	44.600	0	0	-
Vervallen dividend WMO	38.750	33.750	33.750	-
Aflossing geldlening Vitens	152.234	152.000	152.234	-234
Vechthorst geldlening	199.663	200.000	199.663	337
Programma 2				
Kapitaallasten brandweerkazerne/werf	17.375	34.750	34.750	-
Programma 3				
Herwaardering opw. Woonomgeving	80.956	0	0	-
Renovatie verlichting	92.653	110.000	105.033	4.967
Uitvoering groenstructuurplan	40.000	50.000	41.692	8.308
Kapitaallasten Wandelpromenade	6.534	6.534	6.534	-
Kapitaallasten extra zonnepanelen gem werf		14.150	13.204	946
Programma 5				
Kunstcommissie	-	0	-	-
Kunstgras Heidepark	22.140	22.140	22.140	-
Kunstgras Middengebied	29.733	29.733	29.733	-
Kunstgras Gerner	33.600	33.600	33.600	-
Kapitaallasten voormalige Rabobank	50.000	50.000	50.000	-
Kapitaallasten Cichorei	80.966	80.966	80.966	-
Kapitaallasten Fontein	4.458	4.458	4.458	-
Kapitaallasten De Spil (gebouw en install)	0	442.783	442.783	-
Programma 9				
Best. Plan kernen 50% volksh.	32.500	32.500	32.500	-
Projecten gebiedsgerichte ontwikkeling	50.000	25.000	0	25.000
Totaal baten	1.705.290	1.605.714	1.566.390	39.324

Totaal overzicht reservemutaties

bedragen x € 1.000	2018	2019	2019	2019
LASTEN	werkelijk	begroot	werkelijk	verschil
Totaal Structurele reserve mutaties	0	0	0	0
Totaal Incidentele bedragen investeringen	0	0	0	0
Totaal incidentele bedragen grondexploitatie	1.063	0	2.864	-2.864
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	268	126	532	-406
Totaal Structureel en incidenteel	1.331	126	3.396	-3.270
Stortingen in de reserves zie hoofdstuk 5, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.331	126	3.396	-3.270
Verschil	0	0	0	0
BATEN				
Totaal Structurele reserve mutaties	1.705	1.606	1.566	39
Totaal Incidentele bedragen investeringen		0	0	0
Totaal incidentele bedragen grex	206	0	388	-388
Totaal Incidentele bedragen exploitatie	2.842	2.536	3.862	-1.326
Totaal Structureel en incidenteel	4.753	4.141	5.816	-1.674
Onttrekkingen aan reserves zie hoofdstuk 5, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	4.753	4.141	5.816	-1.675
Verschil	0	0	0	1

Onvoorzien

Gebruik onvoorzien	Begroting 2019 primair	Wijziging 2019	Begroting 2019 na wijz.	Realisatie 2019
Primaire begroting	84.000			
Wijziging 13 asbestgrond sanering		-22.000		
Wijziging 17 aframing stelpost		-31.000		
Begroting na wijziging			31.000	0

Na de 2e bestuursrapportage heeft B&W de volgende twee besluiten genomen ten aanzien van de post onvoorzien.

- inzet tbv Tophandbal € 4.000
- inzet tbv De Spil (bouwkundige problemen) € 27.000
totaal € 31.000

Hiermee is de post onvoorzien over 2019 volledig ingezet.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Uitsplitsing naar taakvelden	Begroting 2019	Begroting 2019	Rekening	Saldo
C. Algemene dekkingsmiddelen	Primitief	Na wijzigingen	2019	2019
1.1 Algemene baten en lasten	31	324	266	-58
1.2 Algemene uitkering	35.182	36.173	36.643	470
1.3 Belastingen en heffingen	5.572	5.487	5.462	-25
Saldo van lasten en baten	40.784	41.984	42.371	386
Resultaat	40.784	41.984	42.371	386

Wet normering topinkomens

Op 1 januari 2013 is de Wet Normering Topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Dalfsen. Het voor de gemeente Dalfsen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2019 € 194.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degene die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

bedragen x € 1	J. Leegwater	J.H.J. Berends
Gegevens 2019		
Functiegegevens	Griffier	Secretaris-directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	78.571	108.198
Beloningen betaalbaar op termijn	13.226	18.024
Subtotaal	91.797	126.222
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	194.000	194.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	91.797	126.222
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor 2018 in fte	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	75.858	109.339
Beloningen betaalbaar op termijn	13.973	16.851
Subtotaal	89.831	126.190
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	189.000	189.000
Totale bezoldiging 2018	89.831	126.190

Naast de vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2019 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

EMU saldo

				x € 1.000
		Werkelijk 2018	Begroot 2019	Werkelijk 2019
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q.			
	onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.925	-2.193	-2.468
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.269	2.226	2.929
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten			
	lasten van de exploitatie	1.837	831	2.230
-4	Investeringen in (im)materiele vaste activa die op			
	de balans worden geactiveerd	-10.072	-1.674	-9.325
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de			
	Europese Unie en overigen, die niet op de			
	exploitatie zijn verantwoord en niet al in	160	0	0
	in mindering zijn gebracht bij post 4			
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im) materiele vaste			
	(tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie	0	0	1.427
	verantwoord			
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-,			
	woonrijp maken e.d.	-3.755	-3.903	-2.789
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	6.979	6.408	13.819
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-564	-1.701	-730
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar			
	rechtstreeks ten laste van de reserves worden			
	gebracht en die nog niet vallen onder één van de	0	0	0
	andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en	0	0	0
	aandelen			
	Berekend EMU-saldo	-7.071	-6	5.093

Investeren met gemeenten (IMG)

	Beschikkings- nummer provincie	Project afgerond / eindverantwoor- ding Ja-nee	In de verlenings- - beschikking opgenomen subsidie voor dit project	Besteed tlv provinciale middelen jaar X (conform baten/last- en-stelsel)	Besteed tlv gemeentelij- ke middelen jaar X (conform baten/laste- n stelsel)	Cumulatief besteed tlv provinciale middelen t/m jaar X (conform baten/lastenstel- sel)	Cumulatief besteed tlv gemeentelij- ke middelen t/m jaar X (conform baten/laste- n-stelsel)	Geplande einddatum	Optionele toelichting op één van de voorgaand- e kolommen
Aard controle	D1	D1	R	R	R	R	R	D1	D1
Waterfroot	2011/003484 3	nee	1.996.000	0	462.743	1.996.000	2.458.743	31-12- 2019	1.996.000
Totaal			1.996.000	0	462.743	1.996.000	2.458.743		1.996.000

Specifieke uitkeringen (SISA)

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 16 januari 2020								
BZK	C1	Regeling Reductie Energiegebruik	Totaal ontvangen beschikking	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE)	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen. Alleen invullen bij akkoord ministene.	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: C1/01	Aard controle R Indicatornummer: C1/02	Aard controle R Indicatornummer: C1/03	Aard controle R Indicatornummer: C1/04	Aard controle R Indicatornummer: C1/05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1/06
			1 € 450.000	2019-628184	€ 0	Ja		€ 0
			2					
			Kopie projectnaam/ nummer	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee			
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1/07	Aard controle R Indicatornummer: C1/08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: C1/09			
			1 2019-628184		Nee			
			2					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	Aard controle R Indicatornummer: D8/01	Aard controle R Indicatornummer: D8/02	Aard controle R Indicatornummer: D8/03			
			€ 136.360	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8/04	Aard controle R Indicatornummer: D8/05	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D8/06	Aard controle R Indicatornummer: D8/07		
			1					
			2					

OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Correctie besteding 2018 aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 106, eerste lid VwPC).	Correctie besteding 2018 aan overige activiteiten (naast VwE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 VwPC).	Correctie besteding 2018 aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 VwPC).	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)			
			Gemeenten	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 01</i> -€ 4.542	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 02</i> € 0	Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 03</i> € 0	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 04</i> € 0		
			Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: D9 / 05</i>	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. Bedrag <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 06</i>	Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: D9 / 07</i>	Correctie besteding 2018 aan andere gemeenten overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid. Bij een lagere besteding dient u voor het bedrag een minteken op te nemen. Bedrag <i>Aard controle R Indicatumnummer: D9 / 08</i>			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2019	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			1.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 01</i> € 3.185.207	1.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 02</i> € 105.854	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 03</i> € 308.799	1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 04</i> € 2.205	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 05</i> € 43.748	1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 06</i> € 0	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente	Baten (jaar T) WWVK (exclusief Rijk) Gemeente	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
			1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 07</i> € 22.423	1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 08</i> € 0	1.5 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWVK) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 09</i> € 0	1.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 10</i> € 239.588	1.7 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G2 / 11</i> € 0		
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2019	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverzekering (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Baten (jaar T) kapitaalverzekering (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			1.1 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 01</i> € 25.314	1.1 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 02</i> € 0	1.1 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 03</i> € 390	1.1 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 04</i> € 62.426	1.1 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 05</i> € 0		
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee				
			<i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 07</i> € 0	<i>Aard controle R Indicatumnummer: G3 / 08</i> € 0	<i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: G3 / 09</i> Ja				
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken (sportbeoefening en sportstimulering) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen	
			Gemeenten						
			<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 01</i> € 101.580	<i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: H4 / 02</i> 18-632751	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 03</i> € 113.483	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 04</i> € 21.913	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 05</i> € 75.155	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 06</i> € 16.415	
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project ten opzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingevuld		
			<i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: H4 / 07</i> 18-632751	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 08</i> 113483	<i>Aard controle R Indicatumnummer: H4 / 09</i> 111,72%	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: H4 / 10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicatumnummer: H4 / 11</i> -€ 11.903		
						We achten geen onzekerheid aangaande onze btw-positie			

*Er is geen sprake van een sportbedrijf bij de gemeente Dalftsen. De verantwoording is opgesteld analogoos aan de gedane aanvraag bij het Rijk. Deze verantwoording is opgezet en ingedeeld naar dezelfde rubrieken (roerend, onroerend en overig) waarbij 17,5 % van de bestedingen is verantwoord in de indicatoren. We achten geen onzekerheid aangaande onze btw-positie.

tenW	EZB	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SISa tussen medeoverheden) Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen	Overige bestedingen (jaar T)	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05
			1 2012/0024902	€ 0	€ 86.236		
			2 2014/0027262	€ 19.894	€ 34.935		
			3 2014/0028577	€ 28.894	€ 28.894		
			4				
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10
			1 2012/0024902	€ 160.122	€ 281.942		Nee
			2 2014/0027262	€ 22.384	€ 37.426		Nee
			3 2014/0028577	€ 272.052	€ 273.074		Ja
			4				

Taakvelden

Als gevolg van de wijzigingen van het BBV zijn gemeenten verplicht om een zogeheten 'Taakvelden' overzicht bij de begroting te voegen. In deze taakvelden is te zien hoe de baten en lasten verdeeld zijn over de door het Rijk voorgeschreven taakvelden. Deze taakvelden lopen grotendeels gelijk op met de programma's maar een één op één aansluiting is niet te maken. Op basis van de ingerichte grootboekstructuur worden kosten en opbrengsten toegerekend aan een programma. Uiteraard komen de herkenbare posten uit de taakvelden overeen met de posten zoals die in onze programmabegroting staan. Onderstaand het overzicht van de baten en lasten verdeeld over de voorgeschreven taakvelden.

		Begroting 2019			Begroting 2019			Realisatie 2019			Verschil Begroting		
		Primitief			(Na wijzigingen)						(Na wijz.) - Realisatie		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	-1.335	19	-1.316	-1.427	19	-1.408	-2.170	19	-2.151	-743		-743
0.10	Mutaties reserves		724	724		1.228	1.228	-107	2.586	2.480	-107	1.358	1.251
0.10	Mutaties reserves		180	180		429	429		342	342		-87	-87
0.10	Mutaties reserves		58	58		75	75	-2.024	393	-1.630	-2.024	319	-1.705
0.10	Mutaties reserves	-20	355	335	-40	246	206	-178	345	166	-138	99	-39
0.10	Mutaties reserves		663	663		1.615	1.615	-161	1.603	1.442	-161	-12	-173
0.10	Mutaties reserves					40	40		40	40			
0.10	Mutaties reserves					35	35		35	35			
0.10	Mutaties reserves				-86	474	388	-86	445	359		-30	-30
0.10	Mutaties reserves							-840	27	-814	-840	27	-814
0.2	Burgerzaken	-1.317	319	-998	-1.199	332	-867	-1.355	381	-973	-156	50	-106
0.3	Beheer overige gebouwen&grond	-317	181	-136	-292	157	-135	-290	402	112	2	245	247
0.4	Overhead	-7.635	279	-7.355	-8.387	262	-8.124	-7.988	375	-7.613	399	112	511
0.5	Treasury	-109	589	480	-109	600	491	-47	661	615	62	61	123
0.61	OZB woningen	-236	3.465	3.229	-243	3.599	3.356	-254	3.580	3.327	-10	-19	-29
0.62	OZB niet-woningen	-130	2.159	2.029	-137	1.955	1.817	-129	1.945	1.816	8	-10	-2
0.64	Belastingen overig	-9	159	150	-9	159	150	-9	158	149	-1	-1	-2
0.7	Alg uitkering gemeentefonds		35.182	35.182		36.173	36.173		36.643	36.643		470	470
0.8	Overige baten en lasten	-491	41	-450	-208	41	-167	-6		-5	202	-41	162
0.9	Vennootschapsbelasting (VPB)							-343		-343	-343		-343
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-1.891	66	-1.825	-1.889	147	-1.743	-1.877	147	-1.730	12		13
1.2	Openbare orde en veiligheid	-330	12	-317	-363	12	-351	-381	11	-370	-18	-1	-19
2.1	Verkeer en vervoer	-3.025	112	-2.914	-2.933	112	-2.821	-2.811	117	-2.695	121	5	126
2.3	Recreatieve havens	-36	9	-28	-40	9	-31	-49	17	-32	-10	8	-1
3.1	Economische ontwikkeling	-83		-83	-84		-84	-86		-86	-2		-2
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-815	815		-815	815		-6.865	7.667	803	-6.049	6.852	803
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsrege	-4	8	4	-4	8	4	-9	8		-5		-5
3.4	Economische promotie		163	163		163	163		171	171		7	7

3.4	Economische promotie	-80	-80	-77	-77	-77	-77	-77					
3.4	Economische promotie	-100	-100	-51	-51	-52	-52	-52	-1	-1			
4.1	Openbaar basisonderwijs	-98	-98	-90	-90	-90	-90	-90					
4.2	Onderwijshuisvesting	-657	-657	-698	-698	-646	1	-646	52	1	52		
4.3	Onderwijsbeleid& leerlingzaken	-1.153	166	-987	-1.169	190	-979	-1.194	229	-965	-25	39	14
5.1	Sportbeleid en activering	-188	-187	-181	-180	-185	14	-172	-5	14	9		
5.2	Sportaccommodaties	-1.902	269	-1.633	-2.771	301	-2.471	-2.904	333	-2.571	-133	32	-100
5.3	Cultuurpresentatie etcetera	-386	8	-378	-490	8	-482	-471	134	-337	20	126	145
5.4	Musea	-1	-1	-1	-1	-11	11	1	-10	11	1		
5.5	Cultureel erfgoed	-33	9	-24	-34	17	-17	-33	17	-16	1	-1	1
5.6	Media	-668	-668	-786	-786	-797	-797	-11	-11				
5.7	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-2.387	67	-2.320	-2.396	148	-2.249	-2.520	260	-2.260	-124	112	-11
5.7	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-26	2	-24	-25	2	-22	-19	1	-18	5	-1	4
5.7	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-35	-35	-35	-35	-36	-36						
6.1	Samenkracht&bürgerparticipatie	-1.891	-1.891	-1.899	13	-1.886	-1.831	39	-1.792	68	26	93	
6.1	Samenkracht&bürgerparticipatie	-131	116	-15	-129	116	-13	-168	152	-16	-39	36	-3
6.1	Samenkracht&bürgerparticipatie	-110	-110	-209	-209	-215	5	-210	-6	5	-1		
6.2	Wijkteams	-1.158	-1.158	-1.516	17	-1.499	-1.294	23	-1.271	222	6	227	
6.3	Inkomensregelingen	-5.062	3.665	-1.398	-5.664	3.758	-1.905	-5.767	3.576	-2.191	-103	-182	-285
6.4	Begeleidende participatie	-4.347	218	-4.129	-3.478	218	-3.260	-4.044	302	-3.742	-566	84	-482
6.5	Arbeidsparticipatie	-849	200	-649	-708	200	-508	-503	66	-436	205	-134	72
6.5	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-926	26	-900	-1.026	49	-977	-1.157	40	-1.117	-131	-9	-140
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-2.801	75	-2.726	-4.043	426	-3.617	-4.325	803	-3.522	-282	378	96
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-157	-157	-133	-133	-155	-155	-22	-22				
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-5.312	-5.312	-6.172	22	-6.150	-6.948	10	-6.938	-776	-12	-788	
6.81	Geëscaleerde zorg 18+			-18	-18					18	18		
6.82	Geëscaleerde zorg 18-												
7.1	Volksgezondheid	-1.138	16	-1.122	-1.128	106	-1.022	-1.161	109	-1.052	-33	3	-30
7.2	Riolering	-1.233	1.520	287	-1.264	1.540	275	-1.201	1.485	284	63	-54	9
7.3	Afval	-2.076	2.641	564	-2.626	2.934	308	-2.563	2.869	306	63	-66	-3
7.4	Milieubeheer	-1.141	50	-1.091	-1.134	84	-1.050	-1.136	109	-1.027	-2	25	23
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-241	234	-7	-248	234	-14	-254	241	-13	-6	7	1
8.1	Ruimtelijke ordening	-1.245	125	-1.120	-1.311	165	-1.146	-1.162	224	-938	149	59	208
8.2	GREX (niet bedrijventerreinen)	-5.592	5.592	-5.592	5.592	-7.771	9.336	1.566	-2.178	3.744	1.566		
8.3	Wonen en bouwen	-840	955	115	-1.003	955	-48	-1.000	1.194	195	3	239	243
Saldo van baten en lasten		-61.745	61.511	-233-66.370	65.799	-571-79.752	79.703	-49-13.382	13.904	522			

Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van de gemeente Dalfsen

A. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van de gemeente Dalfsen te Dalfsen gecontroleerd

WIJ CONTROLEERDEN	ONS OORDEEL
De jaarrekening bestaande uit: 1. het overzicht van baten en lasten over 2019 (pagina 155); en 2. de balans per 31 december 2019 (pagina 134 tot en met pagina 135); 3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen (pagina 131 tot en met pagina 133 en pagina 136 tot en met pagina 145); 4. de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (pagina 190 tot en met pagina 192); 5. de IMG-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (pagina 189); en 6. de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (pagina 193 tot en met pagina 194).	<p>Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken op pagina 131 tot en met pagina 194 opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2019 als van de activa en passiva van de gemeente Dalfsen op 31 december 2019 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).</p> <p>Naar ons oordeel zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader d.d. 14 januari 2020.</p>

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat op 24 september 2018 is vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Dalfsen, en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Dalfsen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j

Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 764.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2018. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de raad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 60.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa of WNT-redenen relevant zijn.

Benadrukking van de impact van COVID-19

Wij wijzen op de toelichting opgenomen onder de “gebeurtenissen na balansdatum” in de toelichting op de jaarrekening (pagina 145) en de toelichting opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen in het jaarverslag (pagina 130) waarin het college van burgemeester en wethouders de impact van de effecten van het coronavirus (COVID-19) op de baten en lasten en de financiële positie van de gemeente heeft beschreven. Ons oordeel is niet aangepast met betrekking tot deze aangelegenheid.

B. Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij omvatten de jaarstukken andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ jaarverslag, waaronder de programmaverantwoording en de paragrafen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de raad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en

met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader d.d. 14 januari 2020.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders afwegen of de financiële positie voldoende is om de gemeente in staat te stellen de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De raad is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat op 24 september 2018 is vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Dalfsen, het Controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ het identificeren en inschatten van de risico's
 - ▷ dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - ▷ dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen,
- ▶ het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- ▶ het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- ▶ het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- ▶ het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde afweging dat de gemeente in staat is de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controleinformatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar financiële risico's kan opvangen. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn,

moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente de financiële risico's niet kan opvangen;

▶ het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

▶ het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de raad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 12 mei 2020

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

wg drs. R.H. Bouman RA

Hoofdstuk 6 Bijlagen

1 Kerngegevens

Inwoners	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Totaal	28.499	28.500	28.594
< 20 jaar	6.895	6.900	6.438
> 64 jaar	5.888	5.825	6.456
waarvan 75 - 85 jaar	1.987	2.500	2.201

Uitkeringsgerechtigden bijstand	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
IOAW	23	23	23
IOAZ	3	2	2
PW (participatiewet)	223	225	240

Fysieke structuur	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
oppervlakte land in hectaren	16.510	16.510	16.510
oppervlakte binnenwater in hectaren	140	140	140
aantal verblijfsobjecten met woonfunctie	11.722	11.698	11.889
km gemeentelijke wegen	513	513	513
km provinciale wegen	34	34	34

Personele gegevens	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
aantal fte's	191	194	214

Financiële structuur per inwoner	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
algemene uitkering gemeentefonds	801	1.234*	1.281

* Getal is aangepast ten opzichte van de primitieve begroting. Er wordt nu gerekend met de volledige algemene uitkering.

2 Investerings van voorgaande jaren

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de niet afgesloten investeringen van voorgaande jaren. Per investering wordt de voortgang beschreven in 2019.

Investering	Begroot	Uitgaven t/m 2018	Uitgaven 2019	Toereken uren 2019	Restant	Dekking
1. Aansluiting N348 Lemelerveld	2.421.000	811.197	41.394	44.842	1.523.567	45% prov, 55% vz
2. Herinrichting Stationsstraat	470.000	19.982	39.828	15.000	395.190	50% prov, 50% vz
3. Herontwikkeling Kroonplein	2.262.000	2.249.236	595	0	12.169	prov.subsidie
4. Personeels- en salarisadministratie (PSA)	136.000	96.326	41.860	0	-2.186	activeren
5. Verbouw werf Dalfsen	1.200.000	1.169.528	30.279	0	193	activeren
6. Ford transit connect 3-VHB-99	46.500	3.000	0	0	43.500	activeren
7. Mitsubishi Fuso 6-VHP-55	56.000	6.000	50.156	0	-156	activeren
8. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-70	55.000	6.000	49.493	0	-493	activeren
9. GVVP 2018	260.000	147.005	44.427	8.000	60.568	activeren/prov.subs
10. Vernieuwing Jagtclusteralee	1.718.000	127.321	1.148.432	30.000	412.247	activeren/prov.subs
11. Fietspad Oude Oever	244.000	194.176	381	0	49.443	activeren/prov.subs
12a. Buitenruimte de Spil (totaal 2,6 miljoen)	1.985.000	1.440.698	371.465	0	172.837	activeren
12b. Buitenruimte de Spil	349.000	314.000	0	35.000	0	reserve
12c. Buitenruimte de Spil	175.000	0	175.000	0	0	voorziening
13. Vitalisering industrieterrein Dalfsen	154.750	44.500	0	0	110.250	bijdrage provincie
14. Voorbereiding vervanging financieel pakket	25.000	2.500	22.900	0	-400	activeren
15. Suite 4 Sociale Regie	55.000	22.860	41.338	0	-9.198	activeren
16. Aanmeervoorziening Promenade Waterfront	80.000	4.000	72.524	4.000	-524	activeren,50% prov
17. Informatievoorziening Vechterweerd	50.000	2.500	29.079	2.500	15.921	activeren,50% prov
18. Voorbereidingskrediet 't Febriek Zuid	150.000	0	0	0	150.000	grex
19. Voorbereidingskrediet woningbouwlocatie huidige Agnietencollege	100.000	6.464	100.154	19.956	-26.574	grex
Totaal	11.992.250	6.667.293	2.259.305	159.298	2.906.354	

1. Aansluiting N348 Lemelerveld

Dit betreft grotendeels (maximaal 1,5 miljoen) het meebetalen aan de 1e fase van het provinciale project N348. In 2019 worden nog wat kleine aanpassingen uitgevoerd. Het project wordt in 2020 met de provincie afgerekend.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

2. Herinrichting Stationsstraat Lemelerveld

De planvorming voor de Stationsstraat hebben wij opgestart, daarbij hebben wij verschillende bewonersbijeenkomsten georganiseerd. De straat wordt heringericht, daarbij wordt de riolering vervangen, het parkeren gestructureerd, de biodiversiteit verbeterd en het regenwater afgekoppeld. Uitvoering staat gepland voor het voorjaar 2020.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

3. Herontwikkeling Kroonplein

Voor 2020 zal het verbeterplan Kroonplein worden uitgevoerd. In december 2019 heeft de raad ingestemd met een aanvullend krediet van € 126.000 voor het verbeterplan. De begrotingswijziging wordt in 2020 verwerkt. Dit aanvullende krediet en de restant middelen vanuit voorgaande jaren (nog beschikbaar € 12.000) zullen we inzetten voor de uitvoering van het verbeterplan Kroonplein. Uitvoering van het verbeterplan Kroonplein staat gepland voor het voorjaar 2020.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

4. Personeels- en salarisadministratie (PSA)

Voor de migratie van de PSA is voor 2019 afgerond een bedrag van € 40.000 beschikbaar. Het budget is volledig besteed.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

5. Verbouw werf Dalfsen

De verbouwde werf is geopend op zaterdag 22 september 2018 met aansluitend een geslaagde open dag. De investering is per 31 december 2019 afgesloten. De werkzaamheden zijn binnen het beschikbaar gestelde krediet van € 1,2 miljoen afgerond.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

6. Ford Transit connect 3-VHB-99

In de 1e bestuursrapportage was al aangegeven dat de investering kon worden uitgesteld naar jaarschijf 2020. De verhoging van het krediet ad. € 16.500 en de afschrijvingslasten zijn inmiddels verwerkt in de perspectiefnota.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

7. Mitsubishi Fuso 6-VHP-55

De meervoudige aanbesteding is afgerond, de opdracht voor levering vervangend voertuig is verstrekt. Levering heeft eind augustus plaatsgevonden.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

8. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-70

De meervoudige aanbesteding is afgerond, de opdracht voor levering vervangend voertuig is verstrekt en gegund voor € 49.493. Levering heeft eind augustus plaatsgevonden.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

9. GVVP 2018

Het krediet is in 2018 en 2019 ingezet voor projecten uit het uitvoeringsprogramma GVVP 2016-2018, zoals herinrichting schoolomgeving Pr. Beatrixlaan, opstellen Integrale Fietsvisie en Nota parkeernormen en voor de inhuur van verkeersontwerp en -advies. Vanwege provinciale subsidie voor diverse verkeersprojecten is het budget (per saldo budgetneutraal) verhoogd met € 100.000.

Er is een restantbedrag van € 60.658. Dit komt enerzijds doordat een aantal maatregelen in tijd is doorgeschoven (o.a. rotonde Kampmansweg) en anderzijds doordat een belangrijk deel van de in 2018 uitgevoerde maatregelen geboekt is op het GVVP-budget van 2017 (plateau's Kampmansweg, inhuur voor rotonde Kampmansweg en fietsroute Zwolle- Dalfsen).

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

10. Vernieuwing Jagtclusterallee

Het civieltechnische deel hebben wij begin 2019 uitgevoerd. In een aparte memo hebben wij u geïnformeerd over de voortgang en de gedeeltelijke uitvoering in beton. Aan het eind van 2019 / begin 2020 wordt het groenplan uitgevoerd. Openingshandeling staat gepland in maart 2020.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

11. Fietspad Oude Oever

Het fietspad is gerealiseerd binnen budget. De Oude Oever is onderdeel van het Ruimte voor de Vecht project 'Tien Torenpaan, toren De Stokte'. In dit kader wordt de functie van de uitkijktoren versterkt met een natuurlijke speel aanleiding en een wijzerplaat bovenop de toren. Deze worden in 2020 uitgevoerd. Voor de resterende activiteiten, de speelaanleiding en wijzerplaat is een budget benodigd van € 50.000. Het geheel kan binnen het budget gerealiseerd worden.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

12. Buitenruimte De Spil

De realisatie van de buitenruimte in het middengebied van Nieuwleusen is in de afrondende fase (nazorgfase en i.v.m. het project Verkeersmaatregelen Beatrixlaan en Julianalaan). De verwachting is dat de beschikbaar gestelde kredieten in 2020/2021 worden besteed. Bestedingen van het budget verlopen volgens plan.

Krediet afsluiten per 31 december 2020 : NEE

13. Vitalisering industrieterrein Dalfsen

De vitalisering industrieterrein Dalfsen is nog niet afgerond. De aanwending van dit budget is afhankelijk van het verdere proces om te komen tot de bedrijveninvesteringszone Rondweg te Dalfsen. De daarvoor beschikbaar gestelde provinciale subsidie is opnieuw verlengd, dit keer tot uiterlijk 31 december 2020. Tot het moment dat er een ondernemersfonds komt voor collectief cameratoezicht zullen deze middelen gereserveerd moeten blijven.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

14. Voorbereiding vervanging financieel pakket

Het vervangen van de financiële administratie verloopt overeenkomstig de planning. Na het opstellen van een projectverkenning is in augustus 2019 het projectplan door het directieteam vastgesteld. In het derde kwartaal is een marktverkenning gehouden. Mede op basis daarvan is in het najaar een Europese aanbesteding uitgeschreven. Begin maart 2020 is tot het voornemen van gunning besloten. Verwacht wordt dat per 1 mei 2020 de overeenkomst met een nieuwe leverancier in kan gaan.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

15. Suite 4 Sociale Regie

De investering is afgerond. De testomgeving is opgeleverd. In verband met de ICT freeze gaat de productieomgeving in het eerste kwartaal van 2020 in gebruik. Bij de jaarrekening kan het krediet worden afgesloten met een overschrijding van € 12.000. Deze overschrijding wordt veroorzaakt door extra inhuur ivm inrichting en aansluiting op het huidige registratie-systeem.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

16. Aanmeervoorziening Promenade Waterfront

In 2019 zijn aanmeervoorzieningen aangelegd langs de promenade in Dalfsen. Dit binnen het project 'Tien Torenplan Ruimte voor de Vecht, aanmeervoorziening Waterfront'. De uitvoeringskosten kwamen overeen met het begrote bedrag, inclusief de subsidie Ruimte voor de Vecht. Het krediet kan afgerond worden bij de jaarrekening.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

17. Informatievoorziening Vechterweerd

In 2019 is een informatievoorziening gerealiseerd in het gebied Vechterweerd. Dit binnen het project 'Tien Torenplan Ruimte voor de Vecht, noaberschap Vechterweerd'. Aansluitend hieraan en onderdeel hiervan is 'Vechterweerd verhalen verbeeld'. Uitvoering kan plaatsvinden binnen het budget en de subsidie Ruimte voor de Vecht.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

18. Voorbereidingskrediet 't Fabriek Zuid

In juni 2019 is het bestemmingsplan voor de uitbreiding van het Lemelerveldse bedrijventerrein conform planning vastgesteld. Er is geen beroep ingesteld, waardoor het bestemmingsplan onherroepelijk is.

In juni 2019 is de grondexploitatie vastgesteld en zijn de uitgaven op dit voorbereidingskrediet ingebracht in de grondexploitatie. Per saldo is het restant voor dit krediet € 150.000. En kan het voorbereidingskrediet worden afgesloten.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

19. Voorbereidingskrediet woningbouwlocatie huidige Agnietencollege

Het stedenbouwkundig plan voor de bouw van 12 woningen is door de gemeenteraad inmiddels vastgesteld. Momenteel wordt er gewerkt aan een ontwerpbestemmingsplan.

Volgens planning wordt het bestemmingsplan in november 2019 vastgesteld. Dan wordt ook het schoolgebouw gesloopt. Daarna, begin 2020, wordt het gebied bouwrijp gemaakt en vindt kaveluitgifte plaats.

Bij de perspectiefnota wordt een aanvullend krediet aangevraagd.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

3 Voortgang investeringen 2019

Onderstaand is een overzicht opgenomen van de investeringen voor 2019. Per investering wordt de voortgang beschreven na twaalf maanden van dit jaar. Dit betreft investeringen:

- uit het investeringsplan 2019 - 2022 (jaarschijf 2019)
- nieuwe investeringen vanuit de Perspectiefnota 2019
- nieuw beschikbaar gestelde kredieten voor 2019
- in voorgaande jaren beschikbaar gestelde kredieten voor 2019

Investeringen met activering	Begroot 2019 incl. wijz.	Uitgaven 2019	Toerek uren	Restant	Dekking
1. ICT vervangingen	440.000	113.298	0	326.702	activeren
2. Vervanging financieel softwarepakket	0	0	0	0	activeren
3. Bossingelschaar buitengebied	0	0	0	0	activeren
4. John Deere Nieuwleusen	38.500	0	1.925	36.575	activeren
5. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-69	66.000	0	6.000	60.000	activeren
6. Renault master wijkteam buitengebied	0	0	0	0	activeren
7. GVVP 2019	160.000	22.704	22.500	114.796	activeren
8. Uitbreiding de Polhaar	41.000	35.564	5.000	436	activeren
9. Rioolspuit wijkteam Nieuwleusen	42.000	11.875	4.200	25.925	activeren
10. Strategische aankopen	670.000	0	0	670.000	grex
11. Kanaalplan Lemelerveld fase 1	700.000	316.235	35.000	348.765	grex
12. Centrumplan Dalfsen	525.000	43.286	46.371	435.343	grex
13. Omgevingsdienst IJsselland (vh RUD)	0	0	0	0	activeren
14. Fietsroute Zwolle - Dalfsen	820.000	602.225	20.000	197.775	activeren/subsidie
15. Verkeersmaatregelen Beatrixlaan	820.000	193.666	20.000	606.334	activeren/sub/voorz
16. Aanpassing kamers bestuursgedeelte	25.000	0	0	25.000	activeren
17. Revisie fiets- en wandelnetwerken	85.000	0	0	85.000	activeren
18. Voorbereidingskrediet Oosterdalfsen II	75.000	36.095	9.472	29.433	grex
Subtotaal	4.507.500	1.374.948	170.468	2.962.084	

1. ICT vervangingen

Het besluit is genomen om te gaan samenwerken met SSC - ONS in Zwolle. Dit betekent dat we samen met ONS de investering doen voor de aankoop van de nieuwe servers e.d. incl. de inrichting van het nieuwe systeem voor Dalfsen en dat deze na afronding (financieel, boekwaarde) wordt overgenomen door ONS.

Deze investering loopt anders dan gepland, zowel qua tijdsplan als investeringsbedrag. De verwachting is, dat de afwikkeling van dit krediet zal plaatsvinden in de loop van 2020 en dat dit binnen de begroting blijft.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

2. Vervanging financieel softwarepakket

De vervanging van het financieel systeem ligt op schema. Het gevraagde investeringsbudget is omgezet naar een jaarlijks budget voor gebruik (licenties). Dit in verband met het feit dat het nieuwe pakket niet gekocht zal worden, maar in de vorm van een gebruiksrecht wordt afgenomen. Uit de lopende marktverkenning kan blijken dat we nog een bedrag voor eenmalige uitgaven nodig hebben.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

3. Bossingelschaar buitengebied

Bij de 1e bestuursrapportage is de vervanging van de bossingelschaar met 5 jaar uitgesteld. Het betreffende krediet ad. € 25.000 is afgeraamd en de vrijval van de afschrijvingslasten zijn meegenomen in de perspectiefnota. Bij de investeringsplanning zal deze opnieuw worden opgevoerd voor de jaarschijf 2024.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

4. John Deere Nieuwleusen

In de 2e bestuursrapportage staat opgenomen dat de investering naar verwachting in 2020 kan plaatsvinden. Offerteaanvraag is ontvangen en opdracht is voor € 37.500 verstrekt. Levering vindt naar verwachting in mei 2020 plaats.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

5. Mitsubishi Fuso 6-VHZ-69

Offerteaanvraag is ontvangen en opdracht is voor € 50.000 verstrekt. Levering heeft in januari 2020 plaatsgevonden.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

6. Renault master wijkteam buitengebied

Bij de 1e bestuursrapportage is de vervanging van dit voertuig met 4 jaar uitgesteld. Het betreffende krediet is afgeraamd. Bij de investeringsplanning zal deze opnieuw worden opgevoerd voor de jaarschijf 2023.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

7. GVVP 2019

Maatregelen voor de aanpak van in het GVVP genoemde thema's en knelpunten zijn in voorbereiding of uitvoering. Het budget van GVVP 2019 zetten we onder andere in voor kosten van de eigen organisatie, inhuur van verkeersadvies en -ontwerp en uitvoering van kleinschalige infrastructurele maatregelen. Vanuit het GVVP budget voor 2019 wordt € 45.000 bijgedragen aan de maatregelen aan rotonde Kampmansweg. Begin 2020 is het uitvoeringsprogramma Fiets door ons college vastgesteld. Het restant GVVP-budget van 2019 wordt ingezet voor projecten uit de uitvoeringsplannen voor GVVP 2019 - 2022 en Fiets 2019 - 2022.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

8. Uitbreiding de Polhaar

Betreft uitbreiding 1e inrichting meubilair en onderwijsleerpakket, waarbij uitbetaling plaatsvindt op basis van de nog door het schoolbestuur te overleggen rekeningen. Het oorspronkelijke krediet bedroeg € 50.000. De uitgaven komen uit op € 41.000, bij de bestuursrapportage is reeds voorgesteld het krediet met € 9.000 af te ramen.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

9. Riolspuit wijkteam Nieuwleusen

Vervangende riolspuit is geleverd en er is € 12.000 betaald. Er is gekozen voor een sobere variant zonder wegdekreinigingsmogelijkheid. Hiervoor wordt de uitgebreide riolspuit van Wijkteam Dalfsen ingezet. Met de sobere variant kan voldoende invulling gegeven worden aan de primaire inzetbehoefte.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

10. Strategische aankopen

Het budget is bestemd voor strategische aankopen. Er wordt jaarlijks € 1 mln beschikbaar gesteld. In totaal is € 330.000 afgeraamd van het budget voor Strategische aankopen ten gunste van het budget voor Centrumplan Dalfsen waar ook de kosten verantwoord worden. Vanaf de tweede bestuursrapportage tot aan 31 december 2019 zijn er geen onttrekkingen aan dit budget meer geweest.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

11. Kanaalplan Lemelerveld fase 1

De gemeenteraad heeft in december 2018 het stedenbouwkundig plan voor de 1e fase van het Kanaalpark vastgesteld en hiervoor een krediet beschikbaar gesteld. Het bestemmingsplan is zonder zienswijzen in 2019 vastgesteld. Er heeft een ruiling van gronden (incl. door gemeente aangekochte woning) plaatsgevonden tussen ontwikkelaar en gemeente. Als de ontwikkelaar klaar is met de woningen in het plan, legt de gemeente de nieuwe straat aan en het fietspad op de plek van de huidige Industriestraat. Planning start bouw: april 2020. 2021 uitvoering infra door gemeente. Dan ook aanpak speelplek Kloosterstraat en verblijfsplekken aan het kanaal (volledig gedekt uit de provinciale bijdrage van € 75.000).

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

12. Centrumplan Dalfsen

Projectplan (plan van aanpak/ uitvoeringsplan) is vastgesteld in het college en informeel besproken in de raadscommissie. Conform dit plan heeft een aanbesteding plaatsgevonden en is inmiddels een concept Centrumplan tot stand gekomen met brede betrokkenheid vanuit de stakeholders. In mei 2020 is dit besproken in de raadscommissie. Geplande vaststelling definitief Centrumplan is november 2020.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

13. Overgang RUD

De Omgevingsdienst IJsselland maakt gebruik van een VTH-applicatie voor milieutaken. Deze applicatie kan ook voor gemeentelijke taken (bouwen, APV) worden gebruikt, ter vervanging van het huidige systeem SquitXO. Wij hebben besloten om dit systeem, gelet op onzekerheden, voorlopig nog niet af te nemen voor onze eigen taken. Het gereserveerde bedrag van € 27.500 voor mogelijke benodigde koppelingen naar interne informatiesystemen is bij de Perspectiefnota 2020-2023 doorgeschoven naar 2021.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : JA

14. Fietsroute Zwolle - Dalfsen

Uw raad heeft een krediet beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de eerste fase van de snelfietsroute Zwolle - Dalfsen. In 2019 zijn de grote civieltechnische maatregelen aan de route uitgevoerd. Enkele maatregelen, zoals de bewegwijzering, aankleding van de route en fietsstimuleringsacties, worden in 2020 uitgevoerd.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

15. Verkeersmaatregelen Beatrixlaan

Uw raad heeft in april 2019 krediet beschikbaar gesteld voor (verkeersveiligheids-)maatregelen aan (een deel van) de Prinses Beatrixlaan en Koningin Julianalaan. De eerste fase is voor de zomer van 2019 uitgevoerd. In het voorjaar van 2020 volgen de maatregelen aan de Prinses Beatrixlaan (tussen Bosmansweg en schoolzone). Bestedingen van het budget verlopen volgens plan en worden deels op 2019 en deels op 2020 geboekt. Dit geldt ook voor het subsidiebedrag dat de provincie Overijssel beschikbaar heeft gesteld.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 :NEE

16. Aanpassing kamers bestuursgedeelte

Betreft vervanging/aanpassingen in verband met levensduur en functionaliteit. Ontwerp- en offertefase zijn afgerond. Realisatie wordt verwacht in het 2e kwartaal 2020. Uitgangspunt van sober en doelmatig blijven we hanteren.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

17. Revisie fiets- en wandelnetwerk

Partijen die de revisie gaan verzorgen zijn momenteel bezig daarvoor de voorbereidingen te treffen. Doel is te komen tot een overeenkomst tussen Vechtdal Marketing en de gemeente. De feitelijke uitvoering zal in 2020 plaatsvinden.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

18. Voorbereidingskrediet Oosterdalfsen II

Er is gestart met de voorbereidingen. Dit betreft voorbereidende werkzaamheden voor de verwerving (taxaties e.d.) en er zijn kosten gemaakt voor onderzoeken, zoals een archeologisch onderzoek en een bodemonderzoek. Naast onderzoekskosten worden er in 2019 en 2020 ook kosten verwacht voor stedenbouwkundig advies.

Krediet afsluiten per 31 december 2019 : NEE

4 Ontwikkeling van de begroting 2019

bedragen x € 1.000

Omschrijving	Baten	Lasten	Baten Reserve	Lasten Reserve	Eindtotaal
Programma 1: Bestuur, ondersteuning en algemene dekkingsmiddelen					
Primaire begroting 2019	-42.557	11.577	0	-724	-31.704
001/2019 OZB bij begroting 2019	48	0	0	0	48
002/2019 septembercirculaire 2019	134	0	0	0	134
009/2019 rechtspositie politieke ambtdragers	0	37	0	0	37
011/2019 overgang Shared Service Center (SSC)	0	348	0	-348	0
012/2019 jaarrekening 2018	0	76	0	-76	0
016/2019 Meicirculaire	-772	500	0	0	-272
102/2019 onderbouwing budgetten BV en PD	0	0	0	35	35
103/2019 budgetonderbouwing MO P5 en P6 en diversen	0	0	0	-140	-140
109/2019 verdeling verzekeringspremies	0	-29	0	0	-29
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	7	-115	0	20	-88
19/2019 Septembercirculaire	7	0	0	0	7
201/2019 correctie loonsom naar 01012019	0	97	0	0	97
202/2019 correctie loonsom t/m april 2019	0	-420	0	0	-420
203/2019 aanvulling correctie loonsom t/m april 2019	0	-19	0	0	-19
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	-60	0	0	-60
205/2019 loonsom t/m okt 2019	-13	-15	0	0	-27
206/2019 corr.detachering variabele vergoedingen	61	-40	0	0	21
207/2019 Verhoging salarissen HR21	0	-25	0	0	-25
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	-156	0	0	-156
209/2019 MO toerekenen taakveld tlv res.sociaal domein	0	-19	0	0	-19
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	-40	0	0	-40
211/2019 knelpunten flex.schil 2019	0	-59	0	0	-59
Beschikking reserve (i.v.m. Lean)	0	0	0	5	5
1e bestuursrapportage	-375	371	0	0	-4
Totaal programma 1 na wijziging	-43.460	12.010	0	-1.228	-32.678

Programma 2: Openbare orde en veiligheid					
Primaire begroting 2019	-78	2.221	0	0	2.143
102/2019 onderbouwing budgetten BV en PD	0	0	0	-35	-35
109/2019 verdeling verzekeringspremies	0	-3	0	0	-3
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-9	3	0	0	-6
201 correctie loonsom naar 01012019	0	-58	0	0	-58
202 correctie loonsom t/m april 2019	0	32	0	0	32
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	39	0	0	39
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	-10	0	0	-10
206/2019 corr.detachering variabele vergoedingen	0	-4	0	0	-4
207/2019 Verhoging salarissen HR21	0	1	0	0	1
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	3	0	0	3
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	4	0	0	4
1e bestuursrapportage	-72	25	0	0	-47
Totaal programma 2 na wijziging	-159	2.253	0	-35	2.059
Programma 3: Beheer openbare ruimte					
Primaire begroting 2019	-178	5.412	20	-355	4.898
012/2019 jaarrekening 2018	0	45	0	-45	0
107/2019 herschikking OR cat 438030	-51	51	0	0	0
109/2019 verdeling verzekeringspremies	0	25	0	0	25
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-6	-383	20	175	-195
201 correctie loonsom naar 01012019	0	80	0	0	80
203/2019 aanvulling correctie loonsom t/m april 2019	0	1	0	0	1
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	-27	0	0	-27
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	3	0	0	3
206/2019 corr.detachering variabele vergoedingen	0	-7	0	0	-7
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	41	0	0	41
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	13	0	0	13
211/2019 knelpunten flex.schil 2019	0	28	0	0	28
1e bestuursrapportage	-24	49	0	-20	5
Totaal programma 3 na wijziging	-259	5.329	40	-246	4.864
Programma 4: Economische zaken					
Primaire begroting 2019	-823	1.001	0	0	178
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	0	-49	0	0	-49
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	2	0	0	2
Totaal programma 4 na wijziging	-823	954	0	0	131

Programma 5: Onderwijs en vrije tijd					
Primaire begroting 2019	-570	5.326	0	-663	4.093
002/2019 septembercirculaire 2019	0	-16	0	0	-16
012/2019 jaarrekening 2018	0	312	0	-312	0
015/2019 PPN investeringsplan 2019	0	-60	0	60	0
109/2019 verdeling verzekeringspremies	0	7	0	0	7
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-32	704	0	-702	-30
201 correctie loonsom naar 01012019	0	-35	0	0	-35
202 correctie loonsom t/m april 2019	0	46	0	0	46
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	3	0	0	3
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	6	0	0	6
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	16	0	0	16
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	4	0	0	4
1e bestuursrapportage	-24	143	0	3	122
Totaal programma 5 na wijziging	-626	6.456	0	-1.615	4.215
Programma 6: Inkomensondersteuning					
Primaire begroting 2019	-3.665	5.329	0	0	1.665
012/2019 jaarrekening 2018	0	40	0	-40	0
016/2019 Meicirculaire	0	33	0	0	33
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	25	-7	0	0	18
201 correctie loonsom naar 01012019	0	40	0	0	40
202 correctie loonsom t/m april 2019	0	124	0	0	124
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	11	0	0	11
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	48	0	0	48
207/2019 Verhoging salarissen HR21	0	7	0	0	7
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	11	0	0	11
209/2019 MO toerekenen taakveld tlv res.sociaal domein	0	21	0	0	21
211/2019 knelpunten flex.schil 2019	0	17	0	0	17
1e bestuursrapportage	-119	331	0	0	212
Totaal programma 6 na wijziging	-3.758	6.005	0	-40	2.207

Programma 7: Sociaal domein					
Primaire begroting 2019	-535	18.422	0	-180	17.707
002/2019 septembercirculaire 2019	0	58	0	0	58
012/2019 jaarrekening 2018	0	90	0	-90	0
016/2019 Meicirculaire	0	85	0	0	85
103/2019 budgetonderbouwing MO P5 en P6 en diversen	0		0	140	140
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-199	104	0	-252	-347
19/2019 Septembercirculaire	0	18	0	0	18
201 correctie loonsom naar 01012019	0	-269	0	0	-269
202 correctie loonsom t/m april 2019	-8	234	0	0	227
203/2019 aanvulling correctie loonsom t/m april 2019	-4	4	0	0	0
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	15	0	0	15
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	-28	0	0	-28
206/2019 corr.detachering variabele vergoedingen	0	-4	0	0	-4
207/2019 Verhoging salarissen HR21	0	13	0	0	13
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	38	0	0	38
209/2019 MO toerekenen taakveld tlv res.sociaal domein	0	-1	0	0	-1
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	7	0	0	7
211/2019 knelpunten flex.schil 2019	0	14	0	0	14
1e bestuursrapportage	-304	1.187	0	-47	836
Totaal programma 7 na wijziging	-1.050	19.988	0	-429	18.508
Programma 8: Duurzaamheid en milieu					
Primaire begroting 2019	-4.444	4.691	0	0	247
003/2019 Tarieven afval dftar	-50	50	0	0	0
012/2019 jaarrekening 2018	0	132	0	-132	0
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-203	396	86	-342	-63
201 correctie loonsom naar 01012019	0	7	0	0	7
202 correctie loonsom t/m april 2019	0	-13	0	0	-13
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	-29	0	0	-29
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	16	0	0	16
207/2019 Verhoging salarissen HR21	0	3	0	0	3
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	8	0	0	8
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	2	0	0	2
1e bestuursrapportage	-95	11	0	0	-85
Totaal programma 8 na wijziging	-4.792	5.273	86	-474	93

Programma 9: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting					
Primaire begroting 2019	-6.681	7.746	0	-58	1.007
012/2019 jaarrekening 2018	0	17	0	-17	0
016/2019 Meicirculaire	0	-34	0	0	-34
109/2019 verdeling verzekeringspremies	0	1	0	0	1
17/2019 2e bestuursrapportage 2019	-7	-86	0	0	-93
201 correctie loonsom naar 01012019	0	138	0	0	138
202 correctie loonsom t/m april 2019	0	5	0	0	5
203/2019 aanvulling correctie loonsom t/m april 2019	0	18	0	0	18
204/2019 loonsom t/m juli 2019	0	48	0	0	48
205/2019 loonsom t/m okt 2019	0	-7	0	0	-7
206/2019 corr.detachering variabele vergoedingen	0	-6	0	0	-6
208/2019 verhoging salarissen 2%	0	36	0	0	36
210/2019 Herschikking opleidingsbudget	0	12	0	0	12
1e bestuursrapportage	-42	89	0	0	48
Totaal programma 9 na wijziging	-6.730	7.976	0	-75	1.171
Eindtotaal	-61.658	66.244	126	-4.141	571

5 Gemeentefonds

	begroting 2019 oorspronkelijk	begroting 2019 na wijzigingen	jaarrekening 2019	afwijking 2019
inkomensmaatstaven (WOZ-waarden)	-3.849.900	-3.856.200	-3.856.200	0
uitgavenmaatstaven	22.241.900	23.133.700	23.308.500	174.800
uitkeringsfactor	12.737.000	12.677.900	12.517.300	-160.600
afrekeningen voorgaande jaren			113.000	113.000
Integratie- en decentralisatieuitkeringen:				
Impuls Brede scholen combifuncties	53.100	52.600	52.600	0
Voorschoolse voorziening peuters	62.200	46.600	46.600	0
Bonus Beschut Werk	0	3.000	3.000	0
Armoedebestrijding kinderen	77.000	77.000	77.000	0
VTH provinciale taken	48.600	48.600	48.600	0
Maatschappelijke begeleiding	0	85.300	85.300	0
Schulden en armoede	23.600	15.100	15.100	0
Verhoging taalniveau statushouders	0	32.900	32.900	0
Energieloket	0	0	25.000	25.000
Pilot integrale beveiligingsplannen	0	0	105.600	105.600
Transitievisie Warmte	0	0	202.100	202.100
Wijkaanpak	0	0	10.000	10.000
Participatie	2.866.000	3.007.600	3.007.600	0
Voogdij 18+	823.100	849.100	849.100	0
Totaal uitkering 2019:	35.082.600	36.173.200	36.643.100	469.900

6 Verantwoording fractieondersteuning 2019

Fractie: Gemeentebelangen

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 5.860,00	
08-03-19	Stichting Damito	Standhuur Damito beurs		€ 674,58
08-03-19	Standing standbouw	Opbouw stand Damito beurs		€ 227,48
10-04-19	Huis op Stelten	Aankleding stand Damitobeurs		€ 549,99
10-08-19	Trefkoele	Catering Damitobeurs		€ 334,40
10-12-19	K. Siero	Vergoeding fractieondersteuning		€ 200,00
10-12-19	H. vd Berg	Vergoeding fractieondersteuning		€ 200,00
10-12-19	P. Noordegraaf	Secretariele ondersteuning		€ 750,00
div	Rabobank	Bankkosten		€ 101,84
	Totaal		€ 5.860,00	€ 3.038,29

Fractie: CDA

Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 4.060,00	
04-01-19	Anne-Moon	Attentie Dhr. Wienen		€ 15,00
12-01-19	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie Dalfser Marskramer (Kerstbericht)		€ 193,60
31-01-19	Stichting Damito	Damito Consumentenbeurs		€ 589,87
22-03-19	Kruidvat Lemelerveld	Attentie Graag Gedaan Lemelerveld		€ 24,00
22-03-19	Coop Lemelerveld	Attentie (algemeen)		€ 3,23
22-03-19	Stichting Ontmoetingscentrum Dalfsen	Damito Consumentenbeurs		€ 94,40
24-06-19	Action Dalfsen	Attentie Vechtdal FM		€ 5,84
31-07-19	Ondernemersvereniging Nieuwleusen	Advertentie Dalfser Marskramer (Zomerbericht)		€ 121,00
19-08-19	St. Ambachtelijke Vechtdal Brouwerij	Damito Consumentenbeurs		€ 53,84
04-10-19	Wereldwinkel Dalfsen	Attentie By Mölle		€ 10,50
19-10-19	Bakkerij Van der Most Lemelerveld	Attentie Stichting Platform Gehandicapten		€ 15,00
29-11-19	CDA	Cursus fractievoorzitters		€ 125,00
21-12-19	H. Martens	Vergoeding steunfractie		€ 400,00
21-12-19	A.F. Erich	Vergoeding steunfractie		€ 400,00
25-12-19	W. Eilander	Secretariële ondersteuning		€ 50,00
div	Rabobank	Kosten Rabo BasisPakket		€ 195,93
	Totaal		€ 4.060,00	€ 2.297,21

Fractie: ChristenUnie				
Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 3.160,00	
06-04-19	Kopiedruk De Leeuw	Informatiemateriaal plan Vecht en brug		€ 57,35
06-04-19	H. Huizinga	inzet 2019 voor steunfractie ChristenUnie		€ 98,00
17-04-19	Ondernemersvereniging	Column-week 13		€ 54,16
17-07-19	Ondernemersvereniging	Column-week 21		€ 54,16
09-09-19	Kopiedruk De Leeuw	Kaarten en enveloppen		€ 32,50
23-12-19	D. van Gelder	inzet 2019 voor steunfractie ChristenUnie		€ 325,00
23-12-19	M. Kuiterman	inzet 2019 voor steunfractie ChristenUnie		€ 400,00
23-12-19	J. Pierik	inzet 2019 voor steunfractie ChristenUnie		€ 225,00
23-12-19	G.J.W. Post	inzet 2019 voor steunfractie ChristenUnie		€ 150,00
31-12-19	Ondernemersvereniging	Column-week 47		€ 54,16
	div Rabobank	Kosten Rabo BasisPakket		€ 18,45
	Totaal		€ 3.160,00	€ 1.468,78
Fractie: PvdA				
Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 2.710,00	
	mond Rabobank	Bankkosten		€ 119,36
	mond J. van Driessen	Vergoeding leden steunfractie		€ 600,00
	mond P. Weerstra	Vergoeding leden steunfractie		€ 600,00
	Totaal		€ 2.710,00	€ 1.319,36
Fractie: VVD				
Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning	€ 2.260,00	
27-08-19	H Kok	Vergoeding steunfractie 2018		€ 525,00
27-08-19	M van Riezen	Vergoeding steunfractie 2018		€ 225,00
27-08-19	R Warmelink	Vergoeding steunfractie 2018		€ 225,00
27-08-19	R Frijling	Vergoeding steunfractie 2018		€ 525,00
27-08-19	JF Borgeld	Vergoeding steunfractie 2018		€ 525,00
27-08-19	M Jansen	Vergoeding steunfractie 2018		€ 525,00
29-12-19	JF Borgeld	Vergoeding steunfractie 2019		€ 750,00
29-12-19	R Frijling	Vergoeding steunfractie 2019		€ 750,00
29-12-19	H Kok	Vergoeding steunfractie 2019		€ 750,00
	mond Rabobank	Bankkosten		€ 18,45
	Totaal		€ 2.260,00	€ 4.818,45

Fractie: D66				
Datum	Crediteur/leverancier	Omschrijving	Ontvangst	Uitgave
12-03-19	Gemeente Dalfsen	Fractieondersteuning 2019	€ 2.260,00	
05-12-19	J.B. Smalbraak	Vergoeding steunfractie 2019		€ 642,99
06-12-19	A.M. Seuters	Vergoeding steunfractie 2019		€ 642,99
06-12-19	J.T.P.M. Rooijackers	Vergoeding steunfractie 2019		€ 50,00
06-12-19	M. Dijsselhof	Vergoeding steunfractie 2019		€ 100,00
06-12-19	H. van Nes	Vergoeding steunfractie 2019		€ 50,00
30-12-19	M.M. van den Berg	Vergoeding steunfractie 2019		€ 642,99
30-12-19	A.T.P. Bouwman	Vergoeding steunfractie 2019		€ 100,00
div	Bunq	Bankkosten		€ 42,09
	Totaal		€ 2.260,00	€ 2.271,06

7 Definities beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren zoals opgenomen in de programma's:

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Programma 1	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).
	Programma 2	Verwijzingen Halt
Harde kern jongeren		Het aantal hardekern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
Winkeldiefstallen		Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Geweldsmisdrijven		Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
Diefstallen uit woning		Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)		Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners.

Programma 3	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
	Ziekenhuisopname na vervoers-ongeval met fietser	Als aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
Programma 4	Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
	Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Programma 5	Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.
Programma 6	Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners (18 jaar e.o.)
Programma 7	Banen	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
	Kinderen in uitkeringsgezinnen	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
	Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).
	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 1.000 inwoners. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 180 deelnemende gemeenten.
	Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).
	Programma 8	Hernieuwbare elektriciteit
Gemiddelde WOZ waarde		De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Programma 9	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen.
	Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 15 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 15 tot 65 jaar.
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.